

**T.C.
ZİRVE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ GELİŞİM SÜRECİNDE ETNİK TERÖRLE
MÜCADELE**

ADEM DEMİR

**GÜVENLİK STRATEJİLERİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TEZ DANIŞMANI
YRD. DOÇ. DR. AYDIN İPEK**

**GAZİANTEP
2016**

T.C.
ZİRVE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
GAZİANTEP

Güvenlik Stratejileri Ana Bilim Dalı Güvenlik Stratejileri Programı Yüksek Lisans öğrencisi Adem DEMİR tarafından hazırlanan “Türkiye Cumhuriyeti Gelişim Sürecinde Etnik Terörle Mücadele” başlıklı Yüksek Lisans Tezi, .../.../.....tarihinde aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

Tez Jürisi	Unvanı, Adı ve Soyadı Kurumu	İmzası:
Başkan		
Üye		
Üye		

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu ... (Yüksek Lisans/Doktora) tezi, Enstitü Yönetim Kurulunun ..... sayılı kararıyla .....(Tarih) tarihinde onaylanmıştır.

Doç. Dr. Abdullah DEMİR
Enstitü Müdürü

T.C.
ZİRVE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
GAZİANTEP

Bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, materyal ve sonuçların tam olarak kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim (Tarih: .../.../.....)

Adı Soyadı: _____

İmzası: _____

ÖZET

TÜRKİYE CUMHURİYETİ GELİŞİM SÜRECİNDE ETNİK TERÖRLE MÜCADELE

Adem DEMİR

Zirve Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Güvenlik Stratejileri Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi, 156 sayfa, 2016

Tez Danışmanı: Yrd..Doç. Dr. Aydın İPEK

Bu çalışmada, Türkiye’de demokratik açıdan devlet hayatının Osmanlı Devleti sonrasındaki gelişim süreci incelenmeye çalışılmıştır. 1970’li yıllara gelindiğinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve toplumu üzerinde birçok sebep içinde ortaya çıkmış, doğu ve güneydoğu Anadolu bölgelerinde toplumsal travmaya neden olan etnik temelli terör verdiği zararla kendisini kabul ettirmeye çalışmıştır. Türkiye’de etnik terör 1973 ve 1984 yılları arasında Ermeni Etnik Terör örgütü vasıtasıyla Doğu Anadolu topraklarında bir Ermeni Devleti kurulacağı yönünde ASALA (Ermenistan’ın Kurtuluşu İçin Gizli Ordusu) örgütüne tehdit ve iddia olunurken, fiili olarak 1984 yılı sonrasında çözülen örgüt son bulmuştur. 1984 yılı sonrasında yine aynı coğrafya da bu sefer Kürt etnik yapısı üzerinden başlayan tehdidin Türkiye’de kurumsal ve toplumsal açıdan ilk dönemlerinde küçümsenmesi, önemsenmemesi nedeniyle zamanla daha karmaşık hal almasına neden oldu. Terör örgütü PKK (Kürdistan İşçi Partisi) üzerinden meydana gelen etnik terör hareketi karşısında Türkiye’nin aldığı tedbirler, yapılan yanlışlar açısından konu irdelenerek etnik terör sorununun çözümü, ortadan kaldırılmasına yönelik tedbirler anlatılmaya çalışılmıştır. Terör sorununun yalnızca güvenlik odaklı bir bakış açısıyla çözülemeyeceği çok yönlü olarak ekonomik, hukuki, siyasi, kültürel, uluslararası alanları kapsayan ve tümünün birlikte hareket edeceği tedbirlerle çözülebileceğine dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Terör, Etnik Terör, PKK, ASALA, Demokrasi.

ABSTRACT**THE FIGHT AGAINST ETHNIC TERRORISM IN DEVELOPMENT PROCESS IN
REPUBLIC OF TURKEY**

Adem DEMİR

Zirve University, The Institute of Social Science

Department of Security Strategies

Master Thesis, 156 pages, 2016,

Supervisor: Assist. Assoc. Dr. Aydın İPEK

In this study, the development process of the democratic life of the state in Turkey after Ottoman Empire is attempted to be analyzed, as it were, the years 1970s are regarded as a pivotal moment and the ethnic terror came out of in many reasons in the State of the Republic of Turkey. The ethnic terror which has caused social trauma in Eastern and Southeastern regions tried to impose itself with all damages it has given. Eventhough the ethnic terror in Turkey between 1973 and 1984 was threathened that the Armenian state would be established by ASALA (Armenian Secret Army for the Liberation of Armenian) in Eastern Anatolia , this terrorist organization dissolved in 1984. The Kurdish threat, which was emerged in the same region in the post 1984, was initially trivialized and ignored socially and instituonally. It has, therefore, become much more complicated situation. The precautions Turkey has taken against the terrorist organization PKK(Kurdistan Workers' Party), the mistakes which have been made so far, the solution and elimination of the ethnic terror are tried to be explained.It has been emphasized that military solution may not be an efficient by itself in terms of terror problem, therefore ,multi dimensional solutions must be generated in economical, judicial, political, cultural, international areas. In addition to this, it may be solved by precautions they all take together.

Key Words: Terror, Ethnic Terror, PKK(Kurdish Workers' Party), ASALA(Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia), Democracy.

ÖNSÖZ

Günümüz toplumları için terör konuşulması gözlemlenmesi noktasında sıradan bir hal almıştır. Terör eylemleri şiddet içermesi nedeniyle belki insani bir tavırla şiddeti şiddetle ortadan kaldırarak uğranılan zararın telafisi noktasında alışılmış, geleneksel tavır diyeceğimiz davranış şekliyle güvenlik odaklı bakış açısıyla, çözülmeye çalışılmaktadır. Unutulmaması gereken husus terör sorununun toplumdaki sosyal, ekonomik, kültürel, hukuki nedenlerle de ortaya çıkmış olabileceğidir.

Terör örgütleri tarafından yapılan propaganda mantığı, iyice irdelenirse görülecektir ki hedef grubu olarak seçilen toplum içindeki en küçük hareket bile çok büyük etkisi varmış gibi abartılarak tam olarak propaganda malzemesi haline getirilerek toplumun, iknasına çalışılan haliyle sürekli şekilde terör örgütü propagandası yapılmaktadır. Terör için en etkili çözümün, terörün silahlarına dikkat edilerek kullandığı tüm enstrümanlar yerine aynı şekilde kullanılabilir ya da tüm yaptığı eylem ve propagandasını engelleyecek şekilde tedbir almaktır.

Türkiye Devlet ve toplum hayatını uzunca bir süre meşgul ederek büyük zarara uğramasına neden olan etnik temelli terör Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde 30 yılı aşkın bir süre toplumsal travmaya neden oldu. Devlet olarak Türkiye Cumhuriyeti maddi manevi önemli bir bedel ödemek zorunda kalmıştır.

Etnik temelli terörün, toplumsal ve kurumsal olarak kenetlenerek ve sadece güvenlik yönüyle konuya bakmadan hukuki, ekonomik ve kalkınma farklılıklarını ortadan kaldırarak, siyasi çatışmaların ötesinde, sosyo-kültürel artılarını yaratarak, uluslararası dayanışma içerisinde, sosyolojik bir perspektifle doğru bakış şeklini yakalayarak çözülebilecek bir sorun olduğu bilinmesi gerekmektedir.

Terör sorunuyla ilgili yapılacak çalışmalara katkısı olacağı düşüncesiyle hazırlanmış olan bu çalışmada, değerli fikirlerini esirgemeyen hocam Aydın İPEK'e ve çalışmam sırasında önemli şekilde destek olan Jandarma ve Emniyet Teşkilatı çalışanlarına saygılarımı sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI

ETİK BİLDİRİM FORMU

ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR.....	v
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİBÖLÜM.....	5
1. DEVLET, TERÖR, ETNİK TERÖR.....	5
1.1. Devletin Tanımı ve Kapsamı.....	5
1.1.1. Yapısı İtibariyle Devlet Sistemleri.....	7
1.1.1.1. Tekli Devlet (Tek Yapılı).....	7
1.1.1.1.1. Üniter Devlet	8
1.1.1.1.2. Bölgesi Devlet.....	10
1.1.1.2. Çoklu Devlet (Karma Yapı).....	11
1.1.1.2.1. Federasyon (Federal Devlet).....	11
1.1.1.2.2. Konfederasyon (Konfederal Devlet).....	13
1.2. Egemenlik Anlayışına Göre Devlet Sistemleri.....	14
1.2.1. Monarşi.....	15
1.2.2. Oligarşi.....	15
1.2.3. Meşrutiyet.....	16
1.2.4. Demokrasi.....	17
1.2.4.1. Doğrudan Demokrasi.....	20
1.2.4.2. Yarı Doğrudan Demokrasi.....	21
1.2.4.3. Temsili Demokrasi.....	21
1.3. Terör.....	22
1.3.1. Terör'ün Amacı.....	25

1.4. Etnik Terör	26
1.4.1. Etnik Terör'ün Amacı	28
1.4.2. Etnik Terörün Nedenleri	30
İKİNCİ BÖLÜM.....	34
2. TÜRKİYEDE DEMOKRATİK GELİŞİM SÜRECİ VE ETNİK TERÖR.....	34
2.1. 1921 Anayasa'sı Dönemi	377
2.2. Cumhuriyet Halk Partisi Dönemi (1923-50).....	399
2.3. Demokrat Parti Dönemi (1950-1960)	45
2.4. Hürriyetçi – Vesayetçi Anayasa Dönemi (1960-1980).....	47
2.5. 1980 Sonrası Yasakçı – Vesayetçi Anayasa Dönemi	49
2.6. Türkiye'de Etnik Terör Örgütleri.....	53
2.6.1. Türkiye'de Ermeni Terörü Açısından Tarihsel Süreç.....	55
2.6.2. Ermeni Terörü Açısından Cumhuriyet Dönemi ve Öncesi Süreç.....	57
2.6.3. Ermeni Terörü için Tedbirler ve Sona Erme Nedenleri.....	60
2.6.4. ASALA (Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu)	61
2.6.5. Ayrıılıkçı-Bölücü Etnik Terör.....	67
2.6.5.1. PKK (Kürdistan İşçi Partisi-Partiya Karkeren Kürdistan).....	71
2.6.5.2. PKK Terör Örgütünde Amaç ve Yöntem.....	72
2.6.5.3. PKK Terör Örgütü Yapısı.....	74
2.6.5.4. Etnik Terör Örgütü Gelir Kaynakları.....	76
2.6.5.5. Terör Örgütü PKK'nın Kamp Alanları.....	78
2.6.5.6. PKK'nın Eylem Şekli ve Eylem Örnekleri.....	80
2.6.5.7. KCK (Kürdistan Halklar Topluluğu).....	83
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	87
3. ETNİK TERÖR ÖRGÜTÜ PKK İLE DEMOKRATİK MÜCADELE	86
3.1. Hukuki Önlemler.....	91
3.2. Siyasi Bakışla Alınacak Önlemler	94
3.2.1. Dış İlişkiler Açısından Teröre Yönelik İşbirliği Analizi	98
3.2.2. Teröre Maruz Kalmış Ülkeler Pratiği	102
3.2.3. Terör Propagandası İçin Anti-Yöntem.....	106
3.2.4. Terör Etkisine Yönelik Halkla İlişkiler.....	111

3.3. Terör Etkisi Karşısında Ekonomik Önlemler.....	114
3.4. Terör Etkisi Karşısında Sosyo - Kültürel Önlemler.....	116
3.4.1. Terörle Mücadele stratejisinde Düşünce Enstitüleri ve Aydın Okumaları Analizi.....	120
3.5. Güvenlik Odaklı Askeri Önlemler	126
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	132
KAYNAKLAR	142
EKLER.....	150
EK-1.KC Organları	152
EK-2.KONGRA-GEL Yapısı.....	153
EK-3. Yürütme Konseyine Bağlı Alan Merkezleri.....	154
EK-4 KCK Sisteminde Yargı Organları.....	155
EK-5.KCK İdari Yapılanması.....	156

KISALTMALAR

AFİD	Anadolu Federe İslam Devleti
ANAP	Anavatan Partisi
ARGK	PKK-Halk Kurtuluş Ordusu
ASALA	Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Ermeni Gizli Ordusu
ASALA/MR	ASALA/Devrimci Hareketi
ASALA/PMLA	ASALA/Halk Hareketi
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
DDKO	Doğu Devrimci Kültür Ocakları
DMLK	Demokratik Lise için Mücadele Komitesi
DP	Demokrat Parti
EDO	Ermeni Devrimci Ordusu
EMASYA	Emniyet Asayiş Yardımlaşma
ERNK	PKK- Halk Kurtuluş Cephesi
FATF	Birleşmiş Milletler Mali Eylem Görev Gücü
FKÖ	Filistin Kurtuluş Örgütü
GAL	İspanya Anti-Terörist Kuruluş Hareketi
GKK	Geçici Köy Korucusu
GRU	Sovyet Askeri İstihbarat Örgütü
HD	Hilafet Devleti
HPG	PKK-Halk Savunma Güçleri
HRK	PKK-Kürdistan Kurtuluş Birliği
HUNDER-KOM	PKK-Sanatçılar Birliği

İBDA-C	Büyük Doğu Akıncılar Cephesi
İCB	İslami Cemiyetler Birliği
JCAG	Ermeni Soykırımını Adalet Komandoları
KAB	PKK-Aleviler Birliği
KCK	PKK-Kürdistan Halklar Topluluğu
KGB	Sovyet İstihbarat Örgütü
KİH	PKK-İslam Hareketi
KKK	PKK-Kürdistan Demokratik Konfederalizmi
KONGRA-GEL	PKK-Kürdistan Halk Meclisi
KUM	PKK-ULUSAL Meclisi
MBK	Milli Birlik Komitesi
MLKP	Marksist Leninist Komünist Parti
NAR	Yeni Ermeni Direniş Örgütü
NATO	Kuzey Atlantik Asamblesi
NEMESİS	Taşnak Partisi Alt Örgütü – Ermeni Terör Örgütü
PFLP	Filistin'in Kurtuluşu İçin Halkçı Cephe
PKK	PKK Terör Örgütü-Kürdistan İşçi Partisi
TAJK	PKK-Özgür Kadın Hareketi
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
THKP-C	Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi
TİKKO	Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu
TKP	Türkiye Komünist Partisi
TKP-ML	Türkiye Komünist Partisi Marksist Leninist
TÖDEF	Türkiye Öğrenci ve Gençlik Dernekleri Federasyonu
TRT	Türkiye Radyo ve Televizyonu

YCK

PKK-Yurtsever Gençlik Örgütü

YWRK

PKK-Yurtsever Aydınlar Birliği

GİRİŞ

Bu çalışma da; Türkiye'nin gelişim süreci devam ederken etnik yapılar üzerinden gerçekleştirilmeye çalışılan terör hareketleri karşısında tedbirler, üç bölüm halinde anlatılmaya çalışılmıştır.

İlk bölümde devlet şekilleri incelenmiş, terör ve etnik terör anlatılmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde; Türkiye'de ki gelişim süreci 1920 yılı itibariyle anayasalar ve siyasi çalkantı dönemleri anlatılırken terörün sınırsızca nasıl yaklaştığı, devlet açısından içinde bulunulan zaman ve tavır anlatılmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde; kürt etnik yapısı üzerinden yürütülen terör örgütü PKK ile demokratik olarak mücadele edilme şekli, uygun sayılan hukuki, siyasi, ekonomik, kültürel, güvenlik odaklı mücadele şekli, başlıklarıyla incelenmiş ve anlatılmaya çalışılmıştır.

Türkiye'de devlet tarafından etnik terörle mücadele için 1980'li yıllardan günümüze kadar sorunun çözümüne yönelik bir mücadele alanı oluşturulmuştur.

Bu çalışma ile hukuki önlemler başlığı altında, teröre maruz kalmış ülkeler açısından bakılarak bu ülkelerle işbirliği platformu oluşturulmasının faydasına değinilmiştir. Terör örgütünün basın araçlarını kullanarak hedefindeki doğu ve güneydoğu bölgesi vatandaşlarını sürekli politize ettiğine dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Devlet tarafından kendine ve vatandaşlarına yönelik bu propaganda karşısında anti-propagandanın yapılmasının ve ülkesine vatandaşlık bağıyla bağlı insanların doğru bilgilendirilerek, bilinmez gitmesinin engellenmesi yönündeki çalışmaların önemli olduğu nedenleriyle anlatılmaya çalışılmıştır.

Siyasi önlemler başlığı altında, devlet - vatandaş ilişkilerinin geliştirilmesi yönünde halkla ilişkilerin önemine değinilmiştir.

Ekonomik önlemler başlığı altında etnik teröre maruz kalmış Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesi insanının ekonomik refah seviyesinin iyileştirilmesi ve

kayıt dışı ekonomi açısından kayıp kontrolünün sağlanması ve önüne geçilmesinin faydalarını içeren politikalara değinilmiştir.

Sosyo - kültürel önlemler başlığı altında, bölgesel farkındalık yaratarak terör nedeniyle oluşacak göçün önlenmesine yönelik politikaların önemine dikkat çekilmiştir. Türkiye'deki düşünce enstitüleri gözüyle, insanların yaşam yerlerini terk etmemesi yönünde alınabilecek önlemler ve yaşam kalitelerini iyileştirici öngörülere değinilmiştir. Günümüz itibariyle güvenlik odaklı politikalar perspektifinde sürdürülen çok yönlü mücadele stratejisi, faydalarıyla birlikte ele alınmış ve sorunun çözümüne yönelik fikirler sunulmuştur.

Güvenlik odaklı tespitlerle terör sorununa çözüm üreterek, bir toplumu toptan ve aniden yok etme şeklinde hareket etmek, demokratik yönetim şekilleriyle kurumsal hafızasının oluşturulduğu Türkiye açısından benimsenen bir yöntem olmamıştır. Bu itibarla, güçlü şekilde teçhiz edilmiş bir güvenlik kuvvetinin varlığının da düşmana korku, dostta güven vereceği üzerinde durulmaya çalışılmıştır.

Türkiye'deki etnik terör, son bulmuş gibi gözükse de ASALA ermeni etnik terör örgütü ve PKK kürt etnik terör örgütü ile sınırlıdır. Bu dönem, 1970'lerden günümüze kadar gelmektedir. Sol görüşler üzerinden kendine fikir ve eylem alanı açma çabasında olan TKP – MLKP gibi terör örgütlerine de kısaca değinilmiştir.

Türkiye'de yönetim mekanizması, Osmanlı'dan devralınan toplum ve kurum yapıları üzerinden Cumhuriyetin ilanı ile demokratik kurumlara doğru hızlı bir geçiş süreci yaşamıştır. Osmanlı'nın mirası sonrasında feodal bir toplum yapısına sahip olan Anadolu coğrafyası devlet ve toplum hayatı açısından köklü değişiklikler içinde demokratik olarak tercih edilen kurumsal yapılanmalara doğru geleceğini belirlemiştir.

Türkiye'de demokratik yönüyle gelişim süreci değerlendirildiğinde, 1921 Anayasa'sı ile başlayan Halk Partisi dönemi, 1924 Anayasası sonrasında Demokrat Parti dönemi, 1961 Anayasası sonrasında kimilerine göre özgürlükçü, kimilerine göre vesayetçi anayasa dönemi ve 1982 Anayasa'sı sonrasında günümüze değin kalkınma hamleleri, temel hak ve özgürlükler açısından ciddi değişim ve atılımların yaşandığı 2000'li yıllar itibariyle Adalet ve Kalkınma Partisi dönemi olarak bir süreç geçirilmiş ve neredeyse her dönem arasında demokrasi ve ihtilaller açısından başa

baş gitmiş, Türkiye uygulanan sıkıyönetimler açısından tarihi gelişmeler yaşamıştır. Demokratik kültürün yaygınlaşması, devlet ve millet hayatında yer edinmesi, yönetim enstrümanlarını elinde tutan, kullanan egemen siyasi erk tarafından hukuki zemininin sağlanmasıyla gerçekleşecektir.

Türkiye siyasi tarihini de etkilemiş toplumsal açıdan önemli izler bırakmış ve tam olarak çözülmemiş olan terör sorunu birbiri ardına devam eden etnik iki terör örgütünün eylemleri ve amaç edindiği ulaşmaya çalıştığı nihai son açısından benzerlik taşımaktadır. ASALA terör örgütü ve PKK terör örgütü Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da birer etnik karakter üzerine inşa edilmiş devlet kurulması fikriyle eylemlerini gerçekleştirmiştir.

ASALA ve PKK arasında en önemli fark için denilebilir ki; ASALA'nın bir ermeni devleti kurma fikrini zayıflatan durum olarak da gözüken husus, Doğu Anadolu bölgesinde fikirlerini temellendirecek halktan destek görememesi olmuştur.

Bu sebeple ASALA'nın eylemlerini genel olarak yurtdışında elçiliklerimiz, temsilciliklerimiz ve bürolarımız üzerinden gerçekleştirdiğini görürüz, 2015 yılı itibariyle 1984 yılında sona ermiş gibi duran örgüt, dikkat edildiğinde yıllar arasında küçük, fazla ses getirmeyecek eylemler yaparken, Çanakkale kara savaşlarının 100. yıl dönümünde Türkiye'ye anma ve ziyaret amaçlı gelmiş olan tüm devletleri tehdit etmiştir

Siyasi kargaşa ortamları sonrasında ülke ve millet dikkatinin tamamen dağıldığı farklı fraksiyonların fikirselsel olarak ortalıkta kol gezdiği bir döneme rastlayan, küçümsenen, birkaç çapulcu denerek görmezden gelinen PKK terör örgütünün eylemleri ve bu eylemlerin neticeleri, 1970'lerde fikirselsel olarak ortaya çıkmış, silahlı eylemleri ve sürekli değişen stratejik tavrıyla günümüze değin varlığını devam ettirmiştir.

Türkiye'nin uzun zamandır yaşadığı terör sorununun aslında enerji kaynakları, stratejik bölge farklılığı gibi nedenlerle yaşandığı gerçeği artık gün yüzüne çıkmaktadır. Öyle ki dünyanın her yerinde etnik farklılıklar bir arada yaşama becerisini gösterirken sadece Türkiye değil Ortadoğu coğrafyasında insanların bir arada yaşamayı becerememesi oldukça manidar gözükmektedir. Birinci Dünya savaşı sonrasında oluşan kutuplaşma, devletleri demokratik kılıflar içinde de

saklayamamaktadır. Fark edilmesi gereken, terörün etkilediği coğrafyanın sorunlarının, çözümsüz olmadığıdır. Devlet yönetimini üstlenmiş tüm kurumsal karakter ortak hareket ederek ortak akılla terör sorununa yaklaşmalıdır. Bölge ve dünya sorunları iyi analiz edilmelidir. Irksal bir birlikteliğin dışında ulus devlet anlayışından taviz verilmeden terör örgütlerinin kullandığı tüm propaganda faaliyetleri etkisiz kılınmalıdır.

Değerlendirme ve sonuç bölümünde de genel olarak özetleme yapılmış, terör örgütüyle mücadelede başarı sağlanmasının yolunu belirtecek şekilde değerlendirmeler ve öngörüler yazılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. DEVLET, TERÖR, ETNİK TERÖR

1.1. Devletin Tanımı ve Kapsamı

Devlet, insanlık tarihi kadar eski, vücut bulduğu coğrafyalarda kimliklerini taşıdığı insan topluluklarının diliyle, kendine yeni isimler taktırarak nefes alma şeklini hep bir sonraki nesle anlatmaya devam etmiş canlı, dinamik bir yapıdır.

Devlet belirli bir coğrafi bölgede kendi hafızası tarafından oluşturulmuş siyasal iktidar tarafından kendi egemenlik zaman diliminde belli bir kimlik veya etnik kimlikleri de bir araya getirerek millet aşamasına varabilmiş toplulukça oluşturulan siyasi ve hukuki teşkilatlanmadır (Derdiman, 2011, s. 53).

Devletin tarihi neredeyse insanlık tarihi kadar eskiye uzanmaktadır. İnsan toplulukları ilk andan itibaren işbirliği, yardımlaşma, korunma gereksinimleri nedeniyle bir arada bulunma, toplu yaşama gereği duymuştur. Yaşadıkları coğrafyada oluşturdukları toplum yapıları için aile, boy, klan vb. şekliyle örnek verilebilir. Fizyolojik ihtiyaçların giderilmesi, doğayla mücadele, aynı coğrafyadaki vahşi hayvanlara ve diğer insanlara karşı korunma zorunluluğu ve zorluğu neticesinde aynı ortak paydadaki insanlar birbirlerine yakınlaşmış, gruplaşmışlardır. Tarih boyunca gelişme gösteren ihtiyaç ve koşulları, teşkilatlanmaya gitmelerine neden olmuştur (Komşu, 2008, s. 4).

Devlet kavramı; *'diktatörlüğe olduğu kadar demokratik rejime, monarşiye olduğu denli Cumhuriyete uygun düşer; ya da 'sosyalist devlet, faşist devlet' gibi birbirinin karşıtı olan nitelemeleri bağrında barındırır.'* (Kaboğlu, 2015, s. 90).

Coğrafi olarak farklı mesafelerdeki grupların yerleşik yaşama geçmeleriyle birlikte yeni organizasyonlar gerekmiş, ilk feodal yapı şekilleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Süreç içinde büyüyen kavimler buldukları coğrafyanın yetersizlikleri nedeniyle başka bölgelere gitmiş ve buradaki topluluklarla çatışma sürecine girmişlerdir. Yaşadıkları kriz, çatışma toplulukları ortak yaşamdan gelen benzerlikler nedeniyle bütünleştirmiş tek soy yada benzer etnik topluluklar haline dönüştürmüştür (Çeçen, 2007, s. 19).

Tarihsel süreç içerisinde belirli coğrafyada yaşayan toplulukların bir düzen içinde kendi yönetimlerini üstlenmiş bir başkanın otoritesi altına girmeleriyle devlet kavramının ortaya çıktığı görülür. İlk olarak şehir yapılanmaları şeklindeki oluşumlar sonrasında feodal krallıklar şeklinde izleyen süreç milli nitelikli devletlere kadar devam etmiştir (Komşu, 2008, s. 5).

Devlet kavramı; millet, ülke, egemenlik unsurlarının bir araya gelmesiyle oluşan ve bu üç unsurdan hiçbirine indirgenmediği sürece varlığını devam ettirebilen bir yapıdır denilebilir (Gözler, 2007, s. 7).

Ülke sınırları içinde tek egemen güç devlettir. Başka hiçbir otorite, yapı, kuruluş ile eşit değildir. Bu durum kuruluşu için yasal olarak da düzenlenmiş, garanti altına alınmış bir yetkidir, denilebilir. Başkasından alınmamış, doğrudan devletin kendi alametlerinin bir sonucudur (Komşu, 2008, s. 7).

Tarihsel süreçte devlet yapısı incelenecek olsa üç temel devlet tipi dikkat çekecektir. Bunlar sırasıyla: köleci, feodal, burjuva devlettir. 20. yüzyıl'ın ortaya çıkardığı sosyalist devlet üç devlet tanımı dışında yeni bir örgütlenme şekli olarak görülmektedir. Devletlerin sınıf yapısı tipini belirlerken, sahip olduğu siyasal rejim siyasal iktidar yapısı ve devlet biçimini belirlemektedir. Ve ayrıca ulusu ilgilendiren gelenekler, siyasi sayılan kurumların evrimleri, kendi bünyesindeki politize olmuş veya olmamış halkın siyasi bilinç hali, komşu ya da uzak ülke devletleriyle olan ilişki düzeyi de devlet tipini etkileyen, belirleyen unsurlardan sayılmaktadır (Komşu, 2008, 8). Nitekim Rönesans öncesi millet vasfı ile nitelenmiş topluluklarda Ortaçağ Avrupa'sında kiliseler etrafında oluşan birliğin gücünün kabul edildiği ve din olarak seçilen inanç eksenine çevrenmiş bir yaşam şekli dikkat çekmektedir (Lenin, 2015, s. 18).

Günümüz toplumları, siyasal organizasyonları ve üstünde devlet kimliği ile kişiliğini ifade eden yasalar ve yasaları daha kapsayıcı çerçevesi anayasalar, genel manada düzenlendiği toplumun değer yargıları için gösterge sayılmaktadır. Günümüz itibariyle geçmiş siyasal süreçler, toplulukların yaşam serüvenleri dikkatle gözlemlenirse gelişime, değişime bağlı olarak eskiye ait kavramlar, kurumlar yerini yenileriyle ikame etmektedir. Üst kavram sayılacak olgular, uluslararası siyasi ve ekonomik oluşumlar sayesinde olumsuz yansımalarla aşındırılarak belki zaman sonra ortadan kaldırılacaktır. Bu durumda yerine mutlaka yenileriyle oluşturulacak yeni topluluk sistemleri, devlet sistemleri getirilerek istenilen yollara kanalize edilecektir.

Hukuki yönüyle devlet olgusu yapısı itibariyle tek yapılı ya da karma yapılı olabilmektedir. Egemenlik anlayışı itibariyle monarşiden başlayan demokrasiye biten tanımlar ve ayrımlar gelenekselleşmiş bir yöntemdir. Buradan hareketle devlet biçiminin ifadesi maddi bakımdan üst çerçeve sayılan ve bağlı bulunulan Anayasa'nın da bir özelliğidir (Aktoprak, 2008, s. 4).

1.1.1. Yapısı İtibariyle Devlet Sistemleri

Bu bölümde devlet sistemine yapısı itibariyle tek yapılı veya karma yapılı olması noktasında durularak, çarpıcı bir şekilde bu terimlerin anayasaların sınıflandırılmasında da kullanıldığına dikkat çekilecektir.

1.1.1.1. Tekli Devlet (Tek Yapılı)

Bir devletin karma yapılı mı, yoksa tek yapılı mı olması o bölgede yaşayanların siyasal tercihinin neticesidir. Egemenlik anlayışı ve kullanılışı yönüyle dikkat edilen bu gücün kullanımını gerçekleştiren erkin yani siyasi iktidarın tek ya da çok sayılı olmasıdır (Derdiman, 2011, s. 71). Bu nedenledir ki, anayasalarını yapan kurucu etkin güç tarafından dizayn edilir. Bu noktada tercihleri etkileyen folklorik, sosyal, ekonomik, kronolojik ve coğrafi etkenler bulunmaktadır (Teziç, 2005, s. 120).

Tek yapılı devletler iki özellikleriyle dikkat çekmektedir. Bu özellikler, yasama organının üstünlüğü ve ikincil ya da paralel şekilde hakim grupların bulunmamasıdır. Kesin, net bir hukuk ve yasa birlikteliği, yaşanan coğrafyada yasama, yürütme, yargılama birliğine dikkat çekmektedir. Tekli devlet, yetkilerin başka organizasyon ya da devletlerle paylaşılmadığı ve aynı sınırları belirli coğrafyada yaşayanların tek bir devlet egemenliği yönetiminde olduğu devlet yapısıdır. Tekli devlet, üniter ve bölgesel devlet başlıkları altında incelenebilir.

1.1.1.1.1. Üniter Devlet

Devleti oluşturan enstrümanların birliğine, tekliğine dayanan bir yapıdır. Tek merkezi yönetim, hukuk kurallarının hakim olunan tüm sınırlarda değişmediği ve geçerli olduğu devlet şeklidir, denilebilir.

Bu gün itibariyle demokratik sayılan üniter devlet yapısını benimsemiş ülkelerin halkları için milli güvenlik, huzur ve rahat, homojen standartlaşmış yaşam şekline kavuşmalarını sağlama amacıyla oldukları görülmektedir. Üniter devlet yapısına sahip coğrafyalarda benimsenen demokratik yönetim şekilleriyle de tüm milletin genel menfaatlerine öncelik verilmektedir (Aktoprak, 2008, s. 7).

Üniter yapıların devlet aygıtının üç temel erki olan yasama, yürütme, yargı güçlerini merkezi sayılan bir başkentte topladığı merkezi tek yapılı devlet de denilebilir (Gözübüyük, 1996, s. 17).

Kaboğlu'na göre; '*Güçlü bir merkezi yapı kurma gereği, ileri derecede merkezileşmiş devlet yapılarını ortaya çıkarmıştır. Hükümet bütün yetkileri elinde tuttuğundan yetki yoğunlaşması vardır.*' (Kaboğlu, 2015, s. 109). Bu durumda görünen yapıya basit devlet de denebilir. Yaşanılan coğrafya üzerinde yasama, yürütme, yargı erklerinin birliği de oluşmuştur (Teziç, 2005, s. 17). Bu şekliyle anlatılmaya çalışılan organizasyon alt yönetim mekanizmaları için yetki genişliği sınırlarını oluşturmuştur. Merkezi ve yerinden yönetim esaslarına dayanabilmektedir. Yerinden yönetimde daha çok yerel katılım ön plana çıkarken, yetki genişliği ve yerinden yönetimi uygulama alanına alır. Her iki türde de hukuki birlik çerçevesinden bakılırsa tek bir yasama meclisi vardır, merkezi yargı hükümleri ve

yasama organı kararları herkes için bağlayıcılığı vardır. Siyasi ve idari olarak ‘birörnekleşmeyi’ ideal manada çağdaşlaşmanın uzantısıymış gibi ünitarizm kendini belirtir (Aktoprak, 2008, s. 9).

Üniter devlette toplum huzuru, ahengi için farklılıklara çoğulcu bir anlayışla yaklaşılır. Egemenlik paylaşılmadan kullanılmaktadır. Federal devlet karşılaştırması referans alınarak egemenliğin merkezi hükümetle bağlı bulunan eyalet veya federe devletler arasındaki fark ortaya konulmaktadır (İpek, 2007, s. 44).

Merkezi ve adem-i merkezi yönetim aygıtları açısından farklılık vardır. Yerel organların parlamento yapılanmasına gitmesi söz konusu değildir. Yasalar sadece yasama organı olarak kurulmuş ulusal parlamento tarafından çıkarılır. (Teziç, 2005, 124).

Tek yapılı devlet sisteminde, devletin başka devlete kayması ve beraberinde yeni devlet oluşturması söz konusu olamayacaktır (Derdiman, 2011. s. 75).

Üniter devlette aynı coğrafya sahibi vatandaşlar ulusal kimliklerini kendilerini tanımlamada en üst sıraya koyma eğilimindedir. Ve devleti oluşturan millet kaynağı birbirine aynı mesafede eşit bireylerden oluşan farksızlık tanımları yapmaktadır (Aktoprak, 2008, s. 11).

Üniter devlet yapısı için, üniter yapılanma şeklini bozacak her tür faaliyet, çalışma katiyetle yasak statüsündedir. Bu nedendir ki geliştirilecek sosyal refah merkezi yapının da güçlenmesini sağlayacaktır (Derdiman, 2011, s. 75).

Üniter devlet, il ve ilçe gibi basit idari bölümlere ayrılmış olabilir fakat bunlar idari yetkiyle donatılmış (Gözler, 2007, s. 70) kurumları bünyesinde barındırmaktadır ve yasama, yargı yetkilerine uzak karelerde durmaktadırlar. Egemenlik alametleri bakımından hepsi aynı yasalar tarafından kuşatılmış ve uygulanmaktadır (Teziç, 2005, s. 125).

Merkezi ve yerinden yönetim birimleri arasındaki ilişki, etkileşimin tabiatına bakacak olursak görev, yetki paylaşımı, gelir bölüşümü, yönetsel vesayet kriterleri noktasından incelenmelidir. Merkez ve yerinden yönetim ilişkileri, toplumu ilgilendiren meseleler, siyasi bakış açıları, ekonomik dinamiklerin karışık hale gelmiş etkileşimleri neticesinde oluştuğu söylenebilir (Tortop, 1999, s. 25).

Üniter devletin hukuki meselesine bakacak olursak kabul görmüş unsurlar şu şekilde sıralanabilir. Devletin hukuki çerçeve metne (anayasa) sahip olması, erk'ler ayrılığı olması, hukuki güvenliğin olması, idarenin yasallığı, temel hak özgürlüklerin yasal düzenlemelerle güvence altında olması, yargı bağımsızlığının sağlanmış olmasıdır (Teziç, 2005, s. 68).

Üniter yapılanma şekli, '*siyasal yönden yerinden yönetim ve özyönetimi yasaklar.*' (Derdiman, 2011, s. 76).

Sonuç itibarıyla; üniter devlet için temel kriter merkezi iktidarın tekliği'dir. Siyasi karar alma yetkisi tek merkezde toplanması açısından önem arz eden bir konu olarak siyaset bilimine yön verebilir (Aktoprak, 2005, 18).

1.1.1.1.2. Bölgesi Devlet

Ülkenin ve milletin bölünmez tekliği içinde, bölgesel özerkliğin tanındığı devlet türüdür. Siyasi açıdan, bölgeselleşme yönünde alınan tavırla dikkat çeken, siyasi yönüyle bir anlamda yerinden yönetim mekanizmaları ile yönetimin işlerliğinin ortaya çıktığı devlet şeklidir (Derdiman, 2011, s. 77). İspanya 'daki BASK bölgesi örnek verilebilir. Klasik ulus devlet ile federe devlet benzerlikleri olan, ikisinden de özellikler olan bir devlet yapısıdır. Coğrafi olarak etnik veya benzeri bölgelere ayrılmış şekliyle bünyesindeki gruplara, topluluklara siyasi-özerklik açısından ayrılmış olması, üniter devletle farkını ortaya koymaktadır. Bağımsız yönetim yapılarının bölgesel kuruluş ve idame şekilleriyle, yetkilerinin çerçeve üst kanun metinleri güvencesi açısından federal devletten ayrıldığı görülmektedir. Bölgesi devlet için İtalya ve İspanya örnek verilebilir. İspanyol Anayasası (1978) 2.maddesi: "*Anayasa, İspanyol ulusunun parçalanmaz birliğine, bütün İspanyolların ortak yurdunun bölünmezliğine dayanır; ulusu oluşturan milliyetlerin ve bölgelerin özerklik hakkını ve kendi aralarında dayanışmasını tanır ve güvence altına alır*"demektedir. Sonuç olarak İspanyol Anayasası kendi bölgesel coğrafyasında İspanyol ulus egemenliğinin yine kendi halkına ait olduğunu yurtlarının ortak ve bölünmez olduğunu belirtirken ortak sınırlarda yaşayan milliyetlerin bölgesel yapının özerklik hakkını da tanıdığını göstermektedir. İtalya

Anayasası (1947) 5. maddesinde "Tek ve bölünmez Cumhuriyet" şeklinde başlar ve "Tek ve bölünmez Cumhuriyet, yerel özerklikleri tanır ve gerçekleştirilmesini kolaylaştırır..." Verilen örneklerden hareketle denilebilir ki elbette bu yönde anayasa yapılmasının doğal olarak bölgesel böyle bir yapının ortaya çıkmasına katkısı olmuştur (Çavuşoğlu, 2002, s 3 - 7).

Bölgesel devlet siyasal bakış açısıyla yerinden yönetimi destekler tavrıyla siyasal iktidarın üniter yapısını ileri sürerek aynı zaman da federal devletten ayrılan en önemli özelliğini de ileri sürmektedir (Derdiman, 2011, s.77).

Bölgesel devlet olarak da bilinen bu yapı, kanun yapma, yasama yetkisiyle donatılmış iktidarının devlet ve özerk yapılanmış otonomik devlet benzeri yapısal topluluklar arasında paylaşılmasıdır denilebilir. Federe devlet yapıları tipinin aksine anayasal bir donanıma sahip bulunmamaktadırlar. İspanya ve İtalya bu tip bir yapılanma için örnek model oluşturmaktadır ve Birleşik Krallık, 1998 kanunlarıyla bu örnek sayılacak gruba sokulmaya başlanmıştır (Kaboğlu, 2015, s. 115).

1.1.1.2. Çoklu Devlet (Karma Yapı)

Yapısı itibarıyla incelenen devlet sistemlerinin karmaşık halidir de denilebilir. Federal (Federasyon) ve Konfederal (Konfederasyon) devlet başlığı altında inceleyecek olursak;

1.1.1.2.1. Federasyon (Federal Devlet)

Federal devlet de denilen bu karma yapı ortak amaçları için ortak büyük isim altında işbirliği amacıyla toplanmış devletlerden teşkil olmuştur.

Federal yapılanma şekliyle siyasal iktidarın kullanılma şekli veya paylaşılması yönüyle birliği oluşturan devletler arasında birlikte kullanıldığı devlet şeklidir (Derdiman, 2011, s. 80).

Anayasal olarak, üst ana metnin -çerçeve yasa- üstünlüğü federal yapının kuruluş metni, federal yapıdaki yetkilerin dağılım noktaları, federal yapıdaki

anlaşmazlıkların çözüm yeri yüksek otorite, şeklinde karma yapı için tanım ve analiz yapılabilir (Uygun, 2002, s. 20).

Karma yapı devlet sistemi idari teşkilat yapısına bakacak olursak merkezi yapı ve yerinden yönetim yapısı arası örneğin Avustralya’da federe devletler, Kanada da eyaletler denilen bir ara kademe yapı da bulunmaktadır. (Uygun, 2002, s. 21). Bu durum federasyon sistemi için genel, ulusal alttaki bağımsız özerk sistem için, bölgesel -ulus- altı yapı sistemi ismi almıştır (Aktoprak, 2005, s. 68).

Federal devlet sistemlerine doğruluğu tartışma konusu olsa da kanton, eyalet veya alman sistemi şekliyle laender gibi isimler verilebilmekte, yasama meclisi ikili yapıyla ortaya çıkmaktadır. Federal Temsilciler Meclisi ve Federe Devlet Temsilcilerinden oluşan meclis şeklinde isimlendirilmektedir (Derdiman, 2011, s. 81).

Merkez yönetim yapısı kararları bağlı bulunan federe sistemleri de kapsar. Federe kanun yapıcıların kararları bunların işleyişte sonuç doğuran hükümleri üst yapı yani federal devlet sistemi Meclisi’nin kararlarına da uygun, aykırı olmamalıdır. Federal yapı tüm ülkeyi ilgilendiren ortak bir akılla hareket etme durumundadır (Uygun, 2002, s. 18).

Federal devlet yapısı birden fazla federe devletten meydana geldiğine göre çok ülkelilik ve birden fazla siyasi yapı olduğu söylenebilir (Teziç, 2005, s. 121). Federal devlet yapıları ayrılma ve birleşme yoluyla ortaya çıkmaktadır. Ayrılma mantığından kasıt üniter yapılı devletin bölünme veya parçalanması neticesinde kurulur denilebilir. Bu duruma Belçika örnek verilebilir. 1993 Anayasa Kanunu ile Flamanlar ve Valonlar arasındaki anlaşmazlıklar üçe bölünmüş bir karma yapılı bir federe devletin ortaya çıkmasına neden oldu diyebiliriz. Birleşme yoluyla kurulan devletlerin birleşme kararı aldıktan sonra üniter veya farklı yapılı devlet sistemleri, topluluklarca kurulduğu dikkat çekmektedir ve daha yaygındır. ABD, İsviçre, Almanya, Kanada bu devlet sisteminin örnekleridir (Kaboğlu, 2015, s. 118). Federal devlet uluslararası hukuk için varken iç hukuk alanında federe devlet yapısı varlığından bahsedilebilir (Uygun, 2002, s. 20).

Federal devletlerle federe devletler arasında hiyerarşik bir bağ yoksa da mevcut düzenlenmiş anayasalarından federal devlete federe devlet üzerinde koordinasyon yetkisi de tanımlanmıştır (Derdiman, 2011, s. 82).

1.1.1.2.Konfederasyon (Konfederal Devlet)

Konfederasyon, ortak savunma amacı gözetilerek, birden fazla sayıda devletin gerçekleştirmek istedikleri amaçları doğrultusunda belli akitlerle bir araya gelerek gerçekleştirdikleri model, devlet modeli, kuruluş, oluşumdur, denilebilir (Derdiman, 2011, s. 85).

Konfederal yapı içindeki devletler aralarında uluslararası akitleri taahhüt ederler, kuruluşları bu anlaşma, bağ akdiyle gerçekleşir. Üye devletlerin içine girdikleri konfederal yapıdan çıkma hakları vardır. Konfederal yapı içindeyken de uluslararası kişilikleri devam etmektedir. Dış ilişkilerinde bağımsız hareket edebilme yetenekleri her zaman korunmaktadır. Konfederal yapının üye devletler üzerinde zorlama gücü bulunmamaktadır. Vatandaşlık hakkı kapsamına giren konularda Konfederal yapı içindeki üye devletlerin vatandaşları bu haklardan da faydalanma yeteneğine sahiptirler (Gözler, 2006, s. 75; Derdiman, 2011, s. 85).

Konfederasyon tipi yapılanmalarda antlaşmalara taraf olan devletlerden oluşan diyet meclisi denilen ortak çıkarlar etrafında kararlar alarak konfederasyon menfaatini gözetilen ve bu durumun sonucu olarak devletlerin alınan karar ve kabul edilen kuralları iç hukuk kuralı haline getirmesi sonucu doğurmaktadır. Bilinmesi gereken bu meclis devletler üstü bir özellikle yetkilenmemiştir (Derdiman, 2011, s. 86).

Günümüz itibariyle aynı zamanı yaşayan bu manada çağdaş devletlere bunların oluşturdukları veya içinde buldukları devlet sistemi yapılarına dikkatle bakacak olursak konfederal yapı için etkinlik, kuruluş, işleyiş ve sahip olduğu mekanizmalar yönüyle Avrupa Birliği'nin örnek teşkil ettiğini görebiliriz. Ayrıca, tarihsel perspektifle ilk örneklerden başlıcası, İsviçre konfederasyonudur. 1291 yılı itibariyle en eski konfederasyon olarak Kantonlar Ligi 1481, içinde resmi sıfatıyla

kurularak konfederasyon adına sadık kalınarak federal devlet yapısı sistemi örgütlendirilmiştir (Kaboğlu, 2015, s. 125).

1.2. Egemenlik Anlayışına Göre Devlet Sistemleri

Devlet sistemleri, zamanda ne kadar geriye gidilirse gidilsin dönemsel olarak dildeki değişim gibi insan topluluklarının yaşam şekillerini belirlerken geçirdikleri değişime benzer tanımlamalarla tüm yaşam kurallarına yeni isimler takmaktan geri durmamıştır. Yönetim biçimleri, hükmetme ve hükmedilme, yaşanan coğrafyanın nasıl görünmesi gerektiğiyle ilgili bir sorun olarak karşılarında çıktığında, zamana bağlı olarak göreceli şekilde, belki yavaş ama bir karara varmışlardır. Bu kararları kronolojik olarak Monarşi, Oligarşi, Meşrutiyet, Demokrasi gibi isimler, yönetim yapıları oluşmasına neden olmuştur.

Egemenlik anlayışının klasik tanımlarına bakacak olursak, devredilmez, en üstün, mutlak bir çerçevesi olduğu görülecektir. İçinde bulunduğumuz zaman itibariyle, çağdaş manada, egemenlik düşüncesinin teorik, tanım değerlerini koruduğu fakat çoğu fiili sınırlama sayılacak süzgeçlerle, hukuki kurallarla çevrelendiğini ve klasik olarak anlamından sıyrılarak muğlak özelliklerini yitirdiği görülecektir (Özer, 2003, s. 189). Günümüz coğrafyalarında fark edilmesi en kolay ve hızlı olgu eskiye oranla farklılaşmış yaşam şekli algısı ve bunu düzenleyen, yöneten hukuk kurallarıdır. Egemenlik anlayışı, çağdaş zamanda, kendi iç dinamikleri ile, toplulukları ile onların ortak kanaatleri neticesinde oluşturulmuş hukuk kuralları ile yönetimini, iktidarını geçici bir zamana bağlı olarak organize olmuş, siyasal yapılar eliyle kullanarak var olmaktadır (Derdiman, 2011, s.89).

Topluluğun genel iradesinin kullanılması karşımıza egemenlik anlayışının popüler bir tanımı olarak çıkarken, irade beyanında bulunan bu gücü kullanan siyasal yapılar tarafından hukuki manada, toplumun tüm kesimleri hem bir arada tutulur, kendileri ve diğer insanlar arasında bağ oluşturulur, hem egemenlik anlayışına, tanımlarına, itaat etmeleri sağlanır, hem eskisi kadar özgür kalmaları sağlanır (Şenel, 1996, s. 363).

Egemenlik anlayışına göre romantik bir bakış açısıyla toplulukların irade beyanını ne tür bir kişi veya bir organizasyon yapısı tarafından açıklanmasını istediklerine göre izleyen başlıklarla konu anlatılmaya çalışılacaktır.

1.2.1. Monarşi

Topluluğun egemenlik anlayışını, iradeyi tek bir şahsın eliyle kullanma eğiliminde olduğu ve hakimiyetin kaynağı olarak da bu tek bir şahsı gördüğü, egemenliği kullanan kişinin de seçimle ya da değil, iktidarı kullanması açısından irsi ve seçimlik monarşi denilen, yönetim şeklidir, denilmektedir (Derdiman, 2011, s. 89).

Monarşide irade beyanını verecek olan bahse konu tek bir şahıs, bazı topluluklarda topluluğun yerleşmiş anlayışına göre; esas haline gelmiş kaidelerine bağlı bulunmakta iken, bazı monarşilerde hakimiyetin kaynağı şahsın, hareket alanını önleyecek hiçbir kural, yapı yoktur. Ve bazı monarşilerde de iradeyi elinde bulunduran kişi adeta her şeyin ve herkesin sahibi durumunda olmuştur (Seçkin, 2003, s. 116).

İrade beyanı kendi elinde olan hükümlerlik haklarını tamamen elinde bulunduran kişilik, egemenlik anlayışının toplum yapısına uygun olarak kırılmaya uğradığı bazı coğrafyalarda bu hakkını oluşturulmuş yasalarla, ‘*anayasayla sınırlanmasına*’ (Derdiman, 2011, s. 90) topluluk tarafından seçilmiş bir organa vermeye, onunla paylaşmaya rıza gösterdiği vakit karşımıza, ‘Meşruti Monarşi’ çıkacaktır. (Seçkin, 2003, s. 83). Çağdaş demokratik yönetimler açısından bakarsak Cumhuriyetin, egemenlik kullanıcısı, devlet başkanının seçimle ya da kan bağı nedeniyle erk sahibi olması açısından karşısında durduğunu söyleyebiliriz (Kaboğlu, 2015, s. 170).

1.2.2. Oligarşi

Siyasal gücün az sayıdaki kişilerin, bir zümrenin ‘seçkinlerin’ elinde bulunduğu, bir anlamda aristokrasinin daralmış biçimi de denebilecek, resmi sıfatları olmasa bile bu seçkinlerin yönetim mekanizmaları üzerinde etkili olabildikleri yönetim biçimidir (Seçkin, 2003, s. 111).

Egemenlik anlayışını, tüm dikkatini geleneklere yönelterek, siyasal sistemin kaynağını da burada arayan oligarşik anlayış, yönetim yeteneğini kullanırken keyfilliğine set çekecek hukuk kurallarını dışlamaktadır. Modern, totaliter ve geleneksel oligarşiler olduğundan bahisle totaliter oligarşi için Sovyet Rusya’yı, geleneksel oligarşi için de Suudi Arabistan’ı örnek verebiliriz (Derdiman, 2011, s. 92).

1.2.3. Meşrutiyet

Mutlak güç sahibi iradesi elinde, beyanını veren kişi, yönetici kadar içinde bulunulan coğrafyada yönetim sistemi üzerinde bir meclis, parlamentonun da etkili olması durumunda ortaya çıkan yönetim şeklidir. Ve buradan hareketle denilebilir ki Meşrutiyet; yönetici (kral) ve meclis arasında bölünmüş haldedir. Mutlak iradesi olan yöneticinin yetkileri meclis (parlamento) tarafından kısıtlanmaktadır.

Türkiye tarihi açısından Meşrutiyeti irdeleyecek olursak;

19’ncü yüzyıl ortalarında Avrupa ülkelerinde okumuş, yakinen takip etmiş Yeni Osmanlılar denilen Ziya Paşa, Namık Kemal gibi bir aydın grup yetişmiş ve Avrupa’nın kendi ülkeleri üzerine niyetini okuyabildikleri kadarıyla kendi devletlerinin, toplumlarının kurtuluşunu yine Osmanlı Devleti içindeki halka kendini yönetme, yönetime katılma hakkını vermekle olacağını düşünmekteydiler. Ve gelişmeler 1876’da 1. Meşrutiyetin ilanı ile sonuçlandı. (Gözler, 2002, s. 23).

Meşrutiyet'in tanımını doğrularcasına iradeyi elinde tutanla, yasal düzenlemeler yapan meclis denge oyununa farkında olmadan başladılar. Siyasal iktidar açısından bakılırsa meşrutiyetin, kullanılış nitelendirilmesinde şekline göre farklılıklar bulunmakta, egemenlik nasıl bir içerikle kullanılmaktadır inceleme alanına da bu husus alınmaktadır (Derdiman, 2011, s. 93). Hükümet ve idarenin ortaya çıkardığı olumsuz tabloya rağmen Meclis, Sina Akşin'in de dile getirdiği gibi; İdarenin kusur ve arazlarını görebilen, ilerici, akılcı, hukuki zeminde bulunmakta ve görünmektedir (Akşin, 2000, s. 160).

Tarihi serüven II.Abdülhamid'i ikinci kez Meşrutiyet ilanı kararına sürüklemiş, 27 Nisan 1909'da tahttan inmesine V.Mehmet Reşat'ın tahta çıkmasına kadar bir dizi olaya neden olmuştur. Bu tarih itibariyle irade beyanı elinde bulunan Padişah'ın siyasal yetkinliği zedelenmiştir. İsmi Meşrutî Monarşi olarak seslendirilebilecek, sembol kıymetinde bir idareci, yönetici durumuna gerilemiştir (Gözler, 2002, s. 38).

1.2.4.Demokrasi

Demokrasi, egemenlik anlayışının pür dikkat kesilip halkın kendi ellerine bırakıldığı devlet sistemi yönetim anlayışıdır.

Halkın, kendi toplumunun nasıl yönetilmesini isterse bu yönde uygun yöneticileri, belirlenmiş, yöntemine kanaat edilmiş seçim sistemiyle seçerek kendini yönetmesi olgusudur (Öztekin, 2000, s. 61). Bu şekli ve özelliği ile Cumhuriyet'le örtüşmektedir (Derdiman, 2011, s. 92).

Demokrasi, toplum içi her türlü tartışmaya, tartışma tarafları arasında birbirini anlama çabasının sergilenmesine, ortak olan ve ortak olmayan noktaların belirlenmesine, yurttaşların, vatandaşların aynı eşit halde olmasına, aynı topluluk için çoğulcu ve başka renklerin de tutarlılığını öngörmelidir (Bekcan, 2005, s. 4)

İki bin beş yüzyıllık bir kavram olarak tarihi uzantısı derinlere uzanan demokrasi, ilk çağ eski yunan dönemine damgasını vurmuş ve yunan şehir devletlerinde uygulama alanı bulmuştur (Erdoğan, 1997, s. 173).

İdeal yönetim biçimi olarak düşünülen demokrasi; siyasal düzenin kurulması, yasaların yapılması ve yasa uygulayıcılarının da toplumunun kendi tarafından belirlenmesini, çoğulculuğun merkeze konduğu bir anlayışı temsil etmektedir.

J.J.Rousseau'ya göre: "gerçek demokrasi hiçbir zaman var olmamıştır ve olmayacaktır da Tanrıların bir halkı olsaydı, demokrasi ile yönetilirdi. Böylesi yetkin bir yönetim insanlara göre değildir." (Seçkin, 2005, s. 113). demek ile insanların ideal sayılacak sistemler üzerinde bile algısal olarak farklılıkları yönetim düşüncesinin dahi bozulmasına neden olduklarından, demokrasi sistemini överken anlam farklılığından meseleyi yozlaştıran insanoğluna yergi ifade edilmektedir.

İdeal demokrasi anlayışının icrasına giden yolda satırbaşı hususları özetleyecek olursak;

1 - Herkesin hakkı olan özgürlük, insan onuruna yaraşır şekilde yaşama hakkına büyük parantez açacak olsak "din, ırk, düşünce farklılığına aldanmadan toplumların insanların, eşitliği" (Seçkin, 2005, s. 31). inancı ile parantezi kapatabiliriz.

2 - Demokrasi içi kurumların işlevlerinin test edildiği noktada tüm bireylerin karar alma sürecinin ve alınan hizmetler açısından, katılanları olarak ortak, eşit hakka sahip olmaları gerekmektedir.

3 - Farklı görüşlere saygı duymak, hoşgörü sahibi olmak gerekliliği toplumun demokrasi kültürünü anlaması, yaşatması ve kendi varlığının devamı için gerekliliktir. Demokratik egemenlik anlayışında '*egemenlik kaynağı halk veya millettir.*' (Derdiman, 2011, s. 92).

4 - Demokrasi sahip olduğu toplumun hoşgörüsü neticesinde gelecektir. Toplumun damarları sayılan etnik kültür ögesi farklılıkları arasında derin bir uçurum varsa, folklorik zenginlik birbirini düşman gibi görüp, nitelendirebilecektir. (Seçkin, 2005, s. 45).

5 - Çoğunluk her hali ile genel olarak siyaseten gidiş üzerinde etkili olsa da demokrasi kültürüne çoğulcu anlayışla-az olanın-azınlığın denetim yapma yetkisi verilmesi, bu halin sağlanması toplumsal gelişimi destekleyecek demokrasi gerçeğinin gerçek bir nefes almasına olanak verecektir. İktidar seçimle işbaşına gelecek halk adına yönetme yetkisini kullanacaktır (Derdiman, 2011, s. 93).

6 - Demokratik yaşam şeklinin önemli öğelerinden biri de halkın görüşü, sahip olduğu değer yargısıdır. Yöneticiler demokrasi kültürünü anlayabilmişse halkın görüşünü dikkate alarak eylem planlarını, hareket noktalarını belirleyecektir, belirlemelidir. Egemenlik yetkilerinin millet tarafından doğrudan ya da seçilen temsilcileri vasıtasıyla kullanılması tekrar edildiği gibi yine millet adına olacaktır.

7 - Demokrasi halkı birinci derecede etken, özne olarak algılamaktadır. Toplumun karar verme sürecinde etkisi yadsınamayacak bir güç durumunda olan 'medya' özgür tartışma ortamına sahip, objektif, kendi düşünce, çıkar ve beklentilerine göre hareket etmeyen bir yapıda olması gerekir (Güneş, 1996, s. 200).

8 - Halkın yine kendi iradesiyle seçtiği yöneticiler tarafından oluşturulmuş seçilmiş parlamentoda temsil edileceği fikrine dayanmak temsil ilkesini anlamamıza yardımcı olacaktır.

9 - Seçilmiş parlamentolar tarafından oluşturulmuş yasalara tüm toplumun uymasını, hukukilik ilkesinin, yaygın ve yerleşik olmasını, insan hakları ve demokrasinin teminatı olarak görmesi hukukun toplumda '*insan hayatının bütün alanına müdahale ederek*' (Derdiman, 2011, s. 95)., yaygın ve etkin bir şekilde algılandığının göstergesidir.

Zamansal olarak çağımızın demokratik kavramlara, yönetim anlayışlarına aşinalığını hatırlatarak, sosyal ve siyasal demokrasi kavramları üzerine ayırım tanımlamaları yapıldığından bahisle, halkın devlet iktidarını kullanımda yer alması bakımından siyasal demokrasi ve oluşturulan örgütlerin sivil toplumu tarif etmesi ve direkt içinde etkin ve aktif yer almasıyla da sosyal demokrasiden bahsedildiğini söyleyebiliriz (Kaboğlu, 2015, s. 172).

Demokratik hukukun yaygın üstün olduğu bir sistem, toplum kesiminde keyfi irade beyanı, yönetim-yönetici aşırılıkları beslenme noktaları bulamadığından pasif görüntü verecektir.

Egemenlik anlayışına göre Devlet sistemleri başlığıyla yürüttüğümüz söz dizimine, toplulukların yönetim şekillerini, kendi tercihleri doğrultusunda isimler takarak yön verdikleri çabanın anlatımına, demokrasi çeşitleri başlığıyla devam edecek olursak karşımıza şu başlıklar çıkacaktır:

1.2.4.1. Doğrudan Demokrasi

Yönetim anlayış ve şekli olarak örneği yok denecek kadar az, uygulanması zor bir sistemdir denilebilir. Topluluğun kendi irade beyanını vermek, bunu kullanmak için seçilmişlere ihtiyacının olmadığı, herhangi bir aracı kullanmadığı kararların temsilcisz olarak alındığı sistemdir denilebilir (Derdiman, 2011, s. 109). Bu sistemde tüm kararların halk tarafından aracısız şekilde alınarak uygulandığı görülebilir.

Kuzey İskandinav ülkelerinde bazı birkaç küçük kantonda, nüfus yoğunluğunun olmadığı, 20 - 30 bin nüfuslu, sadece iç toplum yapısıyla meşgul yerlerde uygulanabilmektedir (Bekcan, 2005, s. 120). Halk tarafından belirli işlemlerin kabul edilmesinde resmen katılarak iktidar için meşruluk sayılacak belli mekanizmaları çalıştırma, onlara işlerlik kazandırma hak ve yetkisine sahip olma durumu bulunmaktadır.

Temsili demokrasi her zaman doğrudan demokrasi öğelerini kapsamına almaktayken, tersi durumda doğrudan demokrasi için temsili demokrasiyi benzerlikler noktasıyla parlamenter temsil ile ilgilendiren, benzeyen bir tavır vardır denilebilir (Kaboğlu, 2015, s. 186).

Doğrudan demokrasiyi ilgilendirecek iş ve işlemler açısından aracısız, vekilsiz irade beyanlarının verilmesi yönünde izlenebilecek yöntemlerin özellikle nüfus yoğunluğu fazla olan halkın önünde tüm zorluğu ile durduğu vakadır. Bununla beraber teknolojik gelişmeler çağın ödülü gibi toplumlara imkanlar da sunmaktadır. Gelecek için toplumların teknolojik gelişmelere bağlı olarak kendi irade beyanlarını daha seri vasıtalarla, kalabalık nüfus yoğunlukları ve beraberindeki tespiti zorlaştıracak engellemelere karşı bağışıklık kazanmışcasına kolaylaşacağı devlet yönetim sistemleri açısından ilmi gelişmelerle belki doğrudan, temsili gerektirmeyen sistemlere doğru evrilecektir (İpek, 2007, s. 30).

1.2.4.2. Yarı Doğrudan Demokrasi

Halkın yönetim anlayışı olarak irade beyanını verirken seçilmişleri yani kendi kurallarını toplumun ortak kararlarla kabul ettiği seçim sistemi ile seçilen temsilcileri ile halkın arasında uyum ve birliktelik sağlayarak geniş katılım sağlanması amacına yönelmiş demokrasi anlayışıdır diyebiliriz. Bu yönüyle de doğrudan ve temsili demokrasi arasında kalan bir yönetim şeklidir (Derdiman, 2011, s. 109).

Kısacası; temsili demokrasinin, referandum, halk vetosu, halkın yasama girişimi gibi doğrudan demokrasi tekniklerini artan şekliyle kabul etmesi, demokratik anlayışı, yarı doğrudan demokrasiye dönüştürmüştür (Kaboğlu, 2015, s. 181).

Halkın doğrudan, egemenlik hakkını kendi eliyle kullanmak için katıldığı belli yöntemlerle müdahale ettiği yönetim şeklidir, denilebilir (İpek, 2007, s. 31).

Yarı doğrudan demokrasi uygulaması, halk vetosu (referandum isteği), referandum (halkın onayına sunma), halk teşebbüsü (kanun teklifi), (Bekcan, 2005, s. 122), temsilcilerin azli şekillerinde halk, alınan kararlarda temsilciler olmasına rağmen etkili olmaktadır.

1.2.4.3. Temsili Demokrasi

Toplum tarafından demokrasi doğru anlaşıldığı, önemsendiği sürece koruyucusu yine toplumun kendisi olacaktır (Gözübüyük, 1997, s. 19).

Demokrasinin halk tarafından belirli yöntemlerle temsilciler seçilerek egemenlik kullanımını geçici olarak devrettiği demokrasi tipidir, denilebilir.

Temsili demokrasi halk tarafından yasama organı üyeleri seçimiyle temsil üstünlüğünün adeta bu organ temsilcilerine verilerek beraberinde bu organ temsilcilerinin de yürütme erk'i kullanıcılarını belirleyerek sırf yasama üstünlüğü ortamının oluştuğu temsili yöntem olarak da halk tarafından yasama temsilcilerinin ve yürütme organı başında bulunacak devlet başkanı, seçimini yaparak iki erk arası denge mekanizmasının doğal şartlarında korunduğu şekliyle anlaşıldığı bir sistemdir (İpek, 2007, s. 34).

Temsilci seçilenler, seçen topluma hesap verme yükümlülüğü ve değiştirilme zorunluluğu ile bağlı farkındalık içindedirler, halk hesap sorma mekanizmalarını çalıştırmazsa trajik şekilde eleştirilebilecek monarşilerden daha tehlikeli yapıların ortaya çıkma ihtimali varlığını koruyacaktır. Temsilen seçilenler milletin tamamını temsil etmekte, sorunlar için belirli bölgelere yoğunlaşmamakta, bölgecilik bölgesel ayrımcılık yapma hakları bulunmamaktadır. Temsili demokratik yapıların en etkili aracında seçimler olarak kabul edilmektedir (Derdiman, 2011, s. 109).

Sonuç haliyle, yönetimi, rejim arayışı için halkın egemenliği kullanım alanı sahibi olarak doğrudan fakat biçim farkıyla belirli bir süre için seçilen temsilcilere emanet eder (Kaboğlu, 2015, s. 181).

1.3. Terör

Terör kelimesi toplulukların zihinlerinde aynı çığlığın ismi olarak, yarattığı etki nedeniyle konuşmaktan, isimlendirmekten pek haz edilmeyecek manasıyla var olmuş bir kavramdır. Literatüre girmiş manasına bakacak olursak; “*güçlü bir korku hissi*”, “*sizi çok korkutan bir şey ya da politik bir hedefe ulaşmak için insanları korkutmak için kullanılan şiddet*”, “*kontrol edilmesi yada üstesinden gelinmesi zor olan kişi ....*” (Macmillian Dict., 2006, s. 1482)., olarak tanımlanmaktadır. Bu sözcüğün bir çok tanımları yapılırsa da çoğu kaynakta söz birliği yapılan şey; şiddetin mutlaka olduğu, belirli bir sisteminin, farklı araçlar kullansa da olduğu ve bir amaç etrafında yürüncesini belirlediğidir (Çitlioğlu, 2006, s. 98).

Terör kavramı ve bu kavrama yüklenen anlamları açısından; yaşanan durum ve zamana göre değişiklik gösterebilmektedir. Kavramsal karşılığı çok eski zamanlardan itibaren ortaya çıkardığı etki ve sonuçları açısından bilinmesine rağmen, günümüz için tanımsal karşılığı da değişmiştir, denilebilir. Amerika’da 11 Eylül saldırıları sonrası tüm dünyanın hissettiği, gözlemlediği husus terörün korku şiddet, panik, yıkıcı etkisi yanında siyasi hedefleri de içerdiğidir (Cirhinlioğlu, 2010, s. 27).

Belirli bir coğrafyada bazı siyasi saiklerle hareket ederek, mevcut siyasi iradeye yönelik korku mekanizmalarını çalıştırarak, onlar üzerinde politik davranış değişikliğine gitmeleri için, sistematik şiddetin kullanılması, olası vakıa'dır (Arıboğan, 1997, s. 239). *'Terör çağımızda etki alanını genişletmiş, hemen hemen akla gelebilecek her türlü eylemi terör amacına yöneltebilecek esneklik kazanmıştır.'* (Cirhinlioğlu, 2010, s. 31). Genel olarak yapılan tanımlamalara göre terör, oluşturduğu şiddet nedeniyle yaratılmış ortaya çıkmış olan korku ortamı olduğu yönündedir (Topal, 2004, s. 8).

İdeolojik bir perspektifle düşüncesine, iş ve eylemlerine yön veren örgütlenmiş grup, hareket kabiliyeti amaç merkezine siyasal iradesi bulunan hükümeti - iktidarı veya rejimi yerleştirerek, hedefine alan, eylemlerle varlığını devam ettirecektir (Dilmaç, 1997, s. 18).

Terörizm'in dünyada farklı ülkeler tarafından kendi tecrübeleri ya da etkisi altında kaldıkları komşu ülke tecrübe ve okumaları gibi nedenlerle, sorun olarak görmeye başlamaları beraberinde iç hukuklarından kaynaklanacak zaafiyetlerin engellenmesine yönelik yasal düzenlemelerde bulunmuşlarına neden olmuştur. Ve bu durum doğal olarak terörün ülke içinde tanımlanmasını ve engellenmesi noktasında uluslararası çalışmaların yapılmasını da getirmiştir. Her ne kadar ortak çalışma alanları ortak tanımlama çabası ortaya çıkarılmaya çalışılmışsa da ülkeler tarafından farklı çıkarlarının gözetilmesi nedeniyle dönemselsel olarak terör faaliyeti olduğu yada olmadığı yönünde meydana gelen eylemlerin etkileri noktasında uzlaşma sağlanamamıştır (Topal, 2004, s. 9).

Dünya coğrafyasında dil, din, ırk açısından büsbütün aynı kalmış, farklılaşmadan kalabilmiş bir toplum kesimi olduğunu söyleyebilmek oldukça zor olacaktır. Toplulukların geleceğe yönelmiş mücadeleleri, evlilikleri, kaynaşmaları, belli sebeplerle nüfus hareketlilikleri zamanla kendi kimliklerini öz kimlikleriyle karşılaştırarak diğeri ve öteki kavramlarına neden olmuştur. Devlet sistemleri kendi topluluklarındaki farklılıklar sayesinde kültürel zenginliğe sahip olurlar. Bu durumun kutsanması bireylerin şahsiyet kazanmaları yanında, üzerinde kritik yapılması lazım gelen noktaları da işaret ettiği gerçektir. Yönetim şekli, sistemi tüm farklılığa eşit mesafede kalıp, bu durumu kutsarken, zenginlik saydığı toplumsal farklılığın iyi

hesap edilerek sosyal bölünmeye gitmemesini de sağlamak zorundadır (Yeniçeri, 2002, s. 60).

Kategorik olarak hangi kriz sınıflandırması içinde olursa olsun bir yönüyle devleti, terör sayacağı mücadele alanını belli zaman dilimi için açarak kaynak, zaman ve gelişim hikayesini yavaşlatacak olayları yaşama dönemine girecektir. Bu noktadan hareketle belirli, geniş sayılacak bir zaman dilimi ve coğrafyada yayılmış ve hüküm sürmüş Osmanlı, İmparatorluk ismi ve yeteneklerinin hakkını verircesine “fetih siyasetini salt toprak kazanma, ülkeler ele geçirme, insanları hegemonyası altında tutma; kısacası kuru cihangirlik davası ile değil; bilakis hakiki manada medeniyet taşıyıcılığı yaparak insanların gönüllerine taht kurmaya medar olacak şekilde geniş imar, iskan faaliyetlerinde bulunarak” (Çolak, 2005, s. 41)., ve siyasetende İmparatorluk kimliğinin sürekli dinç ve canlı kalmasını sağlayacak hamlelerle birkaç asır boyunca etnik, önemli sayılacak herhangi bir mücadele alanına kendi güç ve imkanlarını harcamak zorunda kalmamıştır.

Günümüz dünya coğrafyasına baktığımızda hızla homojen bir tavrın ekonomik çalkantılarla destekli kültürel yozlaşma şeklinde, ülkeleri sarmaladığını görebiliriz. Üzerinde kritiği yapılacak, terör kavramına özellikle 19’ncü yüzyıl işçi hareketleri, 20’nci yüzyıl bağımsızlık mücadeleleri ve soğuk savaş dönemi stratejilerinde rastlanacaktır. Bu bağlamda ülkelerin uzunca zaman kritik yapacağı, gündem belirleyeceği bu kavram 2001 saldırıları ile uluslararası güvenliği de tehdit alanına alarak öncelikli hale gelmiştir (Özeren - Sever, 2013, s. 11).

Ülkeler toplumlarını etkileyen terör nedeniyle oluşan sonuç için, gelişim süreçlerini olumsuz etkileyen katalizör görevi yapacak sosyal, ekonomik, etnik, her tür krizle mücadele stratejileri için refleks olarak hareketlenecek bir karakteri oluşturmak zorunda kalmaktadırlar. Bal’a göre“... demokratik sistemlerde terör ve buna yol açacak krizle mücadelenin belli sınırlılıkları varken demokrasi kültürünü içselleştirememiş toplum, ülkelerde mücadele karakteri açısından, tepkisel, sınırları olmayan, özgürlükleri arka planda bırakan ve denetimi kabul etmeyen uygulamalar görülebilmektedir. Demokrasi kültürünü içselleştirmiş, özümsemiş toplumlarda, ülkelerde bu mücadele alanı belli prensiplerle çevrelenmiş, halka karşı sorumluluk, denetime açık şekilde sürdürülmektedir. Dolayısıyla demokratik karakterdeki

toplumlarda, sonuca götürücü mücadele politikaları; etkili, sorgulanabilmeye açık, eleştiriye ve denetime açık silahlı mücadele alanında bütüncül yaklaşım prensibi doğrultusunda ilgili tüm kuruluşları işin içine sokarak yürütülmektedir. Bu politik tavrın başarısı ekonomik, sosyal, psikolojik alanlardaki uygulamaların eşzamanlı ve uyum içinde yürütülmesiyle sağlanabilecektir (Bal - Özeren, 2012, s. 2).

Siyasi bir amaçla politize ettiği insanların düşünce ve eylemleriyle hayat bulan, maksadı etrafında organizasyon mantığına da ters düşmeden strateji ve taktikle isminden söz ettiren terör krizi ile çoğu ülkenin “tanışmasının miladı 2001 saldırıları iken Türkiye açısından durum farklıdır. Türkiye terör ile uzun zamandır mücadele eden sınırlı sayıdaki ülkelerden biridir. Terörün olumsuz etkilerini derinden hisseden ülke sayısı dünyada azdır.” (Özeren - Sever, 2013, s. 11).

1.3.1. Terörün Amacı

Terör olgusu neden olduğu şiddet, yıkım, kullanılan araç, yöntem-eylem biçimi, orta ve uzun vadedeki hedef, zaman seçimi, orijine aldığı ve eylemlerini çevresinde sergilediği ideolojik hedef ve yarattığı mağduriyetlerden dolayı genellikle güvenlik odaklı bir sorun olarak algılanmaktadır. Oysa terör bu kısır bakış açısından çok daha fazlasını; beslendiği sosyal, ekonomik, siyasal, psikolojik kaynaklarını da ifade etmektedir (Özeren - Sever, 2013, s. 23).

Terörün ortaya çıkışı neticesinde eylem ve hareket kabiliyeti yönünü çevirdiği ana maddeler, amaçlar şu şekilde sıralanabilir;

- Terör kendi ‘iyi’ kategorisine uygun bir tavırla, eylemlerini meşru kılacak senaryo hazırlığı sonrasında kendince bulduğu siyasi gerekçelerle, içinde nefes aldığı otoriteye alternatif getirmeye kanalize olmuştur.
- Terör, subjektif bir bakış açısının etki alanı, sonuçları olsun mantığı ile dönemsel veya yerine göre tamamen belli ses getirecek hedeflere yönelirken bazen de tamamen sıradan hedeflere yönelir ki toplumda panik, korku ortamı oluşturabilsin.
- Terör eylemleriyle etkisinin hissedilmesi istenen, hedefe alınmış olan toplumun ekonomik, sosyal, politik açılardan belirli seyirde düzen içinde

giden yapısının etkilenerek değişmesi yönünde, eylem etkisiyle hareket ederek, mevcut hükümetlerin de karar süreçlerini yavaşlatmak, kendi lehlerine sonuçlar doğuracak şekilde hareket etmektir (Topal, 2004, s. 44).

- Terör, toplumu ve otoriteyi yıldırarak, zamanını ve enerjisini boşa çıkarmak için silahlı ve silahsız belirlediği alanda eylemlerini gerçekleştirirken seçtiği propaganda şekliyle seyircisini ve katılımcısını artırmayı hedeflemektedir.
- Terör, Türkiye'nin tecrübesinden de hareketle eylemlerine başladığı andan itibaren eylem ve mücadele alanını ve şeklini sürekli geliştirerek kendini yenileyerek konuyu uluslararası platforma taşımayı hedeflemektedir (Çetin, 2009, s. 14 - 16).

Yüzyılın bu çeyreğinde bilgi sistem teknolojileri, iletişim, ulaşım kolaylıkları küreselleşen, bu itibarla gittikçe küçülen dünyamızda, terörün de her değişim paralelinde hızla kabuk değiştirdiği, etkili sonuçlar ortaya koyduğu yadsınamaz bir gerçektir. Geçmişin sayfalarına bakıldığında yerel özellik gösteren sorunlara refleks tepki veren terörize olmuş hareketler, bugün itibariyle farklı coğrafyaların yarattığı sorunlara da tepki verir hale gelmiştir.

Eylemlerin rastlantısal, suçsuz kurbanların arkasına saklanılarak yapılması korku ve panik hisleriyle devlet aygıtı ve toplum açısından istikrarsız bir dalga yaratacağı düşüncesine inanarak gerçekleştirildiği ve beraberinde bazı yerde de özellikle rastlantısallığın dışına adım atarak belirli ses getirecek ilgi odaklarının merkezine yerleşecek tanınmış ünlü kişilerin suikastleri gibi terör eylemlerinin yapıldığı olası vakialardır (Türköz, 2011, s. 35 - 39).

1.4. Etnik Terör

Aynı sayılacak coğrafya kesiminde yaşayan, kendi yöresel 'ağız-şive' leri olsa da ortak bir dil, tarih, dine sahip insanların sahip oldukları ve sahip çıktıkları üst kimlikleri millet kavramına yetecek ve kendi tanımını yaptıracaktır. Milliyetçilik (etnik durum) topluluklar arasında kültürel farklar ortaya çıkararak bunları anlatmaya çalışmaktadır. Etnik olarak farklı olduğunu düşünen topluluk, gruplar bunu dilleriyle, giyim kuşamlarıyla, geçmişe yönelik hikayeleriyle bu durumu sergilerler. Bu etnik

hal, bazı gruplarca aşırı şekilde benimsendiği takdirde ve amaçlar etrafında, şiddet kullanımını da eklenince etnik temelli terör ortaya çıkmış olacaktır. Çeşitli nedenlerle zaman içinde siddete yönelen etnik gruplar, bünyesinde varlıklarını devam ettirdikleri devlete karşı yürütecekleri kurtuluş savaşı iddiasıyla mücadele etmeye başlayarak, etnik temelli ideolojiye dayanan ayrılıkçı terörün ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Dilmaç, 1997, s. 79).

PKK'nın kuruluş döneminde fikirlerini dayandırdığı teorik temellere bakacak olursak, kendini Marksist/Leninist olarak tanımlayan örgütün, kuruluşuna denk düşen dönemde anlatılmaya çalışılan metotla hedef toplumuna, ideolojik temellerini atmaya çalıştı burada amaç; dönemsel olarak anlaşılır olabilmek, kabul görülebilme ihtiyacından kaynaklanıyordu' (Özcan, 1999, s. 55).

Uzun süredir yaşadığımız coğrafyayı da ilgilendiren ve milli dikkat sapmasına neden olarak zaman, imkan kabiliyetimizin de olumsuz şekilde harcanmasına sebep veren meseleler, karşılığında halen yürürlükte bulunan Terörle Mücadele Kanunu tanımları yaptırmıştır. Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozacak her türlü hareket mücadele alanı içine alınarak bir karakter oluşturulmuştur. Elbette onlarca yıl silahlı mücadele, etkisizleştirme alanı oluşmasına neden olan olaylar çoğu yazar tarafından 'Yeni Sol Dalga (1960 - 1979)', (Çetin, 2009, s. 14)., olarak kabul gören bir dönemin, ülkemiz üzerindeki etkisiyle başlamıştır denilebilir.

Türkiye'nin terörle mücadele deneyimini tartışmaya açmak oldukça zor bir konudur. Bu mücadele deneyimi her zaman tartışma konusu olmakla birlikte mücadele zemininin planının göz ardı edilmesi de sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Mücadelenin kiminle, neden yapıldığı, terörle mücadelede hangi araçların kullanıldığı kullanılacağı, terörün mücadele mantığı, terörle mücadelede başarı endeksinin neler olduğu henüz ortaya konmamıştır.

Terör tehdidinin büyüklüğünü gösterir ifadeler Türkiye'nin mücadele ettiği örgütleri olduğundan daha kuvvetli göstermiştir. Terör'le mücadelede diğer ülkelerin mücadele tecrübelerinin okunması noktasında deneyimleri, elde ettikleri başarı, avantaj değerlendirilememiştir. Oysa devletin terörle mücadele alanını sağlıklı değerlendirmesi terörü doğru anlaması, başarı ölçütlerini doğru belirlemesi, benzer

mücadele örneklerini mukayesede kullanabilmesiyle başarılı olması mümkün olacaktır (Bal - Özeren, 2012, s. 19).

1.4.1. Etnik Terörün Amacı

Terör eylemleri semboliktir ve bu eylemler belirli amaçlara ulaşmada işaret fişegi olarak kullanır. Teröristlerin mücadele teknik ve yöntemleri amaçtan ziyade araç olma özelliği taşıdığına göre mücadelede nihai hedefin propaganda olduğu tespiti yanlış olmayacaktır. Bu sebeptir ki; terörle mücadele silahlı bir meydan okumadan çok, siyasi ve fikirsel bir meydan okumadır. Taktik, operasyonel, stratejik, siyasal ve fikirsel olarak, birbiriyle uyumlu çok sayıda alanda, eş zamanlı ve koordineli bir mücadele yöntemiyle yürütülmesi gerekmektedir (Bal-Özeren, 2012, s. 20)

Etnik terör örgütü, ülkemizde yerleşik doğu coğrafyasında halka karşı sol, sağ fikri ayrışmasının olduğu 1970'li yıllarda, terör ortamı için uygun sosyal ve siyasal bir zemine sahip olunan bir dönemde, "ya devletin tarafısınız ya da bizim" diyerek toplumsal kırılmalara sebep olmuş ve bölgede çatışma dönemini başlatmıştır (Özeren-Sever, 2013, s. 56 - 62). Etnik Terör'ün ülkemizde yürüttüğü eylemleri için temel amaçlarına bakacak olursak :

- Ülke coğrafyasının başlangıçta doğu ve güney kesiminde bölgesel gerilimi tırmandırarak her kesimi çatışma ortamına sürüklemek,
- Çatışan taraflardan biri olan PKK (Kürdistan İşçi Partisi) etnik terör örgütünün zor kullanarak halkı sindirme metodu ile halkın yaşam ve ölüm arasındaki tercihlerini yapmalarını ve taraflarını belirlemelerini sağlamaktadır (Özeren - Sever, 2013, s. 63)

Hareket kabiliyeti, karakteri, başlangıç çizgisi etnik temelli teröre maruz kalmış ülkeler, toplumlar arasında birtakım farklılıklar gösterse de mücadele alanı olarak belirlediği zemin kendi iç dinamikleriyle birtakım sebepler yaratarak toplumun belli kesiminin terörize olmasına neden olmaktadır. Özcan'a göre, ülkemiz açısından; etnik terör örgütü için, kırsal alanların, mücadelenin temeli olarak alınmasında şu nedenler vardı:

- Fikri zemini oluşturan görüşe göre; Devletin kırsal alanda egemenliği zayıftır.
- Henüz her köyde yol ve karakol yoktur.
- İşbirlikçi ve ajan ağı yeterince örülmemiştir.
- Kürt yurtseverliği güçlüdür.
- Ulusal değerlere bağlılık vardır.
- Köylüler prolateryanın en yakın müttefiki ve aynı zamanda halk ordusunun bel kemiğidir (Özcan, 1999, s. 67).

Etnik terörün kendi içinde birbiriyle yakın ilişkisi bulunan amaçları şu şekilde ele alınabilir:

- Devlet egemenliğinin nispeten zayıf olduğu kırsalda yoğun şiddet kullanarak halkın devletle olan bağları koparılmaya çalışılarak ardından siyasal ve askeri olarak yeniden örgütlendirilmeye çalışmak (Özcan, 1999, s. 74). Yoğun şiddet, silahlı şiddet stratejisi, oluşturulacak örgütsel yapıyı sürekli canlı tutmayı ve insan kaynağının devamlılığını, beraberinde bölgesel gerilimin oluşmasını sağlayan temel stratejilerden biridir (Özeren - sever, 2013, s. 64).
- Hedef alınan toplumsal kesim çaresizliğe, boyun eğmeye sevk ederek oluşturduğu örgütsel yapıya katılımları artırmaya çalışmak (Çetin, 2009, s. 15).
- Etnik örgütsel yapı gerçekleştirdiği eylemleriyle beraber hitap ettiği kesimin, potansiyel hedef kitlesinin ayrı bir ırksal yapıya sahip olduğunu ve yaşadıkları coğrafyanın hakim egemen güç olan Türkler tarafından işgal edildiği ve sömürüldüğü propagandasını devamlı şekilde kırsal bölge halkına yapmak (Çeşme, 2004, s. 112).
- Etnik ayrımcılığın inşası ve bir yörüngeye oturtularak hedefe yürünmesi amacı etrafında stratejik nitelikli psikolojik savaş yürütmek, bu çerçevede etnik yapılı terör örgütü tarafından, 7 Şubat 1990 - 24 Şubat 1990 tarihleri arasında yapılan "Serhat Eyaleti II'nci Konferans'ında alınan ve "Düşmana karşı Yürütülecek Psikolojik Savaşa İlişkin Kararlar" başlığı altında aşağıda örnek olarak verilen, birtakım kararlar alınmıştır:
- Daha çok kitleler aracılığı ile,içinde gerçekleri de taşıyan ve düşmanı manevi alanda çökertmeyi hedefleyen propagandalar yayılmalıdır.

- Sahte eylem ya da faaliyet planları hazırlayarak düşmanın eline geçmesi sağlanmalıdır.
- Örgütün ulaşma imkanlarının çok zor olduğu ajan ve işbirlikçilerin isim listelerinin hazırlanarak ellerine geçmeleri sağlanmalıdır.
- Düşman sayılan hakim unsur organlarında görevli askeri ve siyasi yöneticileri, zayıflıkları tespit edilerek şantaj, tehdit yoluyla baskı altında tutulması sağlanmalıdır... (Özdağ, 2010, s. 254).

Genel görüntüsü itibariyle etnik terör örgütü PKK, zihinsel karmaşa sıfatıyla çatışma süreci yaşayan taraflar yaratmak için kutuplar yaratarak, vatandaşların demokratik geleneklere, kurumlara duyduğu güven ve inancı sarsmak, kendisiyle mücadele edilemez algısının yaratılması için bir dizi yoğun, sistemli illegal faaliyet alanı içinde uğraşısını sürdürmek niyetindedir denilebilir (Çetin, 2009, s. 14 - 16).

Yaşadığımız coğrafyada geçmiş deneyimleri itibariyle PKK etnik terörüyle mücadele konusunda önemli bir birikime sahip olan Türkiye, son yıllarda güvenlik paradigmasını değiştirmiş, terörle mücadelede önemli bir anlayış değişikliğine gitmiştir. Üçlü mücadele stratejisini uygulamaya koyan devlet, siyasal ve diplomatik alandaki çalışmaların, en az güvenlik ve istihbarat alanındaki çalışmalar kadar önemli olduğunu kavramış, farklı alanlarda sürdürdüğü mücadelesini uyumlu ve koordineli şekilde yürütmenin yollarını aramaya başlamıştır (Bal - Özeren, 2012, s. 21).

1.4.2. Etnik Terörün Nedenleri

Terör her toplumun kendi mecrasında yaşam şeklinin bir tür yansıması olarak gücünü sarf etmesine neden olan, karmaşık gözükten bir dizi olaylar olarak karşımıza çıkarken nedenleri üzerinde incelemelere dikkat edilmelidir. Toplum içi dinamikler farklılık göstermekte sosyal, ekonomik, etnik, uluslararası çıkar çatışmaları arka planda yaşanırken adının terör olduğu sıkışma zamanları yaşanabilmektedir.

Terörün ortaya çıkış nedenleri için birçok değişken ele alınabilir; birbirinden bağımsız olduğu hissini veren sonuçlara da ulaşılabilir. Belirleyici sebepler arasında:

- *“Geleneksel toplum çözülmesi*

- *Mülkiyet ve toprağın eşit olmayan şekilde paylaşımı*
- *Kentleşme kaynaklı sorunlar*
- *Toplumsal yapı*
- *Adaletle olan güvenin sarsılması*
- *Din algısı*
- *Kitlesel hareketliliğe neden olan sorunlar*
- *Siyasal nedenler*
- *Konjunktürel yapı*
- *Yoksulluk ve işsizlik*
- *Kültürel kimlik*
- *Gelir dağılımındaki dengesizlikler*
- *Aile yapılarından kaynaklanan nedenler*
- *Siyasi yapılanmadan kaynaklanan nedenler*
- *Yönetim ve algılanma şekli*
- *Yolsuzluk*
- *Hukuki yapı ve algılanış şekli*
- *Eğitim kaynaklı sorunlar*
- *İdari yapılanmadan kaynaklanan nedenler*
- *Jeopolitik-stratejik durum*
- *Kamu görevlilerinin olumsuz davranışları*
- *Toplumların ırk, kültürel-dinsel özellikleri*
- *Hızlı ekonomik gelişimin ortaya çıkardığı toplumsal sorun ve sonuçlar”* sayılabilir (Çetin, 2009, s. 19; Türköz, 2011). Bu şekliyle farklı sebepler terör örgütlerinin karakterleri üzerinde belirleyici role sahip olmakla isimlerini fazlaca duyuran eylemsel hareketliliği ile dikkatleri çeken örgütlerin kategorik sınıflamasını yapmayı güçleştirirken, ayırt edici özelliklerine de dikkat edilmesi hangi coğrafyaya ait olduğuna dair izleri takip etmeyi kolaylaştırmaktadır.

Etnik terörün belli alt kimlik sayılan ya da bu yönde yorumları sayılan etnik tabanlı kimlik için mücadele alanını belirlediği, eylemlerini gerçekleştirdiği

varsayılr. Etnik terör, adına mücadele ettiğini iddia ettiği kimliği yorumlarken bölge, kabile, mezhep, aşiret tanımlamaları yaparken bazı durumlarda da devlet, millet olma iddiasını yenilemektedir. Ayrıca kullanılan bir dilin varlığı etnik temelli millet olma iddialarının yenilendiği bir ortamda oldukça kullanışlı bir araç olabilecektir (Baharççek, 2000, s. 17).

Etnik terör, kendi etki alanını oluştururken eylemlerinin duyurulmasını sağlayacak, adından söz ettirecek mücadelecı kişiliklerini yani militanlarını diğeri bir ifadeyle potansiyel hedef kitlesini seçimde homojen sayılacak etnik türdeş ve özellikle insanları selamlamaya devam edecektir. Bir şekilde modern zamanların hastalığı olarak aklımıza gelecek her şeyin gelişimiyle yalnızlığa gömülen insan, kendi mana bulma yürüyüşünde bir kez daha politize olacak, şiddet yanlısı tavrını ortaya koyacaktır. Denilebilir ki hukuk, din, psikoloji, devletin bir takım sosyal yaşam alanlarını düzenleme aygıtları, insanların sulh içinde birlikte yaşamayı becermelerine yardımcı olmak, belki bu alanı düzenlemede kurallar koyarak irade beyanında bulunmaktadır. Bu hal, tamamiyle insanların eşit ve türdeş bir şekilde sayılan bu kurumlardan etkilendiği anlamına gelmezken kavga da bazı araştırmacılara göre buradan çıkmaktadır.

İnsanların yaşadıkları sorunlar nedeniyle teröre yöneldikleri ve terörist oldukları yönünde görüşler bulunmaktadır. Teröristlerle birlikte yaşadıkları sosyal, siyasi, ekonomik çevre inceleme alanına alınmış, yakalanan teröristler üzerine incelemelerde varılan sonuçlar için denilebilir ki; karşılaştıkları sorunları çözmek için kendilerine göre, başka yolları kalmamış, sonuca normal yaşam kuralları dışında kestirmeden varmak istemektedirler ve karşılaştıkları sorunlar için diğeri insanlara göre, bunları siyasi söyleme çevirme yolunu tercih etmektedirler ve çözüm yolu olarak şiddet, reddetme gibi farklılıklar bulunmaktadır. İçinde terör var diyeceğimiz faaliyetlerin gerçekleşmesinden önceki yapılan hazırlık dikkate değeri bulunursa, eylemleri planlayan, düşünen, uygulayan insanların toplumsal yapıdan uzak olduklarını düşünmek onları küçümsemek demek olacağından, bu soruna sağlıklı bir bakış açısı kazandırmadığı gibi sorunun çözümüne de hiçbir katkı sağlamayacaktır (Çınar, 2010, 24).

Terör hareketlerinin etnik kimlik oluşturma gayretleri için mücadelesinin yanında devletin karşı tedbir hareketleri örgütsel yapı kadar etnik ayrırşma yönünde etki yapabilir; bu durum devletin önündeki önemli açmazlardan biridir. Yaşanılan coğrafya, etnik sayılacak farklılıklar iyi analiz edilmeli, sorun ötekileştirmeden, farklılaşmaya götürmeden çözülmeye çalışılmalıdır (Baharçıçek, 2000, s. 18).

İKİNCİ BÖLÜM

2. TÜRKİYEDE DEMOKRATİK GELİŞİM SÜRECİ VE ETNİK TERÖR

Türkiye’de Cumhuriyet tarihi boyunca kronolojik olarak dönemler halinde devlet ve millet hayatının adeta perspektifi şekliyle yaşanan demokratik gelişmeler anlatılmaya çalışılacak ve Türkiye’yi uzun zaman etkileyen etnik teröre giden yolda yaşananlara ışık tutulmaya çalışılacaktır.

Türkiye’de terör tanımlamasıyla hareketliliğin sol görüşlü örgütlenmeler üzerinden kendini gösterdiğini söyleyebiliriz. Aşırı sol görüşlü örgütlenmeler içinden çıkan sol terör örgütleri hakkında ilk olarak bu tip bir anlayış ekseninde kurulan Türkiye Komünist Partisi’nden bahsedebiliriz. Türkiye Komünist Partisi 1920 yılında Azerbaycan başkenti Bakü’de kurularak, Türkiye’de yasal olarak faaliyetlerde bulunmuş, fakat 1925 yılına gelindiğinde Şeyh Said isyanı sonrasında devlet ve toplum huzurunun yeniden tesisi noktasında çıkarılan Takrir-i Sükun Yasasıyla illegal görünüm alarak yasaklanmıştır. Demokrat Parti dönemi olarak da bilinen 1960’lı yıllara kadar adeta organize olmuş yasadışı tek örgütsel yapı görünümündeydi. Bu görünüm 1970’li yıllar sonrasında başlayacak terörizm hareketlerinin fikirsel alt yapısını oluşturma bahsiyle terör hareketleri için büyük katkı sağlamıştır. (Olca, 2014, s. 78).

Türkiye’nin kronolojik olarak demokrasi serüveninde ikinci dünya bunalımı sayılan büyük savaş sonrası çok partili hayata da geçilmiş ve serbest parti politikalarının işlerliği devam ederken hızlı şekilde sosyal ve ekonomik gelişme siyasi açıdan da çalkantılı zamanların yaşanmasına sahne olduğu bir ortamda 1960’lı yılların sonuna kadar terörizm ülkenin karşılaştığı birçok sorun arasında görülmemiştir. (Mango, 2006, s. 10).

Türkiye’de Cumhuriyetin ilanından günümüze terör hikayesi anlatımında etnik terör ile bağlayacağımız bu yazın da 1970’li yıllara gelinceye kadar aşırı sol örgütlü yapıları özet haliyle anlatacak olursak;

Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist (TKP/ML) örgütü varlığından bahisle bu terör yapısı 1970’li yıllarda kurulan Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi köklerinden beslendiğini söyleyebiliriz. Silahlı saldırı şeklinde gerçekleştirilen bir iki terör eylemi dışında bir etki alanı oluşturamamıştır. Tunceli’de kırsal alanın kendilerince ana üs olarak seçildiği örgütlü yapı Doğu Perinçek ve arkadaşları tarafından kurularak, silahlı eylemleri için de Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu (TİKKO) nun kurulduğu bir yapıdır. Kurucu liderlerinden İbrahim Kapakkaya’nın Tunceli kırsalında yakalanması ve tutuklu bulunduğu Diyarbakır cezaevinde intihar etmesiyle bölünen ve son bulma noktasına gelen, siyasal sistemin silahlı örgüt faaliyetleriyle yıkılarak Marksist Leninist ideolojiye dayalı bir devlet kurma amacıyla olan örgüt 1994 yılı içinde üç parçaya bölünerek eylemsiz şekliyle kalmıştır. (Caner, 2014, s. 47).

Türkiye Komünist Partisinden ve Türkiye Halk Kurtuluş Cephesinden oluşan kökleriyle 1970’li yılların etkili sol görüşlü liderlerinden Mahir Çayan tarafından kurulan Devrimci Halk Kurtuluş Partisi (DHKP/C) eylemleri de göz önüne alındığında şehir eylemleri olarak kendini gösteren eylem karakteriyle iktidarı etkilemeyi ve ele geçirmeyi amaç edinmiş bahsedilmesi gereken önemli terör örgütlerinden biridir. THKP/C olarak 1970’li yıllarda terör faaliyetlerine başlayan örgüt 1994 yılı itibarıyla DHKP/C adıyla devam etmiş, özellikle 2000 sonrasında uygulanan F tipi cezaevlerine geçiş sürecinde ses getiren propaganda eylemleri yürütmüş, hedef kitlesi olarak lise ve üniversite gençliğini seçmiştir. Türkiye Öğrenci ve Gençlik Dernekleri Federasyonu (TÖDEF) üniversiteli gençler arasında örgütlenme sağlarken lise seviyesinde Demokratik Lise İçin Mücadele Komiteleri (DMLK) illegal örgütlenmesini günümüze değin yönetmektedir (Olca, 2014, s. 82).

1970’ten günümüze kadar varlığını pasif stratejik terör eylemleriyle arada duyurarak devam ederek gelen sol görüşlü örgüt yapılarından bir diğeri de Türkiye Komünist İşçi Hareketi ve Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist Hareketi terör

yapılanmalarının Garbis Altınoğlu tarafından birleştirilmesiyle ve 1995 yılı itibariyle MLKP (Marksist Leninist Komünist Parti) adıyla eylemleri bulunan örgüttür. Eylem karakteri için kendine anayasal sistemi silahlı eylemlerle yıkararak Marksist Leninist anlayışa sahip bir devlet kurmak ideolojisi benimsemiş olan örgüt günümüzde illegal olarak gençlere yönelik propagandasında Demokratik Liseliler Birliği ve Özgür Gençlik isimli dergileri kullanmaktadır (Olca, 2014, s. 84).

Sol görüş üzerinden başlıca terör örgütlerine kısaca değinilmeye çalışılarak ilerleyen bölümlerde etnik kimliklerle ortaya çıkarak yaşamış oldukları Türkiye topraklarından ayrı kendi devlet organizasyonlarını kurma niyetiyle illegal yolları benimseyerek hareket kabiliyeti kazanabilme gayretinde olan Ermeni devleti kurabilme düşüncesiyle 1973 ve 1984 yılları arasında ASALA terör örgütü ve kürd etnik yapısı çevresinde yine ayrı devlet kurma düşüncesiyle 1970'li yıllardan günümüze PKK terör örgütü de önemli örnek oluşturmaktadır. İlerleyen bölümde ayrıntısıyla anlatılacaktır.

1970'li yıllar Türkiye için dönüm noktası denilecek fikir akımlarının girişi ve yayılma süreçleri açısından adeta milattır. Mısır kaynaklı eserlere yönelik çevirilerle radikal İslami düşünce, terör örgütü sayılacak örgüt yapılarının da beraberinde ülkeye girişine öncü olmuştur. Her haliyle kuruluş beslenen kaynak olarak etnik bir tavır temelinde olmasa da Türkiye'yi zamanlama olarak meşgul etmesi bakımından kısaca özellikle İslam dini üzerinden seçtiği motiflerle din istismarını kuran yöneten terör örgütlerine de değinmekte fayda bulunmaktadır. Amaç merkezine Cumhuriyetin alınarak kendince şeriat fikriyle şekillenmiş İslam devleti kurma niyetinde olan terör örgütleri için Hizbullah Terör Örgütü, İBDA - C (Büyük Doğu Akıncılar Cephesi), HD (İCB - AFİD, İslami Cemiyetler Birliği Anadolu-Federe İslam Devleti), Hilafet Devleti, İslami Hareket Örgütü, El Kaide, Türkiye'de kendine faaliyet alanı kurma amacıyla hareket ettiğinden örnek verilebilir (Caner, 2014, s. 57).

Türkiye'de etnik yapıları içerden ve dışarıdan kabartarak bölme, parçalama, yeni bir devlet kurma fikriyle başlayarak bu fikrin hayata geçmesi için var gücüyle destek olan İngiliz, Fransız, Rus kışkırtmaları ve ülke içi yerel ve merkezi yönetim

arasındaki yönetimdeki anlayış farklılıkları, daha sonra ayrıntısıyla verilecek olan etnik, bölücü - ayrılıkçı terör örgütü PKK'ya gelinceye kadar adeta fikirsel bir alt yapı da sağlamış olan 1924 ve 1940 yılları arasında etnik köken üzerinden yaklaşık 25 isyan hareketi meydana gelmiştir. (Caner, 2014, s. 68). İlerleyen bölümde demokratik gelişme hikayesi anlatılmaya çalışılırken gözden kaçırılmaması gereken nokta diğer ülkeler tarafından ilgi çekici bulunan noktalar üzerinden kısırtmalarla Kürt etnik yapısı üzerine Kürt devleti kurma düşüncesiyle yoğun şekilde dernek, kulüp, cemiyet akla gelebilecek her türlü organizasyonla ayrı ve Türk devletini reddeden Kürt bilinci oluşturarak ayrılıkçı çalışmalara girişildiğidir.

2.1. 1921 Anayasa'sı Dönemi

19'ncü yüzyılda irade beyanını elinde bulunduran güç olan devlet, nihayetinde toplumsal eşitleriyle aynı kategoride olan kurumlardan biri haline gelerek hakim, egemen yapısını yitirmeye başlamıştır. Hakim olduğu coğrafya ve yer üzerinde, itaat ve güven temelli etik sayılacak değerleri kontrolünde tutan devlet, toplumsal süreklilik içinde birbiriyle mücadele sürecindeki diğer aygıt kurumlar arasında arabuluculuk pozisyonunda kalarak ideal konumunu yitirmiştir. (Demir, 2009, s. 122). Bu haliyle bahsedilen yönetim sistemindeki yavaş, çekişmeli devlet'in kurumsal yapısı ve sirayet ettiği toplumsal yaşama ve algılama üzerindeki değişimdir. Tarih, coğrafya, hukuki metinler dönemsel olarak incelendiğinde devlet ve milletlerin hayatındaki değişiklik serüveni görülecek ve bu değişimin aslında çoğu toplum için kendi iç dinamikleri ve küresel saikler nedeniyle bu süreci başlattığı gözlemlenebilecektir.

Dauve'a göre, '*Demokrasi, temel talepler siyasi hakların bir genişlemesini taşıdıkları sürece dinamiğini korur.*' (Dauve - Nesic, 2012, s. 31).

I.Dünya Savaşı Osmanlı İmparatorluğu için bir durak yeri idi. Meclis-i Mebusan lağvedilmiş, ülkenin çeşitli bölümleri işgal edilmişti. Buna tepki olarak, aydın sayılacak kesim öz haklarını savunabilmek için direnmek için aslında fikir

farklılıklarının fazlaca olduğu bölgesel komiteler oluşturdular. Bölgesel komitelerin ortak noktası dış egemenlik, bağımsızlık olmuştur, denilebilir. Başlangıçta Padişah ve hilafete bağlılık söz konusuyken zamanla yaşanan süreç millet kavramını ön plana çıkararak, ulusal hareketin kıvılcımı olmuştur.

Gerçekleştirilen Genelge¹ ve Kongreler² sonrasında ilan edilen Misak-ı Milli Osmanlı İmparatorluğunun dağıldığını ve yürütülen politikaların reddini açıklarken, I.Dünya Savaşı ile Osmanlı yerine yeni Türk Devleti kurmayı amaçlayan ulusal teze karşı yeni bir savaş söz konusu olmuştur. Sivas Kongresi (Eylül - 1919) kararları daha sonra Ankara'da 23 Nisan 1920'de Büyük Millet Meclisi'nin açılmasını sağlamıştır.

Ulu Önder Atatürk'ün kurucu meclis terimini kullanmayı uygun gördüğü meclistir. Meclis'in açılışının ertesi günü görev ve yetkileriyle ilgili alınan kararlardan bahisle, memlekete yeni bir esas teşkilat verme yetkisine sahip olduğu ilan ediliyordu. Osmanlı fikri hala zihinlerdeyken, tüm çalışma mesaisi sonunda 20 Ocak 1921 tarihinde Anayasa kabul edilmiştir (Çamurcuoğlu, 2011, s. 141 - 150).

Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 1921 tarihinde kabul edilen ilk anayasa olarak kabul edilen bu eserle Osmanlı Devleti yerine geçen hukuki zeminin sağlandığı kabul edilmiş oluyordu. Milli egemenliği esas alan bu belge 23 asıl ve ayrı bir madde ile dönemin özelliğini anlatırcasına sadece olağanüstülüğü anlatarak acil ihtiyaçlara cevap verecek özellikteydi. Geçiş dönemi Anayasa'sı olarak güçler birliği sistemi hakimdir. Milli irade millet namına TBMM tarafından temsil edilmektedir (Bekcan, 2005, s. 64 - 65).

Meclis Hükümeti Sistemi olarak anılan bu yapıda bir devlet başkanı mevcut değildir. Sembolik yetkiler söz konusudur. Meclise karşı sorumsuzluk söz konusu değildir. Olağanüstü hallerde başvurulduğundan hükümet sistemi geçici ve istisnai olarak anılmaktadır (Çamurcuoğlu, 2011, s. 164).

Türk milleti de yaşadığı tüm olumsuzluklara tüm meydan okumalara tüm yok oluş için yapılan çağrılara kendi milleti ve içinden çıkardığı yöneticileriyle kendi "*halk ruhunun gerilimi*" (Petrov, 2015, s.10) sayesinde devlet ve millet hayatını

¹ Amasya Genelgesi(haziran 1919)

² Erzurum(Temmuz-1919)-Sivas(Eylül-1919) Kongreleri.

farklı bir kulvara taşıyarak ve 1921 tarihli ilk Anayasasını da ilan ederek yoluna devam etmiştir, denilebilir.

2.2. Cumhuriyet Halk Partisi Dönemi (1923 - 1950)

Osmanlı uzun soluklu yürüyüşünü tamamlamış, sonrası için yeni kurulmuş sayılan kendi yetiştirdiği devlet memurlarına, bürokratlarına, askerlere yine kendi iç dinamiklerine yeni yüzyılın ilk yarısında patlak vermiş olan I.Dünya savaşının da etkisiyle taşıdığı bayrağı teslim etmiştir.

Yeni kurulan Türk Devletinin demokrasiye adım adım yaklaştığı, gitmeye çalıştığı bir periyot için;

“Diktatörlük kural olarak itaat ister, demokrasi ise gerçek bir bağlılık. ...diktatörün iç düşmanlara ihtiyacı vardır, yoksa da imal eder, uydurur; demokrasi ise, düşmanlarına karşı mücadele eder, onları ya tasfiye eder ya da etkisizleştirir ve bu noktada yetinir.” (Dauve - Nesic, 2012, s. 39).

Aslında süreç olarak demokratik temelli Millet Egemenliği için daha sağlam temellerde atılması gereken bir dönemi de başlamış oluyordu.

Devlet yönetim ve siyasal hayatı yeni devletle tamamen değişim sürecine girmiş ve yaklaşık çeyrek asır süren dönem sonunda çok partili döneme de geçilmiştir. Kasım 1922’de saltanatın kaldırılması sonrası Hilafet makamı yeni yönetim ve devletin sindirilemediği mecralarda umut olarak görülüyordu. Her fırsatta gündeme gelen bu konuda 3 Mart 1924’te TBMM tarafından çıkarılan yasayla hilafet kaldırılmış, hanedan üyelerinin yurt dışına çıkarılmaları kararlaştırılmıştır. 1921Anayasası olağandışı bir dönemin ayakta kalabilmesi için yapılmıştı. Cumhuriyetin ilanı sonrasında düzenleme, kurumlar oluşturma, bazı toplumsal kaideler için yeni anayasa yapma gerekliliği doğmuş ve 105 maddelik yeni anayasa 20 Nisan 1924’te TBMM tarafından kabul edilmiştir. Yeni Anayasa 1921 Anayasasının geliştirilmiş haliydi denilebilir. Demokrasi ilkesi ön plana çıkarılmış, yürütme görevi hükümete bırakılmıştır.

Egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğu ve meclisin üstünlüğünün geliştirildiği, bu yeni dönem anayasası 1921 Anayasasına göre biraz daha yumuşak

ve kuvvetler ayrılığı ilkesini benimsemiş, kamu özgürlüklerine daha geniş bir perspektifle yaklaşmıştır. CHP dönemi olarak Türk siyasi hayatına geçmiş bu dönemin önemli sayılan gelişmelerinden biri de; 17 Kasım 1924'te Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası adında partinin kurulmuş olmasıdır. Mustafa Kemal Atatürk'ün yakın arkadaşları tarafından muhalefet saikiyle kurulan bu parti liberal bir anlayıştaydı. Yerinden yönetim, dini düşünce ve inançlara saygı gibi esasları programı kapsamına almıştır. Parti geniş halk kitlesi desteği alarak CHP'nin de dini inançlara saygılı olmadığı yönünde bir algıya da neden olmuştur.

Gerçekleştirilen devrimlerden zarar gören ve kurumlarıyla ortadan kaldırılan teokratik yapının devamını isteyenleri adeta bir araya toplayan bir parti olmuştur. Parti Şeyh Sait isyanına neden olduğu gerekçesiyle kapatılmış, ileri gelenleri yargılanmış ve ilk çok partili rejim denemesi başlamadan 5 Haziran 1925'te bitmiştir. (Bekcan, 2005, s. 69 - 72).

Terakki Perver Cumhuriyet Fırkasının kapatılması ilk sayılacak muhalefet girişimini ortadan kaldıran sonucu sonrası devlet ve toplum hayatında değişikliğe neden olan birçok yasal düzenlemeye gidilmiştir.¹

CHP dönemi önemli sayılan olaylardan biri de güdümlü hareket eden siyaset olarak da tabir edilen Serbest Cumhuriyet Fırkasının açılmasıdır. Mustafa Kemal Atatürk tarafından desteklenen bu fırka bir anlamda Şeyh Sait ayaklanması sonrası halkın bir kesimindeki fikir ayrılığı, hükümetin yönetim sorunları nedeniyle ortaya çıkan olumsuzlukların muhalefet gerçeği ve ihtiyacını sindirmesi ya da gidermesi amacıyla bu dönemde oluşturulmuş programdır, denilebilir.

12 Ağustos 1930'da kurulmuş olan parti de liberal çizgide inkılaplara bağlı kalacağını her fırsatta dile getirerek, hareket ediyordu. Partiye 1925 sonrası inkılap karşıtı düşüncelerle hareket eden insanlar bir fırsat yakaladıklarını düşünerek üye oluyor, parti programı dışında toplantı ve gösteriler düzenleyerek ayrı, farklı bir muhalefetle inkılapları gölgede bırakacak şekilde hareket ediyorlardı. Kurucu Fethi Okyar Bey bu hal karşısında 17 Kasım 1930'da partisini kapatmak zorunda

¹ Miladi Takvimin kullanılması, Türk Medeni Kanunu Kabulü, Şapka Kanunu, Yeni Türk Harfleri(Alfabeti) Kabulü, sayılabilir. Bknz: <http://www.ataturkinkilaplari.com/ak/116/ataturk-inkilaplari-devrimleri-kronolojisi.html-08.05.2015>.

kalıyordu. Bu dönemde *3 ayrı parti*¹ kurulma teşebbüsü Cumhuriyet devrim ve inkılaplarına aykırılık olduğu gerekçesiyle gerçekleştirilememiş, böylece çok partili hayata geçiş denemeleri bir süre daha askıya alınmıştır.

23 Aralık 1930'da Menemen'de oluşan muhalefet ortamının sonucu Derviş Mehmet adında bir şahsın halkı örgütleyerek olaylar çıkarması, Asteğmen Mustafa Fehmi Kubilay'ın başının kesilerek sokaklarda dolaştırılması ve sonrasında askeri birlikler tarafından bastırılan olaylara sahne olan bir dönem yaşanmıştır. Bu gelişmeler uzun süre farklı bir yönetimin söz konusu olmayacağı fikrini ortaya çıkarırken çok partili hayata geçişin de önüne bir zaman dilimi çekmiştir (Bekcan, 2005, s. 74 - 77).

Bu dönem tüm Türkiye Devlet ve toplumunun siyasal hayatında anlatıldığı üzere doğru ve yanlışlarıyla yerini alacak olaylar serisi şeklinde cereyan etmiştir. Bu dönem gerçekleştirilen inkılapları tanıtmak, benimsenmesini sağlamak için bir dizi çalışma da yapılmıştır. Halkevlerinin ve bazı dergilerin 'Kadro Dergisi' gibi açılması örnek olarak gösterilebilir. Halkevleri, 19 Şubat 1932'de Devrim esaslarını Anadolu'nun en ücra noktalarına taşıma düşüncesiyle kurulmuştur.²

Halkevleri, toplum arasında folklorik özelliklerin yaygınlaşması ve fikrîsel birlik sağlamak, Atatürk ilke ve devrimlerinin benimsenmesinin sağlanması, şehirli-köylü ayrımının ortadan kalkması amacıyla CHP'nin tek parti dönemi ve örgütlenmesi kapsamında açılmış; 1930 ve 1950 arasında yaklaşık 480 şubesiyle Anadolu genelinde tarih, edebiyat, müzik, güzel sanatlar, temsil gibi alanlarda faaliyetlerini yürütmüştür (Bekcan, 2005, s. 79).

Kadro Dergisi ile ilgili olarak denilebilir ki; Cumhuriyetin ilanını müteakip hızlı bir devrim süreci yaşanarak Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun başını çektiği bir grup aydın yapılan bu inkılapların ideolojik olarak sistemleştirilmesinden yana bir tavırla sınıfları olmayan çelişkilerinden arınmış bir toplum oluşması niyetiyle tek parti yönetiminden de izin alarak bu dergi etrafında çalışmışlardır. 1932'de yayın hayatına başlayan dergi tek parti dönemi ileri gelenleri dahil birtakım fikir

¹ Ahali Cumhuriyet Fırkası (29 Eylül 1930), Türkiye Cumhuriyetçi Amele ve İşçi Partisi (Eylül 1930), Laik Cumhuriyetçi İşçi ve Çiftçi Fırkası (Haziran 1931).

Bknz: <https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/siyasi-partiler.html> - 08.05.2015.

² <http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/ismet-inonu/76-halkevlerinin-kurulusu-ve-etkinlikleri> - 09.05.2015

ayrılıklarına neden olmuş ve netice itibariyle 36'ncı sayısıyla 1935 tarihinde demokratikleşme yönünde ciddi bir katkıda bulunamadan yayın hayatına son vermiştir.¹

Tek parti dönemi önemli siyasal gelişmelerinden biri de kadın haklarının verilmesi yönünde çıkarılan yasal düzenlemelerdir. 1926 tarihli Medeni Kanunla kadın - erkek eşitliğinin sağlanması, resmi nikah ve tek eşle evlilik esasının kabul edilmesi, boşanma hakkının kadına da verilmesi, mirasta kadın - erkek eşitliğinin sağlanması, mahkemelerde şahitlik açısından eşitlik verilmesi, kadınlara istediği mesleğe girme hakkı verilmesi gibi hakların tanınması yoluyla kadın hakları bir anlamda yasal güvenceyle koruma altına alınmış oluyordu.² 1930'da belediye kanunu ile belediyelere seçme, seçilme hakkının verilmesi, 1933'de Köy Kanunu ile muhtar ve ihtiyar heyetlerine seçme ve seçilme hakkının verilmesi, 1934'te milletvekili seçme ve seçilme hakkının verilmesiyle Türk toplum hayatını oluşturan kadın ve erkeklerin aynı eşit haklarla birbiri karşısında durduğu ve artık hayatı paylaştığı önemli bir dönem başlamış oluyordu.

Atatürk'ün "*Medeniyet yolunda başarı, yeniliğe bağlıdır.*" sözü tam manasıyla toplumsal hayatı bu denli etkileyen, şekillendiren yukarıda bahsi geçen, gerçekleştirilen yasal düzenlemelerle bir anlamda açıklanmaya çalışılmıştır. Aynı toplumun fertlerinin birbiriyle ve devletle olan ilişkisi, iletişim şekli o toplumun karakterinden izleri sunmaktadır. Ve haliyle meydana gelen değişiklikler ihtiyaca istinaden ortaya çıkma eğilimini her zaman korur. Gerçekleştirildiği an itibariyle denilebilir ki, ideal ya da o an ki, yaşam şeklinin sıkışmasıyla özlenen toplum şekli ya da modeline yaklaşılmış olur.

Doğu - Batı arasında toplumun yönünü belirlemek yaşam şekline insan hakları, demokrasi kültürü açısından kabul edilen, tercih edilen uygarlık standartları açısından geçmeye kararlı olduğunu ortaya koymuş olur. Tek parti döneminin temelde amacı sahip olunması gereken metodoloji'nin fark edilmesi ve ortaya konmasıdır. Toplum yapısını yakından ilgilendiren bu faaliyet alanının tek bir hedef

¹ <http://www.dunyabulteni.net/haber/228952/kadro-dergisi-nasil-kuruldu-nasil-kapandi>.11.05.2015

² <http://www.sosyalbilgiler.gen.tr/turk-medeni-kanununun-kabulu-17-subat-1926/>.12.05.2015.

etrafında yörünge bulmaya çalıştığı anlatılmaktadır, o da batı uygarlık düzeyine ulaşabilmek amacıdır. (Bayar – der: Bozdağ, 2009, s. 84 - 106).

Cumhuriyet Halk Partisi dönemi önemli olaylarından biri de coğrafyası itibariyle sürekli gerilim ve karmaşa yaşayan ve bunları hayata geçiren etnik ve mezhepsel farklılıklarla kendi varlığını savunan ve gösteren gruplara, feodal sayılabilecek yapılara ev sahipliği yapmış, Tunceli bölgesinde meydana gelmiş olan ayaklanmadır. Dersim bölgesi olarak da bilinen bu coğrafya, kritik arazi yapısıyla dikkat çekmekte ve Osmanlı döneminden beri toplumsal yapısına da etki edecek şekilde ağalık sistemiyle yönetilen ve Cumhuriyetin bu ilk yıllarında özellikle eskiden beri oluşmuş feodal yapının kırılması için devletin özel ihtimam vereceği bir bölge olmuştur.

Devlet otoritesi yoğun şekilde Dersim bölgesinde yaşayan halk üzerinde etkisi olan Şeyh ve aşiret reislerinin etkisini kırmak, yok etmek için birçok faaliyete girişmiştir. Bölgede yollar, köprüler yapılmış ve beraberinde askeri olarak da güçlendirilme amaçlanmıştır.

Dersim bölgesinde anlaşamayan, kavgalı olan aşiretler bile kendi feodal yaşam tarzlarına müdahale edildiğini düşünerek ortak düşman ilan ettikleri bu genç Cumhuriyete karşı anlaşmazlıklarına ara vermişlerdir. Dönemin Valileri ve bölgede görev yapan asker kişiler tarafından istihbarat raporlarından, belli aşiretlerin itaatsizlik hazırlıkları yaptıkları tespit edilmiştir.

1937 Nisan ayına gelindiğinde Yusufan, Abbasuşağı, Kureyşan, Haydaran, Rızan gibi aşiretler 1917’de Erzincan’ın kurtuluşu sırasında Dersim’de lider haline gelmiş Seyit Rıza’nın da katılımıyla dönem hükümetine ultiमत göndermişlerdir. Köprülerin kurulmamasını, karakolların yapılmamasını, idari yapılanmaya gidilmemesini silahlarına dokunulmamasını, vergi olarak kendi belirleyecekleri şartların kabul edilmesini içeren bir dizi itaatsizlik sergilemişlerdir. Bu hareketlilik Abbasan Aşireti öncülüğünde Mart 1937’de Sin Karakoluna saldırıları ve bunun sonunda hükümetin sert tepkisine neden olacak olaylarla sonuçlanmasına zemin hazırlamıştır. Kasım 1937’de isyancı elebaşlarının Seyit Rıza başta olmak üzere yakalanarak mahkemelere çıkarılması ve idam edilmesi ile sonuçlanmıştır.

Ulus devlet oluşumunda yurttaş, ulusal anlayış, laiklik, kapitalist düzene doğru yapılan hamlede bahse konu coğrafyada aşiret, sosyo - kültürel yapı ile uyuşmayan algı, Dersim’de isyan çıkmasına neden olmuştur. Devlet, 1937 - 1938 tarihlerinde Tunceli coğrafyasında meydana gelen bu kalkışma hareketlerine yönelik sert askeri tedbirlere başvurması nedeniyle eleştirilmektedir.¹

CHP dönemi Kasım 1938’de Atatürk’ün ölümünün ardından İsmet İnönü’nün Cumhurbaşkanı seçilmesiyle Milli Şef dönemi olarak da bilinen bir dönemin aralanmasına neden olmuştur. Eylül 1939’da II. Dünya savaşının başladığı bir dönem elbette genç Cumhuriyeti de etkilemiştir. Ekonomik sorunların çözülebilmesi için Ocak 1940’da Milli Korunma Kanunu ilan edilmişse de ekonomik sıkıntıların çözümüne yardımcı olamamıştır, denilebilir.

Yasal düzenlemeler açısından bakılırsa Köy Enstitüleri Nisan 1940 itibariyle yine bu dönemde Türk eğitim sisteminde önemli bir yer edinmiş olması sıfatıyla açılmış, 1946 sonrasında çok partili hayatta birlikte ağır suçlamalara neden olarak 1950 sonrasında etkisini yitirmiştir.

Savaş döneminin toplumdaki olumsuz etkilerinin gelir farklılıklarının ortadan kalkması için, Kasım 1942-Mart 1944 arasında bir defaya mahsus olmak üzere toplanmış olan Varlık vergisi uygulanmıştır. II. Dünya Savaşı’nın sonlarına doğru çiftçiyi topraklandırma kanunu Haziran 1945’de uygulanmıştır. Çiftçilik bir meslek haline gelmiştir. Çiftçiyi toprak sahibi yapma esasına dayanmaktadır ve mecliste toprak ağası vekiller tarafından çokça eleştirilmiş; istenen sonuç, verim elde edilememiştir. (Bekcan, 2009, s. 84 - 85)

Türkiye Cumhuriyeti’nin çok partili hayata geçişi için nirengi noktası olarak 1946 Milletvekili Genel seçimleri gösterilebilir. 1946 seçimlerine kadarki dönem ve sonrasında Türkiye’de yaşananlar adeta serüven denilebilecek gelişmeleri siyaset sahnesinde Türk Halkına izlettirmiştir. Gerçekleşen her demokratik yürüyüş adeta öngörülemedi ve belirsizlikler siyaset sahnesine hakim olmuştur. (Günel, 2009, s. 109).

¹ http://www.historystudies.net/Makaleler/1495650815_8-Tu%C4%9Fba%20Do%C4%9Fan.pdf - 20.05.2015.

Çok partili döneme geçişin ilk adımı olarak Temmuz 1945'te Milli Kalkınma Partisi'nin kuruluşu gösterilmektedir. Milliyetçi ve liberal bir görünümde olan parti seçimlerde başarısızlığı sonrasında genel kurulunu toplayamamış ve 1958'de feshedilmiş sayılmıştır. İlerleyen dönemde Fuat Köprülü, Adnan Menderes, Celal Bayar, Refik Koraltan Haziran 1945'te ülkede demokrasinin hayata geçirilmesi, siyasal özgürlüklerin kullanılabilir olgunluğa ulaştığını, 1924 Anayasasının demokratik ruhuna geri dönülmesi gerektiğini ortaya koyan "Dörtlü Takrir" olarak anılan bir önergeyi CHP Meclis grubuna vermişlerdir. Kabul edilmeyen önerge ardından muhaliflerin yol ayrımına geldiği ortaya çıkmıştır. İhraç ve istifalar Ocak 1946'da Demokrat Partinin kuruluşuna zemin hazırlamıştır. Dönemin siyasal hayatı üzerinde etkisi olmamakla birlikte devam eden süreçte Türk Sosyal Demokrat Partisi, Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi, Türkiye Sosyalist Partisi gibi birçok parti kurulmuş ve kapatılmıştır.

21 Temmuz 1946'da ülke tarihinin ilk çok partiyle seçimi gerçekleştirilmiştir. Seçim sonucu CHP iktidarı sağlanmış ve 1950 seçimlerine kadar bu durum devam etmiştir. 14 Mayıs 1950 seçimleri Demokrat Partinin açık ara farkla iktidara gelmesi, yönetimin el değiştirmesi, Cumhuriyet Halk Partisi iktidarının demokratik bir şekilde Demokrat Partiye on yıl sürecek iktidarı devretmesine sahne olmuştur. (Bekcan, 2005, s. 88 - 92).

2.3. Demokrat Parti Dönemi (1950-1960)

14 Mayıs 1950 yılı seçimlerinden 27 Mayıs 1960 askeri müdahalesine kadar devam eden CHP'nin ana muhalefet ettiği bu dönemde yapılan üç seçimin de DP tarafından kazanıldığı ve halk tarafından geniş bir taban bulduğu bir dönemdir. (Günel, 2009, s. 117).

Kronolojik olarak bu döneme bakacak olursak; 1950-1954 yılları arasında DP'nin iktidarda olduğu ve CHP karşısında milletvekili sayısına göre tek parti dönemini andırıyordu, denilmektedir. Bu dönem Başbakan Adnan Menderes'in darbe söylentilerine karşılık başta Genel Kurmay Başkanı olmak üzere birçok memuriyette değişikliklere gidilmesini sağladığı, Türk Ceza Kanunu'nda ki değişikliklerle Arapça

ezan okunmasının serbest bırakıldığı, Temmuz 1950 affıyla birçok tutuklunun serbest bırakıldığı, Atatürk'ün manevi kişiliğinin korunmasının amaçlandığı yasanın kabul edilmesi, Bakanlar Kurulu kararıyla Kore'ye asker gönderilmesi, Ağustos 1951 itibariyle CHP döneminin önemli Enstrüman'ı olan Halkevlerinin kapatılması, Köy Enstitülerinin Köy Öğretmen Okullarıyla birleştirilerek kaldırılması, Millet Partisinin kapatılması ve bu duruma karşı çıkan CHP'nin tüm mal varlıklarına el konulmasının sağlandığı yasal düzenlemelerin yapıldığı siyaseten oldukça hareketli bir dönemdir. (Bekcan, 2005, s. 92)

1954-1957 dönemi DP'nin ikinci seçim zaferi kazandığı bir dönemdir. Bu dönem DP'nin iktidarını perçinlediği, oy vermediği gerekçesiyle Kırşehir'in ilçe yapılarak Nevşehir'e bağlandığı; Danıştay, Sayıştay, Yargıtay, Üniversitelerden öğretim üyelerinin tasfiye edildiği, kısa bir sürede olsa DP'den ayrılan milletvekilleri tarafından kurulan Hürriyet Partisi'nin ana muhalefet partisi olduğu, yasal düzenlemeler açısından Toplantı Gösteri Yürüyüşleri Yasasında önemli kısıtlamalar getirildiği, Seçim Kanunu'nda muhalefetin hareket alanını daraltan düzenlemelerin yapıldığı bir dönem olmuştur (Bekcan, 2005, s. 95).

1957-1960 yılları arasında, DP'nin seçim zaferi yaşadığı son periyot olarak 1957 yılında yapılan genel seçim sonuçları açısından olaylı geçmiştir denilebilir. Bu dönem hükümete karşı isyan teşebbüsüyle subayların tutuklandığı, CHP'nin siyasi etkinliklerinin araştırılması için yayın yasağı, yayınları toplatma, belgelere el koyma yetkileri olan tahkikat komisyonunun kurulduğu, birçok siyasi gösteri yürüyüşünün gerçekleştiği ve son olarak 27 Mayıs 1960 günü Milli Birlik Komitesi adına 38 subaydan oluşan bir cuntanın darbe yaptığı bir dönemdir.

DP ve TBMM kapatılmış, Cumhurbaşkanı, hükümet üyeleri, DP milletvekilleri tutuklanmış, Yassı Ada'da yargılamalar sonrasında 15 idam kararı çıkmıştır. Adnan Menderes, Hasan Polatkan, Rüştu Fatin Zorlu dışındakilerin cezaları müebbet hapis cezasına çevrilmiş ve Demokrat Parti dönemi bu haliyle sona ermiştir (Bekcan, 2005, s. 95 - 98).

2.4. Hürriyetçi - Vesayetçi Anayasa Dönemi (1960-1980)

Cumhuriyet sonrasının Demokrat Partisine ve tüm siyasal yaşama da, ilk askeri müdahalesini yapanlar, öncelikle yasama yetkilerini kullanabilecek Milli Birlik Komitesi'ni kurmuşlardır. (Günel, 2009, s. 154).

1924 Anayasası ana hatlarıyla korunmaya çalışılmışsa da TBMM yerini MBK (Milli Birlik Komitesi) almıştır. Devlet Başkanlığı görevini de MBK Başkanı yürütecektir. MBK yürütme yetkisini Devlet Başkanı tarafından atanan ve uygun görülen bakanlar eliyle kullanabilecektir. Yüksek Devlet Memuriyetinde bulunanlar için yargılama yapılabilmesi için Yüksek Adalet Divanı kurulmuştur. Ordunun çeşitli kademelerinde tasfiye işlemleri yapılmış, sivil yönetime idarenin bırakılması, MBK yerine Kurucu Meclis'in oluşturulması bir sonraki aşama olmuştur. (Günel, 2009, s. 173).

9 Temmuz 1961'de halk oyuna sunulan yeni Anayasa'nın kabulü ile kuvvetler ayrılığı prensibi uygulamaya geçirilmiş, yasama ve denetimi Meclise, yargı yetkisi bağımsız mahkemelere bırakılmış, Cumhuriyet Senatosu oluşturulmuş, yasaların aykırılık denetimi için Anayasa Mahkemesi oluşturulmuş, temel hak ve özgürlükler açısından örneği görülmemiş düzenlemeler yapılmış, çoğulcu demokrasi anlayışına geçilmiş, milli güvenlik ile ilgili konularda danışmanlık yapmak üzere Milli Güvenlik Kurulu oluşturulmuş, çalışma yaşamı açısından sendika kurma, grev ve lokavt hakkı gibi önemli adımlar atılmış, 1965 seçimleri sonrasında Adalet Partisi Süleyman Demirel başkanlığında iktidara gelmiş (Günel, 2009, s. 192)., ve bu dönemde doğu illerinde kitle gösterisi sayılabilecek ilk Kürt etnik varlığını öne çıkaran Doğu Mitingleri yapılmıştır. Süreci takiben Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu kurulmuştur.

1965 seçimleri sonrasında siyasi partilerin bünyeleri yeni partilerin kurulmasına müsaade etmiş; Necmettin Erbakan Milli Nizam Partisini, Alparslan Türkeş Milliyetçi Hareket Partisini kurmuş; bu dönemde üniversite olayları meydana

gelmiş, 1971 Mart'ına kadar devam etmiş, ülke genelinde sağ ve sol kamplaşmalar yaygınlaşmıştır. (Günel, 2009, s. 209).

Ülkenin içinde bulunduğu duruma karşı 12 Mart 1971 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından dönemin Generallerince muhtıra verilerek, gerekli tedbirlerin alınacağı yönünde bildirilmiştir. Başbakan Süleyman Demirel istifa etmiş ve demokratik gelişim askıya alınmıştır. Siyasi istikrarsızlık devam etmiş, Milli Nizam ve Türkiye İşçi partileri kapatılmış, hükümete kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verilmiş, TRT'nin özerkliği kaldırılmış, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kurulması öngörülmüş, ülkenin toplumun her kesiminde yaygın kargaşa, toplumsal olaylar yaşanmaya başlanmış, 22 Aralık 1978'de Kahramanmaraş'ta 109 kişinin ölümüyle birçok kişinin yaralandığı ve mallarının yağmalandığı olaylar gerçekleşmiştir. 14 Ekim 1978 Milletvekili ara seçimleri yapılmış; Demirel başbakanlığında Adalet Partisi azınlık hükümeti 1980 darbesine kadar iktidarda kalmıştır. Bu dönemin en önemli özelliği Başbakanlık Müsteşarı Turgut Özal tarafından yürütülen '24 Ocak Kararları' olarak bilinen ekonomik istikrar programı olmuştur. (Günel, 2009, s. 279).

1980 yılı itibariyle ekonomik istikrar üzerinde çalışmalar devam ederken Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk görev süresi dolması nedeniyle yeni Cumhurbaşkanı seçimi sorunu da gündeme gelmiş; aylarca vekaleten Cumhuriyet Senatosu Başkanı İhsan Sabri Çağlayangil bu görevi yürütmüştür.

Dönem itibariyle hukuksuzluk artık sokaklarda kol gezmeye başlamış, insanlar sokak ortasında öldürülmeye başlanmış, kahvehaneler gibi kalabalık ortamlar bombalanmaya devam etmiş, önemli temsilciler, üniversite hocaları suikastlara uğramış, iç savaş benzeri olaylar yaşanmaya devam etmiştir. (Günel, 2009, s. 289).

12 Eylül 1980 günü Genelkurmay Başkanı Kenan Evren başkanlığında Kara, Deniz, Hava Kuvvetleri Komutanları, Jandarma Genel Komutanı'ndan oluşan Milli Güvenlik Konseyi TBMM ve Hükümeti feshettiğini ilan etmiş, siyasal partileri yasaklamış, belediye başkanlarını görevden almış, yeni hükümet ve meclis kuruluncaya kadar yetkilerini üstlenmiş, siyasal parti genel başkanlarını gözaltına almış, tüm gençlik örgütleri liderleri cezaevlerine konulmuş, bulunulan bildiride

kardeş kavgasının önlenmesi, ülke bütünlüğünün korunması, iç savaş ortamından uzaklaşılmasının sağlanması, demokratik işleyişin yeniden tesisinin sağlanması olarak açıklanmıştır (Akyol,1980, s. 375).

12 Eylül İhtilali öncesinde yaşayanlar, devlet ve toplum hayatının işleyişinde gelinen nokta açısından şaşırtıcı bir sonuç ortaya çıkarmadığı gibi üzücü etkilerini tüm Türk toplumu inceden inceye yaşamıştır. 1950'lere kadar gidilirse mesele sosyal, ekonomik, kültürel can çekişme şekliyle, hissettirmeden ortaya çıkmaya başlamıştır. Dönemin yöneticileri Türkiye'nin önünde duran sanayileşme sıçramasına ait oluşabilecek sosyal kritiklere oldukça tecrübesiz ve hatta bilgisiz halleriyle yakalanmışlardır.

1960'lara gelindiğinde içinde bulunulan yoğun tartışma ortamları dünyada emperyalizmin etkisinin Türkiye gibi az gelişmiş ülke kategorisinde olan ve sosyal anlamda ciddi eşitsizliklerin bulunduğu bir ülkede yeni yeni farkına varıyorlardı (Akyol, 1980, s.375).

Sanayileşme nimetleriyle yaşayanlar ve sefalet içinde yaşayanlar arasında kültürel olarak da uçurum olduğu noktada insanlar çözüm arayışlarını ideolojik söylemler etkisinde kalarak milli bilgi ve kültürel birikim yoksunu nesillerin Marks, Lenin gibi kendi fikriyatlarında olan ideologların prolaterya sloganlarının çözeceğine inanarak, Türkiye'deki fabrika işçilerini, gecekondu sakinlerini prolaterya zannetmeleri kolay oldu. Bilgisiz, çıkarları peşinde koşan, teorik seviyesizlik içinde eylem hastası nesil terör olaylarına neden olmaya başladı (Akyol, 1980, s. 377).

PKK gibi sol terör örgütlerinin fikri alt yapıları bu dönemde ortaya çıkmıştır. PKK terör örgütünün ayrıntısıyla anlatıldığı ilerleyen bölümde Türkiye açısından 1980 öncesi döneme yönelik olarak ASALA'nın son dönemleri de sayılacak ve kürt etnik yapısı üzerinden devam edecek yeni bir etnik terörün yaşanacağı döneme girilmiş olacaktır

2.5. 1980 Sonrası Yasakçı – Vesayetçi Anayasa Dönemi

12 Eylül 1980 darbesi Türk toplum ve siyaset hayatında önemli değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Askeri yönetimin idareyi ele geçirmiş olmasıyla üç yıl

gibi uzunca bir süre Türk Demokratik hayatının önemli, kırılma sayılacak olaylarından biridir. İçinde bulunulan dönemde her ne kadar kaos sayılacak olaylar engellenmişse de demokrasi askıya alınmıştır, denilebilir. Bu dönem sonrasında da demokrasi aktörlerinin belleğinde askeri darbe endişesi olmuştur ve vesayet kurumlarının ortaya çıktığı, işlev kazandığı söylenebilir (Günel, 2009, s. 318).

Bu dönem daha önce değinildiği üzere parlamentonun dağıtıldığı, siyasi aktör ve işçi sendikası ve konfederasyon liderlerinin cezaevlerine konulduğu, ekonomik, siyasi, hukuki, kültürel kalıcı birçok icraatın yapıldığı bir dönem olmakla birlikte (Günel, 2009, s. 319), bu dönemde uygulamaya konulan ekonomik program yürürlükte kalmış, yeni bir Anayasa yapılarak demokrasi kurumlarının işlev kazandığı dönem sonrasında bile kuralları belirlenmiştir.

Seçimlerle ilgili önemli düzenlemeler yapılmış %10 barajı getirilmiş, adil temsil yerine istikrarın önemli olduğu saiki ile hareket edilmiştir. Oluşturulan Milli Güvenlik Konseyi hangi siyasi partilerin seçimlere katılacağına, hangi siyasetçilerin seçimlere girebileceğine karar verilen bir dönem yaşanmıştır. 1980 Darbesi sonrası 3 yıl içinde yaklaşık 650.000 kişi gözaltına alınmış, 230.000'i yargılanmış değişik düzeylerde hürriyeti bağlayıcı cezalar verilmiş, 517 kişi için idam kararı verilerek 50'si infaz edilmiştir. (Günel, 2009, s. 320).

Bu dönemde dışa açık ekonomi modeli uygulanmış, ihracat rakamları artış göstermiştir. Dış siyaset açısından içe kapalı bir anlayış sergilenmiş, hatta Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına dönüşü hususunda tavizler verilmiştir. Türk Demokrasi hayatında tek başına iktidarı elinde bulunduran 1950 - 1960 döneminde Demokrat Parti, 1965 - 1971 yılları arasında Adalet Partisi ve üçüncü parti olarak Anavatan Partisi 1983 seçimleriyle siyaset sahnesine çıkmış ve 1991 seçimlerine kadar iktidarda kalmıştır. (Günel, 2009, s. 321).

Bu dönem için devlet ve toplum hayatında oldukça önemli bir vaka olarak 1970'li yılların beraberinde getirdiği tüm toplumsal, siyasi sıkışma zamanlarının belki bir yansıması olarak etnik bir kimliği olduğu, bir tavrı olduğu iddiasıyla ortaya çıkararak etkin olması gerektiğini düşündüğü bölgelerde tüm kargaşa ve çelişkileri en iyi şekilde kullanarak başlangıçtaki zayıf ve küçüklüğünü tahakküm altına

aldırmamak için Türk silahlı kuvvetlerinden uzak durmuş, kendi isim ve kimliği ile ses getirecek olaylara girişmemiştir (Özcan, 1999, s. 51).

1984 yılına gelindiğinde 15 Ağustos'unda Eruh ve Şemdinli'de 1 askerın şehit, 9 asker ve 4 sivil vatandaşın yaralandığı eylem 'Kürdistan Kurtuluş Birliği', HRK (Özcan, 1999, s. 96), adına gerçekleştirilerek, Türkiye devlet ve toplum hayatının da otuz yılı aşkın sürede etkilendiği olaylar dizisinin ilkinde de gerçekleştirmiş oldu.

1980 sonrası ekonominin devlet ve toplum hayatında öncelendiği bir dönem olarak icraatlar bu yöne kanalize edilerek liberal ekonomik politikalar üretilmiştir. 1991 yılı genel seçimleriyle ANAP başarısız olarak iktidarı kaybetmiş, tekrar koalisyon hükümetleri dönemine girilmiştir. Sık sık siyasi krizlerin sonucu hükümetler değişmiş ve 2002 yılı seçimleriyle daha önce denememiş yeni bir parti Adalet ve Kalkınma Partisi adıyla iktidara gelmiştir. 1980 sonrası dönemde 90'lı yıllarda ekonomik, siyasi kriz zamanları, temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması, darbe ve sonrasında ANAP iktidarı ve kazanımlar için çabalamaları düşük yoğunluklu demokrasi yürüyüşü olduğu söylenebilir. (Bekcan, 2005, s. 138).

2002 sonrası AK Parti iktidarı dönemiyle Türkiye dördüncü ve son kez tek parti dönemine girmiş oldu. Atılan demokratikleşme yönündeki adımlar, ülke açısından karşı karşıya kaldığı sorunların çözümünde hatırı sayılır fayda sağlamıştır. Ekonomiyi ilgilendiren alanlarda gerçekleştirilen gelişmelerin ortaya çıkardığı katkı demokratik kazanımlarla birlikte düşünülürse Türkiye'nin prestijini de artırmıştır.

Demokratikleşme yönüyle gerçekleştirilen, atılan adımlara geniş bir perspektifle bakacak olursak; önceki hükümet dönemleri siyasi ve toplumsal yaşamı önemli oranda etkileyen halin karşısında bir sivilleşme, askeri vesayetın azaltılması hususu dikkat çekmektedir. Bu konuda ilk olarak devam eden olağanüstü halin kaldırıldığını söyleyebiliriz. Seksenli yıllardan beri tezimizin de konusunu oluşturan ilerleyen bölümlerde ayrıntısıyla değinilecek olan etnik terör nedeniyle doğu ve güneydoğu bölgelerinde uygulanan olağanüstü hal uygulamasına 30 Kasım 2002'de son verilmiştir.¹

¹ http://www.erzincan.edu.tr/birim/HukukDergi/makale/2003_VII_12.pdf.erişim:16.07.2015.

1973 yılı itibariyle Anayasa değişikliği ile yargı sistemimizde yerini almış olan, Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin 2004 yılında ve Özel Yetkili Mahkemelerin 2014 yılında kaldırılmış olması¹, sivilleşme adımlarından biri olarak 1961 tarihi itibariyle Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sında yerini almış ve yıllar içinde sürekli güçlendirilmiş olan Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterinin artık sivil bir şahsiyet olarak Başbakan'ın teklifi ve Cumhurbaşkanı'nın onayı ile atanmasının 2001 ve 2003 Anayasa değişiklikleri ile getirilmesi,² demokratik hukuk düzeni ile pek bağdaşmayan uygulamalarına sahne olan Askeri Yargı Yetki alanı daraltılarak asker kişilerin işledikleri suçlarla ilgili olarak sivil mahkemelerde yargılanmasının önünün açılmasının 2010 Anayasa değişikliği ile gerçekleştirilmesi, 1997 tarihinde imzalanan ve askere gerekli gördüğü hallerde toplumsal olaylara el koyma yetkisi veren "Emniyet-Asayiş-Yardımlaşma" kelimelerinin kısaltması EMASYA Protokollerinin 2010 tarihli Genel Kurmay Başkanlığı ve İç İşleri Bakanlığı arasında imzalanan protokolle kaldırılması³ ve benzer şekilde birçok sivil kurum ve kuruluşlarda yer alan asker üyelerin varlığına son verilmesi önemli gelişmelerdir.

5393 Sayılı Belediye Kanunu çıkarılarak mahalli idareler üzerindeki merkezi ağırlığının kırılması yönünde adımlar atılmış, Bilgi Edinme ve Değerlendirme Kurulu, Kamu Denetçiliği Kurumu, Türkiye İnsan Hakları Kurumu oluşturulmuş, Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru Hakkı imkanı getirilmiş, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu yapısında değişiklikler yapılmış, demokratikleşmenin sac ayaklarından insan haklarına yönelik olarak kamu görevlilerinin eğitimine önem verilmiş, işkenceye sıfır tolerans ilkesiyle yola çıkılarak, hayata geçirilmeye çalışılmış, 2002 tarihli 4771 Sayılı Kanunla⁴, farklı dil, lehçelerin öğrenilmesi, geliştirilmesi ve yayın yapılabilmesi önündeki yasal engeller kaldırılmış, memurlara sendika hakkı getirilmiş, 2004 yılında ölüm cezası tamamen mevzuat dışı bırakılmış, siyasi partilerin kapatılmasını güçleştirme yönünde adım atılmış, pozitif ayrımcılık yasası olarak geçen 5170 Sayılı Kanun'un 2004 ve 2010 değişiklikleriyle kadınlara

¹ <http://t24.com.tr/haber/ozel-yetkili-mahkemeler-kaldirildi-simdi-ne-olacak,251716.erşim:17.07.2015>.

² <http://www.turansam.org/makale.php?id=318.18.07.2015>.

³ <http://www.sde.org.tr/userfiles/file/TURKIYENIN%20DEMOKRATIK%20DONUSUMUbaski.pdf-18.07.2015>.

⁴ <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4771.html.erişim:19.07.2015>

yönelik koruma ve güvenlik tedbirleri¹ alınmıştır. Bütün bunlar önemli demokratik gelişme ve düzenlemeler olarak kabul edilebilir.

2.6. Türkiye’de Etnik Terör Örgütleri

Türkiye’ye yönelik etnik kimlik temelinde gözükten eylemleri ve bu eylemlerinin neticesinde yarattıkları etki açısından ülkenin toplum huzur ve refahına uygun olarak kullanılabilen enerjisini boşa çıkarma, harcama yönüyle uzun yıllar uğraştırarak belirli dönemleri yaşayan nesiller için kötü hatıraları insanların zihinlerine kazınmasına neden olan etnik kimlik üzerinden hareket eden terör, Türkiye Cumhuriyeti Devleti içinde önemli sayılacak bir mesele, bir sorun olmuştur.

İçinde bulunduğumuz yüzyılda artık çatışma şeklinde yaşanan krizler kurulu düzenlerin yani devlet diyeceğimiz yapıların karşılıklı mücadeleleri şeklinde değil belki paravan olarak kullanılan, ortak amaçların kendine pervane ettiği toplumlar, kültürler, etnik yapılar arasındaki mücadele, çatışma şeklinde görülebilmektedir (Başbuğ, 2011, s. 81).

Türkiye açısından bakacak olursak; etnik temelli çatışma düzeyinde bünyesinde birçok etnik kimlik barındırdığından ve bunlardan biri olan, Ermeni ve Kürt etnik kimliklerinin değişen zamanlarda kullanılarak mücadele, çatışma alanının ortasına çekildiğini söyleyebiliriz.

Birbirine fasilalı olarak ortaya çıkan bu iki etnik yapı üzerinden ilk olarak Ermeni etnik yapısı çevresinde meydana gelen krize, çatışma ortamına değinecek olursak, tarihi perspektifle 19. Yüzyıla kadar gitmemiz ve bu dönemin yaşanan olaylarına bakmamız gerekmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti öncesinde selefi olarak Osmanlı Devleti dönemi için, Ermeniler aynı topraklarda yaşayan diğer etnik yapılardan, Türkler de dahil olmak üzere ayrıcalıklı durumdaydılar ve kendilerine ‘sadık tebaa’ denilmekteydi (Rüstemhanlı, 2009, s. 7).

19. yüzyılda Rusya’yı da dahil edebileceğimiz, Avrupa Devletleri tamamladıkları sanayi reformları sonrasında yeni sömürge topraklarda büyümeyi

¹ <http://www.turkhukuksitesi.com/showthread.php?t=19602>.erşim:19.07.2015

hedeflediklerinden, Osmanlı Devleti de bir anlamda dikkatlerin üzerine çevrildiği bir bölge olmuş ve etnik olarak Ermeniler üzerinden bir mücadele alanı oluşturma çabasına girmişlerdir (İşeri, 2010, s. 31).

Avrupa Devletleri adeta yarışarcasına Osmanlı tebaasından bu etnik yapı üzerinde etkili olabilmek, kukla bir idareye sahip olabilmek için birçok sosyal görünümlü cemiyet kurmuş, Katolik, Protestan kiliseler açmış ve ilerisinde Ermeniler tarafından buldukları bölgelerdeki halklara karşı Doğu Anadolu ve güney Kafkasya’da, gerçekleştirilecek katliamların arka plan sebebi olmuşlardır (Rüstemhanlı, 2009, s. 13).

1985 yılına kadar sürececek bir eylem alanı oluşturmaya çalışmış her fırsatı propaganda malzemesi yaparak tarihi gerçekleri kendi perspektifiyle dünya kamuoyuna sunan Ermenilerin zulme uğradığı, yurtlarından sürüldüğü iddialarıyla buldukları coğrafyada Ermeni kişileri terörize ederek bir anlamda toplumsal gerginlik ve kalkışmaları denemişlerdir. ASALA “Ermenistan’ın Kurtuluşu İçin Ermeni Gizli Ordusu” terör örgütü oluşturulmuş, Türk Devlet adamlarına yönelik suikastlar gerçekleştirilmiştir (Rüstemhanlı, 2009,s. 15).

İkinci olarak: Türkiye’ye yönelik olarak bir kez daha belirlenen mücadele alanına mevcut Kürt etnik yapısına sahip halkı koyarak gerçekleştirilmeye çalışılan ayrılıkçı etnik terörden bahsedebiliriz. Zaman açısından yine 19. yüzyıl başlarına kadar uzanan yine Osmanlı Devleti topraklarının parçalanmasını isteyen Avrupa Devletleri eş zamanlı olarak Kürt etnik kimliği üzerinden de bir mücadele alanı oluşturulması yönünde hareket ederek ileride değinilecek şekilde birçok Kürt cemiyeti kurarak, kurdurarak yeni bir mücadele alanı oluşturulmasını amaçlamışlardır. Türkiye’de Cumhuriyetin ilanının ilk yıllarından itibaren devlet tarafından bastırılan birçok isyanın arka planında bu gerçek vardır, denilebilir.

İlerleyen bölümde ayrıntısıyla değinilecek olan Ayrılıkçı Kürt Hareketi Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren içerden ve dışardan bulduğu destekle Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da isyanların çıkmasına neden olmuş; bu hareketle öyle bir noktaya gelmiştir ki Ermenilerle aynı masaya oturarak iki farklı etnik yapı tarafından oluşturulan terör örgütlerine işbirliği bile yaptırmışlardır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve öncesinde Osmanlı Devleti'nin ülke bütünlüğünün tehdit edildiği, yıpratılmaya çalışıldığı, parçalanarak bulunduğu coğrafyada büyük güç oluşturmaması yönünde enerji, zaman ve insan kaybının hedeflendiği ayrılıkçı etnik terörün önemli örgütlerinden biri de Abdullah Öcalan ve ilerde değinilecek arkadaşları tarafından 1973 tarihinde temelleri atılmış ve ilk eylemini 1984 Şemdinli Eruh'ta gerçekleştirmiş PKK "Kürdistan İşçi Partisi" olmuştur (Özcan, 1999, s. 29).

Bu örgüt, ilerde kürt sorunu olarak tanımlanacak meseleyi kendine kamuflaj olarak kullanmayı becererek niyetlerini saklamayı ustalıkla başarmış bir terör örgütüdür. 1990'lı yıllara gelindiğinde sorunun tam olarak tanımlanmasının devlet tarafından yapılamaması ve güvenlik odaklı bir yaklaşımla kürt etnik yapısı üzerinden büyüyen sorunlar haline dönüşmesine neden olurken, yapılan hatalardan kendine fayda çıkaracak şekilde taban bulmaya çalışan, bunu başaran önemli şekilde sesini duyuran bir terör örgütü olacaktır (Özcan, 2012, s. 31).

Dünyadaki terör örneklerine bakacak olursak, Türkiye açısından daha sistemli uzun zamana yayılmış bir akıl etkisinde ermeni ve ayrılıkçı kürt etnik terör hareketine maruz kaldığımızı, bulunduğu coğrafya itibariyle konjonktürel etkiyle de bu terör hareketlerinin bir şekilde sürekli destek bulduğu ve devletin parçalanması yönünde kabuk değiştirme gayretinde olduğu bir süreç yaşanmaktadır.

2.6.1. Türkiye'de Ermeni Terörü Açısından Tarihsel Süreç

Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarihi ve selefi Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında kendi adına çalışacak taşeron etnik bir yapı oluşturma gayesiyle ermeni toplumu üzerine dikkatini veren özellikle Rusya denilebilir ki, son yüzyıllık sürede inceden inceye kendi nüfuzunu hissettirecek şekilde politikalarda bulunmuştur.

19. Yüzyıl'ın son çeyreği itibariyle Fransa ve İngiltere'de kiliseler üzerinden hareketle etkin nüfuz politikalarıyla Anadolu coğrafyasına söz sahibi olmak için uğraşmış ve bölgede önce yangın çıkarıp bu yangını körükleyip ve nihayetinde sanki söndürmeye çalışan itfaiyeciyi oynama rolünü kendilerine biçmişlerdir (Çolak, 2005, s.130).

Avrupa kıtasının dünya coğrafyasında değişiklikler için hakkı ve yetkisi olduğu iddiasıyla ülkelerin sınırlarına, iç işlerine değişik politik manevralarla karışma eğiliminde olan bu itfaiyeci ülkeler, dün nasıl Osmanlı Devletinin başına bela olarak bu Ermeni meselesini musallat ettiyse, yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin başına da terör hikayesi oluşturacak şekilde bela etmiştir (Çolak, 2005, s. 135).

19. yüzyılın ikinci yarısı itibariyle nihai hedefin Ermeni Devleti kurmak olduğu, amaç için görünürde sosyal amaçları olan cemiyetler kurarak ermeni gençlerinin bir araya getirilerek, örgütlenmeye çalışıldığı ilk cemiyet 'Hayırseverler' adıyla manidar bir isim almıştır. Sonraki dönemlerde Van, Muş, Erzurum'da çeşitli dernek, cemiyetler kurulmuş ve bunlar birleştirilmiştir.

Uluslararası arenada 1877-1878 Osmanlı-Rus harbi sonrasında Rusya'nın işgal ettiği Doğu Anadolu topraklarından Ermenilerin lehine çıkmamasıyla başladığı söylenebilir (İşeri, 2008, s. 32).

1890 yılı itibariyle Erzurum'da ve sonrasında Van'da zincirleme isyan reaksiyonunu başlatmadan önce Ermeni tarihçiler tarafından da kabul edilen, Ermenilerin Osmanlı'ya, Türklere ihanetine kendilerine verilen siyasi, kültürel, milli haklarında etkisinin büyük olduğunu belirtmekte yarar gözükmektedir. Bu dönemlere gelinceye kadar sadık tebaa tabirinin üstlerine yapıştığı ve verilen haklar açısından abartılı olmayacak şekilde Osmanlı Devletinde bakanlık görevleri dahil verilerek belki farkla Türklerden bile ayrıcalıklı sıfat ve yaşama şekillerine kavuşmuş Ermeniler isyan ederek minnet borçlarını da ödeme çabasına girmişlerdir, denilebilir (Rüstemhanlı, 2009, s. 27).

Ermeni örgüt ve komitelerinin Birinci Dünya Savaşı döneminde Rusya'nın kendi toprakları içindeki Türklere yönelik uyguladığı sürgün politikasına karşılık, Rusya tarafı ve yanlısı olarak açılan doğu cephesi içinde Osmanlı'nın hareket kabiliyetini kırma yönünde saldırı ve hareket tarzı karşısında acilen tedbir maksatlı tehcir Kanunu çıkarılmış Osmanlı ordularına geri planda takip ve manevrayla zarar veren ermeni çete ve yapılarına karşı tavrı alınmıştır.

Yaklaşık 500.000 bin Ermeni Yer Değiştirme Kanunu ile Osmanlı aleyhine gerçekleştirdikleri isyanlar ve her türlü faaliyetten arındırılmak üzere Musul ve Suriye bölgelerine göç ettirilmişlerdir. İsyarla amaçlarını gerçekleştiremeyen

Ermeniler göçlerden sorumlu tuttıkları devlet adamlarını sonraki dönemlerde NEMESİS adında bir hareketle etnik terör diyebileceğimiz suikastlerinin odağı haline getirerek yeni bir yola girmişlerdir. Talat Paşa'yı 15 Mart 1921'de, Sadrazam Said Halim Paşa'yı 6 Kasım 1921'de, Celal Paşa'yı 21 Temmuz 1922'de suikastler sonucu yurt dışında ve değişik şehirlerde öldürmüşlerdir (İşeri, 2008, s.32).

Birinci Dünya Savaşı sonrasında Doğu Anadolu topraklarını da içine alan bölgede kurulması planlanan bağımsız Ermenistan Devleti emelini, gerçekleştirmek için imzalanması yönünde Avrupalı Devletlerce ortaya konulan Sevr Antlaşmasıyla da bir kez daha niyetlerini ikrar etmiş ama TBMM tarafından 19 Ağustos 1920 yılı oturumun da kabul edilmemesiyle gerçekleşmemek üzere son bulmakla, Ermeni sorunu sınır dışına itilmiş binlerce Türk'e ait toplu mezarlar tarihi vesikalar da yerini almıştır (İşeri, 2008, s. 37).

2.6.2. Ermeni Terörü Açısından Cumhuriyet Dönemi ve Öncesi Süreç

Cumhuriyet öncesi dönemde Osmanlı'nın yönetim zafiyetleri yaşadığı bir dönemde kendi tebaasından bir toplum tarafından gerçek sebep ve sonuç ilişkileri kuramadan, öngörüsüz bir şekilde aslında İngiltere, Rusya gibi devletlerin çıkarları etrafında kendilerinin adeta sürgüne sefilliğe toplumsal gelişimlerinin yavaşlamasına yol açacağı bir hareket karar ve kabiliyetini tercih etmeleri hakim, egemen gücün, Osmanlı'nın adeta sırtından bıçaklanması manasına gelecektir.

1860 yılı ve sonrası dönemde bahsi geçen devletlerce bir nevi sömürge oluşturma düşüncesiyle bağımsızlık fikrinin kendi devlet ve toplumunu oluşturması saikiyle Ermenilerin zihinlerine sokulması yeni Türkiye Cumhuriyetini de uğraştıracak bir sorun olarak ortaya çıkması bakımından önemlidir (Şıracıyan, 1997, s. 17; çev: Orağlı).

Osmanlı Devleti dönemi sonlarına doğru egemen olarak hükümet etme yeteneğinin zayıflamasıyla beraber batılı devletlerce girişilen Osmanlı'nın tasfiyesi, parçalanması manasına da gelecek olan bir dizi yıkım projesi diyebileceğimiz politikalar özellikle Rus'ların doğu Anadolu'daki yerleşik Ermenileri yine bu bölgede kışkırtmalarıyla değinilecek olaylar dizisinin tehcir kanunu ve meselelerine

kadar varacağı toplumsal çözülme tipi travmatik acıların yaşanmasına neden olacaktır (Aşgın, 2003, s. 25).

Yaşadıkları Anadolu coğrafyasında Türk topraklarında Ermenistan Devleti kurma fikriyle gerçeklerin çok uzağında hayale kapılmışçasına kurdukları örgütsel yapılarla terör kapsamında değerlendirilebilecek bir çok isyan gerçekleştirmişlerdir bunlardan bazılarını değinecek olursak;

- *Anavatan Müdafileri Olayı (Aralık 8 - 1882)*
- *Erzurum İsyanı (Haziran 20 - 1890)*
- *Merzifon, Kayseri, Yozgat Olayları (1892 - 1893)*
- *Zeytin İsyanı (Eylül - 1895)*
- *Divriği, Babiali Olayı, Trabzon , Develi, Gümüşhane İsyanı (1895)*
- *Bitlis, Bayburt, Urfa İsyanı (1895)*
- *Trabzon, Erzincan, Siverek İsyanı (1895)*
- *Sivas, Merzifon, Malatya, Maraş, Kayseri, Yozgat İsyanı (1895)*
- *Birinci Van İsyanı (Haziran 2 - 1896)*
- *Osmanlı Bankası Baskını (Temmuz 14 - 1896)*
- *Sultan Abdulhamid'e Suikast Girişimi (Temmuz - 1905)*
- *Adana İsyanı (Nisan - 1909)*

Şeklinde özetlenebilecek ve ismi zikredilmemiş kırk'a yakın isyan gerçekleştirmişlerdir.¹

Birinci Dünya Savaşı öncesi Osmanlı Devletinde çok farklı ve sayıda dini topluluk ve gruplar bulunmakta serbestçe asimilasyona uğramadan varlıklarını sürdürmekteydiler, aksi hareket edilmiş olsaydı Osmanlının son zamanlarında yaşadığı bunca sorunla da uğraşmamış olacaktı.

Ermenilerin bir araç gibi kullanılması kastıyla hareket eden batılı misyonerler kilise üzerindeki baskıları neticesinde oluşturulan çeteler marifetiyle de çıkarılan isyanları güdümüne almış meydana gelen I. Dünya Savaşı beraberinde

¹ <http://www.turksam.org/tr/makale-detay/761-tarih-boyunca-turk-ermeni-iliskileri-ve-ermeni-sorunu-nun-ortaya-cikisi>.erişim:25.07.2015.

Rusya ile cephe açılmasına sebep olurken bir taraftan da Ermenilerin Osmanlı'nın aleyhine tavır almalarını sağlamıştır (Rüstemhanlı, 2009, s. 38 - 40).

Dahiliye Nazırı Talat Paşa Ermeni Tehciri olarak bilinen kararın alınmasını sağlamış, her ne kadar tedbirle bu karar yönetilmek istenmişse de bir çok ermeni ve Müslüman halk sıkıntılı zamanlardan geçmek zorunda kalmıştır. Tehcirin sorumlusu görülen Talat Paşa 15 Mart 1921'de Berlin'de NEMESİS adında Taşnak Partisinin alt örgütü şeklinde çalışan, Ermeniler tarafından kurulan terör örgütüne suikast sonucu öldürülmüştür. Lozan, Kars ve Moskova antlaşmalarıyla Ermenilerin kendilerine verileceğine inandıkları kendilerine vaat edilmiş Van, Bitlis, Erzurum, Sivas, Elazığ, Diyarbakır illerinin verilmemesi üzerine ermeni terör hareketleri de son bulacak bir hayal kırıklığı yaşatmıştır (Temel, 2010, s. 53).

Türkiye'de Cumhuriyet ilan edildikten sonra Ermeniler açısından kimliklerinin devamını sağlayan bir unsur olarak tehcir meselesine bakarak her fırsatta dünya kamuoyu gündemine taşıma eğilimi oluşmuş ve gelişmiştir. Tehcir'in soykırım olduğu iddiasıyla Türkiye'den toprak talepleri olmakta farklı ülkelerin parlamentoların da konu değişik zamanlarda dile getirilmesi sağlanmaktadır.

Ermenilerin hayal ettikleri Büyük Ermenistan sınırlarında kalan daha önce bahsedilen Sevr Antlaşmasında da geçen ama imzası kabul edilmeyen, altı vilayet için literatüre de "4 T stratejisi" olarak geçen bir plan dahilinde çalışmaktadırlar. Buna göre stratejik olarak Ermenilerin Tekrar canlanması, Tanınma, Tazminat, Toprak Talebi isteklerinin yerine getirilmesini sağlayacak bir hareket kabiliyeti benimsenecektir. Amaçlarına hizmet edecek şekilde yapılan faaliyetlerinden örnek verecek olursak; 1997'de Beyrut'ta 'Kilikya Müzesini' kurduklarını ve 2001 yılı itibariyle de Tehcir'e maruz kalan Ermenilerin yaşadıkları yerlerle ilgili olarak bir 'Tapu Arşivi' oluşturduklarını söyleyebiliriz (Çolak, 2005, s. 177).

1973 ve 1986 yılları arasında Türkiye içinde ve dışında 210 terör eylemi gerçekleştirmişler, dünya çapında Türk diplomatlara karşı kanlı terör eylemleri gerçekleştirmiş (Mango, 2006, s. 10)., ve bu terör eylemlerinin yaklaşık yüzde seksenini daha sonra ayrıntısıyla değinilecek Ermenilerin oluşturduğu en büyük terör örgütü olarak kabul edilen Filistinli George Habbas tarafından eğitilmiş ve birçok

devlet tarafından lojistik destek görmüş, 'ASALA' 'Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu' terör örgütü gerçekleştirmiştir (Temel, 2010, s. 55).

Marksist Leninist ideolojiyi kendisine rehber kabul edinmiş ASALA terör örgütü 1975 yılında Kıbrıs Barış Harekatı'ndan hemen sonra Beyrut'ta Türkiye'nin işgal altında tuttuğu ermeni topraklarını kurtarma iddiasıyla kurulmuş yaklaşık olarak on yıl aktif terör faaliyetlerinde bulunmuş 1984 yılına gelindiğinde eylemleri bir anda kesilmiştir (Çolak, 2005, s. 257; Mango, 2006, s. 11).

2.6.3. Ermeni Terörü için Tedbirler ve Sona Erme Nedenleri

Türkiye 1974 yılında gerçekleştirdiği Kıbrıs Barış Harekatı nedeniyle de batılı devletlerle de ilişkilere ara verildiği sınır komşusu İran da meydana gelen rejim değişikliği ve olumsuz etkilerinin Türkiye'yi de etkilemesi gibi sebeplerle Ermeni terör hareketlerinin yoğun şekilde kendini hissettirdiği bu dönem sayılan nedenlerin de etkisiyle ciddi mana da önlemler alınamamıştır.

Ermeni terör hareketleri karşısında tedbir kapsamında uygulanan hareket tarzı için diyebiliriz ki;

- Ermeni teröründen ciddi manada etkilenen Türkiye yabancı ülkelere gönderdiği diplomatlarının, memurlarının korunması, güvenlikleri için muhatap ülkelerle görüşmeler yaparak tedbirler alınması istenmiş,
- 1976 yılı itibariyle dış misyon koruma görevleri için muhatap ülkelerden istenen koruma görevlerinin eksik kalabileceği gerekçesiyle Türk koruma görevlilerinin de görevlendirilerek dış ülkelere gönderilmesi sağlanmış,
- Terörün yoğun şekilde uygulandığı dönemlerde bir taraftan da kendi amaçlarına hizmet edecek haliyle, yaşanan cinayetlerin diğer bölgelerdeki insanlar tarafından farkındalığını kırmak ve yaşanan gerçeklerin tamamen farklı algılanmasını sağlamak amacıyla yapılan basın – yayın propaganda faaliyetlerinin önüne geçmek, etkisini azaltmak amacıyla bu yönde karşı tedbir almak broşürler bastırmak, yayın yapmak şeklinde hareket edilmiştir.¹

¹ <http://www.haberturk.com/yazarlar/murat-bardakci/1029076-paristeki-teror-ilk-degildir-1983te-bize-yapilan-orly-baskinini-ne-cabuk-unuttuk.erişim:25.07.2015>

Bu dönem olaylarının analizinde terör ve propagandası karşısında 1980 askeri darbesi dönemine kadar tutarlı bir politika izlenmediği söylenebilir. Darbe sonrası dönem de ermeni terörü içinde milli bir politika oluşturulduğu yönünde izler taşımaktaysa da diğer ülkeler nezninde daha çok ermeni diasporasının propagandasının yer ettiği ve güçlü olduğu söylenebilir.

Ermeni terörünün bitmesiyle ilgili durum analiz edilecek olursa çoğu yazar tarafından iddia edildiği üzere Türkiye'nin Devlet olarak yürüttüğü eylemsel hareket tarzının ötesinde ermeni örgütlerinin uyguladığı terörden Türk vatandaşları dışında diğer ülke vatandaşlarının da etkilenmeye zarar görmeye başlaması sebebi yatmaktadır. 1983 yılı 15 Temmuz'un da Fransa-Paris'in Orly havaalanın da Türk Hava Yolları bankosunun önünde İstanbul'a gidecek olan ikisi Türk, biri Amerikalı, biri İsveçli, dördü Fransız sekiz yolcu meydana gelen bomba düzeneği patlamasıyla olay yerinde ölümler, Ermeni terör örgütü ASALA tarafından düzenlenen bu saldırıya dünya kamuoyunun bakışı değişti ve ASALA üzerindeki destek son bulmuş olacak ki bir anda bir terör örgütü eylem kabiliyetini yitirmiş duruma getirmiş oldu, denilebilir.¹

ASALA'ya yönelik eylem yaptığı diğer coğrafyalarda da yönetici kadrosunu hedef alan operasyonlar hareket ve eylem kabiliyetini kaybetmesini sağlamış, askeri eğitim ve kamp olarak kullanılan İsrail tarafından düzenlenen Suriye topraklarındaki Bekaa Vadisi operasyonları örgüte lojistik kayıplar verdirmiş, bu haliyle ermeni terör örgütü olarak en fazla ciddiye alınması gereken örgüt son bulma noktasına gelmiştir, denilebilir (Temel, 2005, s. 59).

2.6.4. ASALA (Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu)

Terörün kamu düzeni ve güvenliğini, hukuk düzeni ve demokrasiyi en önemli unsur olarak da insanların yaşam haklarını tehdit ettiği bir gerçektir. Terör örgütlerinin hedef alanlarının merkezine oturttuğu coğrafyalar, topluluklar

¹<http://www.haberturk.com/yazarlar/murat-bardakci/1029076-paristeki-teror-ilk-degildir-1983te-bize-yapilan-orly-baskinini-ne-cabuk-unuttuk.erişim:26.07.2015>

yaşadıkları terör sorununu hatırlamayacak kadar çok zaman geçse de bir tarafı kendi hastalıklı hücreleri gibi kanayan taraflarına ağıt tutarken bir tarafı da yaşanan tüm sorunların tekrar etmesi için adeta, dersler çıkarmadan yaralarını kanatmaya devam edecektir.

Bu bölüm de, Türkiye açısından yaklaşık kırk yıllık bir zaman dilimin de önemli devlet adamları, her kurumdan kamu görevlileri, sivilleri için cinayetler, suikastlar gerçekleştirilen ve saldırılarını etnik toplum temeline dayandırılan bu şekilde başlarken de özellikle savunduklarını iddia ettikleri etnik yapılara daha çok zarar veren örgüt yapılarından ASALA'nın kuruluş, örgüt yapısı, hedefi, eylem şekli, bu örgütle mücadele konuları üzerinde durularak ermeni etnik temelinde kurulmuş olan bu örgüte ilişkin bilgiler verilmeye çalışılacaktır.

20 Ocak 1975 tarihine gelindiğinde de daha önce de değinildiği üzere, Lübnan'da Agop Agopyan tarafından kurulmuş, PFLP (Filistin'in Kurtuluşu için Halk'çı Cephe) 'den kurulduğu zaman açısından önemli destek görmüştür. Eylemcilerinin eğitiminin, KGB (Sovyet İstihbarat Örgütü), GRU (Sovyet Askeri İstihbarat Örgütü), FKÖ (Filistin Kurtuluş Örgütü)'nce verildiği bilinmektedir. Zaman açısından sonrasında ortaya çıkan Ayrılıkçı, Bölücü Etnik örgüt gibi ASALA'da Marksist - Leninist ideolojiye dayalı olarak kurulmuş, Büyük Ermenistan fikrinin hayata geçirilmesi esas hedefleri olmuştur. Bu amaçla da Türkiye ve müttefikleri ülke ve toplulukları düşman olarak ilan etmişlerdir. Türkiye'ye yönelik saldırılara Avusturya Büyükelçisi Daniş Tunalıgil suikastıyla başlamış olan örgüt daha önce anlatıldığı üzere 1973-1984 yılları arasında iki yüz'ü aşkın terör eylemi gerçekleştirmiş, 1983 yılında Fransa-Paris-Orly Havaalanında Türk Hava Yolları bürosunda bomba düzeneği ile gerçekleştirdikleri 8 kişinin ölümü 60 kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan eylem ASALA'ya karşı Türkiye dışında da kamuoyu oluşmasına neden olarak örgütün eylemlerine son verme bitme noktasına gelmesine neden olmuş, örgütten ayrılanlar olmuş ve ASALA/Devrimci Hareketi adında (ASALA/MR) yeni bir terör yapısı oluşmuştur (İşeri, 2008, s.46).

Hedef ve amaçları çevresinde Türkiye'ye yönelik olarak belirledikleri hareket tarzları için özellikle 1915 Olayları ya da Tehcir Olayı olarak bilinen Ermenilerin Osmanlı Ordusuna verdikleri zararı engelleme niyetiyle maruz kaldıkları yer

değiştirme, zorunlu göç politikasını Soykırım'a uğradıkları iddiasıyla Türkiye'yi tazminata mahkum ettirebilmek niyetiyle dünya kamuoyunda dile getirmiş ve getirmektedirler.

Terörü gerçek ve etkili bir araç olarak her fırsat ve şartta kullanmanın amaçlarına ulaşmak için birçok yolu açacağına inanan örgüt Güney Kafkasya ve Doğu Anadolu toraklarını da içine alan bölgede Birleşik Ermenistan'ın kurulması için kurulmuş olsa da kurucusu Agopyan'ın Yunanistan'da 1988'de öldürülmesiyle ASALA-MR (Devrimci Hareketi), ASALA-PMLA (Halk Hareketi), SASSOON adında üç gruba ayrılmış ve son bulma noktasına gelmiştir, denilebilir (İşeri, 2008, s. 46 - 49).

ASALA, Siyasi ve Askeri merkezi olan gruplar şeklinde örgütlenmeye giderek, ülke ve bölge sorumluları olan bir yapılanma kurmuştur. Siyasi yapılanma en üstte merkez komite bunun altında bölge sorumluları bunların altında da komuta bölümleri şeklinde bir yapılanmaya gidilmiştir. Askeri merkez yapısı ise, komuta grupları şeklinde 2-4 kişilik direk merkeze bağlı, hücrelerin bile birbirini tanımadığı bir yapılanma şekliyle örgütlenmiştir.

Askeri merkez eylem yapıları için bu bağlamda gizliliğe önem verdikleri söylenebilir. Siyasi merkezler eylem alanına giren konularda gizli ve açık olarak uygulamalar yapmış, buldukları bölgelerde ideolojik yakınlık olan gruplarla gizli veya açık işbirliğine giderek kamuoyu oluşturabilmek adına gazeteci, tarihçi, sanatçı v.b. ile çalışmalar yapmışlardır. Asker merkez grupları buldukları ülkede barınma olanakları varsa eylem sonrası ülkede kalmakta, yerel olarak hücre yapılanmasına gidilebilecek kabiliyete göre eylemciler yerel olarak ta temin edilebildiği gibi dışarıdan da eylem öncesi ülke içine sızdırılabilmekte, kalma imkanı yoksa tekrar ülke dışına çıkarılmaktadır. Askeri eylem alanı içine girecek konularda birbirini tanımayan hücre yapılanması istihbarat servisleri için doğal korunma alanı oluştururken bu örgüt yapılanma şekli kitlesel eylemlere girmeyi de engellemektedir fakat ideolojik olarak yakınlık olan eylem alanında birlik oluşturulabilecek başka bir kitlesel eylem oluşturabilecek örgüt yapısıyla işbirliği içine girilecek olursa, hücre

eylemler diğerk örgüt vasıtasıyla kitlesel eylemlere de dönüşebilecek karakter taşımaktadır.¹

ASALA'ya bağlı olarak Avrupa'nın değişik yerlerinde Türk Dışışleri, kurum ve çalışanlarına eylemler yaparak ve eylemlerin sorumluluklarını üstlenerek 1980-1981 yılları arasında oluşturulmuş daha önce bahsedildiği üzere hücre yapısı mantığı ile hareket eden yapılara örnek verecek olursak:

- *Kara 24 Nisan Komando Timi,*
- *Yanikian ve Sasunian Komando Timi,*
- *Ermeni Adalet Komitesi,*
- *Avrupa 21. Komando Grubu,*
- *Aleks Yeni komeshian Komando Grubu,*
- *Şehit Agop Darakcian Komando Grubu,*
- *Antranig Paşa Komandoları,*
- *Şehit Rafti Balian Komando Grubu,*
- *24 Eylül İntihar Komando Timi,*
- *YeghidKesisianİntiharKomandoTimi”*,²

İsimleriyle özetleyebileceğimiz 2-4 kişilik hücre yapılarının oluşturulduğunu söyleyebilir, örneklendirebiliriz.

Ermeni sorununun halk tarafından yaygın şekilde anlaşıldığı, destek verildiğini anlatabilmek, gerçekleştirilen eylemlerin hedefi olarak Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve bağlı olarak kurumsal yapıları olduğundan tüm bu yapılara bir şekilde göz dağı vermek kendileriyle mücadele edecek kamuoyu dahil, tüm yapıları yanıltmak amacıyla farklı isimlerde paravan sayılacak örgüt yapıları oluşturulmuştur bunlara örnek verecek olursak:

- *“9 Haziran,*
- *Orly,*
- *3 Ekim,*
- *Fransa Eylül Örgütü,*

¹ <http://www.terororgutleri.com/asalanin-orgut-yapisi/> erişim:31.07.2015

² http://www.igdirhaftayabakis.com/Pages.asp?cat_id=22&cat2_id=29&wid=6480 erişim:01.08.2015.

- *15 İsviçre Grubu,*
- *Kızıl Ermeni Ordusu,*
- *Dünya Cezalandırma Teşkilatı,*
- *Ermeni Halk İhtilal Harekatı,*
- *Kıbrıs Ermeni Rum Teşkilatı,*
- *Yeni Ermeni Direniş,*
- *28 Mayıs,*
- *Ermeni Milli Komitesi,*
- *Ermeni Gizli Ordusu,*
- *Kıbrıs Ermenilerini Mücadeleye Çağırıyor”¹,*

İsimleriyle kurulan terör yapılarından bahsedebiliriz.

ASALA'nın eylemlerine bakılırsa nokta olarak belirlenmiş hedeflere yönelik suikast türü vur - kaç mantığıyla hareket edildiğini görebiliriz. Bu hareket şekliyle örgüt mensubu eylemcilerin kolayca yakalanamadığı bir durum olduğu gözden kaçırılmamalıdır.

ASALA eylemleri için hedef ülke konumuna her ne kadar da Türkiye'yi almış olsa da Türkiye'de eylemci desteği noktasın da başarı sağlayamadığından Türkiye'ye yönelik eylemlerin neredeyse tamamı yurtdışı temsilcilikler, kurumsal yapılar da gerçekleşmiştir.

ASALA yapılan eylemler için farklı isimler kullanılmasına müsaade etmektedir. Burada ki mantık haklılığını dünya kamuoyuna ve kendi hedef kitlesine dönemselsel olarak hem hatırlatmak hem de örgüt yapısıyla ilgili araştırma yapan uzmanların sanki farklı örgütler varmış hissiyle işlerini zorlaştırmak ya da geçiktirmek şeklindedir. Bu durum örgüt mantığıyla eylem yapılan ülkede ermeni diasporası açısından kötü etki yarattığı durumlarda da eylemlerin üstlenilmeyerek üzerlerine yönelebilecek baskıların azalmasına yardımcı olabilecektir.²

Ermeni terör örgütü ASALA kuruluş zamanında her ne kadar bu kuruluşu destek veren ülkelere maddi olarak desteklenmişse de zamanla daha fazla maddi kapasiteye ihtiyaç duymuş ve uyuşturucu, silah kaçakçılığı işlerine yönelerek

¹ <http://www.eraren.org/index.php?Lisan=tr&Page=Dergiler&icerikNo=249>.erişim:01.08.2015

² <http://ermeniasala.blogspot.com.tr/2014/12/asalann-farkli-isimler-kullanmas-asalann.html>.erişim:02.08.2015.

Lübnan, Suriye gibi ülkelerin üzerinden Avrupa'ya bu yönde pazarlama işlerini organize ederek, yönetmiştir. Gerek yerel gerek dış basın da özellikle on yıl öncesine kadar, Almanya'da gazetelere 'Eroin Kaçakçısı Türkler Lice'den geliyor' şeklinde çıkan haberler araştırma konusunun merkezine alınarak konu irdelendiğin de Asala gibi terör örgütlerinin finans kaynaklarının hangi yön ve aşamalardan geçtiği daha iyi anlaşılacaktır.¹

Ermeni Terör örgütü ASALA daha öncede belirtildiği gibi tüm Dünya'da Türkleri hedef almış ve Türklerle işbirliği yapan destekleyen tüm ülke ve grupları da tehdit etmekten geri durmamıştır.

Örgüt yapısının Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından çözülmesi buna yönelik tedbirler kapsamında özel timlerin oluşturulması ve iddia o ki bu şekil de el altından örgüt üyelerinin cezalandırılması, örgütün Türkiye düşmanlığı ile tüm Dünya'yı eylem alanı olarak görüp özellikle Türk Diplomatları yönelik olarak suikast'ler yaparken Avrupa ülkelerinde ki sivillerin de zarar görmeleri diğer ülkelerin de bilinçli ya da bilinçsiz desteklerinin son bulmasına neden olmuştur.

Fransa Orly Havaalanı saldırısında ikisi tür biri Amerikalı biri İsveç dördü Fransız sekiz kişinin bombalama eylemiyle ölmeleri ve altmış kişinin yaralandığı terör eylemi örgüt üzerindeki dış desteğin çekilmesi örgütün bölünmelere gitmesi çözülme sürecine girmesi açısından önemli bir tarihi dönüm noktasıdır. Bu gün itibariyle ASALA gibi bir terör örgütünün tamamen bittiğini söylemek zor olacaktır. Özellikle terör uzmanları tarafından da fark edilmiş ve iddia edilmiş olan ASALA'dan Ayrılkçı Bölücü Etnik Terör Örgütü PKK'ya devreden amaç ve terör karakteri bulunmaktadır.²

Ermeni terör örgütünün tamamen bittiğini söylemek tekrar Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve vatandaşları ve diğer ülkeleri tehdit ettiği bir ortamda gerçeklerden uzak bir durum olacaktır Öyle ki, örgüt Çanakkale Kara Savaşlarının 100.Yılıni 23-25 Nisan 2015'de büyük bir barış atmosferine çevirmek isteyen Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni ve davet edilen diğer ülkeleri e-mail yoluyla katılmamaları yönünde tehdit ederek diğer ülkelere katılım olması durumun da

¹ <http://www.biyografi.net/kisiyrinti.asp?kisiid=509.erşim:02.08.2015>

² <http://www.terorogutleri.com/asala-teror-orgutunun-sonu/.erişim:03.08.2015>

'soykırım işleyenleri teşvik etme suçunu' işlemiş olacaklarını söyleyerek ASALA tarafından bu kutlamaların gerçekleşmesi durumun da gereğince karşılık verme hakkının saklı olduğunu ilan etmiştir.¹

Ermeniler tarafından ismi ve eylemleri en çok duyulan ASALA olmasına rağmen birçok terör örgütü kurulduğu söylenebilir. Bu örgüt yapılarından birkaçına da kısaca değinecek olursak;

- JCAG (Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları) veya EDO (Ermeni Devrimci Ordusu); 1975'te Beyrut'ta kurularak (Mango,2006,11). 1983 yılına kadar terör faaliyetlerinde bulunmuş, ermeni soykırımının Türkiye tarafından tanınması ve Büyük Ermenistan'ın kurulması amacıyla ABD, Fransa, Portekiz, Belçika Türk Diplomatlara yönelik saldırılarda bulunmuşlardır. ASALA'dan farklı olarak Sovyet Ermenistan'ı ile yurt dışındaki Ermenilerin işbirliğine karşı olmuşlardır.²
- ASALA-MR (ASALA-İhtilalci Hareketi);1983 yılında Fransa Orly katliamı sonrasında da örgüt içinde iç hesaplaşmalar olmuş, Monte Melkonyan ve Karsik Havaryan tarafından kurulmuştur. Dünya Ermenilerini seferber etmek ve Kürt örgütleriyle Türkiye'ye karşı ittifak yapmayı amaç edinmişlerdir. Melkonyan 1993'te Azeriler tarafından bir çatışmada öldürülmüş ve 1985'ten sonra örgüt etkinliğini yitirmeye başlamıştır.³
- NAR (Yeni Ermeni Direniş Örgütü);1977'de Paris Türk Turizm ve Tanıtma Ofisi, Rus Enformasyon Bürosu, Brüksel'deki Rus Havayollarını bombalama eylemleriyle adını duyurmuştur (İşeri, 2008, s. 58).

2.6.5. Ayrılkçı-Bölücü Etnik Terör

Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarihi ve daha önceki dönem içinde denilebilir ki; egemen güç olarak yönettiği, sahip çıktığı coğrafyada yaşayan farklı kültürel enstrümanlarla donanmış yerleşik halka karşı ayırım gözetmeksizin onları hür ve eşit

¹ <http://www.sabah.com.tr/gundem/2015/04/04/canakkale-torenlerine-asala-tehdidi>.erişim:03.08.2015

² <http://www.ermenisorumu.gen.tr/tag/jcag-ara/>erişim:04.08.2015

³ <http://www.terorogutleri.com/asala-mr-revolutionary-movement>.erişim:04.08.2015.

kabul ederek kendi varlığını oluşturan tüm toplumuna egemen tavrıyla eşit mesafe de kalma gayretiyle hareket etmiştir. Dönemi etkileyen konjonktürel yapı, diğer devlet sistemleri amaçları nispetinde böl, parçala, yönet veya yok et mantığıyla toplum içindeki lehçe veya kültür farklılıklarını ayrılık sebepleri için yeterli görerek sistemli politikalarla beslemiş ve neticesi itibarıyla şiddet eylemlerinin ortaya çıkmasıyla etnik terör diyebileceğimiz, egemen güç olan devletin ciddi manada zaman ve kaynak harcamasına neden olacak bir kriz ortamının oluşmasına neden olacaktır.

Ayrılcı, yıkıcı, bölücü faaliyetler olarak karşılaşılan bu durumlar tanımsal çerçeveye, bir milletin ülkesi ve milletiyle içinde bulunduğu birlikteliğin bozulmaya çalışılması, mevcut düzen ve yönetim erklerine karşı güvensizlik ortamının oluşmasının sağlanması, moral değerlerine saldırılması, geleceği karşılamak amacıyla yönelik devam edilen mücadele azim ve kararlılığının kırılmaya çalışılması, milli gücünü oluşturan unsurların zayıflatılabilmesi manasında gizli veya açıktan, doğrudan veya dolaylı yollarla yürütülen her tür hareket enstrümanı ile beraber yıkıcı faaliyet olarak, egemenlik haklarını elinde tutan ve bunları yöneten devletin parçalanmasının sağlanarak, kendilerince belirli bölgede kendi ideolojik bakışları paralelinde ayrı bir devlet kurma niyetiyle girişilen tüm hareket ve enstrümanı da bölücü faaliyet olarak tanımlanabilecektir (Tarhan, 2010, s. 216).

Etnik Terör kritiği için, yaratılmaya çalışılan kargaşa, eylem hareketliliği, meydana geldiği coğrafyadaki olumsuz etkisinin ötesinde bir hak arama mücadelesi gibi gösterilebilmektedir. Hedef ülke açısından bölünme kaynak ve enerji israfı manasına gelecek eylemler illegal yapılar için pazar, kazanç merkezi konumunda olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti Devletine yönelik, etnik tavrıyla ortaya çıkmış kriz, terör olaylarında dikkati çeken uzunca bir zaman diliminde planlı ve dolaylı saldırı ortamına elverişli bileşenlerin bir araya gelerek, terör olaylarının meydana geldiği olgusudur. Türkiye'yi 1900'den 2000'li yıllara kadar etkileyen daha önceki bölümde de değinildiği üzere Ermeni Ayrılcı Etnik Terör hareketleri ve Ayrılcı Kürt Hareketine bağlı terör eylemleri etkilemiştir (İpek, 2007, s. 235).

Dış destek sağlayarak çalışacak terörist ve etnik gruplar amaçlarının gerçekleşmesini etkin ve uluslar arası arena da söz sahibi süper güç diyebileceğimiz

devletlerden birinin ideolojisine bağlanmayı öğrenmişlerdir (Çevik, 2003, s. 471). Türkiye’de Rusların desteklemesiyle meydana gelen Ermeni Etnik Terörünün yanında İngilizlerin desteklemeleri sonrasında Kürtçülük fikrinin ortaya çıkması “Kürt Terakki Cemiyeti”nin kurulması ve Cumhuriyet dönemi boyunca da kuruluşlarının dış ülke kaynaklarından sağlandığı şu ayaklanmalar:

- *‘Zilan Ayaklanması*
- *Hakkari Beytüşşebap Ayaklanması*
- *Şemdinli Ayaklanması*
- *Şeyh Sait Ayaklanması*
- *Koçuşağı Ayaklanması*
- *Şemdinli Ayaklanması*
- *Dersim Ayaklanması*
- *Sason Ayaklanması*
- *Reşkotan, Raman Ayaklanması*
- *Ağrı Ayaklanması*
- *Pervari Ayaklanması*’, (Aktaş, 2007, s. 35) dikkat çekmektedir.

Siyasi olarak Kürtçülük fikrinin ve etnik terör eylemlerinin son 30-40 yıllık dönemden daha öncelerinde olumsuz şekilde sürekli beslendiğini ve özellikle Kürtlerin yaşadığı bölgeler üzerine planların yapıldığını, hayata geçirilmeye çalışıldığını göstermesi açısından önemlidir.

Türkiye’nin bulunduğu coğrafya Kıtalar arası kültürler buluşmasına sahne olan jeo-stratejik ve jeopolitik açıdan her dönemde kıymetlendirilmiş bir alandır. Dünya ikinci dünya savaşı sonrasında kutuplarını belirleme refleksiyle hareket ederken Anadolu’da özellikle 1950 sonrası sosyalist fikirler güçlenme trendine girmiştir (Semiz, 2013, s. 88).

1950-1960 yıllar arası Dönem olarak soğuk savaşın da oluşmasına neden olan dünya liderleri, bölgesel farklılıkların ön plana çıkarılarak ideolojik olarak hesaplaşma ekseninin kendi çıkarları açısından uygun olduğu gerekçesiyle hareket ediyorlardı. Ortadoğu politikaları için Türkiye’deki Kürt nüfus kullanılarak etki alanı oluşturulabilirdi. Bu amaçla 1947-1958 yılları arasında Sovyet Rusya’da misafir edilen bugünkü Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi Başkanı Barzani’nin babası, Molla

Mustafa Barzani Arap ülkelerine yönelik olarak kullanılabilir bir faktör olarak duruyordu.

1960'lı yılların başında Barzani'nin Türkiye'deki Kürt halkı üzerinde etkisini artırmak üzere, Nakşibendi Tarikatına bağlı olmaları bağlamında, bir etken olarak dini aidiyetin sosyal etkisi de göz önüne alınırsa, özellikle Mardin, Van, Diyarbakır, Hakkari illerinde siyasi etkisini gittikçe artıracak yakınlıkta durduğu söylenebilir (Özcan, 1999, 15 - 17).

1950-1980 arasında Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yaşayan Kürt nüfus bölgesinde kalanlar açısından 1980'lere kadar kendi içine kapalı ve bu coğrafya da etkili olan aşiret kontrolünde ve gözetiminde İslami değerlere güçlü şekilde bağlı olarak kalmış, bölgeden göç edenler hızlı şekilde entegre olmaya çalışırken kendi manevi, ahlaki, toplumsal kritiklerinden uzaklaşmış ve eğitim maksatlı üniversitelere giden gençlerde de yaşadıkları sosyal değişimin yanında sosyalist fikirler açısından politik bir tavır etkisinde kalarak daha sonraki zamanlar da Kürt Etnik Milliyetçiliği tezini savunmalarına neden olacaktır. Kürt gençlerdeki bu değişim, sosyalist fikirler etkisiyle din algısında da Marksist ideolojinin din algısı paralelinde bir benzeşmeye götürecektir (Semiz, 2013, s. 90). Bu anlatılanlar, 1980 öncesi dönemde Türkiye'deki Kürt nüfusun içinde bulunduğu süreci Türkiye'de diğer üniversiteler de ve şehirlerdeki değişim, ağırlıklı etkisi olan sosyalist fikrin varlığına işaret etmesi açısından önemlidir.

1960 sonrası Türkiye'de sol fikir akımları etkisinin de kalan Kürt gençleri, yaşadıkları bölgelerde ki Kürt nüfus üzerinden hareket edebilecekleri etnik bir bilinç oluşturma gayretiyle Kürt solunu temsilen İstanbul ve Ankara'da Devrimci Doğu Kültür Ocaklarını (DDKO) 1969 yılı itibarıyla kurmuşlardır. Doğu ve Güneydoğu da belirli yerleşim alanlarında dernek olarak kurulmuş ses getiren mitingler düzenlenerek beraberinde Türkiye Cumhuriyeti Devletinin dikkatini de çekmeyi başarmış ve kendilerine birçok operasyon yapılmıştır.

1970 sonrası bu dernekler ait birçok kişi tutuklanmıştır. Bu gelişmelerden birkaç yıl sonra kuruluş sürecine PKK (Kürdistan İşçi Partisi) girecek, (Semiz, 2013, s. 94). ve yaklaşık 40 yıl boyunca Türk insanına doğu ve güneydoğu da tarifsiz acıların yaşanmasına neden olacak şekilde Marksist-Leninist bir ideoloji çevresinde

(Mango, 2006, s. 31)., Kürt Etnik kimliği üzerinden, geldiği ve gerçekleştirdiği eylemlerle diğer ülkelerden aldığı destek, verdiği zarar açısından ‘*başka devletlerin uç karakolu görevini yürüten silahlı bir örgüt*’ (Laçiner, 2012, s. 204) olarak terör faaliyetlerinde bulunacaktır.

2.6.5.1. PKK (Kürdistan İşçi Partisi - Partiya Karkeren Kürdistan)

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde halk üzerinde bir psikolojik ve politik çerçevesi olan, insanlar üzerinde önemli bir travmaya neden olan kendilerince yürüttükleri savaş Marksist-Leninist ideolojiyi referans alacak şekilde bir Kürt devleti kurulmasına (Semiz, 2013, s.95). yönelik olarak Abdullah Öcalan ve arkadaşları tarafından 1973-1975 arasında daha önce kurulmuş olan ve Güneydoğu’da örnekleri şeklinde bazı illerde oluşuma gitmiş kendilerine “Kürdistan Devrimcileri” dedikleri etnik temelli terör örgütünü 1978 Kasım ayı itibariyle adını PKK olarak değiştirmiş ve terör faaliyetlerine devam etmiştir (Özcan, 1999, s.20). Zaman içinde anlaşılacağı üzere, PKK içerden ve dış ülke kaynaklarından ilerleyen yıllar içinde sürekli kullanılmış, çok zayıfladığı artık işe yaramaz hale geldiğinin düşünüldüğü dönemler de de gizli şekilleriyle desteklenerek güçlendirilmeye devam edilmiş bir terör örgütüdür (Laçiner, 2012, s. 7).

Etnik Terör örgütü eylemlerini Kürt halkın yaşadığı coğrafya üzerinde kırsal alanda başlatarak buralarda Devlet otoritesinin daha zayıf olduğu düşüncesiyle daha etkili olabileceğine inanıyordu ve bu coğrafya ve insanı ayağa kaldırılması gereken zayıf bir toplum olduğu düşüncesiyle kurulmuş olan terör örgütü vasıtasıyla Eylül 1980’e kadar zaman aralığında bölge halkından 354 kişi öldürdü ve bir o kadar yaralanmasına neden oldu. 1984 yılına gelindiğinde de direkt devlete karşı eylemlerden uzak duran terör örgütü Şemdinli ve Eruh baskınlarını gerçekleştirerek silahını artık Devlete çevirmiştir (Özcan, 1999, s. 47).

1990’lı yıllara gelinceye kadar Türkiye Cumhuriyeti Devleti terör örgütüne ağır darbe vurarak örgüte yönelik birçok başarılı operasyon gerçekleştirmiştir.1991 yılı itibariyle gerçekleşen Körfez Savaşı nedeniyle silah mühimmat açısından terör

örgütü eline bu malzemelerin geçmesi avantaj kabul edilebilecek durum oluşturmuştur.

1994-1995 yılları içinde terör örgütü dış desteğinin kesilmesi yönünü de kapsayacak şekilde mücadeleyi yöneten ve gerçekleştiren Türkiye Cumhuriyeti Devleti 1998'de terör örgütü elebaşı Öcalan'ın bulunduğu Suriye'yi terk etmesini sağlamış ve başarılı bir takip sonrasında kaçtığı Kenya'da 1999 da yakalanmıştır. Halen, Haziran 1999 da yargılanarak konulduğu İmralı Cezaevinde bulunmaktadır (Aktaş, 2006, s. 54).

Terör örgütü elebaşı Abdullah Öcalan'ın yakalanması hüküm giymesi sonrasında örgüt içi çözülme sürecinin başladığı yöntem, söylem değişikliğine gidilerek taban bulma ya da mevcut tabanın korunması veya genişlemesi maksatlı Demokratik değerlere inanılan bir Cumhuriyet fikrinde olduğu söylemi dile getirilmeye çalışılması (İpek, 2007, s. 240), gerçekleştirilen eylemlerde gruplardan bağımsız, mayınlama ya da daha az grupla hareket ederek terör eylemlerine gidilmesi, her fırsatta ateşkes yaptıklarını ilan etmeleri terör örgütünün çözülme ve son bulma izlerini taşıyan manevrası olarak sayılabilir.

2015 yılı itibariyle son üç, dört yıllık zaman diliminde, Türkiye'de hükümeti kuran ve yöneten '*terör konusunda en geniş pencereden bakabilen parti*' (Laçiner, 2012, s. 181). Adalet ve Kalkınma Partisi tarafından özellikle terör örgütü tarafından yıllarca ezilen sömürülen doğu ve güneydoğu Anadolu insanının yaşadığı bu coğrafyada çoğu iyileştirme programları ulaşım, eğitim, sağlık ve birçok alanda gerçekleştirilerek bölge halkının teröre terk edilmediği çözüm süreci sıfatıyla da açıklanmaya ispatlanmaya gerçekleştirilmeye çalışılmış ve kronikleşmiş olan bu soruna yönelik başarılı adımlar atılması sağlanmıştır.

2.6.5.2. PKK Terör Örgütünde Amaç ve Yöntem

Terör örgütü Marksist-Leninist bir anlayış bakış açısıyla kurulmuş ve yönetilmiştir (İpek, 2007, s. 235; Mango, 2006, s. 31). Sınıfsız bir toplum kurma hayaliyle hareket etme ve sosyalizme ulaşma hedefe alınarak ana amaç olmuştur. Bunun gerçekleşeceği yer de terör örgütüne göre sözde Bağımsız, Birleşik,

Demokratik Kürdistan coğrafyası olacaktır (Özcan, 1999, s. 64). PKK terör örgütünün fikrîsel olarak kuruluş zamanı ile ASALA terör örgütünün daha önce değinildiği şekliyle Fransa Orly Havaalanında gerçekleştirdiği terör eylemi sonrasında tasfiye edilmesi aynı döneme denk geldiği gibi amaç bölgesel otonomi isteği etrafında şekillenirken ve hemen hemen aynı bölge üzerinde senaryolar şekillenirken bir Ermeni terör örgütünden bir başka etnik terör örgütüne devredilen amaç ve hedef birliği olabileceği çoğu araştırmacı ve yazar tarafından dile getirildiğinden bahsedilebilir.

Terör örgütünün belirlenmiş adeta Ortadoğu'nun kapısı konumundaki bu coğrafyada kendi anlayışlarına göre Sosyalizm ilkelerinin yaşama geçirilmeye çalışılacağı amacı için belirlenen yöntem ise; silahlı eylemlerle hedefe ulaşılacağını irdeleyen ve direten terör örgütü silahlı eylemlerini köylü nüfusun fazla olduğu coğrafik kısıtlılıklar nedeniyle devletin egemenliğinin hissettirilmesinde zayıf kalan noktalarda başlatılması, ulaşım ve iletişim zorluğunun bir terör örgütüne avantaj sayılabileceğinden hareketle gerçekleştirilecek terör eylemlerinin daha geniş kırsal alanlara yayılmasının sağlanması, kamu otoritesiyle bağının koparıldığı kesim daha sonra örgüt tarafından yeniden örgütlendirilecek, kırsal alan ele geçirildiği haliyle kamu otoritesin büyük yerleşim alanlarına itileceğinden bilgi zafiyetinde neden olunabilecektir.

Kamu otoritesi artık büyük yerleşim alanlarında ana yolların korunmasına gücünü harcadığından kırsal alan tümüyle örgüte kalacak ve ilerisinde şehirler kuşatılacağından eylem şekilleri değişecek buralarda bölgesel ayaklanmalar daha büyük çaplı isyan benzeri hareketlere dönüştürülecektir (Özcan, 1999, s. 74). Bu yöntemin gerçekleşme ihtimali, programı tüm eylem karakterini dönüp dolaşıp hedefine doğu ve güneydoğudaki kırsaldaki zor yaşam hikayesi olan etnik olarak Kürt köylüye çevrilmesine neden olmuştur. Batılı liberal anlayışa sahip kesimler bu durumun Kürt ulusal aspirasyonundan kaynaklanan özlem olduğunu kabul ettiklerinde gözden kaçırdıkları ise PKK'nın varlığı kanıtlamak için etnik olarak kendi Kürt soydaşlarını öldürerek ve daha fazlasına yeltenerek başlattığı ve devam ettiği gerçeği olacaktır (Mango, 2006, s. 35).

2.6.5.3. *PKK Terör Örgütü Yapısı*

PKK Terör Örgütünün örgütsel işleyişi kendisine Parti, Ordu, Cephe kelimeleriyle çevrelenmiş bir şema çıkarmaktadır. Belirli özelliklere barındıran, öncü rol oynama durumunda olan, hedefleri belirlenmiş siyasal örgütlenme yapısı Partiyi oluşturmakta, terör örgütünün gerçekleştireceği tüm eylem grupları, silahlı eylem kanadını Ordu oluşturmakta, terör örgütü tarafından benimsenen uzun süreli halk savaşında halkın politize edilmesi bilinçlendirilmesi, propaganda yapılması Devlet'le olan bağının koparılması ve tekrar örgütlenmesi amacıyla yeni bir örgütlü toplum yaratma ve tecrit edebilmek faaliyetleri Cephe kavramıyla anlatılmaktadır (Özcan, 1999, s. 178).

Terör Örgütü yapılanmasına yönelik bir şema çıkaracak olursak:

- *PKK*
- *ERNK*
- *ARGK*
- *KİH*
- *METROPOL YAPILANMASI*
- *YCK*
- *KIRSAL ALAN*
- *TAJK*
- *YURT DIŞI KAMPLAR*
- *YURTSEVER(ESNAF)*
- *HUNDER-KOM*
- *ASURİLER BİRLİĞİ*
- *YWRK*
- *KAM*
- *KUM'*, (Aktaş, 2006, s. 58) şeklinde özetlenebilir.

Terör örgütünün bu şemadan da anlaşılacağı üzere askeri ve siyasi kanadı olarak örgüt karakteri açısından eylemlerinde organize ve örgütlü olduğunu

anlayabiliriz siyasi eylem tavrı ve hareketlerini ERNK (Eniya Rızgariya Netawa Kürdistan) Cephe olarak adlandırılan birim temsil etmektedir. Amaç halk desteği sağlanarak ARGK (Arteşeye Rızgariye Gele Kürdistan)'nın yani askeri gücün artırılmasıdır.

Tamamiyle, *'tüm Kürtlerin tek bir devlet altında birleşmesini savunan ve bu bağlamda Irak, Suriye, Türkiye ve İran Kürtlerinin mutlaka birleşeceğine inanan'* (Laçiner, 2012, s. 11). Terör Örgütü PKK'nın yapısını oluşturan ERNK ve ARGK ile alt birimlerini faaliyet alanlarını açıklayacak olursak;

- ERNK – Cephe : Yeni ve örgütlü toplumu yaratabilmek için oluşturulan her türlü siyasi sayılacak hareketin birleşmesi sonucudur da denilebilir. Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi (ERNK), Kürdistan Yurtsever Gençlik Birliği, Kürdistan Yurtsever Birliği, Kürdistan İşçiler Birliği (Aktaş, 2006, s.60), gibi kendilerini Kürt Devleti kurulması yönünde her türlü illegal faaliyeti yapmaya yetkili ve mecbur gördükleri politik propaganda ile yetişmiş siyasi gruplar olarak görmekte ve birleşmeleri neticesinde Terör Örgütünün kuruluş mantığındaki Cephe'yi oluşturmaktadırlar.
- TAJK (Kürdistan Özgür Kadın Hareketi) bünyesinde kadınlara yönelik onları kazanma doğrultusunda icra edilen her tür faaliyet ve organizasyon gerçekleştirilmiştir (İşeri, 2007, s. 78).
- KUM (Kürdistan Ulusal Meclisi), Uluslar arası alanda Terör örgütü lehine seslerinin duyurulması amacıyla politik faaliyetlerin icrasını sağlama amacındadır. 1992 yılında Kafkasya, İran, Irak, Suriye, Türkiye de yüz bin civarı katılımcı ile illegal seçim gerçekleştirmiştir (Aktaş, 2006, s. 60).
- YCK (Kürdistan Yurtsever Gençlik Örgütü), gençliğe onları kazanmaya yönelik her türlü illegal faaliyetler gerçekleştirmiştir.
- YWRK (Kürdistan Yurtsever Aydınlar Birliği), eğitim seviyesi belli oranda kişilere yönelik faaliyetlerde bulunmuştur.
- KİH (İslam Hareketi), ile dindar kişileri,
- KAB (Aleviler Birliği) ile alevi Türk vatandaşları,
- HUNDER-KOM (İşeri, 2006, s. 79). (Sanatçılar Birliği), ile sanatsal faaliyet kapsamında uğraşanları, etkilemeye çalışarak sayılan halk kesimleri

yurtdışında olup olmaması dikkate alınmadan Terör Örgütünün sesinin duyurulması ve nihai amaca tüm örgütlenme yapısının hizmet etmesi gaye edinilmiştir.

- ARGK (Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu); kırsal alan, yurtdışı kamp ve metropol yapılanması şeklinde kurulduğu 1987 yılı itibariyle dönemsel olarak konjonktüre bağlı olarak her fırsat değerlendirilmeye çalışılmış ve Terör örgütünün kuruluş felsefesi olan Marksist-Leninist ideolojiye uygun olan silahlı mücadele yöntemiyle kanlı terör eylemleri gerçekleştirmiştir.

ARGK yapısal olarak askeri sınıf ayrımı şeklinde hiyerarşik bir görünüm içindedir. Başkomutanlık, Ana karargah sorumluları, eyalet, tabur, birlik komutanlıkları şeklinde illegal örgütsel bir yapı üzerine kurulmuştur (Aktaş, 2006, s. 61).

PKK terör örgütü eylemlerinin gerçekleştirmek ve sonunda bir Kürt Devleti kurmak hedefi için uzun süreli halk savaşı taktiğini yürütürken silahlı propagandanın bu faaliyetlerini başlattığını yansıtmaktadır. Mücadelesinde dikkat edilmesi gereken esasında bir toprak parçasının ele geçirilmesi değil halkın kendisinin zor kullanılarak fikrinin, anlayışının değiştirilmesi ve örgüte hizmet eder hale getirilmesidir. Bunu gerçekleştirebilmek için oluşturulan ERNK ve ARGK birlikte halkın Devletinden koparılması için her türlü illegal eylemsel hareketlilik içinde olmuş halkı bahsedilen örgüt devriminin hizmetine sokmayı amaçlamıştır (Özcan, 1999, s. 180).

Terör örgütü elebaşı Abdullah Öcalan 1999 yılında Kenya'da yakalanmasını takip eden dönemde 2000 yılı Şubat'ında Kuzey Irak'ta yapılan örgüt kongresinde ARGK yerine HPG (Halk Savunma Güçleri) adında yapısal durumunun pek değişmediği örgütsel birim ilan edilmiştir (İşeri, 2007, s. 77).

2.6.5.4. Etnik Terör Örgütü PKK'nın Gelir Kaynakları

- **Aidat ve Bağışlar** ; Başlığı altında Terör Örgütünün üye, sempatizanlardan ve özellikle yurtdışında bulunan yandaşlarından mal veya nakit olarak topladığı miktarlardan bahsedilmektedir. PKK'nın günümüz itibariyle ne miktarda para topladığını kestirmek oldukça zor olacaktır. Terör Örgütünün aklımıza gelebilecek

her türlü yiyecek-içecek, barınma, mühimmat benzeri harcamalarına kaynak olacak gelir çeşididir. Cephe yapısıyla güçlü şekilde propaganda yapılarak toplanma yoluna legal-illegal yolla kurulmuş vakıf, dernek vs aracılığı ile toplanmıştır (Alkan, 2009, s. 137).

- **Haraç**, başlığı altında, vergilendirme adı altında özellikle işadamlarında tehdit, baskı yoluyla büyük miktarda paralar toplandığı vermek istemeyenlerin kaçırma, ekonomik varlıklarına bombalama türü zarar verme olaylarına maruz kaldıkları söylenebilir son zamanlarda bilgi birikimi mücadele yöntemi konusunda güvenlik güçlerinin mesafe kat etmesiyle haraç yöntemi terör örgütüne, gelir sağlama yönünün zayıfladığı söylenebilir (Ergül, 2008, s. 201).

- **Örgütsel Yayınlardan**, terör örgütlerinin propaganda faaliyetlerinin bir ayağı olan yayınlar gazete, dergi vs, sempatanlara satılarak aynı haliyle Örgüt tarafından gelir elde edilmesini sağlamaktadır (Alkan, 2009, s. 140).

- **Sahtecilik**, örgüt için kısa sürede elde edilen sıcak ara geliri olarak görülmektedir. Bu yöntemle teknik gelişmelere bağlı olarak her türlü devletler nezdinde kıymetli evrak sayılacak belge sahteciliği yapılmaktadır. Sahtecilik yoluyla yurtdışına geçirilen kişiler buralarda terör örgütü PKK ya müzahir oluşumlarca üye kaydedilmekte, faaliyetlerinde kuryelik dahil birçok şekilde faydalanmaktadır (Alkan, 2009, s.143).

- **Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı**, başlığı altında terör örgütünün giriştiği bir dizi illegal iş ve eylemlerin en önemlilerinden olduğunu görebiliriz. Avrupa'da polis teşkilatlarında Narkotikten sorumlu olan birimlerin verilerinde PKK kendi coğrafyalarında satılan eroinin yarısı oranında sorumlu tutulduğu raporlarına yansımaktadır (Ergül, 2007, s. 198). Terör Örgütleri eylemleri için ciddi finansmana ihtiyaç duymaktadırlar, daha az emek ve daha çok getiri illegal hareketler için çok cazip gelmektedir. Çünkü; uluslar arası sahada pazarlama ağı örgütler için militan, sempatanları fazla oranda olduğundan kolay olmaktadır. Üretimi nispeten getiri oranına göre fazla imkan vermektedir. Depolanması, taşınması, saklanması kolaydır. Avrupa örgütlenmesini sağlayan PKK uyuşturucu üretiminden satış, pazarlamaya kadar yurt dışında buldukları ülke kanunlarınca da legal olan olmayan dernek,

vakıfları aracılığıyla faaliyet göstermektedir. Afganistan-İran-Pakistan da üretilen uyuşturucunun Türkiye geçişi örgüt tarafından sağlanmaktadır (Alkan, 2009, s. 146).

- **İnsan Kaçakçılığı**, başlığı için denilebilir ki, uyuşturucu güzergahı için kullanılan yasadışı yollar aynı zaman da insan kaçakçılığına vasıta da olmaktadır. Sınır geçişlerine yardım yataklık ederek Avrupa ülkelerine geçirilmesi, sahtecilikle diğer ülkelerin iltica yasalarının istismarı ile yardım ettikleri göçmenlerin hedef ülkeler de kalmalarının sağlanması ve tüm aralıklarda belirli ücretler karşılığı alınması ikamet hakkı elde eden göçmenlerin örgüt tarafından üretilen sahtecilikle bağlı olmalarından dolayı sonrasında örgüt faaliyetlerinde kullanılması sağlanmaktadır (Alkan, 2009, s. 143).

- **Diğer Ülke Yardımları**, terör örgütünün adı eylem sahası neresi olursa olsun dikkat edilirse her zaman istihbarat raporlarına da geçmiş olan önemli bir gerçekte sınır komşusu veya kilometrelerce uzakta da olsa diğer ülkelerin bir takım çıkarları doğrultusunda da terör örgütlerini desteklediğidir. PKK elebaşı Abdullah Öcalan'ın uzunca süre Suriye'de kalması terör örgütünü buradan yönetmesi, Öcalan'ın Kenya'da yakalanmadan Yunanistan Büyükelçiliğinde saklanması, İmralı'da yakalandıktan sonra yargılanması sırasında Rusya, İran, Ermenistan gibi ülkelerin PKK'ya her tür konuda yardım ettiklerini itiraf etmesi bir vaka olarak durmaktadır (Alkan, 2009, s. 146 - 149). Dış destek olmada bir terör örgütünün varlığını devam ettirmesi mümkün olmayacaktır.

2.6.5.4. Terör Örgütü PKK'nın Kamp Alanları

Terör Örgütü Türkiye'de her ne kadar temin ettiği elemanların politik ve askeri açıdan eğitilmesi için kamp alanları açmayı istemişse de Türkiye Cumhuriyeti Devleti olarak mücadele birimleri aracılığıyla örgütle ciddi, etkisini hissettirecek bir mücadele alanında durduğundan Örgüt teröristlerini yetiştirmek için yurtdışını tercih etmek zorunda kalmıştır.

Terör örgütü kampları hakkında günümüz itibarıyla barındırılan, eğitilen terörist profiline dikkat edilirse çocuk yaştaki Kürt kökenli kişilerin (çocukların)

yabancı gazetecilerin şahitliğinde, bulunduğu PKK tarafından Kürt insanının küçük yaştan itibaren hayatlarının karartıldığı görülebilecektir (Laçiner, 2011, s. 216).

Suriye çok yönlü olarak PKK ya her tür desteği vermişse de Türkiye uyarılarına mecbur kaldığından örgüt kamp alanlarını Kuzey Irak'a taşıma kararında geçikmemiştir. Kuzey Irak kamp isim ve coğrafik alandan bahsedecek olursak, Ana karargah, Bahoz (K) Fehman Hüseyin sorumluluğunda, Zap kamp alanı olmasıyla birlikte üç alan göze çarpmaktadır. Zagros Sahası, Behdinan Sahası, Kandil Sahası ve bu son saha Doğu Cephesi-Batı Cephesi olarak ayrı kamp alanlarını birbirinden ayırmaktadır. Zagros Sahası; Avaşin-Basyan, Hakurke, Haftanın (Pir bela (Karargah-2 bölük-cephanelik-terzihane-lojistik alanı) kampı, Keşan (Tabur-gümrük) kampı, Muzure(Karagahbölükgümrük)kampı,Kaşura(Karagah)kampı,Tırvaniş(karagah)kam pı,ŞehitBerivan (bölük seviyesinde) kamp) alanlarını içine almaktadır. Behdinan Sahası; Zap, Gare, Metina kamp alanlarını içine almaktadır. Kandil Sahası; Kandil Ana kamp alanı ve bu kamp alanı da Doğu Cephesi; Şehit Harun (Karargah-cephanelik-terzihane-mezarlık mevcut), Berda Kaşu (Bölük seviyesi-muhabere merkezi), Şehit Ayhan (Tabur seviyesinde), Dolekoge (Tabur seviyesi-hastahane-okul-elektrik santrali), Asus (İran'a yönelik güç için karargah-gümrük), Kalatukan (örgüt yeni katılanlarına yönelik askeri-siyasi eğitim yeri-ağır silahlarla korunma yeri) kamp alanlarını içine alırken Batı Cephesi; Kurtak (2 Tabur seviyesinde), Bole (2 Cephanelik mevcut), Levce (Hastane mevcut), Şehit Rüstem (Kadro okulu-Kültür bölümü Mevcut), Zergele (Aydın komitesi-kadro okulu), Surede (Kani Cengi komitesi-Örgüt üst düzey yöneticileri bulunuyor), Belekati (Tabur seviyesinde ve lojistik alanı) kamp alanlarını içine almaktadır¹ (İşeri, 2007, s. 120).

Terör Örgütü PKK'nın Irak Musul'da her ne kadar Birleşmiş Milletler denetiminde gibi gözükse de istediği şekliyle işlettiği Makhmur Mülteci kampı, İran'da Türeş, Kuran, Şehidan kamp alanları, Moskova'da 300 kilometre uzaklıkta barınma ve her türlü eğitim için kullanılan Yaroslav Kamp alanı, Yunanistan'da bomba ve silah eğitimi için kullanılan Lavrion, Dimitri Kamp alanları önemlidir ve örnek verilebilecektir (İşeri, 2007, s. 88).

¹ <http://www.habervitrini.com/gundem/iste-isim-isim-pkknin-hedef-kamlari-310553/>. erişim:09.08.2015.

2.6.5.5. PKK'nın Eylem Şekli ve Eylem Örnekleri

PKK'nın eylem stratejisi tüm yönleriyle doğu ve güneydoğu bölgelerinde etnik olarak Kürt asıllı Marksist-Leninist ideolojiye sahip parçalı bir devlet kurabilmek için eylem alanına amaçlarına hizmet edecek her türlü aracı ve yöntemi koymaktan, kullanmaktan imtina etmemiş bunları yaşayabilme, devam edebilme gerekliliği olarak görmüştür. Zor kullanarak güneydoğuda il-ilçe merkezleri ve kırsalında silahlı saldırı, bombalama, mayınlama, haraç alma, vergilendirme adı altında cezalandırma, bütün meslek gruplarından memurların kaçırılması, öldürülmesi zaman içinde örgüt amaçlarına uygun kurulmuş sivil toplum kuruluşu görünümündeki yapılarla izinsiz toplantı, gösteri-yürüyüşlerin düzenlenmesi, psikolojik açıdan sorunlu olan kişiler veya ölümcül hastalığa yakalanmış tedavisi söz konusu olmayan kişilerin ailelerine maddi destek sağlanacağı vaadiyle ya da benzer şekilde örgüte angaje edilme oranlarıyla orantılı olarak intihar saldırılarında bulunma, örgüt amaçlarına uygun şekilde propaganda amaçlı kurulmuş basın-yayın kuruluşları vasıtasıyla televizyon kanalları, internet sitelerinde yayınlar yapılması böylece terör örgütü eylemlerinin zamanla sanki bir halk adına yapıyormuş izlenimiyle sempatanları üzerinde algı operasyonları yapılması, bir taraftan da aslında hedef kitlesi olan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını korkutma, yıldırma peşindedir.

Abdullah Öcalan'ın yakalanması sonrasında yöntem değişikliğine giden PKK yurtdışı ağırlıklı olarak 2000'li yılların başından itibaren Sivil itaatsizlik kampanyalarının düzenlenmesi, sözde şehitlerinin öldürülen teröristlerin ailelerine yardım yapılması, onların ziyaretlerine gidilmesi ve bu hareketlerinin propaganda malzemesi olarak basın yayın kuruluşları aracılığıyla tüm halk tarafından izlenmesinin sağlanması yine bir tür eylem çeşidi olarak karşımıza çıkmaktadır. PKK siyasallaşma stratejisine girmiş gibi gözükse de silahlı eylem ve tehditlerinden asla vazgeçmeyecektir bu gerçeği zaman zaman örgüt üst düzey yöneticileri ya da yakalanan terörist mülakatlarından da görülebilmektedir. Türkiye açısından 30-40 seneyi aşkın olarak vatandaşlarının huzurunun kaçmasına, yaşadıkları bölgeleri terk ederek göç etmesine, çoğu ailelerin parçalanmasına, yok olmasına, sahip oldukları

mal varlığının gasp edilerek aşığılanmasına neden olan eylemlerinden bazılarını kronolojik olarak örnek verecek olursak;

- 1984/15/Ağustos HAKKARİ/ Şemdinli: Terör Örgütünce silahlı saldırı gerçekleştirilerek 1Astsubay, 2 er şehit edilmiştir.
- 1984/19/Ağustos HAKKARİ/ Çukurca: Hakkari Çukurca arasında Çukurca'ya 15 km mesafede bulunan Şorti Köprüsü yakınında pusu kurularak 9 güvenlik görevlisi şehit edilmiştir.
- 1987/24/Ocak MARDİN/ Midyat: Efeler, Başyurt Köylerine silahlı saldırı düzenlenerek sivil halktan 1kadın, 3 erkek ve 7 çocuk öldürülerek katledilmiştir.
- 1987/9/Temmuz DİYARBAKIR/ Hani: Silahlı saldırı yapılan Kırım Köyüne baskın sonrasında sivil halktan 12 vatandaşımız yaşamını yitirmiştir.
- 1988/10/Mayıs MARDİN/ Nusaybin: Terör Örgütünün Mardin-Nusaybin Bahmini mezrasında baskın düzenlemeleri sonucu 7erkek, 2 kadın, 6 çocuğun ölümüne sebep olmuştur.
- 1989/1/Mayıs SİİRT/ Fındık: Terör Örgütü mensuplarınca yol kesme eylemi sonrasında araçlar yakılmış ve yakılan bu araçlarda ki 4 asker 1 vatandaşımız öldürülmüştür.¹
- 1991/15/Şubat KAHRAMANMARAŞ/ Pazarcık: Örgüt mensuplarınca tren yoluna döşenen patlayıcılarla geçmekte olan katar zarar görmüş ve olayda 1 vatandaşımız öldürülmüştür.
- 1992/29/Eylül HAKKARİ/ Derecik: PKK tarafından Derecikte düzenlenen karakol saldırısında 27 güvenlik görevlisi şehit edilmiştir.
- 1993/5/Temmuz ERZİNCAN/ Kemaliye: Başbağlar katliamı olarak ta bilinen olayda silahlı saldırı sonucu 33 vatandaşımız hayatını yitirmiştir.
- 1993/27/Ekim KAHRAMANMARAŞ/ Elbistan: Teröristler Elbistan sevdilli köyü Ofalar mezrasında otobüs taranarak 9 kişinin yaralanmasına 1 kişinin ölümüne sebep olmuşlardır.

1

www.google.com.tr/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#safe=strict&q=kronolojik+olarak+pkk+eylemleri.erişim:04.09.2015.

1993/25/Ekim ERZURUM/ Yavi: Yavi Beldesine PKK mensuplarınca düzenlenen baskın da 40 vatandaşımız katledilmiştir.

- 1994/21/Ocak MARDİN/ Savur: Akyürek ve Ormancık köylerine düzenlenen saldırı da 20 vatandaşımız yaşamını yitirmiştir.
- 1994/11/Eylül TUNCELİ/ Malazgirt: Malazgirt'in Darıkent kasabasında 6 Öğretmen silahlı saldırı sonucu katledilmiştir.
- 1995/1/Ocak DİYARBAKIR/ Kulp: Hamzalı köyü baskının da 19 vatandaşımızın hayatını yitirmesine neden olmuşlardır. (İşeri, 2007, s. 118).
- 1996/24/Nisan KAHRAMANMARAŞ/ Ekinözü: Altunyaparak Köyü Karataş Mezrasında 3 Öğretmen öldürülmüştür.
- 1996/1/Ekim DİYARBAKIR: Terör örgütü mensupları HANTEPE Köyü 4 öğretmenin katledilişiyle hatırlanmaktadır.
- 1997/16/Aralık Mardin/ Dargeçit: Teröristler tarafından yola mayın döşenmesi sonucu zarar gören münibüsteki 12 yolcu hayatını yitirmiştir.
- 1998/9/Temmuz İSTANBUL/ Eminönü: Mısır çarşısında büfeye yerleştiren patlayıcı ile 3'ü çocuk 7 kişi öldü, 10 yabancı yaralanmıştır.
- 2000/Şubat: Irak sınırında Kandil Dağı bölgesinde güvenlik güçlerince daha önce bilinmeyen sivil itaatsizlik eğitimi verilmek üzere Demokratik çalışma grupları kurulmuştur.¹
- 2001/Temmuz: Terör Örgütü tarafından Serhildan Partisi kurulmuş 2006'lara kadar devam etmişse de pek etkili olamamıştır.
- 2005/30/Nisan AYDIN/ Kuşadası: İlçe merkezinde Atatürk Anıtı önüne konan bombanın görevli bir emniyet mensubunca imhası sırasında şehit olması söz konusu olmuştur.
- 2006/11/Temmuz ŞIRNAK/ İdil: 2 polis memurunun şehit edilmiştir.
- 2006/27/Temmuz BİNGÖL/ Genç: Örgüt mensuplarınca ilçe merkezinde yerleştirilen mayın patlaması sonucu 1 subay şehit oldu, 1 subay ve 1 erbaş yaralanmıştır.

¹ www.google.com.tr/webhp?sourceid=chromeinstant&ion=1&espv=2&ie=UTF8#safe=strict&q=kronolojik+olarak+pkk+eylemleri.erisim:05.11.2015.

- 2007/27/Eylül BİTLİS/ Bölük yazı: Terör Örgütü mensuplarınca Bölük yazı köyü yakınlarında yerleştirdiği mayına basan 2 asker şehit olmuştur.
- 2008/7/Mart HATAY: Çağalı Köyü civarında maden ocağına saldırı düzenleyen PKK Terör Örgütü mensuplarınca 1 kişi öldürülmüş 1 kişi kaçırılmıştır.
- 2009/29/Nisan: Diyarbakır-Bingöl karayoluna mayın döşenmesi sonucu 9 asker şehit olmuştur.
- 2010/19/Haziran HAKKARİ/ Şemdinli: PKK tarafından Gedik tepe üs bölgesine saldırı düzenlenmiş 11 şehit bulunmaktadır ve 18 terör örgütü üyesi öldürülmüştür.
- 2011/27/Ağustos MARDİN/ Midyat: örgüt tarafından korucu noktasına saldırı düzenlenmiş 1 şehit 4 yaralı bulunmaktadır.
- 2015/6/Ekim VAN/Başkale: Eşme pınar jandarma karakolu civarında bomba'nın patlatılmasıyla 7 asker, 1 vatandaş, 1 korucu yaralanmıştır.¹

2015 Ekimine kadar her yıl aralığında onlarca, yüzlerce Terör Örgütü PKK'nın izlerini taşıyan olayları gerçekleştirmişlerdir.

Terör örgütü ve Türkiye yapılanması dikkatle incelendiğinde zamana uygun şekilde kısa tarihsel döngüsüyle terör örgütünün ideolojisine de uygun kalacak şekilde eylemselliği, yapılanma biçimi eylemlerini yürütürken yöntemlerini değişikliklerle canlı tutmaya çalıştığı görülecektir. Buradan hareketle 2007 yılı ortalarında yeni yapılanma şeklini Kürdistan Halklar Topluluğu (KCK) şeklinde duyurmuştur. Terör örgütü elebaşı dahil tüm yönetim tarafından KCK olarak isimlendirilmekte ve PKK'nın, KCK 'ya bağlı alt organizasyon tipi olduğu tanıtılmaya çalışılmaktadır (Özcan, 2012, s. 48).

2.6.5.6. KCK (Kürdistan Halklar Topluluğu)

Terör örgütü elebaşı Abdullah Öcalan'ın yakalanmasını müteakip örgüt değişik isimlerle devam etme çabasını sürdürmüştür. 2002 yılında KADEK, 2003'de

¹ www.google.com.tr/webhp?sourceid=chromeinstant&ion=1&espv=2&ie=UTF8#safe=strict&q=kronolojik+olarak+pkk+eylemleri.erişim:05.11.2015.

KONGRA/GEL (Kürdistan Halk Meclisi), 2005’de KKK (Kürdistan Demokratik Konfederalizmi), 2007 yılı itibariyle de KCK (Kürdistan Halklar Topluluğu) şeklinde isim değişikliğine gitmiştir (Özcan, 2011, s. 49).

Terör örgütü Kürdistan Halklar Topluluğu adını verdiği bu yapılanma ile siyasallaşma sürecine girdiği izlenimi ile Türkiye toprakları ve stratejisinde yer alan İran, Suriye, Irak için burada yaşayan Kürtler içinde önemli sayılacak yapılanma politikalarına yönelik meşru kabul edileceğine inandığı sisteme yönelik sınırları esas alamayan devletleşme politikası başlangıcını ilan etmiş oluyordu (Sandıklı, 2015, s. 177).

KCK organları ve karar mekanizmalarına işleyişini anlamamıza yardımcı olması bakımından bakacak olursak. Mayıs 2007’de örgüt tarafından kabul edilen KCK sözleşmesi 11. Maddesinde bu yapının önderinin ve kurucusunun Abdullah Öcalan olduğu belirtilmektedir. Önderlik olarak tabir edilen ve Kürt halkı için temel politikalarda son karar merciidir. Farz edilen yapıda yer alan yürütme konseyi başkanını atadığı ve kararlarını onayladığı illegal bir yapılanma şeklidir denilebilir (Özcan, 2011, s. 53).

Terör örgütünün illegal yasama meclisi olarak değerlendirilen KONGRA/GEL adıyla anılan yapılanmasında devlet olmadan yasama görevi olan kabul ettikleri sözde 12. Maddede düzenlenmiş bu yapı işleyişi ile ilgili;

‘Kürdistan parçaları ve yurtdışındaki KCK yurttaşlarının nüfus oranına, örgütlülük oranına göre, hazırlanan seçim yasasıyla iki yılda bir halk tarafından seçilen 300 üyeden oluşur, ... her yıl nisan ayında olağan toplantısını yapar, ... KCK adına antlaşmaları karara bağlar, onaylar, ...’ gibi maddeler sözde yapıyla ilgili esas kabul edilmiştir. Denilebilir (Özcan, 2011, s. 56). Çizelge olarak EK-1 ’dadır.

Terör örgütünün yasama adını verdiği yapılanma şeklini incelediğimiz de Kongra Gel ismi altında örgütlendirilmiş ülkelere göre farklı isim ve terör örgütleri olduğu görülecektir. Bu örgütler;

1. *‘PKK (Kürdistan İşçi Partisi)/Türkiye,*
2. *PYD (Kürdistan Birlik Partisi)/Suriye,*
3. *PÇDK (Kürdistan Demokratik Çözüm Partisi)/Irak,*

4. *PJAK (Kürdistan Özgür Yaşam Partisi)/İran'...*(Sandıklı, 2015, s. 180).
şeklinde örgütlenmiştir. Çizelge olarak EK-2 'dedir.

Terör örgütünün, Sözde KCK sözleşmesi 13. Maddesi uyarınca başkanı olarak terörist Murat Karayılan'ın bulunduğu yürütme konseyinin faaliyet alan merkezleri oluşturarak örgütsel çalışmalar gerçekleştirdiği bu alanların da, ideolojik, sosyal, siyasal, ekonomik, halk savunma (PKK ve HPG gibi silahlı kanat), önderlik komitesi olarak isimlendirildiği ve terörist Murat Karayılan tarafından koordine edileceği şeklinde kabul edilmiştir (Özcan, 2011, s. 57). Çizelge olarak EK-3 'dedir.

Terör örgütünün KCK yapılanması içinde kendi sözleşmesinde bahsedilen sözde yargı sistemi ile ilgili olarak;

Sözde Yüksek Adalet Divanı, İdari mahkemeler, Halk Mahkemeleri ve sözde askeri sayılan suçlarla ilgili Yüksek Askeri Mahkeme oluşturulduğu devlet olmadan devlet yapılanması iddiaları olduğu söylenebilir. Bu sözde yapılanma şekliyle Türkiye Cumhuriyeti Mahkemeleri alternatif olarak öngörülmekte, terör örgütü, propagandasıyla ve zor kullanarak baskı altına aldıkları toplum kesiminde mevcut sorunların bu sözde yapı mahkemelerde çözümlenmesi noktasında tehdit ve baskıyla halkın karşısında durmaktadırlar (Özcan, 2011, s. 60). Çizelge olarak EK-4 'dedir.

PKK terör örgütü ile başlayan yurtiçi ve uluslar arası alanı tüm eylemlerine tüm yasa dışı faaliyetlerine rağmen ve tüm zulme maruz bıraktığı Kürt toplumuna rağmen sözde yasal bir karakterle siyasi bir yapılanma görünümü ile meşru şartlar oluşturabilme adına bir yönüyle de silahlı örgüt yapılanmasını bırakmadan Kürt toplumunun tüm meseleleri üzerine söz sahibiymiş şekliyle alternatif devlet yapılanması projesi kanlı eylemlerine rağmen tüm insanlığın, dünyanın adeta insafına sunulmuş gibi açıkça ortadadır.

Terör örgütü Türkiye ölçeğinde özellikle kendi lehine kullanabileceği tüm illegal yapılanma ve eylemleri deneyerek Abdullah Öcalan elebaşılığını yaptığı bir alternatif yapılanma ve son zamanlarda özellikle devlet tabiriyle örgütsel duruşunu genişletme çabasıdır. Bu amaçla kronolojik süreç sonucunda geline KCK terörü gerçeği ile Türkiye, İran, Suriye, Irak'ta demokratik özerklik elde edilerek bölgede 4 parçalı Kon-federal bağımsız devlet kurmayı hedeflemektedir (Sandıklı, 2015, s. 178).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ETNİK TERÖR ÖRGÜTÜ PKK İLE DEMOKRATİK MÜCADELE

Türkiye bulunduğu coğrafya ve tarihi geri plana bakıldığında yıkıcı, bölücü terör örgütleri açısından bir eylem alanı ve ayrılmaz parçaları olarak toplum kesimleri açısından asli unsurlarıdır diyebileceğimiz etnik yapılarının terör örgütleri tarafından istismar edilerek oluşturulmaya çalışılan kaos ortamından korumaya çalışmakta, uzunca bir süredir terör ve terörün her türlü sonucuyla mücadele etmektedir.

Türkiye açısından terör, demokratikleşme ve toplumsal gelişme, özgürleşmenin önündeki en önemli engellerden biri olmuştur. Yıkıcı, bölücü terör örgütleriyle mücadele noktasında özgür ve demokratik bir ülke olma yolunda siyasi iradenin göstereceği kararlılık, milli unsurların azim, kararlılığı ve güvenlik güçlerinin sarsılmaz mücadele azmi ve kararlılığı ile çözüm yolunda önemli adımlar atılabilecektir (Akman, 2009, s. 5).

Terör çağın hastalığı olarak toplumların, ülkelerin karşısında dururken acil çözüm ihtiyacı teröre maruz kalan ülkenin yaşadığı terör tecrübesiyle orantılı olarak çözümü de getirmektedir. Ulusların terör konusunda ortak tanımlamalara varamamaları (Topal, 2004, s. 260)., çıkarları nispetinde bugün terör dediklerine yarın hak arama mücadelesi dedikleri süreler kadar terör daha güçlü şiddet aygıtlarıyla tüm toplumların karşısına geçecektir.

Türkiye’de terör içinde barındırdığı hareketliliği sonrasında karşımıza olağan sonucu olarak çıkan şiddeti ve bu şiddetin neden olduğu yıkım açısından bakıldığında güvenlik enstrümanları ile çözümlenebilecek bir sorunmuş gibi algılanmıştır. (Özeren - Sever, 2013, s. 23). Güvenlik güçleri ya da politikaları ile ele alınmış olan mesele dikkatini, enerji potansiyelini terörist üzerine yoğunlaştırmış,

teröre neden olan esas meseleler göz ardı edilerek Türkiye'nin uzunca zaman meşgul olacağı, iç enerjisini harcayacağı, tüketeceği bir dönem yaşamasına neden olmuştur. 2000'li yıllara gelinceye kadar devam etmiş olan bu sürekli sıkışma hali önemli şekilde anlayış ve yöntem değişikliği ile sadece güvenlik politikaları ile değil sosyolojik açıdan da bakılarak mücadele alanı ve yöntemi belirlenerek ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. (Bal - Özeren, 2012, s. 17).

Türkiye dünya üzerinde bulunduğu coğrafi alan açısından stratejik olarak her dönemde kıymetlendirilen bir bölge olmuştur. Önceki dönemlerde ticaret yolları kesişme noktasıyken kıymetlendirilen coğrafya, günümüzde oldukça zengin yer altı kaynakları üzerinde ya da yakınında bulunması, adeta Asya – Avrupa - Afrika kesişiminde olması ve buradan hareketle Türkiye coğrafyasını kontrol edebilen güç açısından ardındaki enerji yatakları olarak görülen yerlerin kontrolü açısından da önemli şekliyle çekilen fotoğrafın değerlendirilmesine neden olmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarihi döneminde de sahip olduğu jeo-stratejik öneminin fark edilmesine bağlı olarak barındırdığı zenginliğin etnik kimlik ögesi olarak kaşınmasıyla yara haline getirilen sorunla baş başa kalmış ve adına da Kürt Meselesi denmiştir (Çeşme, 2004, s. 23).

Türkiye Cumhuriyet tarihi boyunca dünyadaki konjonktürel dalgalanmalardan da etkilenerek birçok uğraşı konusuyla mücadele ederken son 30-40 yılını PKK terörüyle mücadele ayırırken, ülke olarak gelişim gösterdiği uluslararası ağırlığı açısında gelişme gösterdiği demokratikleşme çabalarının arttığı dönemlerde bir yavaşlatıcı ya da etkinin azalmasını görünmemesini sağlayıcı olarak PKK terörünün sahne aldığı söyleyebiliriz.

ASALA'nın mirasçısıymış gibi ortaya koyduğu hedef açısından Türkiye'nin ameliyat masasına yatırılması yönüyle sonuç doğuracak PKK terör örgütünün ilk ortaya çıkışı sonrasında 1990'lı yıllara kadar doğru dürüst tanımlanmamış askeri-siyasi politika dışında tutularak yok sayılmıştır. 2000'li yıllara kadar sorunun bölgesel ve askeri politikalarla algılandığı güvenlik odaklı çözüm üretilerek çözülebileceğine inanılan bir dönem yaşanmıştır. Üçüncü on yıllık dönemde de sorunun 1950-1960'lı yıllardan bu yana süregelen bölgesel sorunlarla birlikte büyüyen kendine zemin bulmaya çalışan ve faturasının bir yönüyle Türkiye'ye

ödettirilmeye çalışıldığının farkına varıldığı, çözümünün sadece güvenlik odaklı politikalarla inkar edilemeyeceği, ertelenemeyeceğinin fark edildiği, bu yönde politika üretildiği, sosyolojik çözüme de başvurulduğu, anayasal düzenlemelere gidildiği, temel hak ve özgürlüklerin de genişletildiği bir dönem yaşanmıştır (Özeren - Sever, 2013, s. 25).

Türkiye’de son 10 yıllık dönemde demokratik gelişmelerin yaşandığı, terörle mücadele konseptinde önemli değişikliklerin hayata geçirilmeye çalışıldığı, sorunun güvenlik odaklı stratejiler dışında çözümünün olabileceği gerçeğinin anlaşıldığı, terörle alakalı olarak özellikle Devlet tarafı olarak yetkililerin söylem değişiklikleri-toplum destekli polislik uygulamaları vatandaşa yakınlık perspektifi, yeni kurumsal yapılanmalar İçişleri Bakanlığı bünyesinde işbirliği ve ortak mücadele yöntemi belirlenmesi açısından Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı oluşturulması, ülkenin demokratikleşmesi manasında yasal düzenlemeler ile TRT’nin Kürtçe yayına başlaması devlet-vatandaş ilişkilerinin gelişmesi yönünde adımlar atılması, uluslar arası diplomatik atakla komşu ülkelerin ve milletlerarası arena da ilişkilerin geliştirilerek ortak operasyonlarla terör örgütlerine yönelik insan kaynağı, finans kaynağı gibi objektif sayılacak kötülere karşı birlikte hareket yeteneği kazanılmasına yönelik çabaların ön plana çıktığı, terörle mücadele alanına yeni bakış açısıyla yaklaşıldığı bir döneme girilmesi açısından önemlidir (Özeren - Sever, 2013, s. 25 - 30).

Türkiye açısından bir şekilde yakalanılmış olan bu hastalık top yekün bir mücadele anlayışıyla direkt devlet eli enstrümanları ve vatandaş desteği ile iyileşme sürecine girebilecektir.

Bu çalışma içerisinde; Türkiye’de etnik terörle mücadele için 1980’li yıllardan günümüze değin yapılan her tür mücadele şekline yönelik olarak faydası dokunan, sorunun çözümünde faydası görülen en küçük hareket ve etki için hakkını iade ettikten sonra günümüz itibariyle ve sonrasında hukuki önlemler başlığında bir yönüyle teröre maruz kalmış ülkeler açısından da bakılarak birlikte işbirliği platformu oluşturulması gerektiği anlatılmaktadır.

Terörle mücadele konusunda yapılan çalışmalar sonuçlarıyla irdelenecek ve basın yolu kullanılarak terör örgütünün sürekli politize ederek yarattığı bir terörün hedefindeki bölge insanına ulaşılmaya çalışılmasının gerekliliği vurgulanacaktır.

Türkiye’de terörü önleme çalışmaları bütün halinde süreç olarak görülmesiyle anti-propagandasının yapılmasının gerekliliği vurgulanmaktadır.

Ülkesine vatandaşlık bağıyla bağlı insanların doğru bilgilendirilmeye bilinmeze gitmesinin engellenmesi yönünde çalışmaların neden önemli olduğu anlatılmaya çalışılırken bu yönde yasal düzenlemelerin hayati önemi göz ardı edilmemeye çalışılacaktır.

Siyasi önlemler başlığı altında Devlet - vatandaş ilişkilerinin geliştirilmesi yönünde halkla ilişkilerin önemine değinilecektir.

Ekonomik önlemler başlığı altında etnik teröre maruz kalmış bölge insanın ekonomik refah seviyesinin iyileştirilmesi ve kayıt dışı ekonomi açısından kayıp kontrolünün sağlanması ve önüne geçilmesinin faydaları ve eksenindeki politikalara değinilecektir.

Sosyo-kültürel önlemler başlığı altında bölgesel olarak farkındalık yaratarak göç politikalarının dikkat çekecek haliyle tersine göçle insanların yaşam yerlerini terk etmemesi yönünde önlemlerle yaşam kalitesini iyileştirici öngörülere düşünce enstitüleri-aydınlar aracılığı ve gözüyle değinilecektir.

Güvenlik odaklı politikalar perspektifiyle sürdürülen çok yönlü mücadele stratejisinde mevcut uygulamalar faydalarıyla birlikte değinilerek konuya daha önce yapılmış çoğu araştırma yanında bir kez daha dikkat çekerek sorunun çözümüne yönelik faydalı olma anlatımlarına yer verilecektir.

Türkiye coğrafyasında farklı etnik toplulukları kucaklayacak şekilde, her biri için insan onuruna yakışır haliyle, dil, din, birlikte yaşamaya yönelik ortak yaşam kültürü noktasında tarihi geçmişimizden referans alarak geleceğimizin ortak değerlerini oluşturacak şekliyle ortak kültürel perspektifi oluşturma azim ve gayretinde olup bunu tüm toplum kesimine anlatma başarısı muhafaza edilmelidir (Tarhan, 2010, s. 356).

3.1. Hukuki Önlemler

Terör mağduru olsun ya da mağdur olanlara uzaktan bakan ve onları ya da meydana gelen olayları anlamaya çalışan bir noktadan bile olsa bu kriz şekline yakınlık veya uzaklığımız ne olursa olsun fark etmeliyiz ki, insan ve eşyanın tabiatı hızlı bir değişim içindedir. Meseleler üzerine yapılmış tüm tanımsal karşılıklar hızlı şekilde günlük değişim karşısında yetersiz kalmakta, her yeni gün yeni denilecek toplumsal gruplar arka planında terörü barındırırken etnik kimlik seviyesine kadar incek bir bireysel tutum çok ama çok önemliymiş gibi karşımıza çıkmaktadır (Külünk, 2011, s. 9).

Hukuk alanına girecek, temel hak ve özgürlükler açısından devletine ve milletine itiraz ve başkaldırı içinde olanların bile hak ve hukukunu savunacak bir hukuk anlayışı ve temelini oluşturmak terörle mücadele eden Türkiye gibi güçlü bir Devlete yakışır, fakat beraberinde zor bir sürecin yönetilmesi manasına da gelmektedir.

Güvenlik odaklı tespitlerle terör sorununa çözüm üretmek, toptan aniden yok etme şeklinde hareket etmek, demokratik yönetim şekilleriyle kurumsal hafızasının oluşturulduğu Türkiye açısından benimsenen bir yöntem olmamıştır. Alınan hukuki tedbirlerin terörü yalnızlaştıran, toplumdaki uzaklaştıran ve vatandaş üzerinde demokratik değerlere bağlılığı artırıcı nitelikte olması, etkin ve uygulanabilir nitelikte hukuki öngörü ile yasal düzenlemeler ülke insanının kendini güvende hissetmesini sağlayacaktır.

Hukuki olarak da terör tanımlarının yapılması mücadele alanının sınırlarının çizilmesini kolaylaştırırken, yargı bağımsızlığının zayıflamasını engelleyecek tedbirler kararlı bir mücadelede oldukça yararlı olacaktır. Dönemsel olarak teröre maruz kalmış bölge açısından dünya kamuoyunu bilgilendirme maksatlı yabancı basın mensubu kişilerin olumsuz propaganda ve eylemsel hareketlilikleri karşısında ülkeye girişlerinin engellenmesine yönelik hukuki tedbirler geliştirilmelidir.

Terör örgütü faaliyetlerine önemli sayılacak bir engelleme pişmanlık yasasının çıkarılması ve yürürlükte olmasıdır. Böylece örgütün bataklığından kaçıp kurtulan örgüt mensupları Devletine sığınarak hem korunma altına alınmakta hem de

verdikleri bilgilerle örgüt gittikçe köşeye sıkışmaktadır. Örgüt üyesi olarak kanıtlanan bundan dolayı yargılanarak cezaevlerine konan hükümlü örgüt mensubu ve yandaşları hukuki düzenlemelerle F tipi cezaevlerine konularak bir yönüyle örgütle iletişimler kesilmeye çalışılmıştır. Örgüt üyelerinin yargılanmaları ve cezaları örnek oluşturacağından kısa sürelerde sonuçlanan yargılamalar verilen ceza şiddeti oranında terör örgütünde çözülme şeklinde karşılığını bulacaktır (Aktaş, 2006, s. 83).

Toplumsal hayatın bir düzen halinde akması vatandaşlık bağının güçlenmesi manasında yaşanan ülkede eşitlik çerçevesinde bölgesel farkla elektrik kullanımının kaçak çıktıya izin vermeyecek şekliyle takibi, sınır bölgelerinde yaşayan terör eylemlerine de şahit olan bunları günlük olarak yaşayan bölge insanının sınır kaçakçılığına bulaşmadan yaşamasını özendirecek yasal düzenlemelerle engel ve men edecek bir tutum içinde bulunulması gerekmektedir.

Siyasal Partilerin terör örgütü benzeri tavır hareketlerine karşı ciddi hukuki yaptırımların oluşturulması terör örgütüne müzahir sayılacak en küçük hareketin bile hukuk terminolojisinde müeyyidesinin hemen görüleceği hukuki mekanizma geliştirilmelidir.

Laçiner'e göre; *'Terörü engellemez, teröristi silah bırakmaya ikna edemezsek, siyaset alanında genişleme tam tersi sonuçlar bile doğurur. Silahı olan için siyaset serbest kaldı, silahı olmayana yine siyaset yok durumuna gelinir.'* (Laçiner, 2011, s. 223).

Terörle Mücadele Kanunu'nun çıkarılmış olması önemli bir mücadele avantajıdır. 3713 sayılı bu kanun çıkarılmadan önce devlet birimleri olarak mücadele Türk Ceza Kanunu hükümleri çerçevesinde yürütülürken nispeten terörle mücadele zayıf kalmaktadır. Sonraki zamanda terörün tanımının Devletin Ülkesi ve Milletine yönelik egemenlik alametlerini tehdit eden eylem, oluşum şeklinde tanımıyla mücadele alanı sınırlarını genişleten yasal düzenleme güvenlik birimlerinin elini güçlendiren, güvence altına alan tavrını ortaya koymuştur. Şiddet dışında kalan ifade özgürlüğü meşru zeminde sayılmış böylece, uluslar arası sözleşme metinlerine de uygunlaştırılmıştır (Bal – Özeren, 2012, s. 100).

Terörle mücadele alanına giren eylemler için Devlet Güvenlik Mahkemeleri kuruluş ve yargılama usulü hakkındaki hükümler üzerinden konunun

değerlendirileceği ve bu usul esaslarına uyulacağı, terör ile ilgili bir suç nedeniyle kesinleşen hükmün ertelenmemesi, başka cezaya çevrilmeyeceğinin yasal düzenlemelerle garanti edilmesi, bu suçlarla hüküm giyenlerin tek kişilik veya üç kişilik hücre odalarda cezasının infazına gidileceği, açık görüş imkanlarının olmayacağı yönünde hükme bağlanması terörle mücadelede örgüt mensuplarını bekleyen son açıdan caydırıcı olma özelliğine sahip olacaktır (Bal - Özeren, 2012, s. 104).

Toplumsal barışı destekleyecek huzur ortamını tesis edecek yasal düzenlemeler önceki yıllarda birçok defa çıkarılmışsa da 2003 tarihinde son olarak Topluma kazandırma yasası olarak da bilinen pişmanlık yasası çıkarılmıştır. Hukuki terminolojide 26.9.2004 tarihli 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 221. Maddesi çevresinde etkin pişmanlık konu başlığıyla bahsedilen, 1999 sonrasında terör örgütü liderinin de yakanlandığı ve artık hükümlü olduğu bir ortamda önceki yıllara göre belirgin şekilde örgütün çözülmesine bağlı olarak teslim olan teröristler ve ilgili yasalardan faydalanmak isteyen örgüt mensupları olduğu da vaka olarak durmaktadır (Türköz, 2006, s. 122).

Demokratik ülkeler inceleme alanına alındığında terör hareketlerinin sert şekilde aynı şekliyle karşılığı devlet tarafından verildiğinde örgüt tarafından vatandaşını ezen devlet fikri üzerine gelişkin bir propaganda geliştirebildiği ve sorunun devlet açısından çözümsüz kaldığı daha büyük sorunlarla baş başa kaldığı olmuştur. Halkın desteğinin hiçbir şekilde kaybedilmemesi, kargaşa ortamı besleyicilerini de uzaklaştıracak etkide bulunacaktır.

Terör ile mücadele edilirken hukuki düzenlemelerin dönüp dolaşacağı ana husus kendi vatandaşlarının hiçbir yönüyle devletiyle kendine karşı suç işlemiş olsalar bile, bağının kesilmemesi, koruyup kollayıcı, sahip olduğu toplumsal yapıya entegrasyonu kopmuş kesimler için tekrar yeniden kazanılması yönünde düzenlemelere inanarak sahip çıkması bunları gerçekleştirmesi yönünde olacaktır. Hukuki düzenlemelerin arka planında bu mantık geliştirilmelidir.

3.2. Siyasi Bakışla Alınacak Önlemler

Türkiye bulunduğu coğrafya açısından karşılaştığı sorunlara yönelik ortak bir akılla bir sinerji oluşturmayı başardığı sürece hem ulusal bilinç gelişecek hem de bölgesel bir aktör konumuna gelerek sorun çözümünde etkisini hissedecek ve hissettirecektir. Yakın ve uzak gelecek için bakış açısını stratejik bir akılla yeterli yetişmiş insan gücü sayesinde devlet entrümanlarını da kullanarak dinamik bir tavırla sergileyecektir (Bayhan, 2012, s. 238).

Terörle mücadele noktasında devlet ile toplumun arasını açmaya odaklanmış terör örgütünün niyet ve hareketleri sonrasında devlet düşmanı olarak değil toplum düşmanı olarak hareket ettiğini, devleti ve milleti temsilen siyasi istikrarı hedefleyen ve devletin tüm aygıtlarını terörle mücadele noktasında kullanma yetkisi olan siyasi irade tarafından anlatılmalıdır. Topluma yönelmiş olan terör etkisi iyi analiz edilerek terörün eylemleri sonrasında ve öncesinde oluşan propaganda da bu yönüyle kırılmaya çalışılmalıdır. Terör örgütlerince gerçekleştirilen eylemlerin mantığında devletin acziyet içinde olduğu ve vatandaşını koruyamadığı algısının yaratılması bulunmaktayken paradoks çözüm gibi gözükse de terör örgütü topluma şiddet uygularken sizi devletten daha iyi şekliyle ben korurum algısını korkutarak vermektedir. Devlet ve erkleri terör örgütünü topluma ve onun değerlerine saldıran bir tehdit olarak görmeli, terör örgütlerinin silahlı saldırılarının dahi aslında siyasi sonuçlara ulaşma gayretiyle yapıлып yapılmadığı iyi analiz edilerek hareket edilmelidir (Laçiner, 2009, 14).

Siyasi tavır ülke iç sinerjisinin bir sonucu olarak ulusal düzeyde gündeme gelecek potansiyel sorunlarının da çözümünü sağlayacaktır. Anlaşılacağı gibi ülke içinde istikrarın sağlanması, yönetilmesi insanların gelecek fikrinin oluşmasında önemli bir olgudur. Siyaseten, top yekün ülke kaynaklarının israfına da neden olmuş olan siyasi istikrarsızlık dönemleri son 30-40 yıldır Türkiye'nin başına bela olmuş olanın etnik teröre de gereken cevabın verilememesine neden olduğu gibi teröre maruz kalan bölge insanının da gittikçe kendi devletinden uzaklaşmasına neden olmuş, adeta kendi celladına aşık olma durumuna düşmeye başlamıştır. Teröre karşı

atılan siyasi adımlar örgütün kullandığı, kullanacağı propaganda malzemelerinin de etkisinin kaybolmasına neden olabilecektir. Siyasi tavır etnik teröre yönelik hukuki, ekonomik, kültürel, askeri ve geliştirilen-yönetilen her tür önlem açısından en bağlayıcı ve diğerlerinin hayata geçmesi manasında da önemli tek etken durumundadır.

Siyasi birliğini oluşturamamış bir ülkenin tedbirler alarak bunları yönetmesi, geliştirmesi ve nihayetinde çözmesi beklenemez. Türkiye açısından etnik terör bağlamında karşılaştığı sorunlarını çözmeye son on yılı aşkın bir süredir yakaladığı siyasi istikrarın bir şans olduğu ve bunu değerlendirmede önemli adımlar atıldığı söylenebilir.

Siyasi adımlarla gerçekleştirilen reformlar insan hak ve özgürlükleri önündeki sınırlamaların kaldırılması yönünde bir tavır olarak ortaya çıkarken terör örgütüyle propaganda malzemesi olarak kullanabileceği durumlar etkisiz kılınarak terör örgütüyle mücadele insan hak ve özgürlükleri bağlamında şeffaf bir zemine kaydırılmaya çalışılmış, insan haklarını ihlallerine yönelik denetim birimleri oluşturulmasıyla güvenlik birimlerinin kontrolünün sağlanması hedeflenmiştir.

Terörle mücadele ederken propagandanın akla gelebilecek her alanda kullanıldığına şahit olunabilir. Günümüz itibariyle terörün hedef alanlarına yaklaşım şekli olarak uzun zaman mücadelesini sürdürmüş ve kendi yaptığı hatalardan ders çıkararak devlet eliyle mücadele eylem alanı oluşturma şekline bakacak olursak toplumun zarar görmemesi için elinden geleni yapan bir Türkiye Devleti görebiliriz.

1990'larda terörle mücadele hususunda terör etkisinde kalmış bölge valileri, emniyet müdürleri, askerler ekran başında terörün sıfır toleransla temizlendi noktasında iddialarda bulunurlardı ve toplum kesimine verilen zarar göz ardı edilerek toplumsal yaralara neden olduğu göz ardı edilerek çok yönlü çözülmesi gereken bir sorunun varlığından haberdar dahi olamadan demokrasi ve sivil toplumun üzerine kendi tabirleriyle balyoz indirilmesine sebep olmuşlardır. Yılların tüm tecrübesi göstermiştir ki demirci hoyratlığıyla değil cerrah hassasiyetiyle meseleye yaklaşılmalı toplumsal barışın ön planda tutulması gerekirdi (Laçiner, 2009, s. 20).

Uluslararası platformda konunun tartışılması yine siyasi tavrın ortak aklın sesini dillendirmesi olarak algılanırsa diğer ülkelerin dikkatlerinin çekilmesi, Türkiye

içinde etnik terör olarak algılanan vakanın uluslar arası zeminde tutunduğu dış ülke desteği gördüğü ve kendilerini de uyuşturucu ve benzeri zararları ile toplumsal çözülme yarattığı teziyle uluslar arası seviyede terör örgütü sayılmasının sağlandığı ve böylece dış desteğinin kesilmesinin hedeflendiği, terör örgütünün finans kaynaklarıyla mücadele noktasında ortak tavrın belirmesinin sağlanması için de önemli bir adımın atıldığı söylenebilecektir.

Terörle mücadele yasal zeminde alınan tedbirlerle sonucunu daha kolay şekilde gösterebilir, pişmanlık yasasının çıkarılması ve beraberinde bu yasadan faydalanmayarak illegal hareketine devam etme niyetinde olanlara karşı da sert tedbirler yine yasal karşılıklarıyla Türkiye’de yasama kurumu olarak faaliyet gösteren Türkiye Büyük Millet Meclisi’nce alınmalı ve uygulayıcılarının eli güçlendirilmelidir.

Etnik temelli terör siyasi istikrar veya istikrarsızlık neticesinde ortaya çıkan durumlara göre tavır, söylem değiştirerek hayatta kalma mücadelesini sürdürmektedir. Cumhuriyet tarihine kronolojik açıdan bakarsak siyaset kurumunun bütün kamu oyu da çoğunluk için destek görecektir şekilde politika üretememesinden dolayı oluşan kargaşa ortamlarında da demokrasi ve hukuk dışı uygulamaları referans göstererek propagandasını sürdürmüşken, siyasi istikrarın sağladığı avantajlarla özellikle bölge insanının faydalanmasına açılmış olan hak ve özgürlükler, yaşam şartlarının iyileştirilmesi çabalarına da ortaya çıkıp bu elde edilenler kazanım gibi gözüktenler tamamı ile benim sayemde olmaktadır. Diyerek nefesini hedef kitlesi üzerinde tutmaktadır. Devletin içinde kalacağı çok önemli bir açmazdır bu durumdur bu sebeple terörle mücadele tek elden çok yönlü sonuçlar doğurmaya çalışırken tüm yapılanlar terör örgütlerinin yaptıkları propagandanın üzerinde anlaşılır, güven ve umut verir ton ve nüansla halka anlatılmalıdır (Aktaş, 2006, s. 72)

Terörle mücadelenin yapıldığı bölgeye etnik terör örgütünün faaliyetlerinin anlatıldığı, bölge insanının yaşam şekli örf ve gelenekleri yönüyle tanıyan, öğretilmiş insanların görev yapması sağlanmalıdır. Görülmüştür ki, Devlet kendi iç çekişmelerinden sorunların çözümüne yönelik ciddi politiklardan uzak durduğu zamanları da terör örgütü etnik kimlik bakış açısıyla yaklaştığı bölge insanına ciddi

propaganda yapmıştır ve yapmaktadır. Siyasi karakter bölge insanının her daim yanında olduğunu, yaraların sarılacağını, demokratik rejim ile bu sorunun çözüleceğini, mücadelenin kararlılıkla devam edeceğini kendi halkına anlatarak, benimsetmelidir (Aktaş, 2006, s. 74).

Siyasi gücü elinde tutan erk kendi ülkesi içinde Devleti yıkmaya yönelik gerçekleştirilen yayınların engellenmesi, dış ülke yayını şeklinde gerçekleştirilen terör örgütü propagandası olarak yapılan yayınların kesilmesi için dış ilişkiler tedbirleriyle örgüt sınıflandırması içine alılabileceği bu propaganda şeklini engellemiş olabilecektir.

Sivil Toplum Kuruluşu görünümünde olup devlet aleyhine hareket eden parti, vakıf gibi organizasyonların yasal durumları değerlendirilerek zararlı hareketlerinin men edilmesi için denetim kontrolü ve gereğinde kapatılması sağlanmalıdır.

Türkiye’de terör örgütüyle veya terörle çok yönlü olarak mücadele alanı belirlenirken geçmiş zamanların edinilen tecrübeleri ışığında hedef alınan ülke insanı ve çıkarlarına zararı dokunan örgüt veya örgütler doğru tespitlerle stratejilerindeki değişiklikler gözlemlenerek, ülke menfaatleri ön plana çıkarılarak terörün tüm zararlarına karşılık günlük yaşamı etkilemeyeceği kadar marjinal boyutlarda kalacağı ve ileri safhasında tamamen yok edilerek verdiği zarardan kaynaklanan yaraların sarılması noktasında belirlenecek strateji ile terörden en çok zarar gören Kürt kökenli vatandaşların devletine ve milletine aidiyet duygusunu güçlendirecek, ayrılıkçı-bölücü fikir ve faaliyetlerin, onların entegrasyonuna zarar vermeyecek haliyle zayıflatılması, küçültülmesi ve yok edilmesi yönünde belirlenmesi gerekmektedir.

Etnik kökenleri ne olursa olsun tüm vatandaşlık bağıyla bağlı kişilerin özgürlük alanlarının geliştirilmesi, iyileştirilmesi, insan hakları özelinde hukukun üstünlüğünün benimsenerek güvenliklerinin sağlandığı, terör örgütü ve organlarınca propaganda malzemesi olarak kullanılan bölgesel gelişmişlik düzeyleri arasındaki farkların giderildiği, toplum kesimine yönelik bölgesel refahın artırıldığı, çağdaş devlet yapısının geliştirilmesi önceliğe alınmalıdır. Belirlenecek olan bu stratejik perspektif, demokratik değerlerin geliştirilmesi, halk desteğinin sağlanarak terörü besleyen koşulların bertaraf edilmesi, güvenlik odaklı yaklaşım desteği ile terörün teröristle mücadele ederek silahlı örgütün dağıtılması, uluslar arası platformda teröre

sağlanan dış desteğin kesilerek terörle mücadeleye destek sağlanması yönleriyle terörle mücadele eylem alanı oluşturularak gerçekleştirilebilecektir (Sandıklı, 2015, 174).

Siyasi öngörü uluslar arası işbirliğinin önemini farkında olacağından hareket kabiliyetini bu yönde geliştirerek kendi ülkesinde nefes aldırılmadığı terör örgütlerine dış ülke sınırlarında da zararları noktasında tanışmalarını sağlayarak diğer ülkelerle teröre yönelik işbirliği içinde olmalıdır.

3.2.1. Dış İlişkiler Açısından Teröre Yönelik İşbirliği Analizi

Türkiye’de gerçekleştirilen terör eylemleri analiz edildiğinde kuruluş ve gelişimi üzerinde diğer devletlerin terör eylemcilerinin yetiştirilmesi, onlara sağlanan finansal kaynak, terör eylemlerinin devamı açısından önemli destek verdikleri söylenebilir. Diğer ülkelerin bilinçli ya da değil kendi kuruluş iç yönetim şeklindeki sosyal çözülme ürünü olabilecek faktörler bir terör örgütünün yaşaması nefes alması için uygun ortam sağlaması nedeniyle bu ülkeler açısından terör desteklenmesi noktasında dolaylı şekilde de olsa sorumlulukları doğmaktadır ve gelecekte sebep olunan terör zararları noktasında ciddi payı olduğu uluslararası platform da tartışılması gereken bir eksiklik olarak karşımıza çıkarılmalıdır. Etnik terör örgütü PKK kuruluş aşamasında Suriye, İran, Irak, Yunanistan, Rusya ve sonrasında Almanya, Amerika gibi devletler tarafından desteklendiği çeşitli gazete araştırmaları ve yazınlara yansımıştır.

Uluslararası terörizmle mücadele küreselleşen tüm dinamikleri günden güne değişen dünyamızda ülkeler açısından önemli ve işbirliğine gidilmesi gereken önemli konulardan olmuştur. Teröre maruz kalmış ülkelerin kendi ülkeleri içinde çıkardıkları her türlü yasa, artık terör faaliyetlerinin sınır dışı kaynaklı olabildiğinden yetersiz gelmekte ve sınırı aşan suçlar kapsamında değerlendirilerek uluslararası antlaşmalarla önlenmeye çalışılmalıdır.

Uluslararası antlaşmaların pratiğinde dikkat edilmesi gereken husus terör örgütlerinin faaliyetlerinin eylemlerini gerçekleştirebilecekleri finansal destek sayesinde gücü ve şiddetinin de belirlenebileceğidir. Ülkelerin terörle mücadele

noktasında beraber hareket etme niyet ve gayretleri imzaladıkları karşılıklı anlaşmalarla, yine karşılıklı güvence altına alınarak illegal hareketler baskılanmış olabilecektir (Ulusoy, 2014, s. 72).

Ülkelerin kendi toplumsal yapıları ve yönetim, yaşayış şekillerine kastedecek şekliyle huzur ve refahını bozacak iç çekişme de sayılan terör tipi hareketleri, eylemleri engelleme maksadıyla sınır içi ve sınır dışı operasyonel faaliyetlerini başlatma, yönetme istediği zamanlama haliyle terörü sonlandırma yeteneğinin kullanılması egemen tavrın ortaya konulması meşruiyeti için, ülke hakkı ve tavrı sayılacak olsa da günümüz konjonktürel meseleleri devletlerin kendi ülkelerinde dahi olsa hareket serbestisini kısıtlayabilecek sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir. Tartışma merkezine egemen olup olmama yönünde önemli bir soru işareti de konulmuş olacaktır. Dış ilişkilerin güncellenmesi, geliştirilmesi karşılıklı iş ve anlaşmalar hareket serbestisi için egemen tavrı destekleyen önemli bir çalışma alanı olacaktır (İpek, 2007, s. 126).

Terörün desteklenmesi diğer devletler açısından amaçlanan bir hedefe yönelik baskı, etki alanı oluşturma maksadıyla hedef ülkeye yönelik hareket edenlerin, örgütün psikolojik veya doğrudan illegal şekilde desteklenmesi yönüyle ortaya çıkmakta, barınma ve lojistik desteği görülen ülke sınırları dışında terör eylemleri gerçekleşmektedir (Kedikli, 2013, s. 125).

Ülke sınırları içinde terör örgütlerinin yaşam alanı bulması oldukça zor olacağından komşu ülkeler ya da terör örgütünün dolaylı yada doğrudan destek gördüğü ülkelerle işbirliği içinde olarak terörü destekleme noktasından uzaklaştıracak uluslar arası politikalarla terör karşıtı örgütün devamını engelleyecek işbirliği alanı oluşturulması son derece önemli bir gerekliliktir. Öyle ki terör örgütü üzerinden bakarsak Ortadoğu ve Avrupa arasında Türkiye'yi koridor olarak kullanan terör örgütü uyuşturucu ticaretiyle Avrupa ülkelerine hem ciddi zararlar vermekte hem de kendi yarattığı örgüt eylemlerine ciddi finans sağlamaktadır. Ve buna göz yuman ülkeler dolaylı da olsa teröre destek vermektedirler denilebilir.

Birleşmiş Milletlerin uluslararası terörizm kavramı ile ilgili olarak vermiş olduğu ilk karar 1972 tarihli, terör sorununa yönelik olarak hızlı ve birliktelik içinde

çözülmesi maksadıyla tüm devletlerin alabilecekleri makul tüm önlemleri alması yönünde çağrısıyla olmuştur (Kedikli, 2013, s. 155).

Dünyada önemli şekilde etki eden terörle mücadele noktasında etkisi hissedilen organizasyonların faaliyetleri için denilebilir ki; Birleşmiş Milletler, Mali Eylem Görev Gücü (FATF), Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, Dünya Bankası adıyla oluşturulmuş organizasyonlar ile terör hareketlerinin gerçekleşmesine katkıda bulunan finansmanın engellenmesinin ve bu suçların tespiti noktasında faillerinin cezai müeyyidelerle karşılaşması için bu bahsi geçen organizasyonlara üye devletlerin imza attığı oluşturulan hükümlerini kabul ettiği düzenlemeler yapılmıştır (Burak, 2006, s. 82).

Uluslararası organizasyonlar aracılığıyla terör örgütlerinin üye ülkelere nedenli zarar verdiği sonuçlarıyla ortaya konmuş ve kara para aklama ile ilgili önemli tedbirlerin alınması terör finansmanına yönelik engelleyici işbirliği tedbirlerinin alınması, protokollerin yapılması üye ülkelerin imzaları sonrasında terör kaynaklı kayıt dışı ekonomi kontrolünün sağlanmaya çalışılması, imzalanan protokoller ile ülkelerin kendi iç yasal düzenlemelerinde de terör suçları ve mücadele noktasında diğer devletlerle işbirliği ve ortak hareket etme yeteneğini kendileri oluşturmaları açısından önemlidir.

Dünyada ülkelerin politik, ekonomik, sosyal yaşam kabiliyeti inceden inceye irdelendiğinde geçmişten getirdikleri tüm hafızayla kendi ülkeleri içinde başka devletler tarafından terör örgütü olarak kabul edilen örgüt yapılarının barınmasına neden müsaade ettikleri dış-politik çıkarlarıyla ilişkili olduğu görülebilecektir. Uluslararası ilişkiler açısından terör örgütü yapılarının yada bunlara müzahir kesimlerin faaliyetleriyle de teröre destek vermeleri bağlamında kontrollerinin yapıldığı, aktif veya pasif eylemsel hareketliliklerinin kontrol altında tutulması amacıyla dış ilişkilerin, uluslararası arenada gerekçeli şekliyle iyi anlatılması ve ilişkilerin seyrinin örgüt faaliyetlerini kısıtlamaya yönelik olarak diğer ülkelerin bir şekilde ikna edilmesi mantığı üzerine oturtulması gerekliliktir.

Avrupa Birliği, kömür-çelik topluluğu olarak kurulduğu günden itibaren kendi felsefesine göre birlik kapsamındaki insanlarına hukuk çerçeveleriyle çizilmiş medeni toplum görüntüsü içinde hareket ederken ASALA örneğinde olduğu gibi

eylemlerinin çoğunu kendi topraklarında gerçekleştiren Fransa gibi bir devletin başka ülke topraklarında sırf ermeni devleti kurma fikriyle terör eylemlerine destek verdiği uluslararası antlaşmalara imza atmasına rağmen bu desteği vermesinin cevabını yine örgüt literatürüne göre almasına neden olarak çoğu kendi vatandaşının yaralandığı, öldüğü terör kurbanı olduğu acı olaylarla olmuştur.

ABD'nin baskısıyla terör örgütü listesine alınmış olan PKK Avrupa Birliği ülkelerinden destek görmektedir. Birlik içindeki ülkelerde faaliyetlerinde özellikle basın yayın kuruluşlarının kurulmasına yayınlarını gerçekleştirmesi açısından göz yumulmakta, sivil toplum kuruluşu görünümünde kuruluşlarca PKK desteklenmektedir. Avrupa Birliği ülkeleri böylece güvenilirliğini, teröre karşı onca düzenleme, tedbirler alma gibi faaliyetlerde bulunsa da diğer devletler karşısında güven problemiyle karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır (Kamel, 2009, s. 103).

Uluslararası işbirliği değerlendirmesi için nihai olarak Türkiye gibi bir devletin işinin oldukça zor olduğunu söyleyebiliriz; şöyle ki; Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda alınan kararlara bakacak olursak Kurulun teröre bakışını anlayabilir üye devletlerin attıkları imzalarla eylemleri arasında elbette kanıtlanmaya ihtiyacı olan bırakılan izlerin peşinden uluslararası zeminde tartışılması gereken aykırılıklar olmaktadır.

Uluslar arası hukuk iç çatışmaları geliştirilen ilişkiler ve çok yönlü antlaşmalarla müdahale yöntem ve şartlarına yönelik gerçekçi analizlerle ülke içine karıştırılmamasına yönelik refleks geliştirme eğiliminde olunmalıdır (İpek, 2007, s. 256).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca 2006 yılında daha önce birçok kereler terörizme yönelik önleme kararlarının uygulanmasını, Güvenlik Konseyinin alınan kararlara uyması gerektiğinin, devletlerinin terör örgütü faaliyetlerini örgütlenmesini, bu faaliyetler içinde bulunmamasını, finansal destekten uzak durmasını, teşvik ve toleranstan uzak durulmasını, barındırma-kamp alanlarına müsaade edilmemesinin, vurgulanmıştır (Kedikli, 2013, s. 160).

3.2.2. Teröre Maruz Kalmış Ülkeler Pratiği

Terörle mücadele stratejisini belirleme niyetinde olan siyasi kalıplar içindeki egemen gücü elinde bulunduran erk devlet imkan ve enstrümanlarını iyice şekillendirdikten sonra kendi coğrafyasının karakterine uygun mücadele eylem planını harekete geçirme noktasında bir an bile tereddüt etmeden devlet ve milletin bekası için hareket etmelidir.

Terörle Mücadele, terörist ve terörizm olarak iki mücadele alanı şeklinde ortaya çıkmaktadır. Ayrım noktasında güvenlik odaklı bakış açısı teröristle mücadele alanı olarak kendine belirli bir zaman diliminde meşguliyet sağlasa da terörizm olarak meseleye daha geniş bir açıyla bakılmaması sorunun kronik vaziyete bürünmesine uzun zaman diliminde uğraştırmasına neden olacaktır. Terör sorunu her ülke için farklı bir pratiği geçerli kılrsa da diğer ülke tecrübelerinin de okunmasında fayda bulunmaktadır. Terör üzerine bilgi birikimi mücadele pratiği sayılabilecek mücadele yöntemi ve sonuçları diyebileceğimiz oluşmuş hafızadan faydalanma imkanını kullanabilme avantaj olacaktır (Bal - Özeren, 2012, s. 442).

Fransa ülkesinde meydana gelen terör olayları inceleme alanına alınacak olursa, 1980'li yıllarda ASALA eylemlerine verilen destek uluslararası sorumluluk doğurması ayrı bir inceleme konusuyken kendi ülke insanı ve diğer ülke vatandaşlarının da zarar görmesi neticesinde dikkatleri, verilen desteğin tamamıyla kesilmesi noktasında sonuç doğurmuştur ve bu ülke açısından teröre karşı yaklaşım samimi bulunamayacak noktadır. Takip edilmesi gereken bu ülke "iç güvenlik konusunda hükümetin "beyaz kitabı" (Bal - Özeren, 2012, s.443). adında bir rapor yayınlamış, kendi kamuoyuyla paylaşmış, mücadele yöntemlerinden ve yaklaşımından bahsetmiştir. Bir yönüyle ASALA gibi etnik temelli hedeflerini bu çerçevede ortaya koyarak kendini yoklamış zarara uğratmış örgüt mensupları sempatanları finans desteğini kesmeye yönelik güvenlik odaklı bir politikayla mücadele alanı oluşturulmuş ve örgütün eylem kabiliyeti durdurulmuştur. Fransa oldukça uzun bir süre yüzyılları aşkın şekilde toplumsal hareketler ve devrimlerin

öncüsü olmasını toplumsal yapısı gereği her şeyin Avrupa'nın içinde olmasına rağmen onlardan da farklı yorumlayan algılayan bir nüfus yapısına sahip olması belki açıklamaktadır (Vltchek, 2010, s. 134). Fransa örneği teröre direkt kendini hedef alan bir kriz yönetimi kapsamında olmadığından kendini dolaylı olarak yürütülen ama direkt etkilendiği sonuçlara karşılık sadece devlet gücü kullanılarak güvenlik odaklı tedbirlerle kontrol etmesi açısından önemli örnektir.

İngiltere örneğine bakacak olursak; toplumsal yapısı gereği etnik ve mezhepsel olarak yaşadığı kriz diğer ülkeler açısından önemli örnek kategorisindedir. İrlandalılar üzerinden yürüyen bir etnik terör diyebileceğimiz süreç ve tedbirleri noktasında İngiltere, sorunun ilk çıkış zamanlarında sorunun varlığını reddeden bir tavırla insanların gerçek hak mahrumiyeti yaşamalarına da sebep olacak şekilde olanları yok saymış güvenlik odaklı bir yöntem izlemiş, askeri çözüm temelinde meseleye bakışla Protestan ve Katolik İrlandalılara farklı muamele ile ayrımcılık yapılması uzun yıllar boyunca uğraşma alanı oluşturmuştur.

1990'lı yılların sonuna gelindiğinde meseleyi kendi yönetimlerinin bu hale getirdiği bilicine vararak mezhepsel ayrımla alakalı tüm hareketlerinden vazgeçmişlerdir. Meydana gelen terör nedeniyle zarar görenlerin mağduriyetleri giderilmeye çalışılmış, terörizm top yekün toplumsal bir meseledir mantığıyla çözümlenmesine yönelik hareket ettikçe İngiltere karşısında direnen gruplar marjinalleşme sürecine girmiştir. İslami radikal grupların oluşturmaya çalıştıkları El Kaide terör örgütü ideolojisi etrafında ki hareketlerine yönelik Mücadele Strateji belgesi çıkararak ayrıntılı mücadele stratejisi belirlemiş toplumla paylaşmış ve yönetmiştir. Diğer Avrupa devletlerine de özellikle Müslüman nüfusun entegrasyonu aşamasında yapılması gerekenlerle ilgili önemli bir veri oluşmasını sağlamıştır (Burak, 2006, s.127 - Bal - Özeren, 2012, s.445).

İspanya'da meydana gelen terör olayları incelenecek olursa; 1930'lu yılların sonunda sonuçlanan iç savaş sonrası Franco yönetiminin totaliter tavrı ETA gibi bir terör örgütünün oluşmasına neden olmuş uzunca süre İspanya da terör hareketlerinin meydana gelmesine ve karşı terör hareketlerinin ortaya çıkarak 1980'lerden sonra İspanya terörü anti terörist faaliyetlerde bir anlamda kontrgerilla denebilecek devlet destekli hareketlerle mücadele ediyor tezinin giderilmesiyle uğraşmak durumun da

bırakmıştır. GAL (Anti-Terörist Kuruluş Hareketi) adıyla bir örgüt 1980'lerden sonra ortaya çıkarak ETA eylemlerine ve örgütüne yönelik olarak eylemlerde bulunmuştur. İspanya'nın yaşadığı terör deneyiminin sonucunda çözümüne yönelik olarak ETA'nın eylemlerinin yoğunlaştığı BASK bölgesinde ve dışındaki tüm siyasi parti desteğinin ve bu yönüyle de halkın desteğinin alınarak bir mutabakat etrafında toplanılmış olması meselenin çözümünde önemli bir adım olarak kabul edilir. Terörizmle mücadele kapsamında gerçekleştirilen güvenlik odaklı yaklaşım yanında siyasal olarak mücadele alanı oluşturulması teröre yönelen kesimlerin entegrasyonuna yönelik yasaların çıkarılması, af yasalarının çıkarılması toplumsal gerginliğe neden olan konuların zamanla ortadan kalkarak terör örgütünün elini zayıflatarak örgütü aidiyetine has sorgulamalarla örgüt mensuplarının örgütten ayrılmasına ve çözümlerin olmasına neden olması açısından önemlidir (Bal - Özeren, 2012, s.446).

Terörle mücadele noktasında acil ve alınması gereken en önemli tedbir sayılabilecek ve İspanya'nın terör deneyiminin de gösterdiği alınan uygulanan politikalar sonrasında, halk desteğinin kazanılması gerçeğidir. Bu bakış açısıyla alınacak uygulanacak tedbir diğer uygulamaların beklide daha üstünde terörle mücadele uygulama alanında daha verimli sonuçların doğmasına neden olacaktır. İspanya örneğinde de olduğu gibi ETA terörünün yarattığı etkiyi, halk desteğini kazanmaya yönelik atılan adımlarla kırılma sürecine girilmiş, önemsenen bu konuyla işe yarar sonuçlar alınmıştır (Altun - Kahraman, 2011; der: Başbüyük ve diğ, s. 24).

Türkiye'de etnik sorunun oluşmasında diğer devletlerin karşılaştığı sorunlara benzer bir algılamayla terörün kendini daha çok hissettirdiği Güneydoğu bölgesine yönelik politikalar açısından benzerlikler bulunmaktadır. Cumhuriyet tarihi öncesi zamanlarda da sorun olarak Türkiye coğrafyasını uğraştırmış olan Kürt meselesini ve uygulanan politikaları, yaşanan Türkiye Devletinin tek tip ulusal kimliğe sahip üniter farklı etnik yapıların da olduğu ve politikaların belirlenirken göz ardı etmemek gerektiğini kavrayamamışlardır. Tamamen askeri politikalara, güvenlik odaklı sert tavırlara dönük politikalarla sorunun hem büyümesi seyredilmiş hem de ülke zamanı, enerjisi boşa harcanmıştır (Fuller - Barkey, çev: Kaya, 2011, s. 195).

Amerika Birleşik Devletleri açısından bakarsak, doğrudan uluslararası terörizmin açıktan açığa kendi ülkesi içindeki vatandaşlarıyla dış ülkelere gönderdiği askeri yapıları teröre yönelik, lider hedefi konumundayken, (Üney, 2003, s. 539). dünyanın jandarmalığına soyunmuş sinema, sanayi, teknoloji, bilişim gibi geliştirilen faktörlerin iyi yönetilmesi sayesinde terör belki bir anlamda kıtasından uzak kalmıştır.

2001 saldırıları dışından önemli yaşanan bir terör olayı olduğunu söyleyemeyiz. Terörle mücadele anlayışlarına dış ülkelerde bulunan vatandaşlarına, temsilciliklerine, her fırsatta diğer ülkelerde bulundukları askeri personeline yönelik eylemler şeklinde karşılaştıkları olaylar neden olmaktadır. Terörü küresel olarak görmekte, eski ABD Dışişler Bakanı Colin Powel'ın dediği gibi kendilerini kurtarıcı, ülkelerin ülkesi, kötülüğün karşısındaki güç'' (Yazıcı, 2010, s. 13)., gibi görmekte ve dünyanın neresinde terör, bir sorun varsa çözüm için hareket ederek sorunların derinleşmesine neden olmaktadır. Böylece ülkelerinde ciddi anlamda terör sorunları kitlesel terör olayları olmamaktadır. Küresel olarak gördükleri terör için tedbiren destekçileri, taraftar, kapasiteleri (Burak, 2006, s. 112)., üzerine giderek zayıflatmak ellerinde bulunan küresel güçle, olası terörle mücadele politikalarını oluşturmaktadır.

Japonya açısından teröre maruz kaldığı yönü ve mücadele alanı stratejisine bakacak olursak; İslami radikal gruplar veya ismini duyurmuş terör örgütleri mantığıyla mücadele edilen kötülükle en iyi başa çıkma yolunun onu yok etmekten geçtiği şeklindeki bir bakış açısına sahip olan 'Aum Shinrikyo' terör örgütü Japon ordusu ve ülke metrosuna saldırarak eylemlerini 1990'lı yıllarda duyurmuştur. Japon hükümetleri terörle mücadele konusunda kendi ülkesi insanına yönelik terör örgütüne istekleri yolunda hareket ederek genel itibarıyla pasif uygulamalarla geçiştirmiştir (Bal - Özeren, 2012, s.125).

Kolombiya örneğinde ise; Dünyada üretilen kokainin neredeyse tamamının üretildiği uyuşturucu ve terör gibi iki önemli sorunla karşı karşıya kalan bir ülke olarak Kolombiya sıra dışı bir örnektir. Siyasal istikrarsızlık durumunda işlerin tamamen çığırından çıktığı ve ilerisinde askersiz bölgelerin oluşturulduğu bunun da ülkede terör olaylarının daha da artırdığı teröre neredeyse teslim olduğu güvenlik

zaafiyetinin alternatif güvenlik şekillerinin görülmesine neden olduğu zenginlerin ve uyuşturucu baronlarının kendi güvenlik ordularını kurmaları gibi, oluşmasına neden olduğu bu haliyle dış ülkelerden elbette ABD gibi sadece askeri olarak meydana gelen olaylara bastırılması yönünde yardımda bulunulması durumlarının olduğu devlet kontrolünün çok zor olduğu çoğu zaman olamadığı istisnai bir ülke ve terörle mücadele noktasında örnektir (Bal - Özeren, 2012, s.377).

İncelenen örneklere bakacak olursak her ülkenin kendi deneyimi esasında içinde olunan ülkenin terör olaylarının meydana geldiği ülkenin özellikleriyle yakından ilgili olduğu görülecektir. Tamamen diğer ülke tecrübeleri incelenerek çözülemeyeceği fakat ülkeler arası işbirliği benzeri bir platform oluşturulduğu haliyle terörün beslendiği kanalların tıkanması, durdurulması yönetilmesi mümkün olabilecektir. Terör örgütü mensuplarının uluslararası serbest dolaşımında olmaları engellenmiş olacaktır. Aktif olarak etkileşim haliyle küreselleşen dünya ve değişen konjonktür doğru şekilde takip edilerek terör örgütleriyle mücadele noktasında bu zararlı kuruluşların her zaman bir adım önünde olunabilecektir.

Türkiye'nin terör deneyimi ve diğer devletlerin terör için mücadele yöntemleri karşısında tutumlarına yönelik tedbir olarak geliştirebileceği yöntem diğer sebep sonuç ilişkisi olarak sunulacak olan mücadele yöntemi başlıklarından sonra analiz haliyle değerlendirme kısmında sunulacaktır.

3.2.3. Terör Propagandası İçin Anti-Yöntem

Terör örgütleri gerçekleştirdikleri eylemlerin kendi ideolojik bakış şekillerinin bilinmesini isterler ve ideolojik tavır ne kadar büyük kesim tarafından bilinmesi isteniyorsa etki alanı oluşturulması açısından o denli eylem arayışında olarak gerçekleştirme gayretlerini de buna kanalize eder ve propaganda yöntemi belirleyerek insanların bilmesini isterler.

Günümüz itibarıyla teknolojik gelişmelerinde izin verdiği ölçüde basın yayın organları, internet en önemli iletişim ve propaganda malzemesi, silahı durumundadır. Toplumun duyuş, düşünüş, meseleler üzerine fikirlerinin oluşmasını, belki korku yaratmayı, haklılıklarının kabul görmesi için maddi veya sözlü eylem arayışında

olanlarca gerçekleştirilen hareketlerin insanlara ulaştırılması sonrası etki olarak tanımlayacağımız propaganda özellikle siyasal erk'in daha çok farkında olduğu tüm gerçekleşen bu mesajları iyi okuması gerektiği terör açısından meseleye baktığımızda tedbirler için oyun teorisini iyi belirlemesi gerekmektedir (Korkusuz, 2003, s. 557). Eğitim seviyesi çoğu sebeple dar kalıplar içinde kalmış tüm geçmişini sığdırdığı küçük bir coğrafyaya sıkıştırmak zorunda kalmış bireye karşı terör örgütü tarafından yapılan Kürtlerin ayrı bir ırk olduğu yalanı ve iddiasına karşılık vererek başlayacak bilinçli akıl mücadelesi karşı bilinçli propaganda hareketinin beklide başlama noktası olmalıdır (Korkusuz, 2003, s. 557).

Terör örgütleri açısından bakarsak uyguladıkları propaganda gazete, dergi, afiş, radyo-tv yayınları, internet, açlık grevi, ölüm orucu benzeri yoluyla günümüzde yürütülen ve yanında gerçekleştirdikleri silahlı eylemlerini de yine propaganda amacıyla yürüttüklerini, gerçekleştirdiklerini ifade etmektedirler (Alkan, 2009, s. 99).

Dünyadaki terör örnekleri ve kullandıkları uyguladıkları propaganda şekline göre araçlar sıkı şekilde takiple ve yasaklaması yönünde tedbirlerle kontrol edilebilmişken ülkemiz açısından uzunca zaman eylemleriyle büyük zarar vermiş olan PKK terör örgütü faaliyetleri kapsamında kullandığı gazete, dergi, televizyon kanalları uzun mahkeme süreçleriyle neticelenmemiş uzun süre örgüt propagandasını yapmışlardır dış ülkeler üzerinden yayın yapan örgüt her nasılsa bu yayınlarını kendi televizyon kanallarında Roj tv, Mezopotamya tv gibi, çıkardığı gazete ve dergileri kitabevlerinde uzunca süre yayımlayabilmiştir (Işık, 2009, s. 15).

Terör olaylarına yönelik haberlerin televizyon kanalları ve dergi gazete vb. her tür yayın organını medya olarak tabir edildiğinde sunumunun Anayasal bir hak olarak özgürlük ilkesiyle bağdaşacağı ve beraberinde terör haberlerinin yasakların dışında konunun asıl haliyle sunumunun dedikodu ya da fısıltı haberleri şeklinde tabir edilen toplum içinde eğitim seviyesine, üstelik yayın yapılan ülke nüfusunun hedefe alınan toplum kesimi açısından önemli bir kısmının yine teröründe etkisiyle okuma yazma bilmediği sosyolojik sonuçlara varan etkisi göz önüne alındığında görsel medya haberlerinin artan önemine (Yurdigül - Balcı, 2011; der: Başbüyük, diğ. s. 280)., bağlı olarak dikkat çekeceği çoğu durumun bertaraf edilmesi açısından gereklilik olduğu ama dezavantaj olarak da birtakım durumları olduğu gözden

kaçırılmamalıdır. Türkiye’de sol fraksiyonu temsil eden terör örgütlerinin ülkenin içinde bulunduğu ekonomik, sosyal, siyasal durumların tahlilini yaparak eylemlerini bu çerçevede gerçekleştirmekte olduğunu söyleyebiliriz. (Atar, 2003, s. 587).

Dezavantaj sayılacak durumlara değinecek olursak;

- Medya tarafından verilen terör olaylarının abartılı şekliyle sunumu örgüt mensuplarına moral motivasyon sağlarken, diğer terör örgütleri açısından da örnek oluşturarak eylem, yöntem değişikliği noktasında hem eğitici hem yönlendirici olma ihtimali bulunmaktadır.
- Haber yapanların sunumda dikkat etmeleri gereken önemli bir konuda terminolojik hatalara düşmemeleri bir haberin sunumunda teröriste gerilla denirse farkına varmadan örgütün sanki haklılığı varmış noktasında destek verilmiş olabilir (Alkan, 2009, s.97). Gerilla savaş hukuku kuralları içerisinde bir milletin haklı onurlu mücadelesi için mücadele eden sivil, milli karakteri olan halk yapılanmasıdır. Ülkemizde cereyan eden olaylara neden olan PKK özellikle terörü Kürt halkı ve hakları için yaptığını iddia ederken Kürtleri öldürmekte, ve anayasal olarak demokratik sosyal hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti Devletine yönelik terör eylemleri gerçekleştirmektedir.
- Terör haberlerinin medyada sıklıkla kullanılması terör örgütünün tanınır hale gelmesini sağladığı (Alkan,2009, s.100)., gibi yanlış terminolojik hatalarla zaman içinde halkın gözünde gerçekleştirdiği eylemlere rağmen haklılık olabilir mi sorgulamalarının yapılmasına neden olabilir.
- Terör örgütü tarafından gerçekleştirilen olaylara yönelik haberlerin örgütlere sağlayacağı avantajı düşünürsek terör örgütüne yönelik yapılan operasyonlar hatalar, olumlu yanlar örgüt üyelerince teknik bir gözle olaya bakılmasına ve yaptıkları hatalardan ders çıkarmalarına neden olabilir.
- Terör olaylarının verdiği zarar haber olarak değerlendirilip sorumsuzca verildiğinde halkta korku, panik oluşabilir, karamsar bir psikolojik tavır insanların belleğine işlenmiş olabilir.

- Ülke gündemi olarak meydana gelen terör olaylarının günlerce haber olarak sunulması yurtdışında olumsuz karşılık bularak turizmi de olumsuz etkileyebilecektir.
- Teröre yönelik gerçekleştirilen önemli operasyonlar sonrasında operasyonlara katılan devlet görevlileri ile ilgili onları ifşa edecek haberlerin sunulması onların terör örgütleri tarafından hedef gösterilmesine neden olabilecektir.
- Terör olaylarına ilişik haberlerin sürekli verilerle sözüm ona sorulduğunda hatalarımıza bakıyoruz, ders çıkarmaya çalışıyoruz denilerek güvenlik güçlerinin sürekli olarak yapılabilecek hatalarından bahsedilmesi noktasında da terörle mücadele etmek üzere yetiştirilmiş asli işi olarak gözükken bu konuda motivasyon eksikliğinin oluşabileceği yapılan mücadelenin anlamsızlaşabileceği, terörle mücadele eden devlet görevlisi kişilerin direncinin kırılabileceği tehlikesi psikolojik bir alt durum olarak değerlendirilmesi gereken bir durumdur (Alkan, 2009, s.105).

Siyasi erk tarafından bir ülke yönetimi konusunda görev olarak uğraşı alanın da sayısız madde bulunmaktadır. Belki bunlardan en önemlisi kategorik olarak ilk sıralarda yer alan olarak maruz kalınmışsa Terör örgütü ve faaliyetleridir. Bu kısımda anlatılmak istenen dikkatleri üzerine çekmek istenen konu alınacak diğer tedbirler kadar önemlidir.

Geniş bir perspektifle bakılması gereken bir konu olarak teröre yönelik yasal düzenlemeler, finansmanın engellenmesi, eleman temininin engellenmesi gibi mücadele alanı kalemleri oluşturulurken bunların propaganda malzemesi olarak kullanılmasının engellenmesi de ayırt edici zayıf kalmasına kitlelere çağımızın imkanı olarak ortaya çıkmış kitle iletişim araçlarının tarafından kullanılmaması manasına gelecektir. Terör faaliyetlerinin, propagandasının kitle iletişim kanallarındaki faaliyetlerinin engellenmesinin önemini zarar verdiği olumsuz sonuçlar verdiği, '*toplumsal huzur, insan psikolojisi, demokrasi, toplumsal güvenlik, ekonomi, ulusal güvenlik*' (Perçin - Bilgin, 2011, der; Başbüyük - diğ. s. 252). başlıklarında ki etkisiyle görebileğimiz gibi mücadele alanında engellenmenin de bir zaruriyet olduğu apaçık ortadadır.

Scott, Anarşizm adlı kitabında;

“bir yol hakkında bilinmesi gereken en önemli şey nereye gittiğinin bilinmesidir.” (Scott, 2014, s. 54, çev: Taneri) demektir.

Devlet akli ve kimliğı kendi toplumunu eşitlerden kurulu olduklarını hatırlatarak inşası ve yönetimi noktasında doğru bilinçlendirmeli devletin ve toplumun bekası açısından zararlı hareketler açısından izledikleri yol ve insanlara vaat ettikleri onları nereye götürmek istedikleri açısından kendi toplumunu terör örgütlerinin gerçekleriyle yüzleştirmeyi becerebilmelidir. Terör hareketlerine kalkışanların toplum aklında saçma bulunan amaçlarına rağmen içlerinden biri bile olsa inanacak, dinleyecek şekilde merakını örgüte ve eylemlerine yöneltse kendine meşru mekan sağladığı iddiasıyla terör örgütü bir dizi eylemlerine girişecektir.

Propaganda faaliyetleri terör örgütleri için yaşamsal öneme en az gerçekleştirilen eylem kadar öneme haizdir. Çünkü yapılanların bilinmesine ihtiyaç vardır. Böylece terör örgütü devam edebilir, haklılığını iddia etmeye devam edebilir. Terör örgütlerinin bu bakış şekilleri yine Devlet akıyla yetişmiş insan gücüyle bertaraf edilebilecektir. Propaganda şekilleri iyi analiz edilerek terör örgütünün hedef grupları belirlenerek doğru bilgilendirilmeleri sağlanmalı, terör örgütü tarafından yasal olmayan yollarla gerçekleştirilen bu faaliyet yasal düzenlemelerle engellenerek ve eğer ülke dışından bir şekilde yapılabilecek propaganda malzemesi, araçları yönetimi engellenebilecektir.

Ayrıca;

- Terör örgütleriyle mücadele kapsamında güvenlik güçlerince sistemli ve doğru bilgilendirme için basın temsilcileri dışında bilgi çıkışının olmamasına dikkat edilmesi gerekmektedir.

- Terörle ilgili terminolojik hataların yapılmaması noktasında basın yayın kuruluşlarının bilgilendirilmesi için kurum içi yapılar dökümantasyon tipi merkezler kurulmalıdır. Bu işlemlerde kamu görevlileri açısından dikkat edilmesi gereken gizlilik değeri olan belge, dökümanın ayırt edilmesi noktasındadır.

- Aykırı şekilde terör örgütüne yönelik propaganda yapanlar hakkında Türk Ceza Kanunu hükümlerinin gecikmeksizin çalıştırılması sağlanmalıdır.

- Medya tarafından verilen haberlere basın etik ilkeleri kapsamında titizlikle uyulması toplumsal olarak olumsuz algılanacak infiale neden olacak terör eylemi

görüntülerinin ulusal kanallarda yayınlanması konusunda ortak bir tavır tüm basın yayın kuruluşlarınca belirlenmeli ve iştirak edilmelidir (Alkan, 2009, s.106). 2015 Kasım ayı içerisinde Fransa da meydana gelen terör eylemleri sonrasında Fransız basının eyleme ait görüntülere yer vermeme bilicinin oluşmuş ve buna riayet edilmiş olması önemli bir örnektir.

- Terör örgütleri tarafından teknolojik gelişmelerinde paralelin de internet ortamından yoğun şekilde propaganda yapılmaktadır. Ülke insanının maddi, manevi varlığı, Devletin direkt kendi kişiliği hedef alınarak saldırılar yurt dışı kaynaklı olarak gerçekleştirilmektedir. Bu şekliyle gerçekleştirilen saldırılara karşı yayın yapılan ülkelerle verdikleri zarar nedeniyle tespitine yönelik, işbirliği içinde olunması gerekmektedir (Alkan, 2009, s.107).

- Türkiye'nin sahip olduğu teknolojik imkan ve kapasite kullanılarak internet yazılımları noktasında diğer ülkelerin yazılımlarının yerine kullanılacak yeni güvenli milli yazılımlara geçilmesi için hareket edilmelidir.

- Türkiye'de ulusal kanallarda terör örgütlerinin gerçek yüzlerini deşifre edecek uzmanlarca hazırlanmış özel programlar hazırlanmalı yayınlanmalıdır. Bir fikir hakkında gerçeğini anlatan başka bir fikirle yıkılabilir.

- Türkiye'nin hangi şehrinde görev yaptığının çok önemi olmadan özellikle güvenlik güçleri terör konusunda Türkiye'deki faaliyet gösteren terör örgütleri konusunda uzmanlaşma eğitimleri verilmelidir.

3.2.4. Terör Etkisine Yönelik Halkla İlişkiler

Terör faaliyetleri incelendiğinde halka rağmen terörün olmayacağı halkla birlikte terörün olabileceği sonucuna varılır. Bahsedilmek istenen terör örgütünün adı ne olursa olsun eylem karakteri, eylem alanı, eylem sonucu hedef kitle üzerinden yani bir grup, halk üzerinden yaşama imkanı bulmaktadır. Terör örgütleri insanların bir kitlenin bir halkın desteğini geniş kitlelerce tanınıp, bilinmesi, kabul görmesi oranının da seslerini çıkarmakta eylemlerine devam etmektedirler. Bir örgüt düşünsek hedefine aldığı bir coğrafya da destek bulamamakta ve sürekli dışarıdan devşirerek, ithal ederek terör faaliyetlerinde bulunmaktadır. Hedef coğrafya da yardım destek

görme oranına göre terör örgütüne bir ömür biçilebilir, terör örgütlerinin de silahlı ya da silahsız tercih ettiği propaganda şekli hedef coğrafyadaki insanların desteğinin kazanılması önceliğiyle hareket edecek bu sebeple de belirlediği hedef için nihai elinden gelen tüm halkla ilişkiler faaliyetlerine girişecektir.

Terör örgütü PKK doğu ve güneydoğu bölgelerinde paradoks bir çözümle halkla ilişkiler faaliyetlerine başladı denilebilir. Baskı zulüm yetişkin bebek demeden insanların katledilmesi terör örgütü tarafından iletişime geçeceği halk için kuralları kendisi tarafından konulduğu bir süreç başlatmıştır.

Modern çağdaş yaşam halkla ilişkiler terminolojisinin tamamen dışında korkutma, yıldırma, her türlü işkence, insanların mevcut yaşam şekillerine yönelik bir eleştiri olarak gün geçtikçe yasa dışı yollarda kullanılarak zenginleşme, eylem çeşitliliğini artırma şeklinde devam ederken korkuttuğu, öldürdüğü, kızlarını evlatlarını kaçırdığı insanların zor kullandığı süreçleri bırakmadan basın yayın dergi gazete gibi propaganda yöntemi olarak belirlediği tüm materyalle hedef halkın evlerine kadar girerek iletişimi kesmedi, halkın bu kadar önemli olduğu terör örgütü faaliyetleri, kim ve ne olduğu, belki istihbarat çalışmaları desteğiyle, iyi okunmuş olsaydı, elde edilmek istenenin toprak parçasından ziyade halk olduğu görülebilirdi (Özcan, 1999, s. 180).

Terör örgütü kuruluşundan itibaren, uzun süreli halk savaşı meydana getirme niyetini halka etkileşim istenilen noktaya getirme ve iletişimin ilk başlarda baskı ve zorla olması yönünde ama hep bu amaç için mücadele etmiştir. Halkla kendi literatürü çevresinde inandıklarını, doğru buldukları anlatma benimsetme ve ilerde sürekli terör uyguladığı insanlarla onların çocuklarıyla iletişime geçme yolu olarak zor'u seçmiş olan örgüt yasadışı iş ve eylemleri sonrasında yıllar sonra onları gerçek manada ikna edecek propaganda yöntemlerine de sahip olmuştur. Televizyon kanalları, gazete, dergileri, terör faaliyetlerinin halk savaşı olduğunu iddia eden üniversite eğitimi almış insanlara ulaşmıştır.

Terör örgütü faaliyetleri karşısında Devlet tarafı ve gücü olarak önemli bir avantajla vatandaşın yararına devlet bekası, sürekliliği içi kendi halkıyla kucaklaşmalı ve örgütün tüm zararlı etkisinin kırılması yönünde halkla ilişkiler faaliyetleri geliştirilmelidir. Bunu yaparken halkın yapılanlarla ilgili aydınlatılması

izlenen yolun açık seçik halkın gözleri önünde inandırıcılığını yitirmeden yine halkın desteğinin sağlanmasına yönelik olmasına özen gösterilmeli, yönetimle iletişim ve ilişkilerin kolay sağlanıp ulaşılabilişinin sağlanmasına özen gösterme, halkın yönetimle ilgili kararlarını işleyiş sorunlarıyla ilgili eleştirilerini, önerilerini geliştirerek yararlanma, halkala işbirliğini tesis etme gayretine özen gösterilmelidir.

Terörle mücadele ederken halka ilişkilerin geliştirilmesi noktasında yürütülen mücadelenin alanı ve etkisi bakımından halkın gerekçeleriyle beraber bilgilendirilmesi gerekmekte, uygulanan bazı kısıtlayıcı tedbirler için gerekçeler açıklanmalı bu kısıtlanma halinin terör ortamıyla beraber son bulacağı açıklanmalı, terör adına hareket eden zararlı grup ve kişilerin deşifre edilmesi yönünde halk ikna edilmeli, terör örgütü nihai hedefi amacına yönelik anti-söylem geliştirerek gerçek amacın anlatılması gerekir (Çeşme, 2004, s.127.).

Devlet'in yönetim stratejisi, karşılaştığı sorunlarını çözme yöntemleri ve bunları çözerken kendi vatandaşı, toplumunu da yanına alması, başarısı artık değişen çağın yönetim şekilleri yani egemen devlet şekilleriyle de ilişkilidir. Artık devlet olarak yönetim şeklindeki farklılıkla karşımız da duran egemen güç zor kullanarak değil, bilinçlendirerek, kendi toplumunu aydınlatarak mücadele savunma stratejisini gerekçeleriyle açıklayarak halkını yanında tutmakta ve halkla ilişkileri bu şekilde gerçekleştirmek zorundadır, gayreti ve mücadele stratejisi bu yönde başarı ile sonuçlanacaktır.

Günümüz itibariyle bölücü-ayrılıkçı teröre yönelik uygulanan politikalar incelendiğinde yöntem olarak askeri çözüm dairesinde ekonomik önlemler inceleme alanının çoğunu dolduracaktır. Terör örgütü eylemleri ve varlığını devam ettirmeye çalıştığı süreçte yöntem stratejisinde dikkat çekecek husus şiddet eylemleriyle paralel olarak ulaşabildiği hedef kitlesine yönelik kültürel bölücülük faaliyetleri de dikkat çekmektedir. Göz ardı edilmiş ya da gözden kaçmış bu husus nedeniyle de terörle mücadele de sona gelinememiştir. Terörle mücadele ederken şiddet sarmalında kalarak etnik yönden de psikolojik, kültürel ve sosyolojik baskıyla önceleri zorla sonradan uygulanan propaganda yöntemlerindeki başarı nedeniyle sempatik gelen bölücü terörle mücadele de etnik köken farklılığına nispeten ortak kültürel değerler,

özellikler vurgulanarak anti propaganda yöntemleri geliştirilebilmelidir (Türkkahraman - Şahin, 2011, s. 65).

Halk sorunlar karşısında devlet yanında bulunarak sorunun hem parçası hem de çözümü noktasında ihtiyaç duyulan em önemli parçası olma durumundadır.

3.3. Terör Etkisi Karşısında Ekonomik Önlemler

Türkiye’de terör faaliyetleriyle başlayan süreç iyi okunmalı ve çok yönlü olarak teröre karşı yürütülecek olan eylem stratejisi teröre maruz kalmış bölge insanının ihtiyaçlarına cevap verir bir mantık üzerinde kurulmalıdır.

Türkiye’de ANAP (Anavatan Partisi) dönemi olarak bilinen Turgut Özal Başbakanlığı döneminde liberal bir ekonomi anlayışı tercih edilmesi sonucunda terörün etkili olduğu bölgede ekonomik istikrar daha çok bozulmuştur. Terör etkisiyle doğu-güneydoğu Anadolu bölgesi daha çok ıssızlaşmış insanlar göç ederek metropol şehirler oluşmasına neden olurken bir takım sosyo-kültürel çatışmalar yaşanmış, terk ettikleri bölgeler de gittikçe tarım, hayvancılık azalmış insanlar iş bulamaz hale gelmiştir. Terör örgütüyle mücadele stratejini siyasi istikrar ve toplum algısında güven ortamının oluşması üzerine koymalıdır. Bu bölgelerin terör etkisinden arındırılarak, göçün tersine çevrilmesi diğer bölgeler ile arada da yanlış yönetimler gereği oluşmuş gelişmişlik farkını azaltarak geçen zamanı telafi edecek yüklenecek ve farkı kapatacak büyük çaplarla oluşturulmuş kapasite üretim etkinliği tesisleriyle olabilecektir (Çetin, 2009, s. 109). Böylece örgüt tarafından her fırsatta kullanılan propagandası yapılan Devlet sizi fakir bırakmakta, gelişmenize izin vermiyor ve bunu istemiyor söylemi artık kullanılmayacaktır.

Büyük ölçekli işletmelerin, üretim faydası ile açılması terörden etkilenen bölge halkının ekonomik faaliyetleri, iş imkanlarının oluşmasıyla istihdam sorunu halledilmeli, sağlık, eğitim, tarım sanayi politikalarıyla ilintili projeler hayata geçirilmelidir. Ekonomik önlemler kapsamında yapılabilecek iyileştirmeleri kısaca sıralayacak olursak;

Tarım alanlarına yönelik olarak dağınık arazilerin toplulaştırılması sulama kanal projeleriyle tasarruf sağlanan tarım girişimi değerlendirilmiş olacaktır.

Bölge tarım-sanayi iş gücü analizleri yapılarak üzerinde bölge gelişmesine katkısı olabilecek kooperatifçilik faaliyetlerinin mevzuat dahilinde öğretilerek ön ayak olunması yaygın hale getirilmesi,

Bölge insanının iş kolları açısından meslek edindirme kurslarıyla yetiştirilmesi ve verilen eğitimlere yönelik iş sahibi olabilmeleri için uygun işlerin uygun kişileri yerleştirilmesi çalışmasını kurumsal yapılar bünyesinde gerçekleştirilmesi,

Kamu personelinin çalışma koşullarının bölgedeki kolaylık tesisleri açısından da geliştirilerek teşvik edilmesi,

Bölgede geliştirilen iş kollarının sonrasında dışarıdan işçi temini yerine bölge insanının öncelikle yetiştirilerek yerleştirilmesi, istihdam önceliği olarak imkan tanınması,

Terör etkisinde kalmış bu bölgelerde kalkınma destek programları geliştirilerek vergi ve yatırımda öncelikli, muafiyetiyle desteklenmiş alanlar olarak belirlendikten sonra yatırım ortamının yaratılması için yaratılan cazip imkanların tanıtımı ve diğer bölge insanların da buralarda çeşitli iş kollarını desteklemeleri,

Hayvancılık için son derece elverişli olan doğu-güneydoğu bölgeleri, terör nedeniyle yetiştirilen hayvan sayılarının da ki büyük düşüş telafi edilerek bölge halkının hayvancılığı yapabileceği oranda kredi destekleriyle konu tekrar canlandırılmalı, hayvancılığın bu bölgelerde yapılması için dış bölge yatırımcıları da yine aynı şekilde desteklenmelidir (Aktaş, 2006, s. 78).

Terörle mücadele kapsamında 30 yılı aşkın süredir devam eden mücadele sonrasında önemli bilgi birikimi oluşmuş zamanla konu üzerine önemli bilimsel araştırmalar yapılmış terörle mücadele eden birimlerinde bu konuda önemli şekilde hafızası oluşmuştur. Bu durum önemli avantaj sağlayabilir, sağlayabilir denmesindeki sebep, terör örgütünü gün geçtikçe şekli değiştirmekte siyasal olarak bile temsil edilir duruma gelmiştir.

Ülke bünyesinde terörle mücadele noktasında vatandaşların birlik beraberliklerinin sağlanması, terör örgütü ve destekçilerinin küçük gruplara indirgenmesi ve son bulmasının sağlanması amacıyla etnik olarak Kürt kökenli vatandaşların Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne bağlılıklarının artırılması zaman

içinde günümüze kadar yapılmış olan hatalar varsa telafisi noktasında tedbirlerle meseleye yeni bir gündemle ve taviz verilmeden madde başlığı da olan ekonomik tedbirlerle de yürütülmesi gerekmektedir.¹

3.4. Terör Etkisi Karşısında Sosyo-Kültürel Önlemler

Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde ve yurtdışında yaşayan vatandaşlarından etnik bir tasnif dışında kapsayan bir tavırla Türkler olarak bahsetmek olağan ve içerisinde uzunca süredir aidiyet bağıyla kurulmuş bu neticesi itibariyle içinde bir kurtuluş mücadelesi verildiği de düşünülürse daha doğal bir sonucu olmayacaktır. Yaşanılan Anadolu coğrafyası birbirine adeta bayrağı devreden birbiri ardına kurulmuş Türk Devletleri nedeniyle içinde barındırdığı çoğu etnik topluluğu da aynı hak ve eşitlikler yönünden de kucaklayarak Türk olarak tanınmış ve devam etmiştir.

Dünya hukuku ve Türk Devletlerinin ilkinden itibaren yasal düzenlemeleri ve vatandaşlık bağıyla yerleşik nüfusları her zaman topluluklar halinde muhatap alınmamış ferdi olarak yurttaş, birey, vatandaş tanımlarıyla dikkate alınmış hak ve özgürlükleri devlet karşısında bu haliyle düzenlenmiştir (Yazıcı, 2010, s. 98).

Konjonktürel değişiklik midir, politik, ekonomik, askeri çıkarlar mıdır, daha derin bir bakış uluslararası açıyla konu irdelenirse etnik temelli olarak konuya bakmak isteyen bu dönemin bazı ülkelerince dillendirilen ırklar, topluluklar kaşınması kendine muhatap bulmakta gecikmemiş ikinci dünya savaşı sonrası daha büyük grupları etkisi altına almış tüm dünyada ayrılıkçı etkili konuşmalar sanki ulusal kurtuluş savaşı vermemiş gibi dersler alınmamış gibi Türkiye coğrafyasında da etkilerini hissettirmiştir.

Ulusal Kurtuluş mücadelesi sonrası zafer sarhoşluğu uzun sürdüğünden midir bilinmez hala kazanılan zaferin sermayesinden yenilirken dünyada fıkırsel değişim mücadele stratejilerindeki değişiklik iyi takip ve tahlil edilemediğinden yakın

¹ <http://www.bilgesam.org/Images/Haberler/HaberlerDiger/terorlemucadeleozet.pdf>. erişim: 18.11.2015.

gelecekte karşılaşılabilecek tehlike toplumsal yaralara ne denli neden olacağı da öngörülemediği, tedbir alınmamış hatta yok sayılmıştır.

Türkiye’de teröre maruz kalmış olan doğu ve güneydoğu Anadolu yönetim stratejilerindeki yanlışlıklar, öngörüsüzlükler çalkantılı siyasi kargaşa ortamı ve bunları durdurmayı öne almayı denemek amaçlı gerçekleştirilen askeri darbeler nedeniyle coğrafi bölgeler arasında ekonomik gelişmişlik farklılıkları büyürken sosyal ve kültürel açıdan da zamanla kendini tüketen bir topluluk oluşmuştur.

Türkiye’li kavramı tartışılırken kendi içimizden çıkmış kendi yetiştirdiğimiz aydınlarımız oyuna gelmeden mezhepsel, ırksal, topluluk ruhu gibi kavramların altında insanların bilinçaltının ayrılık tohumlarıyla bezenmesi ve sırf farklı etnik yapılarıyla Türkiye Cumhuriyeti Devletinden hak iddiasında bulunmasına neden olacak bir duruşu farkında olmadan savunur hale gelmemelidir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti Anayasasının da tüm vatandaşların başka hiçbir özellikleri olmayacak şekilde hak ve özgürlükler, fırsat eşitliği tüm insani değerlerin bir insana yakışır haliyle üzerine giymesi için sunulmasından başka bir durum bulunmamaktadır.

Zaman içinde yukarıda bahsedildiği üzere Cumhuriyet tarihi boyunca bölgesel farklılıklara neden olacak şey yönetim zaafları dünya, bölge ölçeğinde iyi okuyamama nedeniyle siyaset aygıtının insanların refah ve huzurlu toplum arayışlarına cevap verememesi şimdiler de ciddi mücadele alanı oluşturan çok yönlü iyi yetişmiş devlet adamları marifetiyle çözümlenecek bir dizi sorunla karşı karşıya kalmalarına neden olmuştur.

Türkiye terör nedeniyle oluşabilecek kaos ortamından etkilenmeyecek şekilde vatandaşları arasında birleştirici, onlara gelecek vadiyle hedef koyan politikacılar liderliğinde sosyal ve kültürel politikalarına hayati önemi bilinerek devam etmelidir.

İçinde bulunulan dönemin bir takım literatür hastalıkları bulunmaktadır. Tarihsel olarak geriye gidip kuruluş zamanları için kimlik aramakta başlangıçtaki iki ulus, asli kurucu unsurlar gibi aydın okumaları yapılmaktadır bunların Türkiye’nin kuruluş felsefesini zedelediği ve aslında Terör örgütünün siyasallaşma tuzaklarının bilinçaltlarına yerleşmeye başlamasından başka bir şey olmadığı geç olmadan fark edilmelidir. Türkiye çoğu etnik kimlik tarafından kurulmuş ve hiçbir Türk kimliği ile ilgili bir sorun yaşamamıştır.

Sosyal ve kültürel menfaat getiren birleştirici, bütünleştirici aidiyet duygusunu zedelemeyen bilinçaltında baskı, zorbalıkla, ayrımcılığa maruz kalmış hissi verdirmeyecek politik tavra Türkiye'nin susuz kaldığı gerçeğinden hareketle tüm Türkiye gençliği üzerinden benzer özelliklere sahip olunduğu yönünde ortak ve kaynaşmayı sağlayacak bölge farklılıklarını mobiliteyle kaynaştırarak türkü kürdü çerkezi, lazı aynı ortamlarda birbirini daha iyi tanıyacak programlar geliştirilmelidir.

Askerlik asker ocağı, kışla gibi tanımların yapıldığı vatani görev olarak kabul edilen, iyi gözlemlenirse farklı kültürel bölgelerden, ailelerden gelen Türkiye vatandaşlarının sivil ortamlarda kavga eder duruma gelirken nasıl birbirlerinin hakkı hukuku ve hissettikleri arkadaşlık seviyesi için birlikte azim ve kararlık gösterdikleri incelenebilir. Öncelikle rütbe hiyerarşisiyle şekillenmiş olan kuruluş disiplin ile nefes alan kanun, nizamlarla kendini ifade etme serbestliğini ve iç yaşam şekli açısından tüm ilişkileri düzenleyen her Türk gencinin hayatındaki resmi sıfatıyla katılabileceği son okul olarak önemli örnektir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına aykırı düşecek hiçbir fikir yaşam şekli kendine muhatapta bulamaz nefeste alamaz Türkiye Cumhuriyetine inana insanların şekil bulduğu bir yer olması sebebiyle de belki sivil itaatsizlik hareketi kapsamında askerliği reddeden kendi ideolojik zihinlerine ait kelimelerle gençleri zehirleyemeyecekleri bir yer olduğundan vicdani red-ciler çıkmıştır da denebilir.

Türkiye'de dünya gündemi ve kendi kamuoyunu doğru haber ve fikirlerle aydınlatmak amacıyla aydınlar tarafından konferanslar düzenlenmeli, televizyon programları yaptırılmalıdır. Ülke genelinde spor, sanatsal festival, şöenlerle farklı bölgelerin gençlerinin kaynaşmasına imkan tanınmalı, sağlanmalıdır (Aktaş, 2009, s.117).

Henüz çocuk yaşta ergenlik mücadelesi veren genç beyinler terör hikaye ve sözleriyle doldurulmasına müsaade edilmemeli, insanların farklı kültürleri ve dünyayı tanımaları gezilerle tanıtım toplantılarıyla diğer bölge üniversitelerini tanıtımını teşvik ederek düzenlenecek toplantılarla sağlanmalı çoğu kültür ögesi olarak önceki neslimizden edindiğimiz nevrüz gibi günlerin aslında orta Asya'dan miras kalmış etnik Kırgız, Kazak, Özbek topluluklarının da kutladığı bir Türk bahar

bayramı olduğu köklerimizden benzediği, ortak olduğu gerçeğinin doğru anlatılmasının sağlanması gerekmektedir.

Terör mücadelesi maruz kalmış ülke açısından kendi iç pratikleriyle kendine has stratejik bakış açısıyla değerlendirilmesi gereken bir olgudur. Vatandaşlarının terör örgütü eylemcisi ya da pasif şekilde sempatzanı olmaya iten sebepleri irdelenerek örgütler tarafından bu durumun kullanılmasının engellenmesi başlıca mücadele alanı başlıklarından olmalıdır. Öyle ki bu husus örgütler tarafından militan kazanma yöntemi olarak istismar edilmekte militanlarına kimlik kazandırma yolu olarak da etkili şekilde kullanılmaktadır. Sosyal çevre olarak hangi kesimden örgüt elemanı teminine gidildiği inceleme alanına alınarak örgüte veya örgütlere ait eleman profil çalışmaları yapılarak terör örgütlerinin eleman kazanmasını önleyici tedbirler alınmalıdır, alınabilecektir (Sever – Cinlioğlu - Başbüyük, 2010, s. 284).

Terörün etkisini gösterdiği yerlerden diğer bölgelere terör nedeniyle sürekli göç yaşanmıştır. Bu göçlerle gidilen yer arasında sıkışan bu insanlar kültür farklılıkları nedeni ile entegre olamadıkları vakit kültürel çatışma yaşamış ve zaman içinde yabancılaşma kendilerini terör örgütünün yoluyla kesifen bir noktaya taşımmıştır. terör nedeniyle göç veren yerler iyi gözlemlenerek göç'e etki eden faktörler ortadan kalkmalı sosyal ve kültürel olarak da insanların yerleşim alanları dışında hareketliliği engellenmelidir (Aktaş, 2009, s.118).

Kültürel açıdan fark edilecektir ki din yani ekseriyette İslamiyet doğu bölgeleri için eskiden beri sosyal kontrolü sağlayan önemli bir etkidir. Gençlerin din algısındaki, din bilgilerindeki zayıflık geliştirilmesi gereken ve mevcut haliyle dezavantaj gibi gözükmetedir. Terör etkisinde kalmış bölgelerde geleneksel toplum görünüşü vardır.

Modern toplumla karşılaşma insanlar üzerinde sosyal olarak değerlerden geleneksel anlayış çizgisinden uzaklaşmaya terör sorununun çözümü noktasında da dinin avantajlarının kullanılmasına neden olmaktadır.Din adamlarına sevgi hürmet, bağlılık, ibadetlere bağlılık, Peygamberlere duyulan sevgi öncelikli olarak algılanabilecek toplumsal hayatın düzen içinde devam etmesi yönüyle avantaj sağlayan terör örgütü faaliyetlerine karşı etkisini hissettiren, örgütün amaçları

oluşturmayı hedeflediği stratejiye ters ve çözümü noktasında da etkili konumu, ciddi şekilde değerlendirilmelidir (Semiz, 2013, s. 223).

3.4.1. Terörle Mücadele stratejisinde Düşünce Enstitüleri ve Aydın Okumaları Analizi

Terörizmin ortaya çıkışı, eylemselliği, verdiği zarar inceden inceye irdelendiğinde insanla ilgili her şeyin tehdit altında olduğu görülecektir. Tehdit karşısında toplumlar ideolojik bir karakterle zorla kabulüne maruz bırakıldıkları bu şiddet ortamının esasları üzerine düşünmeye başlayıp çözümüne yönelik hareket etmeleri nedeniyle birçok araştırma yaparak yazılı metinlerle karşılaştıkları terör sorununun kalıcı bir hafıza da unutulmadan dersler çıkararak gelecek toplumları içinde referans noktası kabul edilecek yazılı eser ve fikirler geliştirmişlerdir.

Başlangıçta terörün sorun olduğunu inkar ederek askeri refleksi bastırma eğiliminde olan devlet aygıtı ve terörün yaşandığı yere yabancı olan toplum güvenlik odaklı çözüm yolunu seçerek sorunun geleceğe kadar ötelenmesine ve derinleşmesine neden olarak yıllar geçen bir mücadele alanı oluştuktan sonra üzerine araştırmalar yapmış, terörü engellemeye yönelik toplum duyuş, düşünüşünü özetleyen çözüm imkan ve fırsatının olduğunu vurgulayan düşünce enstitüleri marifetiyle bir dizi fikirsel mücadele alanı oluşturmuştur. Soruna sosyolojik açıdan bakarak çözümünü sağlamak istemişlerdir. (Semiz, 2013, s.225).

Terör etkisinin en aza indirgenmesi ve sonrasında çözüm olmaktan çıkmasına yönelik bakış şekli, aydın kişilerin araştırmaları ve fikirlerini sunma yöntemi olarak birçok düşünce enstitüsünün kurulmasına ortam hazırlamış çözüm noktasında konuşulmayanlar tabu olmaktan çıkmış, Türkiye açısından bakarsak PKK Terör örgütünün propaganda malzemesi sebebi olarak gördüğü her fırsatta diline doladığı çoğu konu her yönüyle konuşulur ve çözümü noktasında siyasi erk tarafından da harekete geçildiğinden köşeye sıkışmasına belki propaganda dilini değişmesine neden olmuştur, diyebiliriz.

Düşünce enstitülerinin çözüme yönelik politik öneri ve tavırlarına değinecek olursak;

Hedef alanına Türkiye jeopolitiğini koyarak, değişen güvenlik ortamını yakından tahlil etmek, bölgesel sorunlar için çözüm noktasında öneriler geliştirmek, Türkiye ve yakın coğrafya için muhtemel gelişmeleri öngörecektir terör sorununa güvenlik stratejileri geliştirmek şeklinde özetlenebilir.¹

Terör veya terörizm üzerine Türkiye’de algılanma şekli çözümünün nasıl olacağı üzerine belli bir süredir sivil toplum kuruluşları tarafından kendi dünya görüşleri çevresinde fikirler sunmak bunları geliştirmek yönünde bir hareket kabiliyeti geliştirdikleri ve tercih ettikleri doğrudur. Bu durum çözüm önerileri açısından da eskiden beri ya da örgütün eylemlerini başlattığı zaman itibarıyla güvenlik odaklı olarak algılanan ve yönetilen sorunun çok yönlü terörizm başlığı altında özellikle bıraktığı kalıcı izlere varana kadar çözümüne yönelik sosyolojik çözüm mantığı üzerine bina edilmiş haliyle algılanıyor olması açısından önemlidir.

Türkiye’de kurulmuş birçok sivil toplum kuruluşu kendi dünya politikası, bölgesel farklılıklar, toplum kültür farklılıkları, ekonomi kritiği, yerel ve uluslararası güvenlik üzerine kuruluş felsefeleri çevresinde sorunlara çözüm getirme gayretlerini terörizm sorununa da doğrudan çözüm bulma şeklinde yönelmemişse de cevaplar öneriler bulma yönünde kullanarak şu genel değerlendirmeler de bulunmuşlardır;

- Demokratikleşme açısından, Siyasi Partiler yasasında değişikliğe giderek seçim barajının düşürülmesi,
- Türkiye de huzur ve refah ortamının olmadığı belirli etnik kesimlerin birtakım demokratik haklarının olmadığı yönünde kamuoyu oluşturma ve yapılan dillendirmelere karşı yeni modellerden bahisle kalıcı reformlar yapılması,
- Anadilde eğitim tuzağı gibi bir konuda anadilin öğrenilmesine imkan verilmesi yönünde Milli Eğitim alt yapı çalışmalarının yapılması,
- Terör nedeniyle ya da bölgesel kalkınma perspektifine göre yatırım yapılmamış daha geri planda kalmış sayılan bölgelerde açık farkın kapatılması yönünde tedbirlere ilaveten hizmet kalitesi yönünde kamu görevlilerinin profillerinin iyileştirilmesi,

¹ <http://www.bilgesam.org/kategori/27/-konular-terorizm.erişim:19.11.2015>.

- Belirli Kürt etnik yapısı üzerinden yürüyen Terör sorununun da ortaya çıkmasında etkili olan Kürt sorunu için çözümün toplumun beklentilerini karşılama yönünde tedbirler geliştirilmesi,
- Toplumsal fark yarattığı düşünülen ayrımcılık algısı üzerine bilim adamları, sosyologlar marifetiyle teknik olarak gerçeği yansıtan önlemlerin doğru okumalarla önlemler geliştirilmesi,
- Türkiye’de terör örgütü üst düzey yöneticilerine yönelik olarak ülke içinde politik ve terör yanlısı tavrını etkisiz kılacak bu kişilerin sınır dışında ikametleri yönünde tedbir geliştirilmesi,
- Terör nedeniyle yaklaşık 30 yıl toplumsal travma yaşanmış olması nedeniyle terörden etkilenmiş tüm kesimlerin rehabilite edilmesi yönünde tedbir geliştirilmesi,
- Sosyo - kültürel olarak öneriler için; Terör nedeniyle bölgede eğitim politikasında da ortaya çıkan aksamaların giderilmesi, kırsal bölgeler için tespit edilmiş sorunların giderilmesi,
- Eğitim alanlarında standart fiziki şartların oluşturulması, ailelerde eğitim bilinci oluşturulması,
- Yaygın eğitimle, müfredat güncellenmesi, geliştirilmesi, eğitim kurumlarına yönelik bilgi ağı kurularak mobilitenin artırılması,
- Örgütün okullarda propaganda yapmasının engellenmesi,
- Spor kültürünün oluşmasının sağlanması, gençler arasında yaygınlaşmasının sağlanması,
- Meslek eğitiminin geliştirilmesi popüler hale getirilmesi, terörden etkilenen yerlerde eğitim alamamış, meslek sahibi olamamış kişilerin önceliğe alınması sağlanmalı,
- Yükseköğretim okullarının açılması, yaygınlaştırılması mevcut olan yerlerde öğretim üye ve görevlilerinin sayılarındaki eksikliğin giderilmesi,
- Sosyal projelere dönük olarak; gelenek ve kültür öğeleri açısından katı belli kesin çizgileri olan aile yapısında kişisel mağduriyetlere neden olabilecek olumsuz klik’lerin giderilmesi,

- Aile planlaması uygulamasının bir nüfus azaltma yada kontrolü politikası olmadığını, aileler üzerinde bakabilecek sayıda çocuğun eğitim, sağlık benzeri sorunlarıyla aile olarak ta ilgilenilmesinin sağlıklı nesil yetiştirme açısından önemli olduğu şeklinde bilinçlendirme yapılması,
- Etnik yönüyle farklı olan kültürlerin birbirleriyle evliliklerinin toplumsal kaynaşma, uzlaşma açısından teşvik edilmesi,
- Kadınların sosyal hayata katılımları için meslek edindirme kursları düzenlenmesi, sosyal projelerle varlıklarının hissettirilmesi, öne çıkarılmasının sağlanması,
- Dini alana yönelik olarak; Devletin dinsiz olduğu yönünde propaganda etkisizleştirilmeli,
- Terör örgütünün Marksist-Leninist bir ideolojiyle ve din kurumlarının etkisizliği düşünülür ise din ile hiçbir ilgisi olmadığı beraberinde dindarlığın istenmediği düşüncesinin hakim olduğu doğru haliyle anlatılmalı,
- Diyanet Teşkilatının toplumun tüm kesimlerine cevap verecek şekilde dizayn edilmesi,
- Ortak bir tavırla Türkiye genelinde hutbe ve vaazlarda terör konusunun oluşturduğu kaos ortamının olumsuz taraflar anlatılmalı,
- Örgüt yandaşı din personeli, kamu görevlisi varsa tasviyesi, eğitimleri neticesinde din görevlilerin yetkinliklerinin artırılması ve temsil kabiliyeti yönünde geliştirecekleri ek eğitimlere tabi tutulması,
- Dil alanına yönelik öneriler; Kürt lehçelerinin okullarda tanıtılması öğretilmesi yönünde tedbir alınması,
- Günlük hayatta Kürtçe kullanımı önünde engellerin kaldırılması,
- Kürtçe yayın konusunda kontrollü şekilde teşvik edilmesi (Taş, 2014, s.215).

Genel olarak bakılırsa terör nedeniyle tüm etnik yapıları da içine alan Türk toplumu önünde 40 yıl boyunca eylemlerine devam eden örgüt bertaraf edilememiş, önemli bir terör tecrübesi bulunmakta ve çözümü de yanı başında durmaktadır. Çözüm için özellikle devletin vatandaşlarının güvenlikleri noktasında çok önemli bir doğal vazifesi varken elbette yürütülen, geliştirilen politikalarla terör örgütünün sonu da görülmüş olacaktır.

Yöneten, yönlendiren, geliştiren, doğru gösteren devlet aklıyla bakılacak olunursa geçmiş dönem hataları yerine bölgeye sağlanan imkanlar referans alınarak, yaşanan tüm olumlu gelişmeler sürekli anlatılmalı gelişme, iyileşme olumlu tavrı her zaman korunmalıdır.

Devlet'in tüm hizmetleri karşısında minnet duygusu güçlendirilmeli, yıpranan güven kaybına neden olan hususlar elden geçirilmeli hatalar düzeltilmeli, ılımlı siyasi gruplar desteklenerek siyasi katılımları kabul edilmeli, bireylere, toplumlara politik öngörü yardımıyla gelecek vaadiyle plan hedefler anlatılmalı ve birlikte yürütülmelidir. Bölgedeki ileri gelen kişiler model oluşturması başarı hikayeleri açısından da amaç veren önemli örnekler olduğundan toplum karşısında ön plana çıkarılarak örnek alınması sağlanmalıdır.

- Medyaya yönelik öneriler; toplumsal önemde konuların yine toplum karşısında ayrıntılarıyla tartışılması,
- Toplumun sürekli doğru şekliyle bilgilendirilmesi, terör propagandası etkisini de azaltacağından bölgeye yönelik gerçekleştirilen hizmetlerin, faydalarıyla anlatılması,
- Toplumsal kaynaşmaya yönelik ortak değerler kültürel etkileşim faydalarını pekiştiren programların yapılması, yayınlanmasının sağlanması,
- Terör örgütü propagandasını yapan basın yayın site televizyon kanallarının yurtdışı yayınlarının engellenmesi noktasın da dış ilişkilerin geliştirilmesi taleplerin haklılıklarıyla iletilmesi, Türkiye içinde yurtdışı kaynaklı terörü destekleyen yayın kabiliyetinin tamamen engellenmesine yönelik faaliyetlerin yürütülmesi, dış kamuoyununda meydana gelen olaylarla ilgili olarak sürekli doğru haberlerle bilgilendirilmesi gerekliliği önem taşımaktadır (Taş, 2014, s. 230).

Fikir adamları düşünce kuruluşlarının dikkat etmeleri gereken önemli noktalardan biri de terör örgütü nedeniyle ortaya çıkmış olan kürt sorununu Türkiye Devleti vatandaşlarının güvenlik sorunlarını görmezden gelerek PKK üzerinden diyaloga, uzlaşmaya itme refleksiyle özdeşleştirmek yeni çözülmez sorunların ortaya çıkmasına neden olabileceğidir. İçine girdiği ya da zamanla sokulduğu kimlik bunalımı Kürt kökenli vatandaşlar üzerinden o hale gelmiştir ki gerçek bir kimlik

bunalımı olarak algılanmakta, çözümünü noktasında uzun süre bu tez üzerinden propaganda yapacak silahlı terör örgütü belki sonrasında elinde iddia edecek bir şey, konu kalmayınca tekdüze bir cevapla Devlet kudretinin gösterileceği bir sona doğru evrilebilir.

Düşünce kuruluşları ve benzeri şekliyle terör konusunda çözüm önerilerinde bulunan bu sorunun içten içe toplumsal yaralara neden olduğunun farkına varan kesimlerin yüksek sesle dile getirmesi çözümünü noktasında fikir beyan etmesi gereken önemli konulardan biri de terör örgütü tarafından direkt olarak hedef toplumsal kitleye alınan doğu ve güneydoğu anadolu bölgesi insanı ve özellikle çocuk yaştaki bireylerin bölge insanının ve aynı zamanda Türkiye'nin geleceği olacak olduğu gerçeği ile terör etkisine maruz kalarak çocuk yaşlarına rağmen propaganda malzemesi olmanın dışında doğrudan terör eylemlerine girmeleri, eylemlerde kullanılıyor oldukları gerçeği ile yüzleşerek dile getirilmesi gerekmektedir.

Terör örgütüyle mücadele noktasında Kürt halkının, haklarını savunduğu iddiasıyla ortaya çıkmışken kürt gençlerin Kürt çocukları ellerine silahların verilerek geleceklerinin karartılmasının hangi hak savunulmasıyla eşleştiğinin sorulmasını gerektirmektedir. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi içeriğine bakacak olursak; Taraf devletleri ithaf edilerek '*çocuğun eğitimi hakkını kabul ederler*' (md.28/1) (Terzioğlu, 2007, s. 60), derken Türkiye Devleti olarak eğitim-öğretim standartlarının genelleştirilerek ülke geneline yaygınlaştırılması gayretleri karşısında, örgüt propagandası ve menşe-i ülke olarak Türkiye Cumhuriyeti yasalarına paradoks çözümle güvenlik güçleri karşısında çocuk yaştakilerin eylemsel hareketleriyle kurtulmak isteyen terör örgütünün gençlerin geleceğini hiçe saydığına dikkat çekilmesi gerekmektedir.

Terör örgütüncü propaganda ve tehditle bölgede varlığını hissettirdiği ve gençlerin geleceğini kararttığı güvenlik güçleri karşısında eylemlerine taş atma ve benzeri eylemlerle sokulan ve bir anlam da devlet karşısında suça itilen sürüklenen çocukların farkına varamadıkları, ailelerinin yükümlülüklerini yerine getirmedikleri travmatik durum yüksek sesle dile getirilerek irdelenmeli, bölge insanının ailelerin farkına varacakları bir ortam oluşturulmaya çalışılmalıdır (Özdemir, 2011, s. 69).

Düşünce kulüpleri, fikir adamları, bilimsel çalışmalar için çaba sarf eden herkesin yaptığı gibi belirli bir bölgede son 40 yıldır yaşanan toplumsal sıkışma tarifleri ve ülke içinden dışından bulduğu destekle bir terör örgütünün gerçekleştirdiği tüm eylemlilikten tüm vahşice, bir toplumun bölgenin maddi manevi sömürülmesi haklarının koruma, iade etme iddiasıyla tüm toplumların dünya kamuoyunun önünde bunu yapma insan onuruna yakışmayan terör eylemlerini yine kendi toplumuna yaşatma cüretini gösteren PKK terör örgütünün gerçekleştirdiği tüm eylemlerin açık seçik anlatılması çözüm için en önemli karşı hareket olacaktır. Çünkü ne kadar tehdit ve cinayet şebekesi olursa olsun gelişmeye ve yaşamaya programlı insan tavrı sonunda PKK'yı kendi zihninde yok edecektir.

Anlatılmak istenen, terör örgütünün sonu toplumsal uzlaşa, insanları öldürmeye başlamış uzun süre daha buna devam edeceğini her fırsatta dile getiren bir terör örgütünün ne demek istediğinin, ne istediğinin belli bir Kürt etnik yapısı üzerinden taleplerinin ne olduğunu iyice anlayacak Devlet kudretinin politikasıyla terör örgütünün propaganda yapamayacak kadar iddia ettikleri üzerinde çaresizleştirildikten sonra Kürt etnik kimliğine sahip kişilerce salt terör örgütü olarak anılıp, kalacağıdır.

3.5. Güvenlik Odaklı Askeri Önlemler

Demokratik toplumlara bakılırsa hukukun üstünlüğü konusunda insanların birbirleri ve bağlı olunan devlet karşısındaki duruşunun eşitlenmesi noktasında azami bir gayretle hukuk kurallarına bağlı eşit yaşam koşullarının popüler kılındığı bir tavır göze batacaaktır. Söz konu demokratik devlet veya toplum jeostratejik bir yerde veya konjonktürel olarak gerileme yada kontrol durumunda stabil tutulmak istendiğinde başına musallat olan bir hastalık seviyesinde zamana yayılmış şekilde terör gibi bir belayla da kalmaktadır. Toplum ve devlet kritiği yapılarak toplumsal kalkınma ve refahın yayılması ve terör gibi hastalıklardan kurtulma refleksi siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik refahın ülke geneline yayılabilmesi egemen siyasi erk tarafından politikalar dahilinde yönetilirken etkili bir silahlı güvenlik politikasıyla da gelişen

ortaya çıkan bu devlet refleksi desteklenmeli hastalık olarak saydığımız terör kontrol altına alınabilmelidir.

Terörle mücadele noktasında dikkat edilmesi gereken ve politikalarla topluma doğru anlatılması gereken tartışma mücadelenin suç örgütüyle mücadele ya da savaş olup olmamasıdır. Terör örgütleri özellikle hukuk içinde varlıklarını devam ettiren demokratik Türkiye gibi devletlerde eylemlerini politik karşılıklara dayandırarak silahlı yada silahsız propagandalarında haklılıklarının olduğu gerekçesiyle toplumu kandırmakta dayanak bulmaya çalışmaktadır. Eylemlerinin amaçladığı, propaganda altında devletin vatandaşını koruyamadığı ve uluslar arası platform da toplum bağımsızlığı tartışmalarının yaratılmasıdır (Başbuğ, 2011, s. 136).

Terör'le mücadele uzun soluklu sabır gerektiren bir mücadele alanıdır. Terör örgütü mantığı gerçekleştirdiği ya da karşısında durduğu devleti aşırılıklara zorlayarak hukuk dışı uygulamalarını hem iç hem dış kamuoyunda ajite ederek ezilen haklarından mahrum kalmış bir toplum olduğu düşüncesinin insanlarda yerleşmesinin sağlanmasıdır. Böylece devletin karşısına çıkacak bir halk yaratılabilecek ve uluslar arası arenada da eleştiri kulisleri oluşturulabilecektir (Çetin,2005,s.95).

Terör örgütlerinin amaçlarına eylemleriyle ulaşamayacaklarını gösterebilmek alınan tedbirlere mana kazandıracaktır. Ekonomik, sosyo - kültürel, uluslar arası platform da gelişen ülke net olarak söylenebilir ki terör belası varsa askeri yönden de güçlülüğünü korumalı güvenlik odaklı olarak da terör sorununun çözümünün nasıl gerçekleştirileceği yönünde politikalar geliştirilmelidir.

Silahlı güç terör olayı sonrasında kullanılabilmesi gibi istihbaratın geliştirilmesi bilgi akışının devlet lehine kullanılabilmesi ortamda önleyici olabilmek manasında terör eylemi öncesinde de kullanılabilir. Terör sonuçları iyice tahlil edildikten sonra demokratik ülke gerçeğini de göz ardı etmeden sivil vatandaşların zarar görmesini engelleyecek şekilde şiddetli bir askeri tavırla sona erdirilebilir. Terör örgütünden kaçışlar özellikle üst yönetimdeki kaçışlar, yerel halktan güvenlik birimlerine bilgi akışının artması, devam etmesi önemli operasyonların gerçekleştirilmesine, terör örgütü eylemleri ve örgüt düzeyi faaliyetlerinin sağladığı güvenli bölgenin daralması yok olması, lojistik desteğin koşullarının güç sağlanır

hale gelmesi, dış ülke desteklerinin gerekirse ikili görüşmelerle, antlaşmalarla engellenmesi, düşürülmesi terör örgütünün de sona yaklaşması açısından gösterge sayılacak durumlara işaret edecektir (Başbuğ, 2011, s. 138).

Askeri önlemler mücadele edilen PKK terör örgütünün diğer alanlarda ki önlemlere ek ve eş zamanlı olarak son bulmasını sağlayacak stratejik açıdan da irdelenerek alınması gereken tedbirlerdir.

Bu başlık altında önlemleri alırken şu hususlara dikkat edilmelidir;

Özellikle askeri operasyonlar ülke dışında kampların çok olduğunun bilindiği kuzey irak bölgesinde ciddi askeri sonuçları alana dek sürmeli, dış ülke siyaseti veya konjonktürel olarak değerlendirmeler uluslararası sorunlar eşğine gelme durumları varsa dikkat edilmeli ve kesinlikle PKK'nın önemli şekilde zarar gördüğü ve son bulunduğu, teyit edilene kadar devam etmelidir.

Terör eylemleri sonrasında alınan askeri önlem sayılan operasyonel hareketlilik ivedilikle sürdürülmeli ertelenmemeli geciktirilmemelidir (Başbuğ, 2011, s.139).

Terör örgütü için önemli gelir kaynağı olarak görülen sınır geçişleri ile uyuşturucu ve kaçakçılığın önlenmesi yönelik sınır karakolları ve sınır birlikleri öncelikleri olduğu gerçeği ile teknolojik olarak da desteklenerek güçlendirilmeli ve kontrol sağlanması noktasında devlet lehine çevirici tedbirlere hükmedilmelidir.

Askeri tedbirler öncesinde özellikle bölge insanının zarar görmemesini sağlayıcı tedbirler alınırken halkında bilgilendirilmesi silahlı gücün bölge huzur ve refahı için gerekliliği anlatılmalıdır halkın desteği önemsenmeli ve sağlanmalıdır.

Birinci Dünya Savaşı sonrasında İngiliz Başbakanın "*Türkler Asya'nın Kızılderilileridir ve akıbetleri de öyle olacaktır.*" (Özdağ, 2011, s. 513). Dediğini bilmek ve unutmamak gereken bir coğrafya da yaşanırken Türkiye Devleti açısından güçlü teçhiz edilmiş bir askeri gücü olması zorunluluğu bulunmaktadır.

Askeri tedbir silahlı gücün kullanılması manasına geldiğinden kolluk kuvveti olarak teşkil edilmiş terörle mücadele de önemli başarılarla imza atmış Jandarma ve Polis Özel hareket birimlerinin personel rejimi dikkatle seçimi, yetiştirilmesi, sağlanan imkanlar açısından geliştirilmeli vatandaşa ilişkileri açısından durumun özelliği nispetinde eğitimleri üzerinde durulmalı profesyonellikten ödün vermeyecek

şekli korumalarına dikkat edilmeli en üst kadrolardan en alt kadrolara kadar mücadele edilen örgüt ve müzahir oluşumlar hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olmaları sağlanmalı ve terör örgütüyle mücadele konusunda uzun zaman içinde edinilen tüm tecrübe oluşturduğu hafızayla doğru şekilde aktarılarak sürekli yöntem geliştirmeli ve değişiklikler hızlı şekilde karşılanacak esneklikle karşı mücadele yoluna gidilebilinmelidir.

Kamu Güvenliği Müsteşarlığı'nın teşkil edilmesi sivil ve askeri istihbaratın beraberinde terör örgütüyle ve benzeri oluşumlarla mücadelenin daha etkin daha hızlı doğru hareket tarzlarının tek elden toplanması ve yürütülmesi açısından önemli bir adım olarak görülmelidir. Bu teşkil edilmiş önemli yapı değişen tüm senaryolara göre doğru bilgi akışının askeri ve sivil mücadele birimlerine aktarılması görevini yönetirken Devletin bekası için güvenlik birimlerin sürekli geliştirilmesi gerçeğini analiz ve öngörüyle eksiklikleri noktasında görerek teşvik edici rolünü de iyi yönetmelidir.

Güneydoğu bölgesinde terör örgütünün hedef alanına aldığı zor kullanma stratejisiyle halkın bezdirilerek çeşitli zulümlere maruz bırakılarak uyguladığı ve yönettiği eylemleri karşısında halkın devlet yanındaki varlığının devam ettirilmesi, istihbarat ağı kurularak terör örgütüyle mücadele ederken halkın da mücadelenin nispeten silahlı bir güç olarak sahada olması manasına da gelebilecek Koruculuk uygulaması terör örgütüne yönelik olarak askeri literatüre de girmiş olan 'balığın denizden ayrılması' taktik ve yöntemine uygun bir tanımlamayı ifade etmektedir. Balık denizden ya teknik yöntemle, alet edavat kullanılarak suyun dışına çıkacaktır ya da suyun tamamen bulandırılmasına dayalı bir anlamda şiddet içeren karmaşa ve karışıklıkla kullanılan yöntemle göre sudaki tüm canlıların zarar gördüğü bir şekilde çıkacaktır. Dikkat çekilmesi gereken nokta halk desteğinin kesilerek geliştirilecek yöntemle benzetilen şekli oltayla balığın, teröristin sudan diğer canlılara zarar vermeden çıkarılması marifetinin gösterilmesidir. Öteki durum da suyun bulanması manasına gelecek ki tüm canlı hikayesinin değişimine neden olacak bir zor kullanmayı içerecektir. Demokrasi kültüründe insan hakları, hak ve özgürlükler tanımlarının yapıldığı bir ortamda bunun olası sonuçları Türkiye ve demokratik devlet şekillerinin istemediği ve yanaşmadığı bir yöntemdir (Çelik, 2014, s. 16).

Yarı askeri şekliyle sivil halkın devlet tarafından silahlandırılarak teşkil edilen yerel örgütlenme şekli olan Koruculuk uygulamasının dünyada birçok uygulaması bulunmaktadır. Devlet tarafından terör örgütüyle mücadele yöntemine katkı sağlaması açısından 1985 yılında 442 sayılı Köy Kanunu uyarınca yasal çerçevede düzenlenmiş ve hayata geçirilmiş bir örgütlenme şeklidir. Terörle mücadele ederken kullanılması öngörülmüştür. Koruculuk sisteminin teşkil edildiği dönem için öngörülerini boşa çıkarmamış ve PKK tarafından gerçekleştirilen köy baskınlarının devlet adına karşı güç olarak karşılanması ve zora sokulması manasında olumlu katkısı görülmüştür. Hali hazırda 29 yıldır özellikle terörle mücadele konusunda görev verilen, Korucular 48.800 kişilik ücretli olarak çalışan 25.000 kişi de Gönüllü Köy Korucusu olarak ücretsiz, silahlı çalışan ve özlük hakları noktasında İl Valilikleri tarafından takibinin yapıldığı bir gücü temsil etmektedir (Korucu dergisi, 2015 - 2, s. 8).

Türkiye ve Irak arasında karşılıklı işbirliği, Güvenlik protokolünün 1984 Ekiminde imzalanmasıyla terör örgütüyle mücadele noktasında Irak makamlarına haber vermeksizin 5 km içeriye kadar girerek takip yapılabilmesi yönünde elde edilen imkanlar ile birçok sınır ötesi operasyon yapılabilme olanağına kavuşulmuştur (Çınar, 2009, s. 120).

Türkiye, terör örgütünün kurulduğu gün itibariyle mücadele alanı oluşturarak mücadelesini güvenlik odaklı stratejiler çevresinde gerçekleştirme gayretiyle bir politika yürütmüştür.

Güvenlik odaklı yürütülen mücadele yöntemi için; Güvenlik kuvvetlerince teröristlere sağlanan iç ve dış destek önemli ölçüde azaltılmış, siyasi yönden hükümet programları çerçevesinde alınan tedbirlerle terör örgütü faaliyetleri nedeniyle çatışma bölgesi sayılan yerlerde hukuk ilkeleri korunmuş ve dışına çıkılmamaya çalışılmış, devletin yönetim mekanizmasını elinde tutan hükümet demokratik uygulamalar dışına çıkmama gayretini göstermiş, güvenlik birimlerinin istihbarat çalışmaları neticesinde terör örgütü üzerinde hakimiyet kurmaya yeterli ağı oluşturmuş, güvenlik birimlerinin örgütle çatışma ve başa çıkma noktasında yeterli güce sahip olmuştur. Yasaların dışına çıkmadan sivil halkın zarar görmemesi için tüm gayreti sarf etmesi, çatışma bölgeleri için halkın güvenlik birimleri karşısında

yer almaması, hükümetçe program dahilinde örgüt tarafından mağduriyete uğratılan bölgelerde insanların temel ihtiyaçları ve hizmetlerin yürütülmesinde başarılı olunması, güvenlik birimlerince örgütle çatışma bölgelerinde güvenli bölge tesisi noktasında başarılı sonuçlar elde etmesi yönüyle egemen siyasi erk yetkisiyle girilen mücadelede askeri önlemler kapsamında geliştirilen ve yönetilen güvenlik odaklı strateji açısından başarı sağlanmıştır (Başbuğ, 2011, s. 95).

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Türkiye’de yönetim mekanizması, Osmanlı’dan devralınan toplum ve kurum yapıları üzerinden Cumhuriyetin ilanı ile demokratik kurumlara doğru hızlı bir geçiş süreci yaşamıştır.

Osmanlı’nın mirası sonrasında feodal bir toplum yapısına sahip olan Anadolu coğrafyası devlet ve toplum hayatı açısından köklü değişiklikler içinde demokratik olarak tercih edilen kurumsal yapılanmalara doğru geleceğini belirlemiştir.

Devlet şekli, içinde yaşayan insanların bir nevi yaşam ve kendi toplumlarının görünme şekli üzerine tercihleri noktasında yaptıkları seçimle ilgilidir. Üniter, bölgesel, karma yapı şekil olarak tercih edilen hukuk, din, sosyo-kültürel anlayış gibi karar anına gelindiği noktada hafızalarına biriktirdikleri ve seçtikleri ile ilgilidir.

Dünya, ülke sınırları açısından ticaret, kültür, yönetim etkileri yönüyle hızla küresel köy olma refleksiyle kendi geleceğine sıçramaya çalışırken egemen olma iddiasıyla ortaya çıkmış ideolojik yapılar da kültürleri, oyuncağı misali etkilemekten sınırları üzerinde değişiklikler yapmaktan geri durmamaktadır.

Sonucu itibariyle ulus devlet yapıları, vatandaşlarının kurumsal ve toplumsal olarak kendi köklerine bağlı olmaları ve vatandaşlık bağıyla bir araya gelebildikleri, bir arada durabildikleri oranda direnmektedir.

Türkiye, Osmanlı mirası üzerine milli yapısını koruyabildiği kendine yönelik uluslararası her konu için karşılaştığı olumsuz etkileri karşılama ve atlatma marifetini geliştirdiği sürece adeta güçlü bağımsızlık sistemi gibi kendini koruyan bir zırhı varmış, konumunda olacaktır.

Türkiye’de demokratik yönüylede gelişim süreci değerlendirildiğinde, 1921 Anayasa’sı ile başlayan Halk Partisi dönemi, 1924 Anayasası sonrasında Demokrat Parti dönemi, 1961 Anayasası sonrasında Özgürlükçü - Vesayetçi Anayasa dönemi ve 1982 Anayasa’sı sonrasında günümüze değin kalkınma hamleleri, temel hak ve özgürlükler açısından ciddi değişim ve atılımların yaşandığı 2000’li yıllar itibariyle

Adalet ve Kalkınma Partisi dönemi olarak bir süreç geçirilmiş ve nerdeyse her dönem arasında demokrasi ve ihtilaller açısından başa baş gitmiştir.

Türkiye uygulanan sıkıyönetimler açısından tarihi gelişmeler yaşamıştır. Demokratik kültürün yaygınlaşması, devlet ve millet hayatında yer edinmesi yönetim enstrümanlarını elinde tutan kullanan egemen siyasi erk tarafından işlenmesi, kullanılması, hukuki olarak da zemininin sağlamaştırılmasından geçecektir.

Siyasi kargaşa ortamları sonrasında ülke ve millet dikkatinin tamamen dağıldığı farklı fraksiyonların fikirsel olarak ortalıkta kol gezdiği bir döneme rastlamaktadır küçümsenen, dikkate alınmayan, birkaç çapulcu denerek görmezden gelinen PKK terör örgütü eylemleri ve neticeleri, 1970'lerde fikirsel olarak ortaya çıkmış ve günümüze değin varlığını devam ettirmiştir.

Türkiye siyasi tarihini de etkilemiş toplumsal açıdan önemli izler bırakmış ve tam olarak çözülmemiş olan terör sorunu birbiri ardına devam eden etnik iki terör örgütünün eylemleri ve amaç edindiği ulaşmaya çalıştığı nihai son açısından benzerlik taşımaktadır.

ASALA terör örgütü ve PKK terör örgütü doğu ve güneydoğu Anadolu'da birer etnik karakter üzerine inşa edilmiş devlet kurulması fikriyle eylemlerini gerçekleştirmiştir.

ASALA ve PKK arasında en önemli fark için denilebilir ki; ASALA'nın bir ermeni devleti kurma fikrini zayıflatan durum olarak da gözüken, doğu anadolu bölgesinde fikirlerini temellendirecek halktan destek görememesi olmuştur.

Bu sebeple incelendiğinde eylemlerinin genelde yurtdışında elçiliklerimiz, temsilciliklerimiz ve bürolarımız üzerinden gerçekleştirdiğini görürüz, 2015 yılı itibariyle 1984 yılında sona ermiş gibi duran örgüt dikkat edildiğinde yıllar arasında küçük, fazla ses getirmeyecek eylemler yaparken, Çanakkale kara savaşlarının 100. yıl dönümünde Türkiye'ye anma ve ziyaret amaçlı gelmiş olan tüm devletleri tehdit etmiştir.

Fransa'da adeta sözü edilen örgütün karargahı durumunda çalışmaları ve eylemleri organize edilerek aynı zamanda da gerçekleştirilmiştir. 1984 yılında Fransa Orly havaalanı bombalama eylemi ile 2'si Türk olmak üzere birçok Avrupa vatandaşı yaralanmış ve ölmüştür. Avrupa'nın adeta merkezinde meydana gelen bu terör

eylemi başta Fransa olmak üzere birçok ülke tarafından da eleştirilerek verilen destek çekilmiş ve artık görmezden gelinen tipik terör örgütü her nasılsa görünür olmuş, tüm dünya genelinde merkez olarak örgüt tarafından kullanılan hücreler de baskınlarla, operasyonlarla sonlandırılmıştır.

Ayrı gruplara ayrılmış olan ermeni terör örgütü bir yönüyle kürt etnik yapısı üzerine inşa edilmek istenerek ya da desteklenerek, ASALA - MR (İhtilalci Hareket) tarafından Türkiye içindeki iç işbirlikçilerle ortak payda da ortak çıkarları için buluşabilmek amacıyla kararlar almak istemiştir.

PKK terör örgütü adını Şemdinli ve Eruh saldırıları ile duyurmuş, günümüze varıncaya kadar tehditlerine de devam etmiştir.

Ortadoğu'da en çok bilinen uyuşturucu ve silah kaçakçılığına da bulaşmış ve trafiğini yönetmiş örgüt Türkiye'nin demokratik işleyişinden ekonomisine kadar genç bir Cumhuriyet olarak enerjisinin harcanmasına da neden olmuştur.

Demokratik kurumların dümenini elinde bulunduran siyasal karakter akılcı fikir ve söylemlerle yönettiği tüm coğrafyanın hükmedicisi ve onlara hizmet edicisi tavrıyla belirlediği politik tavrı sayesinde, terör örgütü yapılanma şekli üzerinde önemli etki yaratarak direncinin zayıflaması ve kırılması noktasında kullanabilir, bu tavrı sayesinde örgütün yaptığı arkasına saklandığı propagandası zayıflayacak, etkisi kaybolacaktır.

Demokratik kurumların dümeninde bulunan bu politik tavır tüm vatandaşlarının tüm ayırt edici özelliklerini zenginlik belirtisi sayarak onları kaynaştırma ve onlardan sinerji yaratma noktasındaki başarısı ile terör yanlısı fikirlerin yaşaması için uygun ortam bulunamamasını sağlayacaktır.

Demokratik devlet mekanizması sosyal devlet olmak için uygun zemine katkı da bulunacak ve devlet, vatandaşlarına güvenlik, sağlık, eğitim gibi çoğu hizmetin standart haliyle verilmesini sağladığı oranda sosyal devlet olarak da anılacaktır.

Siyasi çalkantılarla ve ekonomik sıkışma zamanlarıyla geçirilen dönemlerde sosyal hukuk devleti ilkelerinden uzaklaşıldığı yönetilen coğrafi bölgeler arasında ekonomik, eğitim, hizmet imkanlarının azlığı ve eşitsizliği gibi sonuçların çıktığı zamanlarda terör örgütü yapıları bu fırsat eşitsizliğinin hissedildiği yer ve zamanları kendi amaçları doğrultusunda kullanma gayretine girmektedir.

Terör örgütleri, ülkeyi yıpratarak ve zamanla yandaş sayısını artırmakta, hedeflerine bir adım daha yaklaştırmaya çalışmaktadırlar.

Türkiye’de iyi yönetim sergilenememesi, fırsat eşitliğinin sağlanamaması, temel hak ve özgürlükler açısından mahrum kalan kırsal bölgeye sıkışmış doğu, güneydoğu coğrafyasında yaşayan vatandaşlar büyük şehirlere göçleriyle entegrasyon sorununa da neden olmuş köylüde olamamış, şehirlide olamamış kesimin örgüt mensuplarınca kendi zihniyetleri çevresinde devlet aleyhine propaganda yaparak imkan sağlamaları, örgütün potansiyel üyelerinin oluşmasına zemin sağlamıştır.

Terör örgütü faaliyetleri, eylemleri zamanında çözülecek şekliyle yakın bir perspektifle ele alınamamış sorun doğru analiz edilmediğinden çözümsüzlük ve sonradan gelişen olayları takip edercesine bir yöntemle adeta bölge insanının sorunlarıyla birlikte örgütün kucağına atarcasına, amaçlarının parçası olmasına yönelik hareketsiz kalınmıştır.

Kültürel ve fikri çalışma dahi doğu ve güneydoğu bölgesi insanının terör karşısında etkili şekliyle duruşunu sağlayacakken tutarsız hareketsiz sadece teröristle mücadele eden tavır sorunların büyümesine neden olmuştur.

Ülkeler soğuk savaş taktikleriyle birbirleri üzerinde hakimiyet ya da etki alanı oluşturma noktasında karşılıklı olarak zaafiyetleri sayılacak her türlü konuyu olumsuz halleriyle ele alarak etki alanı oluşturmakta, bunu yaparken de terörü kullanmaktadırlar.

Zaman içinde terör toplumsal travmaya, korku, panik, gelecek ümidinin yitirilmesine neden olmakta, devletle terör örgütü arasına sıkışan bölge insanı o an için hayatta kalma mücadelesi verircesine güçlü bulduğunun yanında iki tarafı da incitmeden hareket etmektedir.

Tehlikeli olan, yaşam savaşını doğru bulmasa da yanında yer aldığı terör örgütüyle zamansal olarak fazla süre geçirmesi durumunda belirlemektedir. Çünkü sendrom yaşarcasına farkına varmadan celladına aşık olma, yanlış bulunduğu travma yaşamamasına neden olan fikrin eylem karakterinin hayaletlerine kapılmışçasına örgütün kendini mahrum bırakmadığını düşündüğü, haklarını savunduğu iddiasında bulunarak terör örgütünün yanında yer alması tehlikesi yatmaktadır.

Türkiye'nin uzun zamandır yaşadığı terör sorunun aslında enerji kaynakları, stratejik bölge farklılığı gibi nedenlerle yaşandığı gerçeği artık gün yüzüne çıkmaktadır.

Dünyanın her yerinde etnik farklılıklar bir arada yaşama becerisini gösterirken sadece Türkiye değil Ortadoğu coğrafyasında insanların bir arada yaşamayı becerememesi oldukça manidar gözükmektedir.

Birinci Dünya savaşı sonrasında oluşan kutuplaşma devletleri demokratik kılıflar içinde de saklayamamaktadır. Fark edilmesi gereken, bulunulan coğrafya sorunları içinden çıkılmaz değildir, devlet yönetimini üstlenmiş tüm kurumsal karakter ortak hareket ederek ortak akılla terör sorununa da yaklaşmalı bölge ve dünya sorunları iyi analiz edilmeli ırksal bir birlikteliğin dışında ulus devlet anlayışından taviz verilmeden terör örgütlerinin kullandığı tüm propaganda faaliyetleri etkisiz kılınmalıdır.

Terör örgütüne karşı yürütülecek mücadele alanının ilmi taraflarının olduğunu görmek gerekmektedir.

Kurumsal yapılanma şeklini tüm memurlar tabi oldukları personel rejimiyle temsil etmektedirler. Devleti temsil noktasında personelinin yetiştirilmesi özellikle bölgeye giden asker, polis, öğretmen aklımıza gelecek tüm memuriyetler için psikolojik ve ilmi gerçekler ışığında yetiştirilmeleri sağlanmalı, insanlara hiçbir ırk, mezhep, ayırt edici herhangi bir özellik gölgesinde kalmadan tarafsız şekilde devleti temsilen bölgede buldukları eğitimi verilerek, işlemlerinde kazandıkları tecrübeyle gönderilmeleri gerekir.

Terör konusunda uluslararası platformlar da kullanılarak diğer ülke tecrübeleri toplumsal farklılıklarda gözetilerek ele alınmalı, sorun çözme ve yönetme noktasında doğru analizlerle taktiksel hatalar yapılmamasına gayret edilmemelidir.

Terörün finansmanı, barınma ortamlarını bulmalarının engellenmesi, terörün propagandasının yapılması niyetiyle oluşturulmuş, basın yayın organlarının kullanılmasının gazete, dergi benzeri matbuat çıkarılmasının engellenmesi noktasında diğer ülkelerde desteğinin alınmasına yönelik gereken lobi faaliyetleri ve devletler düzeyinde ikili anlaşmalar, sözleşmelerle örgüt faaliyet ve eylemlerinin engellenmesi yönünde akla gelecek her türlü tedbirin alınması gerekmektedir.

Terörle mücadele ederken her tür tedbirin içine yasal düzenlemeler de girmektedir.

Terör örgütünün siyasal olarak savunucusu haline gelmiş ve örgütün eylemleri sonrasında kanunlar karşısında cezalandırılmamasını isteyen af kanunu kapsamına örgüt üyelerinin alınması yönünde tekliflerde bulunan legal bir partinin bulunması düşündürücü ise de terör faaliyetlerine katılmış her kişinin sert yasal yaptırımlarla cezalandırılması, sorunun çözümünde caydırıcı, terör örgütüne katılımı engelleyici etki yapabileceği gerçeği göz ardı edilmemelidir.

Yakalanan terör hükümlüsü olarak cezaevlerine konan kişilerin koğuş tipi barınma imkanları yerine iki veya en çok üç kişilik kişilik hücre odalarda cezalarını çekmesi sağlanmalıdır.

Terörle tanışmamış hüküm giymiş kişiler cezaevi ortamlarında terör örgütünün üyesi olmaları engellenmeli, diğer sol ya da sağ görüşlü farklı potansiyel örgüt sempatzanı olanların cezaevi içindeki iş ve işlemleri engellenmeye çalışılmalıdır.

Etnik terörle mücadele kapsamında Türkiye’de askeri önlemler başlığı altında incelenen ve terör örgütünün tasfiyesi veya etki alanının daraltılması noktasındaki uygulamalardan biri olan Geçici Köy Koruculuğu uygulaması ile toplam 25 doğu ve güneydoğu ilinde 2015 yılı itibariyle 48.800 kişi ve 25000 de maaşsız silahlı - gönüllü köy korucusu olarak teşkili edilmiş devlet kontrolünde sivil yerel halk gücü görünümündeki yapı teröre maruz kalmış bölgeler açısından bir yönüyle bölge insanı için istihdam olanağı verirken bir yönüyle de en önemli katkısı terörle mücadele noktasında olmuştur.

Geçici köy koruculuğu sistemi ile terör etkisindeki bölge halkının yaklaşık 1 Milyon kişiyi etkileyecek şekilde gelir elde etmeleri, korucular açısından önemli bir gelir kaynağı sağlamaktadır.

Aşiret tipi feodal sayılacak toplumsal yaşama şekilleri içeren bölgede kurulan koruculuk sistemi kısa vadede teröre karşı çok etkili olmuşken ilk kuruluş zamanları sonrasında aşiretler adına işlenen cinayetler ve korucu silahlarıyla işlenen cinayetler açısından da devlet tarafından kontrolün sıkı şekilde tutulması takibinin ciddi şekilde yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Terör örgütü tarafından GKK uygulamasından ciddi şekilde rahatsız olunmaktadır. Çünkü etnik olarak aynı özellikleri gösteren kürt vatandaşlar olan kişilerin ideolojik olarak savundukları ve terör eylemlerinde bulunmaları karşılığında yaptıkları her tür propagandayı etkisizleştirme gücü pasif de olsa saklı kalmakta yerel olarak asker ve polis dışında silahlı bir güç olarak karşılarında durmaktadır.

Yaptıkları propagandalarını asker ve polis üzerinden yürütürken GKK'lara da çok yüklenmekte ve mecbur kalmadıkça karşı karşıya gelmemekte saldırı ve eylemlerini GKK'lar dışında tutmaya dikkat etmektedirler.

PKK terör örgütü kullandığı araçları vasıtasıyla, yaptığı propaganda faaliyetleri ve son birkaç yıldır yürütülen çözüm süreci kapsamında fırsat buldukça GKK sistemini eleştirmekte kaldırılmasını talep etmekte ve çokça dillendirmektedir.

GKK sisteminin kaldırılması halinde bölgede mevcut tüm korucular PKK karşısında savunmasız bırakılmış olacak, devletin kürt kimliğe sahip korucuların yokluğu halinde hareket, etki alanını daraltmasına neden olabilecektir.

Geçici Köy Korucuları özlük hakları açısından iyileştirilmelere gidilmeli emekli olanlar yerine kendi bölgelerindeki mevcut sayılarını koruyacak şekilde yeni korucu alımları yapılmalıdır böylelikle bölge insanının kendi yaşam yerlerinden ayrılması göç etmesi de nispeten engellenmiş olacaktır.

PKK terör örgütü nedeniyle Türkiye'nin belli coğrafyasında oluşan bu kriz tamamen ortadan kalkmadan PKK terör örgütü son üyesine kadar tasfiye edilmeden GKK sisteminin kaldırılması, sonlandırılması da uygun olmayacaktır.

Koruculuk sistemi iyice irdelenirse faydalarının da çokluğu şaşırtacaktır. Bu sistem dünyanın birçok ülkesinde Peru, Almanya, Filipinler, Guatemala, Yugoslavya, Cezayir, Vietnam uygulanmaktadır. Devletler oluşturdukları teşkil ettikleri koruculuk sisteminin başarı şeklini kendileri belirlemektedirler, başıboş bırakılmış yerel silahlandırılma şekli olmadığına göre koruculuk sistemi üzerinde yasal olarak tanınan haklar ve korucuların eğitim ve yönetimleri noktasında ciddi takip ve kontrol altında tutulmaları gerekmektedir.

Bölge halkından teşkil edilerek amaçları açısından devletin her an hem vatandaşının yanında olduğunu hem de uyguladığı politikaların birebir sonuçlarını

görme açısında koruculuk sistemi, önemli bir avantaj ve ölçme mekanizması yaratmaktadır.

Koruculuk sistemi etkili şekilde kontrol edilir, sistemin kuruluşunda gözden kaçan iyileştirilme ihtiyacı olan kısımları giderilir işlerliği canlandırılırsa ve suçla karışan ya da suç potansiyeli olan korucular sistem dışına çıkarılırsa görülecektir ki Türkiye uygulamasında olduğu gibi farklı yeni sorunlara neden olmamakta ve terörle mücadele etme niyetiyle kurulmuş olan bu yapıdan istenen sonuçlarda alınabilmektedir.

Türkiye açısından ve teröre maruz kalmış ülkeler açısından önceki mücadele pratiklerinin iyi okunması çok önemlidir.

Terörün ülkeler açısından ortaya çıkma nedenleri birbirinden farklılıklar göstermektedir bu farklılıklar okunarak çözüm pratiği üzerine harekete geçilmeli ve özellikle teröre neden olan sebepler analizi sonrasında ortadan kaldırılmasına bir anlamda sebebin tedavisine geçilmesi gerekir.

Terör örgütlerinin propagandalarının merkezine yerleştirdikleri çözülemeyen yada öngörülemeyen sorunların neden olduğu unutulmamalıdır. Siyasi ortamın cevap veremediği, ekonomik eşitsizlik sosyal açıdan, toplumsal sıkışma yaşanan durumların varlığı, işsizlik, adaletsizlik terörizmin yaşam alanı için eşsiz ortamlar yaratmaktadır.

Türkiye’de terör örgütünün eylemlerini gerçekleştirdiği bölgeler de özellikle propagandasını sürekli ve etkili şekilde yaptığı söylenebilir.

Ülke içinde siyasi kargaşa ortamı, koalisyon zamanları toplumu yöneten siyasi kesimin bölgesel farklılıkların görmezden gelerek iyileştirmemeleri, içinde bulunulan dönem açısından konjonktürel olarak uluslararası gelişmelerin aleyhe dönen sonuçlarını görememeleri, PKK terör örgütünün fikirsel olarak kurulduğu dönemde de eylemlerine başladığı dönemde de örgütü güdümüne almaya çalışan devletlerin faaliyetlerini görememeleri etkilerini bertaraf edememeleri kendi toplum kesiminde ayrılıkçı fikirlerin doğmasına toplumsal olarak belli kesimlerin çözülmesine neden olmaktadır.

Zenginlik sayılan farklılıklar, etnik yapılar ilgilenilmediğinde karşı silah haline gelmektedir. Terör nedeniyle oluşan göç yeni yerleşimlerde de yeni sorunları çağırılmaktadır.

Entegrasyon sorunu yaşayan, göç edenlerin şehirleşme sorunları, ekonomik olarak zenginlik farklılıkları çatışmaya hazır toplum kesimleri yaratmakta meydana gelen göç hareketleri engellenmesi yönünde politikalarla adı konmamış çoğu sorunun da ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Günümüzde Suriye’de iç savaş nedeniyle meydana gelen nüfus hareketliliği Avrupa’ya kadar çoğu devleti etkilemekte ve gelecekte terörde dahil çoğu sorunun kapılarının aralandığı izlenimi vermektedir. Ülke içinde meydana gelen pek fark edilmeyen nüfus hareketliliği aynı şekilde sorunlar yaratmaktadır.

Bölgesel kalkınma farklılıkları giderilerek, Türkiye toplumunda olduğu gibi köklerine doğup büyüdüğü yerlere sıkı sıkıya bağlı, gelenek, görenek, kültürüne, toprağına sıkı sıkıya bağlı olan toplumlarda güvenlik noktasında insanlar terör nedeniyle maruz kaldıkları çoğu olumsuz durumdan arındırılarak göç tersine çevrilebilir.

Türkiye yaşadığı çağın sorunlarını barındırması siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik olarak maruz kaldığı tüm sorunlara ve bu sorunlar sonrası adeta paradoks çözümle baş başa kaldığı terör sorununa karşı aldığı tedbirler ve bunları yönetme şekli açısından iyi bir örnektir.

Türkiye terör sorunu çıktığı zaman açısından bulunduğu tüm şartlar için uyguladığı politikalar 2000 yılı sonrasında daha belirgin bir hal almaya başlamış koalisyon dönemlerini geride bırakarak devlet ve milletçe tek elden politika uygular, yürütür hale gelmiş, demokratik kurumlar ve tavrından vazgeçmeden ekonomik sosyal kültürel hukuki birçok tedbirle terör sorununun da aşılacağı inancını toplumun tüm kesimlerine anlatmayı başarmıştır.

Terörün ilk çıktığı 1980’li yıllardan günümüze kalan güvenlikçi yaklaşımlarından arınarak bu politikaların neden olduğu travmadan toplumu kurtarma gayretini göstermiş, insan hak ve özgürlükleri noktasında oldukça geniş bir perspektifle, yasalar çerçevesinde ve kurumsal olarak gelişme göstererek toplumun tüm kesimlerinin yaralarını sarma gayretini göstermiştir.

Kalkınmada geri kalmış bölge ayırımına gidilemeyecek şekilde atılımlar gerçekleştirmişse de terörle mücadelenin çok zor olduğu unutulmamalıdır.

Propaganda yapma şekli ve propagandası engellenemeyen bir terör örgütü Devlet tarafından ne tür adım atarsa atsın, vatandaşlarına ne kadar hak sağlarsa ya da demokratik, sosyal, hukuk devleti gerekleri için ne kadar imkan sağlarsa sağlansın, terör örgütüne tüm bu gelişmelerin kendisi tarafından kendisi olmasa bu gelişmelerin, hakların elde edilemeyeceği yönünde yine vatandaş üzerinde baskısına devam ederek içinden çıkılmaz bir açmazda bırakabilecektir.

Türkiye Devlet ve toplumu açısından terör örgütüyle mücadele noktasında tekrar etmekte fayda görülen askeri literatüre de girmiş olan 'sudan balığı çıkarmak' bunu yaparken de kullanılan yöntem açısından suyu bulandırmadan diğer balıklara zarar vermeden yada diğer su da yaşayan canlılara zarar vermeden uygulanan tekniğin geliştirilmesine ve çok yönlü olarak çözümü sağlamasına ihtiyaç olduğu göz ardı edilmemelidir.

İnsan hak ve onuruna yakışan ekonomik, sosyal, kültürel, yasal, kurumsal gelişmişlikle yansıyacak vatandaşa dönük tüm gelişkin politikaların yanında kesinlikle sert tedbirlerle soruna odaklı teknolojik olarak teçhiz edilmiş, profesyonel olarak idame edilmiş, hatanın affedilmediği, sabır merkezinde güvenlik odaklı politikanın da beraber yürütülmesi toplumun her kesiminin kucaklanarak, her türlü hak ve hukukunun korunacağı teminatının verilerek, etnik farklılığın zenginlik unsuru sayılacağı bir nokta da vatandaşlarına gelecek umudu vererek, onları kucaklayan bir yaklaşımla terörle mücadelede başarılı olunacaktır.

KAYNAKLAR

- AKSOY, H. (2009). *Ulus Devlet, Egemenlik ve Avrupa Birliğinde Egemenliğin Sınırları*. (Yüksek Lisans Tezi). (https://tez.yok.gov.tr/UlusalTez_Mezkezi/) 235958. Ufuk Üniversitesi. Ankara.
- AKTAŞ, F. (2006). *Türkiye'nin Terörle Mücadelesi Bağlamında Pkk Terrörünün İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). (https://tez.yok.gov.tr/UlusalTez_Mezkezi/) 190028. Dumlupınar Üniversitesi. Kütahya.
- AKTOPRAK, İ. E. (2008). *Türkiyede Üniter Devletin İdari Cihazlanması*. (Yüksek Lisans Tezi).([https://tez.yok.gov.tr/Ulusal Tez Merkezi/](https://tez.yok.gov.tr/Ulusal_Tez_Merkezi/)).254649. Atatürk Üniversitesi. Erzurum.
- AKYOL, T. (1980). *Politikada Şiddet*. Töre - Devlet Yayınevi. Ankara.
- ALKAN, N. (2009). *Söz Bitmeden Terörle Mücadelede Önleme Stratejileri*. USAK Yayınları: 15. Ankara.
- ALTUN, F. M. - KARAMAN, Ö. (2011). *Etnik Ayrılcı terörle Mücadele Politika Kapsamında Türkiye ve İspanya Analizi*. der: Oğuzhan Başbüyük - M. Alper Sözer - Nurullah Altun. Polis Akademisi yayınları. seri: 5. Ankara.
- AŞGIN, S. (2003). "Sözde Ermeni Soykırımı İddiaları ve Tarihi Gerçekler". *Polis Dergisi*. Yıl: 9. Sayı: 36. EGM Basımevi. s. 25 - 36. Ankara.
- ATAR, O. (2003). *Türkiye'de Terörizmin İdeolojik Kökenleri*. Polis Dergisi. Yıl:9 Sayı: 36. EGM Basımevi. 587 - 594. Ankara.
- ATASOY, S. (2006). *Labirent Adli Bilimlerin Gizemli Dünyası*. Doğan Kitapçılık. İstanbul.
- AVAR, B. (2010). *Böl ve Yut*. Remzi Yayınevi. İstanbul.
- BAHARÇİÇEK, A (2010). *Radikalleşmenin Önlenmesi ve Terörle Mücadele Üzerinde Demokratikleşmenin Rolü*. edit: Murat Sever - Hüseyin Cinoğlu-Oğuzhan Başbüyük. Polis Akademisi Yayınları. Seri: 1, 2541. Ankara.
- BAHARÇİÇEK, A. (2000). "Etnik Terör ve Etnik Terörle Mücadele Sorunu". Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt: 10. Sayı: 1, s. 11 - 27, Elazığ.

- BAL, İ - Özeren, S. (2012). *Dünyadan Örneklerle Terörle Mücadele*. USAK Yayınları. 3. Baskı. Ankara.
- BAŞBUĞ, İ. (2011). *Terör Örgütlerinin Sonu*. Remzi Yayınevi. İstanbul.
- BAYAR, C. (2009). *Atatürk Gibi Düşünmek*. (der: İsmet Bozdağ), Truva Yayınları, İstanbul.
- BAYBAŞ, Ş. (2007). *Türkiye'deki, Terörle ve Terörle Mücadele Yöntemleri Üzerine Sosyolojik İnceleme* (Yüksek Lisans Tezi). (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMezkezi/>). 206528. Fırat Üniversitesi: Elazığ.
- BAYHAN, F. (2012). *Dip Dalga Davutoğlu*. Ezgi Matbaacılık. İstanbul.
- BEKCAN, U. (2005). *Demokrasi Kurumları Açısından Türk Demokrasisine İlişkin Bir İnceleme*. (Yüksek Lisans Tezi). (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMezkezi/>). 210912. Pamukkale Üniversitesi: Denizli.
- BENSON, E. F. (2011). *Türklüye Nefret Kitabı Hilal ve Demir Haç*. (çev: Mert Akçanbaş), Destek Yayınevi. 3. Baskı. İstanbul.
- BURHAN, S. (2013). *PKK ve KCK'nın Din Stratejisi İdeoloji – Algı - Çatışma*. Karakutu yayınları. İstanbul.
- CANER, Y. (2014). *Türkiye'de Etkin Olan Terör Örgütleri ve Terörü Önlemede Toplum Destekli Polisliğin Rolü (Siirt İli Örneği)*. (Yüksek lisans Tezi) Yayınlanmamış. Zirve Üniversitesi. Gaziantep.
- CEVİZLİ, İ. (2013). *Demokrasi ve Ekonomik Gelişme İlişkisi*. (Yüksek Lisans Tezi).(<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMezkezi/>). 353825. Adnan Menderes Üniversitesi. Aydın.
- CİRHİNLİOĞLU, Z. (2010). *Terör ve Toplum*. Gündoğan Yayınları. İstanbul.
- ÇAMURCUOĞLU, G (2011). *1921 Anayasasının Kuramsal Temelleri ve Dayandığı Egemenlik Anlayışı*. (Yüksek Lisans Tezi). (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMezkezi/>). 280311. Gazi Üniveritesi: Ankara.
- ÇAVUŞOĞLU, N. (2015). *Bölgeli Devlet'te Egemenlik/Yetki Paylaşımı*. e-akademi, Sayı: 4, 2002, PRGRF 3 - 7, (<http://www.e-akademi.org/makaleler/nazl.html>).
- ÇEÇEN, A. (2007). *Türkiye Cumhuriyeti Ulus Devleti*, Fark Yayınları, Ankara.

- ÇELİK, E. (2014). *Koruculuk Uygulamalarının Terörle Mücadeledeki Yeri: Geçici Köy Koruculuk Sistemi Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMezkezi/>). 368138. Kara Harp Okulu: Ankara.
- ÇEŞME, A. (2004). *Terörle Mücadele Psikolojik Harekat Yöntemleri ve PKK Terör Örgütüne Karşı Yürütülen Psikolojik Harekatın Sonuçları*. (Yüksek Lisans Tezi). (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMezkezi/>). 146322. Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü.Kocaeli.
- ÇETİN, H. (2009). *Terör ve Terörle Mücadele Politikaları Bağlamında Türkiye - PKK Örneği: 2003 - 2008 Dönemi*. (Yüksek Lisans Tezi). (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMezkezi/>). 231013. Polis Akademisi: Ankara.
- ÇEVİK, A. (2003). *Psikolojik Boyutlarıyla Terörizm ve Terörist Psikolojisi*. Polis Dergisi. Yıl: 9 Sayı: 36. EGM Basımevi. s. 471 - 475. Ankara.
- ÇİMEN, A. (2012). *Tarihi Değiştiren Gizli Servisler*. Timaş Yayınevi. İstanbul.
- ÇOLAK, İ. (2005). *Modern Zamanlarda Osmanlıyı Aramak*. Lamur - Ayhan Matbaası. İstanbul.
- DAUVE, G - Nesic, K. (2012). *Demokrasi'nin Ötesinde*. (çev: İhya Kahraman). Sel Yayıncılık. İstanbul.
- DEMİR, H. (2013). *Demokrasi Düşüncesinin Gelişmesi Bağlamında Demokrasi ve Demokrasi Karşıtı Görüşler: Giovanni Sartori ve Karl Schmitt*. (Yüksek Lisans Tezi). (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMezkezi/>). 339120. Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- DERDİMAN, C. (2010). *Anayasa Hukuku*. Alfa Akademi Yayınları, 2. b. Bursa.
- DURAN, L. (1982). *İdare Cihazı ve İdare Hukuku*, İÜHF. Yayını, İstanbul.
- ERDAL, H. (2014). *Terör - Organize Suç İlişkisi: PKK Terör Örgütü ve İnsan Ticareti*. (Yüksek Lisans Tezi). (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMezkezi/>). 376538 . Polis Akademisi. Ankara.
- ERENDİL, M. (1990). *Devlet'in Kavram ve Kapsamı*, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Yayınları, Ankara.
- ERGÜL, E. (2007). *Kürdistan İşçi Partisi (PKK) Terör Örgütü: Etnik Terörü Fikir Yapısı, Anatomisi ve Şiddet Stratejileri*. (Yüksek Lisans Tezi). ([https//](https://)

- tez.yok.gov.tr/UlusalTez Mevkezi/). 215680. Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Bolu.
- EROĞLU, H. (1992). *Atatürk ve Milliyetçilik*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara
- FULLER, G. E - Barkey, H. J. (2011). *Türkiyenin Kürt Meselesi*. (çev: Hasan Kaya), Profil Yayıncılık. 2. Baskı. İstanbul.
- GEZİCİ, A. (2011). *İmamın Ordusu*. Ferfir Eğitim ve Yayıncılık. İstanbul.
- GÖZE, A. (1998). *Siyasi Düşünceler ve Yönetimler*, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. 8. Baskı, İstanbul.
- GÖZLER, K. (2006). *Anayasa Hukukuna Giriş*, Ekin Yayınevi, Bursa.
- GÖZLER, K. (2007). *Devletin Genel Teorisi*. Ekin Kitapevi Yayınları. Bursa.
- GÖZÜBÜYÜK, A.Ş. (1996). *Türkiye'nin İdari Yapısı*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskisehir.
- GÜNAL, E. (2009). *Türkiyede Demokrasinin Yüzyıllık Serüveni 1908 - 2008*. Karakutu Yayınları. İstanbul.
- HERMANN, R. (2011). *Türkiyede Neler Oluyor*. (çev: Haşim Koç - Muhammet Asil - Gül Kahya), Ufuk Yayınları. İstanbul
- İŞİK, M. (2009). *Terör Örgütlerinin Bir Propaganda Aracı Olarak İnterneti Kullanması: Örnek Olay PKK Terör Örgütü*. (Yüksek Lisans Tezi). (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTez Mevkezi/>). 250397. Ankara Üniversitesi. Ankara.
- İPEK, A. (2007). *Anayasa ve Uluslar arası Hukuk Çerçevesinde Kuvvet Kullanımı*. (Doktora Tezi). (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTez Mevkezi/>). 207834. Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir.
- İŞERİ, R. (2008). *Türkiyede Etnik Terör : ASALA ve PKK Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTez Mevkezi/>). 226711. Atılım Üniversitesi: Ankara.
- KABOĞLU, İ. I. (2015). *Anayasal Hukuku Dersleri (Genel Esaslar)*. Legal Yayıncılık. 10. b. İstanbul.
- KAMEL, A. A. (2009). *Dış Politika Kısacasında Türkiye*. Yeniüzyıl Yayınları. İstanbul.

- KAPANİ, M. (1989). *Politika Bilimine Giris*, 5. b, Bilgi Yayınevi, Ankara
- KARADUT, İ. C. (2009). *Federasyon/Konfederasyon Sapağında Avrupa Birliğı: Avrupa Birliğinin Ulus/Üstü yapısına Dair Bir Değerlendirme*. (Yüksek Lisans Tezi).(https://tez.yok.gov.tr/UlusalTez_Mezkezi/). 250528. Akdeniz Üniversitesi: Antalya.
- KAYGISIZ, M. (2008). *Suikastlerin Şifresi*. Adalet Yayınevi. Ankara.
- KEDİKLİ, U. (2013). *Uluslararası Terörizm ve Devlet Sorumluluğu*. Nobel Akademik Yayıncılık. Ankara.
- KOMŞU, S. (2008). *Ulus Devlet, Türk Ulus Devlet Yapısı, Küreselleşme ve Türkiye*. (Yüksek Lisans Tezi). (https://tez.yok.gov.tr/UlusalTez_Mezkezi/). 229426. Yeditepe Üniversitesi: İstanbul.
- KORKUSUZ, H. (2003). *Kadek, (PKK) Terör Örgütü Tarafından Propaganda Söylemlerinde İleri Sürülen Tezler*. Polis Dergisi. Yıl: 9. Sayı: 36. EGM Basımevi. 557 - 570. Ankara.
- KÖRPE, A. (2013). *Güvenlik Algılamalarıyla Değişen Terörle Mücadele politikalarının Türkiyede Uygulanabilirliği*. (Yüksek Lisans Tezi). (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMezkezi/>). 354175. Yalova Üniversitesi: Yalova
- KUBALI, H. N. (1999) *Anayasa Hukuku Dersleri (Genel Esaslar ve Siyasi Rejimler)*, İÜHF Yayını, İstanbul.
- KÜLÜNK, M. (2009). *Anadolu Düşüncesi Temelinde Büyük Türkiye. İdeali*. Hayat Yayınları. İstanbul.
- LAÇİNER, S. (2011). *Dışımızdaki PKK İçimizdeki İsrail*. Hayy Kitap Yayınları. İstanbul.
- LAÇİNER, S. (2012). *Hangi PKK Masada Kimler Var? Ve Nasıl Biter?.* Hayy Kitap Yayınları. İstanbul.
- LENİN, V. İ. (2015). *Devlet ve Devrim*. (çev: Gaye Topuz). Alter Yayıncılık. Ankara.
- MACHIAVELLİ, N. (2014). *Savaş Sanatı*. (çev: Alev Tolga). Say Yayınları. İstanbul.

- MANGO, A. (2006). *Turkey and War On Terror For Forty Years We Fought Alone*. Routhledge, The Usa and Canada.
- NALBANT, A. (1997). *Üniter Devlet*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- NARİN, M. (2013). *Etnik Terörle Mücadelede Yöntem Olarak Demokratikleşme: Türkiye ve İngilteredeki Gazeteler ve Üzerinde Söylem Analizi*. (Yüksek Lisans Tezi). ([https://tez.yok.gov.tr/Ulusal Tez Mezkezi/](https://tez.yok.gov.tr/Ulusal_Tez_Mezkezi/)). 332753. Polis Akademisi: Ankara.
- OLCA, Y. (2014). *Anayasal Hak ve Özgürlükler Bağlamında Terörle Mücadele ve Terör Örgütleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zirve Üniversitesi. Gaziantep.
- ÖZCAN, M. (2012). *Terörün Matruşkası KCK*. Hayat Yayınları: 391. İstanbul.
- ÖZCAN, N. A. (1999). *PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*. Asam Yayınları. Ankara.
- ÖZDAĞ, Ü. (2010). *İstihbarat Teorisi*. Kripto Yayınevi. 4. Baskı. Ankara.
- ÖZDEMİR, H. (2011). *PKK terör Örgütünün İstismar Ettiği Çocuklar: Hakkari Örneği*. der: Oğuzhan Başbüyük - M. Alper Sözer - Nurullah Altun. Polis Akademisi yayınları.seri: 5. Ankara.
- ÖZER, A. (2003). “*Ülkemizde Egemenlik ve Yargı Erkinin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Karşısındaki Durumu*”, Anayasa Yargısı Dergisi. Ankara.
- ÖZEREN, S. - Sever, M. (2013). *Terörizm Paradoksu ve Türkiye*. Karınca Yayınları. 2. Baskı. Ankara.
- ÖZSAĞIR, A. (2000). *İnsan Hakları ve Demokrasi, Demokrasi Dosyası*, HEP Yayını: Ankara.
- ÖZTEKİN, A. (2003). *Siyaset Bilimine Giriş*, Siyasal Kitabevi: Ankara
- PANK, Ç. (2012). *Egemenlik Yetkisini Demokrasi Açısından Sınırlandırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). ([https://tez.yok.gov.tr/UlusalTez Mezkezi/](https://tez.yok.gov.tr/UlusalTez_Mezkezi/)). 319455. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi: Muğla.
- PERÇİN, Ü. - BİLGİ, N. (2011). *Terörizme İlişkin Algılar ve Sosyal Temsiller*. der: Oğuzhan Başbüyük - M. Alper Sözer - Nurullah Altun. Polis Akademisi yayınları. seri: 5. Ankara.

- PETROV, G. (2015). *Beyaz Zambaklar Ülkesinde*. (çev. Hasan İlhan), Alter Yayınevi. Ankara.
- POROY, A. A. (2007). *Uyan Artık Türkiye*. Say Yayınları, İstanbul.
- Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), *Terör ve Medya Bilgilendirme Toplantısı*. RTÜK Yayınları. 2010, Ankara.
- RAMSEY, R. (2008). *Komplo ve Teori* (çev: Özge Mumcu). Ulusdağı Yayınları. Ankara.
- RÜSTEMHANLI, T. (2009). *Ermeni ve Mezalimi Türk - Müslüman Soykırımı*. (çev: Gaffar Çakmaklı), Karakutu Yayınları. İstanbul.
- SANDIKLI, A. (2015). *Türkiyenin Jeopolitiği Yumuşak Güç Savaşları ve Terörizm*. Bilgesam Yayınları. Ankara.
- SARIZEYBEK, E. (2007). *İhaneti gördüm*. Pozitif Yayınevi. İstanbul.
- SARIZEYBEK, E. (2015). *Tehlike Ağır ve Yakın, Kurt Kapanı*. Pozitif Yayınları. 10. Baskı. İstanbul.
- SCOTT, J. C. (2014). *Anarşizm*. (çev: Barış Taneri), Altıkırkbeş Yayınları. İstanbul.
- SEÇKİN, Z. (2003). *Türkiye'de Demokrasinin Yerleşmesinin Gecikmesinde Kültürel Faktörlerin Rolü*. (Yüksek Lisans Tezi). (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMezkezi/>). 134878. Niğde Üniversite: Niğde.
- SİNANOĞLU, O. (2005). *Hedef Türkiye*. Otopsi Yayınları. 24. Baskı. İstanbul.
- ŞENEL, A. (1996). *Siyasî Düşünceler Tarihi*. Bilim ve Sanat Yayınları, 6. Baskı, Ankara.
- ŞIRACIYAN, A. (1997). *Bir Ermeni Teröristin İtirafı*. (çev: Kadri Mustafaoralı). Kastaş Yayınları. 1b. İstanbul.
- TANİLLİ, S. (1981). *Devlet ve Demokrasi Anayasa Hukukuna Giriş*. 2. Basım, Say Kitap Pazarlama, İstanbul.
- TARHAN, N. (2010). *Asimetrik Savaş Politik Psikoloji*. Timaş Yayınları. İstanbul.
- TAŞ, D. (2014). *Türkiyede Terörle Mücadelede Türk Kamu Yönetiminin İşlevleri Üzerine Genel Bir Değerlendirme: PKK Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMezkezi/>). 358504. Adnan Menderes Üniversitesi. Aydın

- TEMEL, Ü. Ç. (2010). *Türkiye 'ye yönelik Terör Örgütleri ve Türkiye 'nin Terörizmle Mücadelesi* (Yüksek Lisans Tezi). (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMezkezi/>). 270872. Karadeniz Teknik Üniversitesi. Trabzon.
- TERZİOĞLU, S. S. (2007). *Uluslararası Hukukta Azınlıklar ve Ana Dilde Eğitim Hakkı*. Alp Yayınevi. 1. b. Ankara.
- TOPAL, A. H. (2005). *Uluslararası Terörizm ve Terörist Eylemlere Karşı Kuvvet Kullanımı*. Beta Yayınları. İstanbul.
- TOPTAŞ, E. (2015). *Gerilla Kontrgerilla Savaşı Temel Strateji ve Teknikler*. Kripto Yayınları. Ankara.
- TORTOP, N. (1999). *Mahalli İdareler*, Yargı Yayınları, Ankara
- TÜRKAHRAMAN, M. - ŞAHİN, K. (2011). *Ayrılcı terörle Mücadele de sosyal Bütünleşmeyi Sağlayıcı Unsurlar*. der: Oğuzhan Başbüyük - M. Alper Sözer - Nurullah Altun. Polis Akademisi yayınları. seri: 5. Ankara.
- TÜRKÖZ, Ş. (2011). *20. Yüzyılda Avrupa ve Türkiye 'de Terörizm ve Terörle Mücadele*. (Yüksek Lisans Tezi). (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMezkezi/>). 296365. Afyon Kocatepe Üniversitesi: Afyon.
- ULUSOY, Ü. H. (2014). *Terörizmin Finansmanın Önlenmesi Kapsamında Birleşmiş Milletler Akıllı Yaptırımları*. Turhan Kitapevi Yayınları. Ankara.
- ULUTÜRK, S. (2007). *PKK Terör Örgütünün Siyasallaşma Girişimi ve Türkiye*. (Yüksek Lisans Tezi). (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMezkezi/>) .214770. Marmara Üniversitesi: İstanbul.
- UYGUN, O. (2002). *Federal Devlet*, Çınar Yayınları, İstanbul.
- ÜNEY, İ. (2003). *Yeni Terörizm (Network, Netvar Terorism) ve ABD'nin Terörle Mücadele Politikası*. Polis Dergisi. Yıl: 9 Sayı: 36. EGM Basımevi. 539 -548. Ankara.
- VLTCHKY, A. (2010). *Küresel Terör , Sömürgeleşme ve Batı Yalanları*. (çev:Levent Kartal), Bilim+Gönül Yayınları. İstanbul.
- YAZICI, N. (2010). *Küreselleşme ve Sosyal Mozaik Politikaları*.YeniYüzyıl Yayınevi. İstanbul
- YILMAZ, S.(2014). *Dünyayı Yöneten Güç İstihbarat Bilimi*. Kripto Yayınları. 2. Baskı. Ankara.

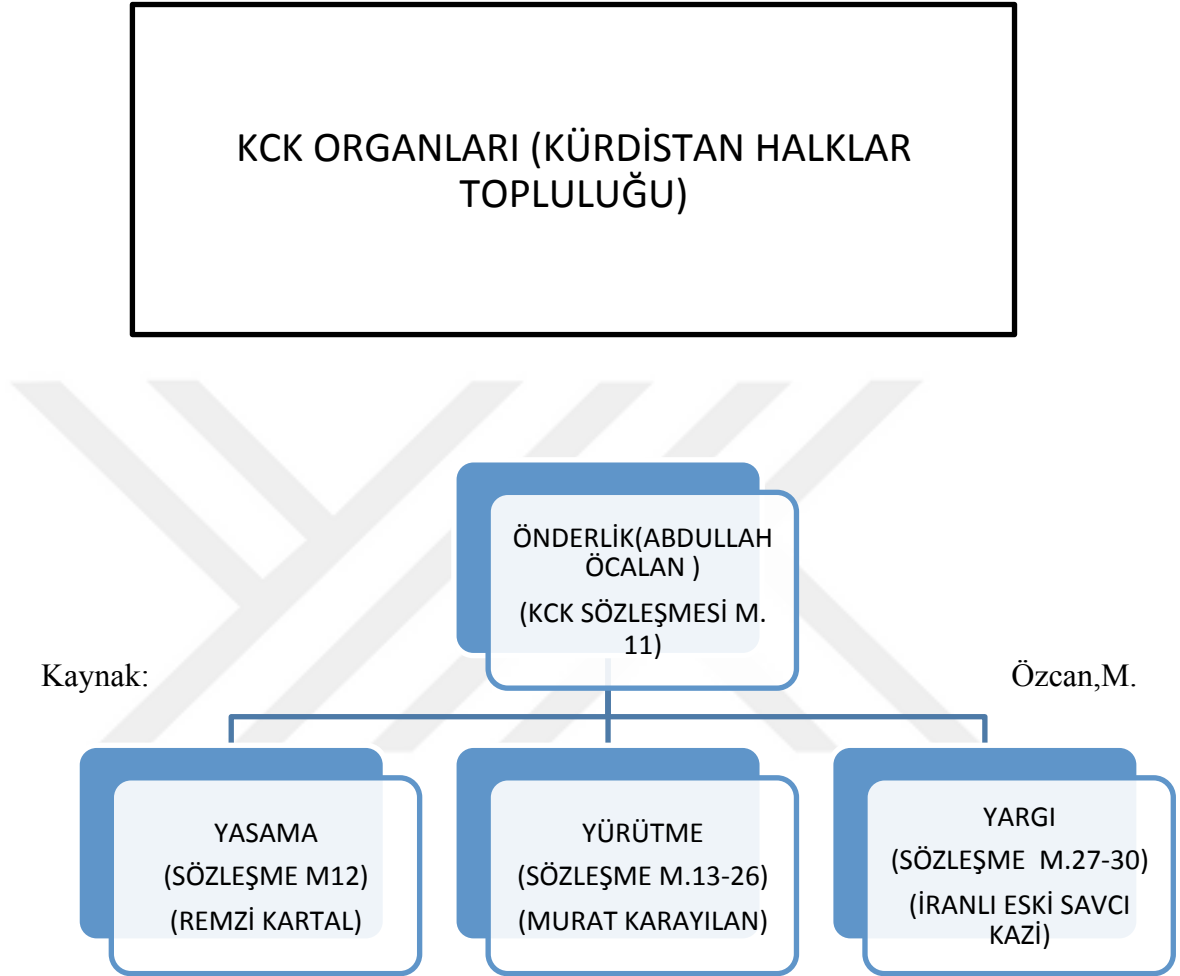
- YILMAZ, V. (2011). *Modern Demokrasilerde Terörle Mücadele ve Otoriter Yansımaları*. (Yüksek Lisans Tezi). (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMezkezi/>). 296310. Afyon Kocatepe Üniversite. Afyon.
- YURDİGÜL, Y. - BALCI, F. (2011). *Terörle Mücadelede Manipülasyon Aracı Olarak Televizyon Haberleri*. der: Oğuzhan Başbüyük - M. Alper Sözer-Nurullah Altun. Polis Akademisi Yayınları. seri: 5. Ankara.

İnternet Kaynakları

- Anonim (2015). <http://ermeniasala.blogspot.com.tr/2014/12/asalann-farkl-isimler-kullanmas-asalann.html>.
- Anonim (2015). <http://t24.com.tr/haber/ozel-yetkili-mahkemeler-kaldirildi-simdi-ne-olacak>, 251716.
- Anonim (2015). <http://www.ataturkinkilaplari.com/ak/116/ataturk-inkilaplari-devrimleri-kronolojisi.html>
- Anonim(2015).<http://www.bilgesam.org/Images/Haberler/HaberlerDiger/terorlemuca-deleozet.pdf>.
- Anonim (2015). <http://www.bilgesam.org/kategori/27/-konular-terorizm>.
- Anonim (2015). <http://www.biyografi.net/kisiayrinti.asp?kisiid=509>.
- Anonim (2015). <http://www.dunyabulteni.net/haber/228952/kadro-dergisi-nasil-kuruldu-nasil-kapandi>.
- Anonim(2015).http://www.erzincan.edu.tr/birim/HukukDergi/makale/2003_VII_12.pdf.
- Anonim (2015). <http://www.haberturk.com/yazarlar/murat-bardakci/1029076-paristeki-teror-ilk-degildir-1983te-bize-yapilan-orly-baskinini-ne-cabuk-unuttuk>.

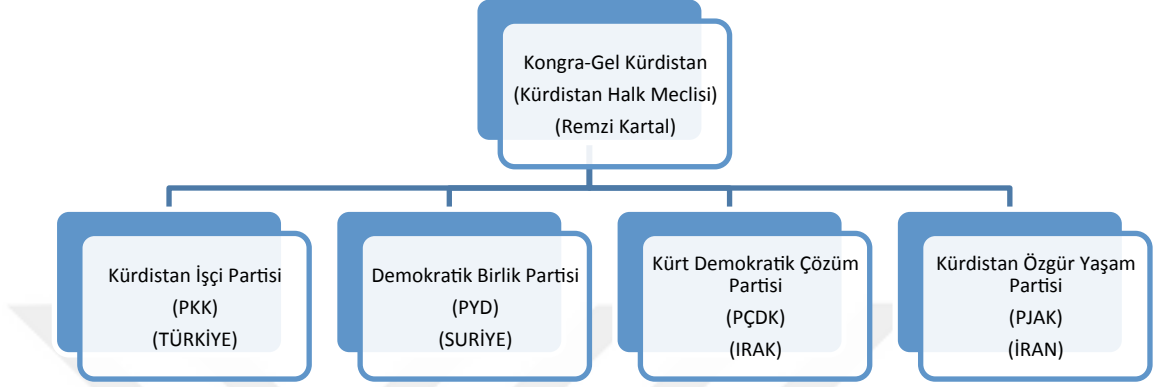
- Anonim (2015). http://www.historystudies.net/Makaleler/1495650815_8-Tu%C4%9Fba%20Do%C4%9Fan.pdf .
- Anonim(2015).http://www.igdirhaftayabakis.com/Pages.asp?cat_id=22&cat2_id=29&wid=6480.
- Anonim (2015). <http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/ismet-inonu/76-halkevlerinin-kurulusu-ve-etkinlikleri>.
- Anonim (2015). <http://www.sabah.com.tr/gundem/2015/04/04/canakkale-torenlerine-asala-tehdidi>.
- Anonim(2015).<http://www.sde.org.tr/userfiles/file/TURKIYENIN%20DEMOKRATIK%20DONUSUMUbaski.pdf>.
- Anonim (2015). <http://www.sosyalbilgiler.gen.tr/turk-medeni-kanununun-kabulu-17-subat-1926/>.
- Anonim (2015). <http://www.terororgutleri.com/asala-mr-revolutionary-movement>.
- Anonim (2015). <http://www.terororgutleri.com/asalanin-orgut-yapisi/>.
- Anonim (2015). <http://www.terororgutleri.com/asala-teror-orgutunun-sonu/>.
- Anonim (2015). <http://www.turansam.org/makale.php?id=318.18>.
- Anonim (2015). <http://www.turkhukuksitesi.com/showthread.php?t=19602>.
- Anonim (2015). <http://www.turksam.org/tr/makale-detay/761-tarih-boyunca-turk-ermeni-iliskileri-ve-ermeni-sorunu-nun-ortaya-cikisi>.
- Anonim (2015). <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4771.html>.
- Anonim (2015). https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/siyasi_partiler.html.
- Anonim (2015). www.google.com.tr/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#safe=strict&q=kronolojik+olarak+pkk+eylemleri.

EK-1.KCK Organları

(2011). *Terörün Matruşkası KCK*. İstanbul.

EK- 2. Kongra-Gel Yapısı

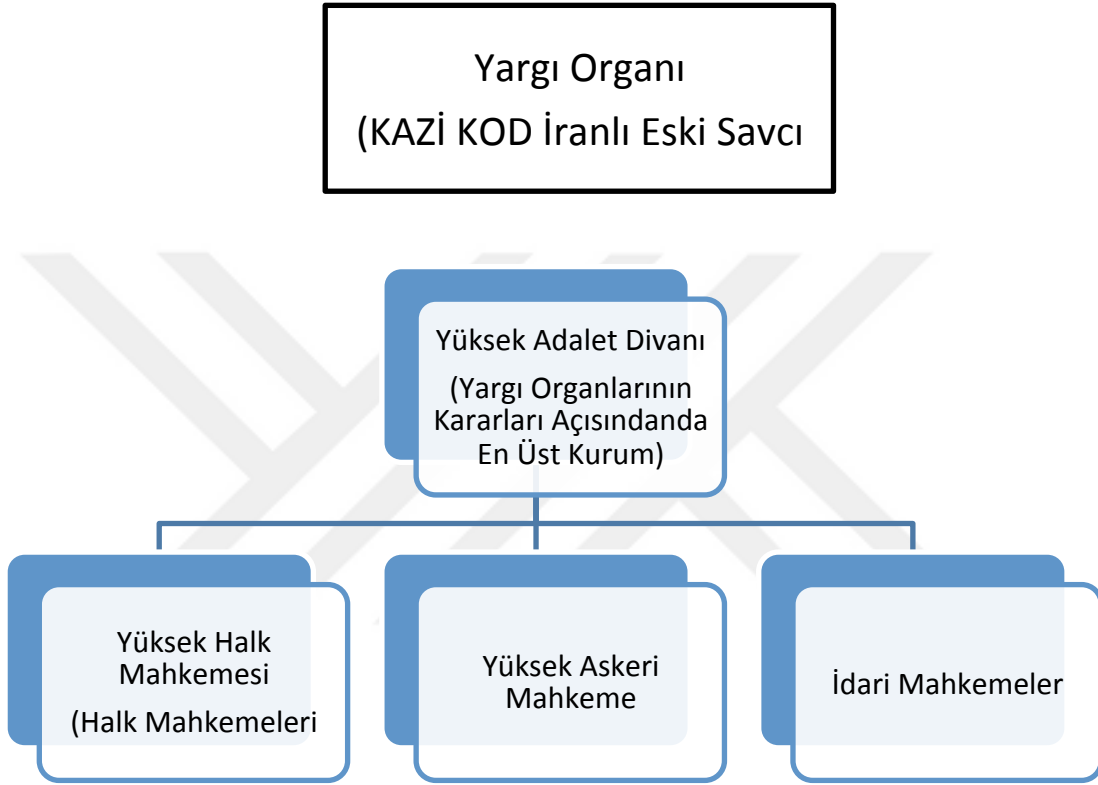
Kaynak: Özcan, M. (2011). *Terörün Matruşkası KCK*. İstanbul.

EK-3. Yürütme Konseyine Bağlı Alan Merkezleri

Kaynak: Özcan,M. (2011). Terörün Matruşkası KCK. İstanbul

EK-4. KCK Sisteminde Yargı Organları

Kaynak: Özcan,M. (2011). *Terörün Matruşkası KCK*.İstanbul.

EK-5. KCK İdari Yapılanması

KCK' DA İDARİ YAPILANMA PLANI

KCK YÖNETİMİ VE İDARİ YAPILANMASI PARÇA ÖRGÜTLENMESİ

(Halk Meclisi, Demokratik Ekolojik Toplum Yürütmesi, Yurtdışı Alanları ve Azınlık ve Kültürel federasyonlar)

EYALET BÖLGE ÖRGÜTLENMESİ

(Eyalet-Bölge Meclisleri ve Eyalet- Bölge Yürütmesi)

ŞEHİR KASABA VE MAHALLE ÖRGÜTLENMESİ

(Özgür Toplum Meclisleri ve Şehir, Kasaba ve Mahalle Yürütmeleri)

KÖY VE SOKAK ÖRGÜTLENMESİ

(Komünler ve Ocaklar)

Kaynak: Özcan, M. (2011). *Terörün Matruşkası KCK*. İstanbul.